

J. van Hees
**BELEVENISSEN MET
EEN BESTELBUS**

BELEVENISSEN MET EEN BESTELBUS

J. van Hees

ARIE ROOS WORDT OP Z'N WENKEN BEDIEND	5
SCHERMUTSELINGEN OP EEN ZANDWEG	15
DUISTERE PRAKTIJKEN MET STRALEND MATERIAAL	38
WAT IS ER MET DE LUTKENIEUWSTRAAT?	65
MET ARIE ROOS OP EEN HISTORISCHE SOOS	77
BOB EVERS ALS ONBEDOELD LOKAAS	92
RAUSPARTIJEN ROND EEN RANGEERTERRAIN	111
JANTJE PRINS HOUDT NIET VAN STILZITTEN	137
DRIE JONGENS, DRIE BOEVEN, ZES CONTAINERS EN ÉÉN GROTE ONBEKENDE	154

ARIE ROOS WORDT OP Z'N WENKEN BEDIEND

De Afsluitdijk lag blakerend onder een onbewolkte hemel. Het was begin augustus en volop vakantie. Over het fel schitterende oppervlak van het IJsselmeer voeren grote en kleine zeilboten. Vlak onder de dijk lichtte een visser zijn fuiken. De betonweg die de verbinding vormt tussen Noord-Holland en Friesland lag er verlaten bij. De meeste vertegenwoordigers en vrachtwagenchauffeurs waren bezig met vrouw en kinderen het vakantiegeld te besteden. Langs het fietspad dat parallel aan de betonweg was aangelegd zaten twee jongens; hun met kampeerspullen beladen fietsen stonden tegen een betonnen paaltje waarvan er duizenden langs de dijk staan, verbonden door prikkeldraad, om de schapen die op de dijk grazen weg te houden van het gemotoriseerde verkeer. De achterband van één van de fietsen was overduidelijk plat.

“Jan, dit is niet mijn favoriete begin van een vakantie,” begon de dikste van de twee die uitgerust was met een meer dan normale dosis sproeten, zelfs gezien de tijd van het jaar. Zijn mollige bovenarmen vertoonden overal losse vellen, ontstaan door blootstelling aan de ongenadig stralende zon.

“Luister nou, Arie,” antwoordde de aangesprokene, “wat wil je hier midden op de dijk? Terug fietsen is net zo ver als doorfietsen naar Friesland!”

Jan Prins, zoon van de gepensioneerde kolonel Prins, en Arie Roos, eveneens zoon maar dan van reder Roos, waren de vorige dag per fiets vertrokken uit Amsterdam met de bedoeling om in twee dagen naar Grouw in Friesland te fietsen waar ze een zeilboot hadden gehuurd. Samen met hun Amerikaanse vriend Bob Evers, met wie Jan en Arie een groot aantal avonturen hadden beleefd, zouden ze veertien dagen de Friese meren rondtrekken om hun respectievelijke ouders te tonen dat ze zich als voorbeeldige HBS'ers konden gedragen. Vorige vakanties waren steevast uitgelopen op het nodige gooi- en smijtwerk en er was een gezamenlijk optreden van Jan en Arie's vaders voor nodig geweest om de jongens er toe te krijgen naar het vredige Friesland af te reizen. Bob was met een Panam-vliegtuig onderweg naar Schiphol, vanwaar hij met de KLM-bus en de trein zou doorreizen naar het stationnetje van Grouw.

De etappe van de vorige dag was gestrand in Den Oever. De jongens wilden om zes uur 's avonds de dijk op fietsen toen een kantonnier van Rijkswaterstaat die de zijschotten

van een geel VW-busje met open laadbak stond vast te maken, op hen afkwam.

“Zeg grapjassen, hebben jullie enig idee hoe lang die dijk is?”

Jan Prins voelde zich direct aangesproken. Als het om cijfers, aantallen, afstanden en andere nutteloze kennis ging, was Jan de deskundige bij uitstek. Niet voor niets had hij een overjarige, maar complete uitgave van de Encyclopedie Britannica op zijn kamer staan. Hij trapte op de rem en zwenkte naar geüniformeerde figuur.

“Negenentwintig kilometer” was het prompte antwoord van Jan.

“Niet slecht, niet slecht...,” zei de man nadenkend aan een oor trekkend. “Maar met die belading” - de kantonnier wees op hun met fietstassen, slaapzakken en tentstokken volgepakte karretjes -, “mag je blij zijn als je tegen negenen Friesland binnen rijdt.”

“Als we moe zijn, zetten we de tent naast het fietspad en bij gebrek aan een haan komen we bij het eerste schapengeblèr uit de veren,” antwoordde Arie van een afstandje.

Hij had zijn mollige onderarmen over het stuur gelegd en leunde belangstellend naar voren.

De man raadde de jongens echter dringend af op de dijk te overnachten.

“Luister doldrieste lieden, ik maak geen grappen, geloof me maar. Sinds die dijk daar ligt, stikt het hier na zonsondergang van de muggen! Die beesten maken vanaf de schemering elke vorm van menselijk leven vrijwel onmogelijk. Zeker, wanneer zich daar zo’n aantrekkelijke hap bij bevindt,” zei hij met een knipoog naar Jan.

“‘t Is in elk geval sappiger dan dagelijks een portie droog kantonniersvlees,” bitste Arie terug. Maar uiteindelijk hadden de vrienden de raad toch maar opgevolgd en waren op de camping van Den Oever blijven slapen.

Daarom hadden ze nu een extra lange tocht voor de boeg en die verliep tot nog toe weinig voorspoedig. Er was een droge warme oostenwind gaan waaien die recht over de dijk vanuit Friesland aankwam. In begin had Arie nog gegrapt dat hij de Friese nagelkaas kon ruiken, maar kort daarna liep Jans voorband leeg. Die werd geplakt en het stampen tegen de wind in begon weer. Na een half uur met verbeterd gezichten gefietst te hebben, had de achterband van Arie het met een harde knal begeven. Zodoende zat Arie zich af te vragen waar hij aan was begonnen.

“We hadden toch net als Bob met de NS naar Grouw kunnen gaan. Ik heb nog nooit gehoord dat banden van een trein leeglopen,” mopperde Arie zacht voor zich uit.

“Weet je wel wat dat kost, spilziek monster?” vroeg Jan verontwaardigd. “Bovendien was het een absolute voorwaarde van mijn vader dat we met de fiets gingen. Lichaamsbeweging staalt het karakter, of zoiets, zei hij vroeger als hij in Nederlands-Indië op oefening was. In elk geval is mijn reisbudget slechts ingesteld op de aanschaf van ventielslang en solutie en niet van retourtjes Grouw.”

Arie zuchtte klagend: “Mijn vader heeft mij zo’n krappe toelage meegegeven dat ik bang ben na drie dagen bij een Friese boer te moeten gaan hooien om de rest van de vakantie te kunnen betalen. Volgens mij hebben onze pipa’s uitgebreid ruggespraak gehouden.”

“Jij hebt tenminste nog een reservevoorraad voedsel onder je huid. Laat mij de inkopen maar doen en je komt als een slanke jongeling terug uit Friesland.”

Arie zei niets, maar ging staan met een doffe blik in de ogen. “Ik ga mijn zorgvuldig onderhouden lichaam niet blootstellen aan de ontberingen uit jouw huishoudboekje, Jantje Prins”. Arie’s ene hand priemde in Jans richting, terwijl hij de andere liet onderduiken in een fietstas achter zich. Hij woelde even rond, had toen blijkbaar beet, want met een voldane grijns liet hij zijn hand die een Droste reep in een houdgreep hield, weer bovenkomen.

Terwijl hij het papier eraf wikkelde, voegde hij eraan toe:

“Bovendien wil ik wel eens een vakantie doorbrengen in een gezelschap dat niet elke gelegenheid aangrijpt om het uiterlijk van hun beste vriend belachelijk te maken.”

“Dat haalt je de koekoek,” stooft Jan op. “Jij bent zo grenzeloos onmatig, dat je blij mag zijn dat je nog steeds twee vrienden hebt die je voor fatale misstappen op financieel gebied willen behoeden. Besef je trouwens wel dat de mondvoorraad chocola voor twee weken nu al aanzienlijk is afgenomen?”

Het verwonderde Jan dat Arie niets terug zei. De jongens voerden dergelijke twistgesprekken vaker en vooral Arie was er een meester in Jan en Bob in gevatheid te overtroeven. Jan dacht even dat Arie’s moreel door de oostenwind en de lekke banden zo geschokt was dat hij voor de eerste keer het laatste woord niet voorradig had. Onderzoekend keek hij omhoog naar Arie’s gezicht. Maar Arie’s aandacht was gevangen door iets anders.

Een Ford-bestelwagen in die licht-grijze kleur waarin ze standaard door de fabriek worden afgeleverd, was de jongens net gepasseerd uit de richting Den Oever en reed

nu honderd meter verder een parkeerhaven in. De chauffeur wachtte even op een tegenligger, maar begon daarna de wagen over de tweebaansweg te keren en reed langzaam in hun richting terug.

“Zou die nú al in de gaten hebben dat hij de verkeerde weg heeft genomen?” vroeg Jan spottend.

“Misschien moet-ie ons hebben,” zei Arie, “hij zat zoëven uitgebreid naar ons te kijken. Wat heb jij de afgelopen dagen precies uitgevoerd?”

Jan ging er niet op in. Hij wist dat hij bij dit soort discussies toch aan het kortste eind zou trekken.

“De Rijkspolitie rijdt ook met zulke wagens,” wist Jan, “maar die zijn donkerblauw.”

De auto naderde, minderde vaart en rolde de grasberm tussen de weg en het fietspad op. Vijf meter voorbij de plek waar de jongens zaten, stopte de Ford. De bestuurder, een man van rond de vijfendertig met afhangende schouders, kwam aarzelend op de jongens af.

“Môge, jongens, of is het al middag?”

Het was rond twaalf uur, zag Arie aan de stand van de zon. De man had een uniformpet op, maar verder was hij normaal gekleed in een geblokt shirt met korte mouwen en een gelig witte broek met nauwe pijpen.

“Hebben jullie er bezwaar tegen dat ik er even bij kom zitten?”

Zonder antwoord af te wachten trok hij zijn pijpen wat op en nam plaats op een kilometerpaaltje met een oranje kop. “Den Oever 14 km,” las Arie tussen zijn benen door.

Door hun vele avonturen hadden de jongens geleerd bij ontmoetingen met onbekenden de ander het initiatief te laten. Veel mensen worden mededeelzamer in de hoop het ijs te breken en dat levert soms aanmerkelijk voordeel op. Zowel Jan als Arie zouden niet hebben kunnen verklaren waarom ze dat nu ook deden. Was het de wat overdreven joviale begroeting of misschien die vreemde manoeuvre midden op de dijk?

Uiteindelijk was het Jan die het eerst iets zei.

“In die parkeerhaven stond u in elk geval veiliger.”

Dat betekende:

“Moet je ons soms hebben?”, maar nu kwam het initiatief ongemerkt bij de Ford-rijder terug.

De man gaf niet onmiddellijk antwoord; misschien wilde hij eerst de kat een beetje uit de boom kijken, wat overigens op de Afsluitdijk een vrijwel onbegonnen opgave is.

Zoals zoveel mensen in een dergelijke situatie trok hij een pakje shag uit zijn borstzak en begon een sigaret te

rollen. Hij likte aan de gomrand, keek naar de gestalde fietsen en wist kennelijk hoe hij verder zou gaan. Hij vouwde de sigaret dicht en plukte aan de uiteinden de tabak eruit. Zijn aansteker hield hij in zijn andere hand.

“Lekke band, zie ik?” ontweek hij Jans vraag.

“Bent u reiziger in bandenplak of inspecteert u namens Verkeer & Waterstaat de onderhoudstoestand van rijwielen zonder hulpmotor?” vroeg Arie met onschuldige blik. De man keek Arie een ogenblik onderzoekend aan en vroeg toen aan Jan:

“Is hij altijd zo gevat?”

“Hij is nu niet in zijn beste vorm. Doorgaans krijgt hij een pratende papegaai binnen tien tellen sprakeloos.”

De man lachte, maar niet van harte; hij vond kennelijk dat er voldoende spitsvondigheden gewisseld waren.

“Kijk,” vervolgde hij, “ik geef toe dat ik wat onverwacht langs kom waaien. Ik kan me voorstellen dat jullie je afvragen waarom ik geen café opzoek als ik om een praatje verlegen zit. Maar ik wilde jullie wat vragen.”

“Vragen staat vrij,” meende Jan.

“Prima, ik zit met het volgende. Ik ben chauffeur voor een kleine firma die speciale transporten verzorgt, transporten die onregelmatig en met spoed moeten worden uitgevoerd. Vandaag zou ik vrij hebben, maar vanmorgen belde mijn baas dat hij een vrachtje had. Nu moet je weten dat mijn vrouw de laatste tijd wat sukkel met haar gezondheid en om die reden heb ik al extra vrij gekregen, wat bij de andere chauffeurs gauw scheve ogen kan geven. Daar komt bij dat er door alle vakanties toch al een krappe bezetting is.”

Jan en Arie knikten begrijpend, zich afvragend waar de man heen wilde.

Die pauzeerde even om zijn sigaret aan te steken. Terwijl hij de aansteker in zijn borstzakje liet glijden, ging hij verder.

“Vlak nadat mijn baas had gebeld, bleek mijn vrouw naar het ziekenhuis te moeten. Ik kon haar nog net wegbrengen, maar direct daarna moest ik vertrekken om dit vrachtje op tijd af te leveren. De hele weg hierheen zit ik al te zinnen op een manier om zonder problemen naar huis te kunnen gaan, maar er wilde me niets te binnen schieten. Tot ik jullie zag zitten. Waar zijn jullie trouwens naar op weg?” vroeg hij onverwachts.

Arie die meende dat er geen bezwaar was de man op de hoogte te brengen van hun vakantiebestemming, ging zitten en zei:

“We waren eigenlijk van plan naar Grouw te fietsen om daar te gaan zeilen.”

“Maar dat is nog minstens vier uur fietsen!” riep de man uit.

“Ach,” meende Jan, “we hebben vakantie, dus veel haast hebben we niet. We komen er wel.”

Arie, die het laatste stuk Drosteriep in zijn mond liet glijden verslikte zich en kreeg een hoestbui die door Jan werd bestreden door bepaald onzacht op Arie’s brede rug te kloppen.

De chauffeur zei bestraffend: “Foei, wat ben jij lelijk gulzig. Zo te zien mag je trouwens wel wat kalmer aan doen met dit soort volvette heerlijkheden.”

“Ik dacht dat u ons wat wilde vragen. Dit lijkt meer op een cursus “Let op uw lijn”,” kaatste Arie terug.

“Oké, rustig maar,” suste de man, “daar kom ik net aan toe. Toen ik jullie zag zitten dacht ik: Misschien willen die jongens mijn vrachtje wel afleveren. Dan kan ik weer terug naar mijn vrouw.”

Arie en Jan keken elkaar even aan. Arie begon bedachtzaam: “Hoe denkt u die bestelbus eigenlijk weer terug te krijgen?”

“Heel eenvoudig. Jullie moeten naar Grouw; als ik me niet vergis, is daar een station.”

De jongens knikten.

“Wel, parkeer de bus bij het station en geef de sleuteltjes af bij de stationschef. In dat soort kleine plaatsjes lukt zo iets altijd.”

“Maar hoe komt u terug?”

“Ik heb zo een lift. Het is wel niet druk, maar er rijden nogal wat transportfirma’s uit de Kop van Noord-Holland over de dijk. We kennen elkaar allemaal. Binnen tien minuten ben ik hier weg!”

“En waar moet dat vrachtje eigenlijk heen?” informeerde Jan.

“Naar Roodeschool, weten jullie waar dat ligt?”

Jan antwoordde onmiddellijk:

“In Noord-Groningen.”

“Juist! Je rijdt de Afsluitdijk af en neemt de richting Leeuwarden. Vandaar door naar Groningen. Let daar goed op als je de stad binnenkomt. De snelste weg naar Roodeschool loopt over Winsum en Uithuizen. Hier moet je zijn.”

Hij had een stuk papier en een potloodje uit een broekzak gehaald, schreef er een adres op en gaf het aan Arie.

“Roodeschool is geen wereldstad; je kunt dit adres onmogelijk missen.”

Jan zat nadenkend aan zijn kin te trekken en zei tenslotte:

“Welke vracht vervoert u eigenlijk?”

De chauffeur gooide de peuk met een brede zwaai richting Waddenzee.

“Je vindt het misschien vreemd, maar dat weet ik ook niet. Veel van de opdrachten die we uitvoeren hebben een vertrouwelijk karakter. De vrachtbrieven zitten vaak in een gesloten enveloppe, die bij aflevering wordt afgegeven. De ontvangstbevestiging krijg ik ook weer in een enveloppe terug. Als er klachten zijn, dan gaat dat altijd buiten mij om. Maar wat doen we? Rijden jullie naar Roodeschool of blijven we nog gezellig een half uurtje heen en weer teuten? Straks komt de Rijkspolitie langs en dan heb ik geheid een bon.”

“Top,” zei Arie, “we doen het.”

Jan scheen nog bedenkingen te hebben.

“Wie betaalt de benzine voor de rit en eventuele extra uitgaven?”

De chauffeur wuifde met een hand.

“Geen probleem! Ik heb vanmorgen de tank vol gegooid. Hoeveel denk je nodig te hebben? Wacht, hier is vijftig gulden. Genoeg voor benzine en een dubbele uitsmijter de man. Wat je overhoudt, kun je houden!”

Jan Prins kreeg een begerige blik in de ogen, maar Arie was hem voor. Hij nam het biljet van de man aan en stak het achteloos in een achterzak.

“Zet je fietsen achterin,” zei de Ford-man, “daar is nog voldoende plaats.”

Hij liep om de bestelbus heen en opende de deuren. Arie had zijn fiets al gepakt. Hij zette het voorwiel over de achterbumper en de man greep het stuur. Nu zag Arie dat de laadruimte vrijwel leeg was. Alleen tegen de wanden aan weerszijden voorbij de wielkasten waren twee aan twee vier roestvrij stalen cilinders geplaatst. Aan de bovenzijde waren ze afgesloten met zwart bakeliet of plastic.

Uit het midden van het deksel stak een metalen schroefwiel omhoog. Door het schroefwiel en door één van de twee openingen in de stalen mantel die ongetwijfeld als handgreep waren bedoeld, stak het typisch gegroefde draad van een verzegeling; het loodje bungelde halverwege. De cilinder kon dus niet ongemerkt worden geopend. Arie schatte dat de cilinders ongeveer vijftig centimeter in doorsnee waren en een krappe meter hoog. Ze waren rechttop geschoord met pinkdik touw dat aan houten planken was vastgemaakt die in de lengte van de laadruimte waren gemonteerd om te

verhinderen dat schuivende lading de buitenwanden kon beschadigen. Er bleef voldoende ruimte over om beide fietsen naast elkaar te zetten.

“Dat staat wel stevig,” zei de man, “leg alleen je tent voor de achterwielen, dan gaan de fietsen niet heen en weer rollen.”

De chauffeur sloot de achterdeuren en vervolgde:

“De sleuteltjes zitten nog in het contact. Doe me een lol en rij hiervandaan rechtstreeks naar Roodeschool. Ze schenen nogal verlegen te zitten om dat spul. Morgenochtend pak ik de eerste trein naar Grouw en daar vind ik de wagen wel. Goeie reis verder!”

Hij beschouwde de bijeenkomst als beëindigd en begon het fietspad af te lopen in de richting van Den Oever. Jan en Arie beklommen de cabine. Arie schoof achter het stuur en draaide aan het sleuteltje. De nog warme motor sloeg onmiddellijk aan. Hij draaide de Ford niet direct de weg op, maar reed even over het fietspad. Op het moment dat de weg vrij was, stuurde Arie scherp naar links en trok op richting Friesland. Een zware truc met een open aanhanger kwam hen tegemoet.

Arie zag in zijn spiegeltje hoe de Ford-chauffeur een duim opstak, waarop de remlichten van de truc opvlamden. Het rechterportier zwaaide open, de man klom naar binnen en de zware wagen versnelde weer, een dot zwarte dieselrook uitbrakend.

“Het schijnt dat onze weldoener gelijk had; hij heeft van de eerste de beste wagen een lift,” meldde Arie aan Jan.

“Dikke, ik vind het maar een rare toestand. Welke chauffeur van een firma in speciaal vervoer met zulke vertrouwelijke opdrachten dat hij niet eens mag weten wat hij vervoert, laat de hele handel over aan twee middelbare scholieren?”

“Misschien lijken we langzamerhand helemaal niet meer op middelbare scholieren,” veronderstelde Arie, “ik denk dat mijn levenservaring opgedaan bij het bestrijden van allerlei gespuis als vanzelf mensen in problemen aantrekt.”

“Het enige wat jij aantrekt, zijn neerstortende meteorieten. Jouw dichtheid van massa is tegenwoordig zo groot dat er een plaatselijke verstoring van het zwaartekrachtsveld ontstaat. Maar in ernst Arie, waarom ging je zo vlot op dat verhaal in?”

“Ik ben altijd ernstig. Wat jullie voor grappen aanzien zijn uitsluitend diepe gedachten die in jullie beperkte breinen niet tot hun recht kunnen komen. Maar waarom zou ik die uniformpet niet geloven? Iedereen kan toch een zieke

vrouw hebben. En bovendien zag ik aankomen dat we al banden plakkend pas rond middernacht bij onze BM-er in Grouw zouden arriveren. Dat soort botenverhuurders gaat altijd met de kippen op stok omdat ze ook nog drie koeien hebben die steevast om vijf uur gemolken willen worden. En het moet jou toch wel aanspreken dat we door dit buitenkansje ons vakantiebudget aardig hebben vergroot? De benzinemeter geeft nog bijna vol aan en we zullen heus geen kapitaal aan brandstof verrijden.”

“Dat moet ik nog zien,” zei Jan bedachtzaam, “zolang dat biljet in jouw achterzak zit, ben ik daar niet gerust op!”

“Heb vertrouwen, beste Jan, heb vertrouwen,” galmde Arie, het portierraampje open zwingelend, zodat er een golf warme lucht binnenstroomde.

“Zolang Arie Roos zijn achterwerk op deze vijftwintig gulden houdt” - Arie wipte op de chauffeursstoel op en neer, de spiraalveren in de zitting een kermend geluid ontlokkend -, “zolang kan de Nederlandse Bank zich geen betere kluis voor haar waardepapieren wensen!”

En toch blijf ik het een raar verhaal vinden,” hield Jan vol.

“Die man heeft niet eens een telefoonnummer gegeven waar hij bereikbaar is. Hij gaat er kennelijk vanuit dat zijn auto morgen in Grouw klaar staat. Als er iets tussenkomt, kunnen we hem niet eens bereiken.”

“En wat zou er tussen moeten komen, jongetje Prins? Hoe vaak moet ik je nog zeggen dat je niet alles van te voren moet willen bedenken. Wacht op het onverwachte, dan is het leven veel spannender.”

“Er is met jou ook geen verstandig woord te wisselen, verwaand nijlpaard. Die goedgelovigheid zal je nog eens raar opbreken!”

Arie lachte met al zijn tanden bloot.

“Wie zegt, beste Jan Prins, dat ik dat verhaal geloof? Ook al had onze man een harem zieke vrouwen, dan nog rammelt het verhaal als een bandenloze fiets in de oorlog. In dit land is er voor elke misstand iets geregeld. Het is toch van de dolle dat je baas je aan het werk zet als je vrouw met een spoedgeval het ziekenhuis in gaat? Alle vervoerbedrijven lenen in dit soort noodgevallen chauffeurs van elkaar.”

Arie pauzeerde even, terwijl Jan Prins zich afvroeg wat er zou komen.

“Weet je dat jij eigenlijk wel van geluk mag spreken?”

Jan vroeg argeloos: “Hoezo?”

Arie roffelde met vier vingers een mars op de blikken motorkap naast zijn rechterdij.

“Voor jou is een rammelend verhaal alleen maar onlogisch, maar tot jouw onuitsprekelijk geluk heb jij een vriendje die in dit soort kletsverhalen het avontuur ruikt. Zonder Arie Roos was Jan Prins nu leerling-boekhouder!”

Jan Prins hapte naar adem.

“Onmetelijk verwaand sproetennest!” wist hij uiteindelijk uit te brengen.

Arie grinnikte en liet de richtingaanwijzer klikken; het einde van de Afsluitdijk was bereikt. Een ANWB-bord wees links naar Leeuwarden. Jan Prins zag het niet; hij keek verstoord naar de eerste Friese stamboekkoeien, niet beseffend hoe snel Arie’s fantasie al werkelijkheid zou worden!

SCHERMUTSELINGEN OP EEN ZANDWEG

Het Noorden van Nederland is groter dan de meeste mensen uit het Westen denken. In dat dichtbevolkte stuk Nederland liggen alle grote steden op minder dan een uur rijden van elkaar. Den Haag, Delft, Schiedam en Rotterdam zijn nagenoeg aan elkaar gegroeid, nog slechts gescheiden door een smalle strook weilanden. Tussen al die steden liggen grote, brede wegen en er rijden overal bussen en treinen. Voor wie aan de afstanden en de dichtheid van de bebouwing in de Randstad gewend is, zijn de noordelijke provincies één grote lege vlakte met hier en daar een stadje.

Er zijn grofweg twee routes vanuit het westen naar het noorden. De meest gebruikte loopt van Utrecht naar Amersfoort en vandaar verder over de Veluwe via Harderwijk naar Zwolle. Dan is het nog eens ruim honderd kilometer voordat Groningen in zicht komt. De andere route loopt vanaf Alkmaar over smalle wegen langs talloze dorpen naar Den Oever. Bij Den Oever begint dan de dertig kilometer lange Afsluitdijk, die zuidelijk van Harlingen bij het plaatsje Zurich de Friese kust bereikt. Vandaar is het ook nog eens zo'n honderd kilometer naar Groningen.

Arie en Jan hadden in Noord-Holland met de fiets de omweg over Alkmaar afgesneden: Ze waren de vorige dag vroeg met de IJ-pont naar Amsterdam-Noord overgevaren en fietsten vervolgens via Purmerend en Hoorn naar Den Oever. Tijdens de voorbereiding van de vakantie thuis bij Arie had Jan al dagen van te voren uit zitten dokteren langs welke weggetjes de meest rechtstreekse fietsverbinding van Amsterdam-Noord naar Grouw liep.

Zittend tussen de provinciekaarten van Noord-Holland en Friesland had hij een lijst gemaakt van alle dorpen en hun afstanden en op die lijst had hij ook nog eens de nummers van ANWB-wegwijzers genoteerd.

“Wil je de ANWB onderweg controleren?” had Arie gevraagd, die zijn kamer aan het opruimen was. De jongens hadden de gewoonte hun volledige kampeeruitrusting voor vertrek na te zien en daarvoor was Arie ruimte aan het maken.

“Nee dikke,” zei Jan, terwijl hij met een liniaaltje de afstand tussen Hoorn en Wognum opmat en die vervolgens in kilometers omrekende volgens de schaal van de kaart. “We fietsen volgens deze lijst. Denk jij dat ik deze nieuwe kaarten in een fietstas ga proppen en ze

vervolgens veertien dagen door een zeilboot laat slingeren?”

“Nou Jan,” zei Arie, “Dan doe jij toch de corvee. Afwassen, boot opruimen, dek boenen. Jij krijgt de vakantie van je leven. Ik beloof hierbij plechtig dat ik me uitsluitend met de maaltijden zal bemoeien.”

“Het enige waar jij aan kan denken is voedsel. Heb je je wanstaltige figuur de laatste tijd nog via de spiegel gezien? Trouwens, dat wordt nog een probleem...,” zei Jan peinzend.

“Wat voor jou een probleem is, beste Jan, is voor mij een uitdaging; ik luister.”

Arie hield een Cola-krat met lege flessen voor zijn buik, maar die zette hij nu op de grond en ging er voorzichtig op zitten.

“Wees gerust,” zei hij vriendelijk glimlachend, “ik heb dit vaker gedaan; het statiegeld loopt geen gevaar.” Jan keek Arie een tikje onzeker aan, maar besloot toch door te gaan.

“Ik heb me afgevraagd, wat het maximum laadvermogen van een BM-er is.”

Arie bleef Jan glimlachend aankijken.

“Ik bedoel...,” vervolgde Jan dapper, “zou het Pikmeer buiten zijn oevers treden wanneer jij in Grouw in die huurboot plaats neemt?”

“Leuk, jongetje Prins, leuk. Straks zal ik even lachen. Heel origineel bedacht, al die grappen ten koste van mijn wat afwijkende postuur, maar weet je wel dat mijn aanwezigheid kostenbesparend is?”

“Eh?” Jan keek ongelovig op, “kostenbesparend, hoe bedoel je?”

“Wel, zei Arie, “jullie menen toch dat ik op mijn spek blijf drijven? Als die boot vergaat, geef ik jullie beide een handje. Dat spaart je de aanschaf van een zwemvest per persoon uit!”

Jan hoorde Arie nog lachen toen die beneden de garagedeur opentrok om de krat weg te zetten. Zodoende beschikten de jongens niet over een kaart van Noord-Nederland toen ze met de bestelbus Leeuwarden achter zich hadden gelaten en de weg naar Groningen opreden.

Arie had inmiddels ruim een uur gereden en schatte dat hij ongeveer halverwege Roodeschool was. Hij vroeg het aan Jan die zijn ogen dicht kneep en nadacht.

“Leeuwarden - Groningen is ongeveer zestig kilometer. We komen Groningen van het westen binnen en zullen er aan de noordkant uit moeten. Vandaar naar Roodeschool

weet ik het niet precies. Zou er een kaart in deze wagen zijn?”

Jan opende het dashboardkastje voor hem. Het bevatte een half rolletje King-pepermunt, wat losse benzinerekeningen en een doosje met zekeringen en reservekoplampen, die Jan stuk voor stuk ging controleren. Hij gaf een tevreden knor toen hij bij de laatste lamp vaststelde dat alle materiaal bruikbaar was. Jan was nu eenmaal een Pietje Precies die alleen al de gedachte dat verbruikte zekeringen tussen fonkelnieuwe reserve-exemplaren zouden kunnen liggen, een gruwel was. Verder bevatte het kastje

een plastic mapje met het kentekenbewijs en een rechthoekig zwartleren etui met een korte riem, maar een kaart was er niet.

“Arie, deze chauffeur kent de weg kennelijk op zijn duimpje, want hij heeft geen kaart in zijn wagen. Maar hij heeft ons toch een route opgegeven? Via Winsum, of zo, zei hij. Heb jij trouwens geen familie in die buurt wonen; je hebt het daar eens over gehad.”

“Dat was in Appingedam,” antwoordde Arie. “Daar woonde een neef van mijn vader die kapitein was op een kustvaarder. Ze woonden vlak tegenover het station in een statig wit huis met een grote stoep er voor. Maar hij is inmiddels met pensioen en als ik het wel heb, heeft-ie nu een optrekje in het Gooi.”

“Waarom had die man dan helemaal in Appingedam een huis als hij kennelijk liever in het Gooi woont?”

“Omdat, beste Jan,” legde Arie uit, “de haven van Delfzijl het centrum van de Nederlandse kustvaart is. In Groningen wonen verreweg de meeste coaster-reders. De meeste hebben kleine bedrijven met één of twee kustvaarders waarbij de reder ook kapitein is. Mijn vader doet met een aantal van hen regelmatig zaken. Via die kustvaarders kan vracht worden verscheept naar havens waar een normale vrachtboot niet kan komen. Aan de oostkust van Engeland laten ze zich bij eb soms droogvallen om bij hoogwater te worden geladen en weg te varen. Aan dat soort trucs waagt mijn paps zijn dure grote boten niet!”

“Maar om op het onderwerp terug te komen, Arie,” onderbrak Jan, “Roodeschool ligt volgens mij niet bij Appingedam en Delfzijl. Wij moeten meer noordelijk aanhouden.”

“We weten in elk geval dat we via Winsum een goede kans maken om in Roodeschool te belanden. Er is maar één mogelijkheid: in Groningen rijden we op de borden en

als dat ook mislukt is het altijd nog mogelijk om de weg te vragen. Zeg Jan, neem jij het stuur straks over? Ik let liever op de borden en geef je plaatsnamen en richtingen door. Jij kunt het beste bepalen welke afslagen je moet nemen. Ik wil trouwens ook wel weer een hapje eten.”

“Oké dikke, maar eet niet teveel. We moeten met wat we bij ons hebben nog toe tot aan Grouw. Morgen kopen we wel wat in.”

Arie gromde.

“We hebben net vijftig gulden verdiend en jij begint het alweer op te potten!”

“Dat heeft niets met oppotten te maken. We moeten er benzine van betalen en je weet nooit of je een lekke band krijgt.”

“Pah, een lekke band. Heeft Jan Prins met zijn technisch oog nog niet gezien dat deze auto nagenoeg nieuw is? Volgens mij rijdt dat ding nog geen twee maanden. Hier, kijk! De kilometerteller geeft iets meer dan tienduizend aan. Voor een auto van een vervoerbedrijf is dat lachwekkend laag.”

Jan deed een greep in het dashboardkastje.

“Het kentekenbewijs vermeldt: “Afgegeven op 12 juni. De wagen is inderdaad nog maar nauwelijks ingereden. Maar dat betekent niet dat we geen pech kunnen krijgen.”

“Het lijkt mij onwaarschijnlijk. Maar goed, vrekkinge vriend van me, als dat jouw gemoedsrust dient, zal ik mijn broekriem wel een gaatje strakker zetten.”

“Doe dat dan alsjeblieft als je stilstaat. Als je een boerensloot induikt zijn we heel wat meer kwijt dan vijftig gulden.”

“En kunnen we geen dubbele uitsmijter meer kopen,” voegde Arie er aan toe. “Maar oké: We stoppen! Jij neemt het stuur over en ik let op de borden. Pas op, ik zie daar een mooi plekje bij die bomen.”

Arie liet het gaspedaal langzaam opkomen. Tussen een groepje bomen en struiken was een vrij brede zandweg die van de weg af schuin de weilanden inliep naar een arbeidershuisje of een klein boerderijtje op ruim een kilometer afstand. Arie stuurde al voor hij de zandweg indraaide wat naar rechts over een strook hobbelige klinkers die in de berm naast de weg waren gelegd. Hij had in zijn zijspiegel gezien dat een andere auto hen vrij snel achterop kwam en hij wilde voorkomen dat er ongelukken zouden ontstaan wanneer hij midden op de weg sterk zou af remmen. Pas vlak voor het moment dat Arie de bocht om ging, remde hij af. De chauffeur van de andere wagen had kennelijk het verschil in snelheid

tussen beide auto's onderschat en trapte hard op de rem. Met een krijzend geluid schoven de blokkerende banden over het beton. Alleen een ruk naar links bracht de inhalende wagen langs de afslaan auto van Arie. Had hij niet van te voren naar rechts uitgeweken, dan was een aanrijding niet te vermijden geweest.

“Zo'n idioot!” foeterde Arie. “Hij kan toch aan mijn richtingaanwijzer zien dat ik ga afslaan. Wat is dat voor roekeloos geraus?”

Arie hobbelde het zandpad op en stopte de bestelwagen toen hij een dammetje ontdekte dat vijftien meter verder naar een weiland voerde. Achter een hek stonden twee Friese stamboek-koeien ongeïnteresseerd toe te kijken. Hij draaide de wagen achteruit het dammetje op onder een paar hoge populieren. Daardoor hadden de jongens schaduw tijdens hun rustpauze en Jan kon straks direct wegrijden.

“Zo, even de benen strekken,” kondigde Arie aan. Hij trok de handrem aan, maar hield de handgreep vast zonder de blokkering op de tandreep te zetten. Zeven meter voor de platte neus van de Ford remde een grote Chevrolet zo hevig dat er zandwolven bij de banden opstoven. De wagen was van een oud model en gelakt in een opvallend zee-groene kleur. Een overdaad aan chromen sierstrips toonde aan dat de eigenaar, of in elk geval de man die de wagen ooit eens nieuw besteld had, niet op een duizendje meer of minder behoefde te kijken. Achter uit de kofferbak stak de kenmerkende ronde verhoging waaronder bij de duurste modellen het reservewiel kon worden geplaatst.

“Tsjonge,” zei Jan, “dit is de wagen van een Hollywoodregisseur.

Ik wist niet dat ze op het Groninger platteland ook al zo'n uitbundige smaak hadden.”

“Jan,” zei Arie, de handrem loslatend, “maak geen grappen. Deze wagen miste mij zo-even op een haartje. Zouden die wegpiraten ook nog eens verhaal komen halen?”

“Dat moesten ze eens wagen,” zei Jan strijdlustig.

De deuren van de Chevrolet waren inmiddels opengezwaid en twee mannen verhieven zich vrijwel gelijktijdig uit de auto. Ze deden dit langzaam waarbij ze één hand op het dak van de wagen legden en de andere op het openstaande portier.

“Ook al weten ze niet hoe je in zo'n auto rijdt, ze weten in elk geval hoe je eruit stapt,” zei Arie grimmig. De bestuurder kwam om de auto heengelopen, terwijl zijn passagier zich omdraaide in de hoek tussen auto en

openstaand portier en zijn armen opnieuw op autodak en portier legde.

“Voorlopig is het de opening van een derderangs film,” meende Jan, “eens kijken hoe het verhaal zich verder ontwikkelt.”

Arie had zijn portierraampje openstaan en naar die deur zette de Chevrolet-maniak koers. Het was één van die mannen waarvan de leeftijd moeilijk te schatten is. Hij had een kaal hoofd met aan de zijkanten lange vaalblonde plukken haar die boven de oren naar achteren waren gekamd en een gezicht waarin vooral een grote ronde neus met daaronder een dichte vettige snor opviel. De bezitter van de snor schoor de gedeelten die voorbij de neusvleugels groeiden kennelijk regelmatig weg, wat een vreemd effect gaf. Van een afstand leek het net of snor en neus één geheel vormden. Pas van dichtbij waren de onderdelen afzonderlijk te herkennen. Hij kon achter in de twintig zijn, maar even goed ruim veertig. Een vettig, versleten suède vest omspande een forse schouderpartij en een donkerbruine manchester broek met verfvlekken completeerde het geheel. Zijn kameraad zag er heel wat verzorgder uit. In een wit T-shirt met een strakke spijkerbroek en met haren die door vet strak achterover werden gehouden, zat hij in de opvallende wagen James Dean na te spelen. Snorneus pakte met zijn linkerhand de stijl van de buitenspiegel aan Arie's kant, legde zijn andere hand over het open portieraampje en keek naar binnen.

Arie had allang zijn meest vriendelijke gezicht opgezet; hij wist uit ervaring dat het bij sommige figuren geen zin had kwaad te worden, ook al bestond daar genoeg aanleiding voor.

“Goedemiddag,” wenste Arie de nog steeds zwijgende man. “Dat ging zo-even net goed, geloof ik?”

“Lummel,” gromde de man, “heb jij wel een rijbewijs? Je lijkt wel gek om zomaar ineens bovenop je rem te gaan staan.”

“Ik gaf ruimschoots op tijd richting aan,” zei Arie en keek zo onschuldig als een lammetje met sproeten, “misschien had u wat vaart kunnen minderen?”

“Doe niet alsof je de onschuld zelf bent. Ik raakte bijna in een slip. Nog een wonder dat ik niet tegen een boom beland ben.”

Jan begon te snuiven. Onterechte beschuldigingen wekten bij hem altijd heftige verontwaardiging op.

“Nou nog mooier,” riep hij uit. “U rijdt als een dolleman, let niet op als een ander richting aangeeft en alleen omdat

mijn vriend hier al in de berm ging rijden, is alles goed afgelopen. De enige die hier schuld heeft, bent u!”

“Stil Jan,” vermaande Arie, “meneer hier heeft enkele bezwaren tegen mijn rijstijl geuit. We zouden een onpartijdige instantie om een oordeel kunnen vragen.”

Arie wachtte even en keek zijn gesprekspartner aan. Die scheen niet te begrijpen waar Arie naar toe wilde. Daarom vervolgde Arie:

“Voelt u er iets voor om ons meningsverschil aan de Rijkspolitie ter plaatse voor te leggen?”

Dat voorstel had een onverwachte uitwerking. De man met de snorneus veerde op en beet Arie toe: “Ik heb met politie niets te maken, snotneus! Dit soort akkevietjes regel ik zelf wel. Wat moeten jullie eigenlijk in deze wagen?”

Arie was er op dat moment zeker van dat Jan hetzelfde opviel. Zodra de man van de politie hoorde, gooide hij het over een andere boeg. Ongetwijfeld behoorde hij tot het soort schemerachtige lieden die nooit vast werk hadden, maar regelmatig twijfelachtige karweitjes opknaptten die voldoende opleverden om in oude, maar duur uitzierende auto's te rijden. “Een goede bekende van de politie” heet dat in het plaatselijke weekblaadje.

“Wij doen eerst met deze wagen een boodschap en daarna wilden we onze vakantie vervolgen,” deelde Arie naar waarheid, maar redelijk vaag mee.

“Zo, een boodschap hè? En wat voor soort boodschap moet dat dan wel zijn?” snauwde de man. Zijn toch al niet zonnige humeur verslechterde zienderogen. Arie begon er van zijn kant ook genoeg van te krijgen onverdiend uitgekafferd te worden.

“Dat gaat u, dunkt me, geen ene snars aan. U heeft geen behoefte aan de politie; mij best. Maar wij zijn aan u geen verantwoording over ons doen en laten schuldig. En zou u uw wagen nu vijf meter naar voren willen rijden, dan kunnen wij weer verder rijden.”

Arie had niet verwacht dat Snorneus zich onmiddellijk buigend en excuses prevelend zou verwijderen richting Chevrolet. Maar na wat heen en weer praten zou de woede van de man wel zakken, dacht hij. De meeste heetgebakerde mensen roepen wel allerlei stoere dingen, maar voegen zelden de daad bij het woord. Achteraf blijken dit soort voorvallen dan een storm in een glas water. Maar deze keer had Arie het toch wel heel erg bij het verkeerde einde.

“Dat had je gedacht, eigenwijze sproetenkoning. Ik heb nu lang genoeg naar je kletspraatjes staan luisteren!” En zich

tot zijn maat wendend, die nog steeds onverschillige filmposes stond uit te proberen: "Freddie!!"

Arie had nog juist gelegenheid voor zich zelf vast te stellen dat Freddie nu niet direct een geschikte naam is voor iemand met filmambities en daarna ging alles heel snel. Snorneus trok met zijn ene hand Arie's portier open terwijl de andere met een harde vuistslag zijn kaak trof.

Voor Arie's ogen tolden sterretjes en daarna tolde Arie zelf van zijn stoel af het zand in. Jan zag alles in een flits gebeuren. Nog voordat de Chevrolet-man voor de klap had uitgehaald begreep Jan al wat er ging gebeuren. Hij tastte naar de portierkruk, duwde de deur open en zette zich af op de wielkast. Maar Freddie was met een paar sprongen bij Jan en duwde de openzwaaiende deur weer dicht. Door zijn snelheid had Freddie een belangrijk voordeel boven Jan. De deur schampte Jans voorhoofd, wat niet veel pijn deed, want Jan was zijn hoofd instinctief al aan het terugtrekken en vervolgens klapte de deur dicht op Jans vingers, wat zoveel pijn deed dat Jan een afgrijselijk brul losliet. Freddie liet er geen gras over groeien nu zijn tegenstander tijdelijk was uitgeschakeld. Hij rukte de niet in het slot gevallen deur direct weer open, greep Jan in zijn nek en sleurde hem naar buiten. Daar wrong hij hem een arm zo hoog op de rug dat Jan hard op zijn tanden moest bijten om niet voor de tweede keer te gaan loeien.

"Willem, kom effe hierheen met wat touw nou die dikke toch ongevaarlijk is."

De Snorneus, die kennelijk luisterde naar de naam Willem, wandelde naar de Chevrolet en liet de enorme achterklep openzwaaien. Hij kwam terug met een bundeltje pinkdik hennetouw.

"Hier komen we een heel eind mee," vond Willem. "Laten we deze knaap maar even vastleggen, dan kunnen we hem rustig wat vragen stellen."

Het touw werd in een paar slagen om Jans polsen gelegd en vastgestrikt. Willem sneed het overblijvende deel af en dat werd op dezelfde manier om Jans voeten gewikkeld. Jan werd opgepakt door Willem, die daar geen zichtbare moeite mee had - Jan vroeg zich een tikje jaloers af of hij Arie ook op dezelfde nonchalante wijze zou kunnen verplaatsen - en Freddie deed de achterdeuren van de Ford open, waar hij Jan op de laadvloer neerpootte, zó dat zijn benen naar buiten bungelden.

"Mooi!" zei Willem grimmig, "als het niet goedschiks kan, dan maar kwaadschiks. Freddie, kijk eerst eens even of de lading erin zit."

“Oh, bedoelt u misschien die vier stalen cilinders? Daar staan onze fietsen tegenaan,” zei Jan gauw.

Freddie sprong naast Jan in de laadruimte. Hij had wat moeite om - komend uit de felle zon - alle vier cilinders te onderscheiden, maar nadat hij de fietsen van de kant had getrokken, riep hij naar Willem:

“Klopt. De verzegelingen zijn onbeschadigd!”

Jan vroeg zich nu heel dringend af welk geheim deze cilinders wel mochten vertegenwoordigen, maar Willem liet hem daar weinig gelegenheid toe.

“Ik heb het dat ronde vriendje van je ook al gevraagd en nu vraag ik het jou: Wat hebben jullie in deze wagen te zoeken?”

Jan gokte er op dat Willem dan wel een hoge toon mocht aanslaan, maar aan het voorgenomen “verhoor” niet al te veel moeite zou verspillen omdat hij blijkbaar groot belang had bij de lading. Willem leek trouwens toch al meer een man die een hekel had aan gesprekken van meer dan tien woorden. Jan nam zich voor open kaart te spelen, maar dan wel beetje bij beetje. Op die manier hoopte hij iets van de tegenpartij te horen.

“Oké,” begon Jan, “we hebben niets te verbergen. Dat zult u snel genoeg zien, als ik vertel wat er gebeurd is. Wij waren per fiets van Amsterdam op weg naar Friesland om daar met vakantie te gaan. Op de Afsluitdijk zat het ons wat tegen. Lekke banden, en zo. Juist toen we weer eens een lekke band hadden, stopte deze wagen bij ons. Kijk maar in de laadruimte; één van de fietsen heeft een kapotte achterband. De chauffeur vroeg ons de lading af te leveren en daarna konden we naar onze vakantiebestemming doorrijden, waar hij de wagen weer op zou halen.”

“Die Bontebal heeft geprobeerd ons te slim af te wezen, Willem!” onderbrak Freddie.

“Hou je d'r buiten,” gromde Willem en zich tot Jan richtend: “Waarom rij je over deze weg?”

“Die chauffeur - heet die trouwens Bontebal?” probeerde Jan.

“Dat gaat je niets aan, nieuwsgierige vlegel. Ik stel jou de vragen. Waarom rij je hier en niet ergens anders?”

“Tsja, da's ook een vraag,” dacht Jan, maar het leek hem niet wijs dat ook te zeggen. “U bedoelt misschien waarom we deze route genomen hebben?”

Willem gromde iets, dat instemming moest betekenen.

“De chauffeur zei ons over Leeuwarden en Groningen te rijden en omdat we hier niet zo goed bekend zijn, hebben we dat maar gedaan.”

Freddie en Willem keken elkaar aan.

“Ik had wel gelijk, Willem,” zei Freddie, “Bontebal wilde handig zijn en heeft deze jongens gecharterd. Het zijn gewoon twee knapen die zijn karweitje opknappen en bovendien nog eens gemakkelijk op hun vakantieadres komen.”

“Hm,” zei Willem. Het kostte hem kennelijk moeite te erkennen dat hij wat al te hoog van de toren had geblazen.

“Hm, dat ken wel wezen, maar die andere knaap had voordat ik hem die oplawaai verkocht al zoveel babbels en deze hier kijkt me ook veel te slim uit z’n ogen.”

“Maar kijk dan naar die fietsen,” riep Jan. “Van die ene is de band lek en hier vlak achter me ligt onze tent. Verder hebben we alleen kampeerspullen bij ons.”

Willem moest zich wel laten overtuigen, maar van harte ging het niet.

“Die Bontebal heeft nattigheid gevoeld, dat moet wel. Maar nou het toch zo staat, verandert d’r weinig. We hebben de handel hier, verzegeld en al. We laden ze in en verdwijnen!”

“Alles goed en wel,” zei Freddie, “maar Bontebal heeft ons er wel twee HBS’ers bij bezorgd. Wat doen we daar mee?”

Willem wreef met zijn grote handen van boven naar beneden over z’n suède jack. Jan wist nu hoe die gladde plekken waren ontstaan.

“Luister,” zei hij. “Vannacht gaan die dingen de grens over en wij ook. Knappe jongen die ons voor die tijd weet op te sporen. Maar we zullen het deze beide avontuurlijke gasten een beetje moeilijk maken. Haal nog een stuk touw uit de wagen en kijk gelijk of er veel volk over dit weggetje komt.”

Freddie vertrok en was na tien tellen weer terug met een handvol touw.

“Alleen een paar tractorsporen,” rapporteerde hij. “Het huis verderop lijkt onbewoond, want er is een zijraam dichtgetimmerd.”

“Dan lopen we dus hooguit de kans dat een nieuwsgierige boer die gaat melken in deze wagen gaat rondneuzen.”

“Dat ken je niet hebben, Willem!” vond Freddie, “veels te link. Zo’n boer loopt geheid naar de politie en die gaat deze jongens ook ondervragen. Dat ken vanavond al wezen. Ik heb een idee. Jij haalt die dingen uit de wagen en legt die jongens erin. Deurtjes dicht. Ondertussen rij ik naar dat huis en kijk of het leeg is. Als er iemand woont, vertel ik wel een smoesje over een lekke radiator en een

emmer water of zo. Als het daar onbewoond is, rijden we die bestelwagen daarheen en smeren hem. Ze zullen hier in de buurt hooguit denken dat er een nieuwe eigenaar is die de zaak wil opknappen.”

“Oké, maar ga dan lopen. Met die wagen van ons trek je veel te veel aandacht. En schiet een beetje op, want ik wil hier wel weg.”

Freddie zei een lelijk woord en vertrok op een drafje, terwijl Willem bij de bestelbus tot actie over ging. Hij haalde eerst de opzij van de auto sluimerende Arie naar achteren en begon ook hem te binden. Jan werd vervolgens uit de auto gehaald en onder een struik neergezet. Daarna verdween Willem in de laadruimte, gooide de tent eruit, liet tot grote woede van Jan die bij dit alles eerste rang zat, de beide fietsen niet zachtzinnig naar buiten rollen en begon de touwen waarmee de cilinders vast zaten los te maken. Het viel Jan op dat de potige Willem de grootste moeite had om één cilinder op te tillen. Hij tilde hem niet, maar kantelde hem een tikje schuin en zo rolde hij het roestvrij stalen gevaarte naar de deuropening. Daar legde hij het apparaat voorzichtig op zijn kant. De andere drie werden zo ook naar voren gehaald. Willem sprong uit de wagen en greep de voorste cilinder bij een handgreep. Met zijn andere hand pakte hij hem onder aan de bodem beet en met veel moeite liet hij hem in het zand zakken. Het leek Jan niet alleen dat de cilinders meer dan gewoon zwaar waren, maar dat Willem ze ook met grote voorzichtigheid hanteerde. Toen de vier cilinders buiten achter de Ford lagen, had hij het zweet op zijn voorhoofd staan. Willem greep de beide fietsen en kwakte ze zonder veel omhaal voorin de bestelwagen, de tentzak volgde met een grote boog. Haringen rinkelden toen hij op de houten vloer kwam.

“Ik hoop dat hij ons wat zachtzinniger behandelt,” dacht Jan.

Willem kwam op Arie af en greep hem beet. Tot Jans innig genoegen bleek Willem er een hele hijs aan te hebben. Arie werd in de overgebleven ruimte achter de fietsen geschoven. Vervolgens was het de beurt aan Jan, die ervoor kwam. Arie was gewoon los in de wagen gelegd, maar Jan werd met een overgebleven stuk touw aan een plank tegen de zijwand vastgelegd.

“Luister goed, wijsneuzig stuk vakantievierder. Jouw vriendje blijft nog wel even koest, maar jou leg ik wat beter vast. Ik wil aannemen dat jullie van niets weten. Maar je hebt je in je eigen slimheid met zaken bemoeid die je niets aangaan. Dat is je inmiddels, neem ik aan, wel duidelijk.

De chauffeur van deze wagen heeft ons een rare kool gestoofd en dat vinden we helemaal niet leuk. Daarom gaan we jullie nu even opbergen zodat wij de eerste uren geen last van jullie hebben. Dat kost een dag, misschien twee dagen van je vakantie, maar dat overleef je wel. Als je gevonden wordt, verzin je maar de meest fantastische verhalen en je haalt de hele Rijkspolitie van Friesland er maar bij. Dat interesseert me geen klap. En denk erom, als je weer eens op vakantie mocht willen, ga dan niet met vreemde bestelbussen mee, maar pak de trein! Ha, ha, ha!”

Willem vond zijn opmerking blijkbaar zeer geslaagd, want luid lachend smeed hij met een klap de beide deuren dicht en draaide van buiten de grendel erop. Jan was blij dat Arie de laatste opmerking van de besnorde Chevroletfiguur niet kon horen. Die zou hem ongetwijfeld uitgebreid hebben herinnerd aan de voordelen die het reizen per trein heeft boven de sportiviteit van het fietsen. Buiten was Freddie kennelijk weer terug gekomen. Jan hoorde Willem praten, maar kon het antwoord niet verstaan. Voetstappen klonken en daarna een gehijg als van een stoommachine. Na een halve minuut werd de ademhaling van de uitgeputte Freddie - want die was het inderdaad - rustiger. Hij stond vlak naast de Ford en omdat de metalen wanden het geluid nauwelijks dempten, kon Jan binnenin de auto horen wat er buiten gezegd werd.

“Grote rotzooi, ... bewoond” hoorde Jan, “wel een hond en een kwaai, maar geen mens.” Freddie moest weer even ademhalen.

“... ergens anders heen,” was het laatste wat Jan verstond.

Voetstappen verwijderden zich en het gesprek ging nog even door. Daarna kwamen de beide mannen weer terug, maakte Jan uit de het naderbij komende geslof op. Veel werd er niet gezegd, alleen “Pak an” en “Hou vast” en dergelijke kreten. Jan begreep dat beide mannen de vier cilinders die nog achter de auto lagen, gingen overbrengen naar de Chevrolet. Nog drie keer kwamen ze terug en mopperend over het gewicht stommelden ze langs de Ford. Daarna hoorde Jan het portier van hun wagen dichtslaan en de motor werd gestart. De Ford reed hobbelen de zandweg uit en direct daarna zwaaide hij een geplaveide weg op. De hoofdweg, nam Jan aan. De Ford maakte snelheid, maar kort nadat de derde versnelling werd ingeschakeld, remde de chauffeur weer af. Een bocht naar links, nu een stuk over klinkers en kort

daarna zwenkte de wagen naar rechts en het gehobbel begon weer. Dat duurde niet langer dan twee minuten en toen stopte de Ford. Het contact werd afgezet en Jan die daarop lag te letten, hoorde hoe de contactsleutel uit het slot werd getrokken. Voetstappen verwijderden zich en verderop sloeg een portier dicht. Een auto trok op.

“De Chevrolet vertrekt,” wist Jan. Hij luisterde scherp naar andere geluiden, maar hij hoorde niets anders dan vogeltjes; geen koe die loeide. “Een bos, of zo, daar zullen ze ons wel gebracht hebben. Wel een leuke vakantiebestemming, maar veel genoeg beleven wij er niet aan.”

Jan begon zich langzamerhand op te winden over de knullige manier waarop hij en Arie zich hadden laten beetnemen.

“En dan te bedenken, dat Bob Evers met een vaart van vijfhonderd kilometer nadert en van niets weet. Als die dit allemaal hoort, komt hij niet meer bij van het lachen. Of de Nederlandse helden al zo oud zijn geworden, dat ze zich niet eens een paar derderangs boeven van het lijf kunnen houden, en meer van dat soort ongein. Hoe zou het eigenlijk met Arie zijn?”

Jan hoorde zijn vriend regelmatig ademen en hij probeerde zich wat te draaien, maar dat ging niet zo gemakkelijk. Zijn polsen waren kort vastgebonden aan de plank langs de wand. Aan losmaken kon Jan niet eens denken, want de vingers van zijn rechterhand, die tussen het portier waren gekneusd, kon hij nauwelijks bewegen. Maar na wat manoeuvreren voelde hij met zijn voeten een zachte massa, die naar hij aannam, behoorde tot de omvangrijke gedaante die Arie Roos heette. Hij begon te porren.

“Hé, dikke. Wordt wakker. Het zonnetje schijnt!”

Arie's ademhaling begon wat dieper te worden. Jan dacht na. Hij schatte dat er toch al gauw een half uur verlopen was, sinds Arie die muilpeer had gekregen. Tijdens eerdere belevenissen had Jan gemerkt dat Arie een hard hoofd had; meestal bleef hij niet lang bewusteloos. Hij porde nog eens.

“Arie, werk aan de winkel. Word wakker joh, we moeten op boevenjacht!!”

Er kwam beweging in de massa Roos die Jan vagelijk kon zien liggen bij het licht dat tussen de deuren doorkwam. Er werd een licht gekreun hoorbaar en Arie sloeg de ogen op in het bijna volslagen duister van de laadruimte.

“Hé Arie, sproetenmonster, ben je bij je positieven?”

“Oh nee..., waarom slaat toch altijd het noodlot toe?” sprak kreunend de rederszoon uit Amsterdam. “Lig ik net een uiltje te knappen en dan wordt ik weer wakker geschopt door dat akelige vriendje van me dat alleen maar aan geld kan denken.”

Er schoot ineens een vreselijke gedachte door Jans hoofd.

“Heb je die vijftientig gulden nog Arie of zijn die boeven daar soms ook mee vandoor gegaan?”

“Hoe kan ik dat nou weten, jou gierig uilskuiken. Ik lig hier met handen en voeten gebonden en het enige wat ik weet is dat die Snorneus me buiten westen gemept heeft. Waar zijn we eigenlijk, vertel me dat liever.”

“We liggen gezellig te praten in de laadruimte van een Ford bestelwagen en als je je mond houdt, kun je buiten de vogels horen kwinkeleren.”

“Er kwinkeleert al genoeg in mijn hoofd. Waar, o gloeiende glorieneuzen, is dat ongere tweetal?”

“Dat zou ik ook heel graag willen weten,” antwoordde Jan, “maar ze waren niet zo attent om een briefje achter te laten... Hé, luister potvis! Ze hebben mij vastgebonden aan de wand en bovendien heb ik minstens drie gekneusde vingers. Jij ligt niet vast, dus jij bent de enige die ons kan losmaken voordat hier allerlei nieuwsgierig volk langskomt.”

“Hebben ze jou dan geen dreun verkocht?” wilde Arie weten.

“Nee, want ze wilden van mij weten hoe wij in deze auto terecht kwamen. Ze hadden het over die chauffeur, Bontebal schijnt die te heten. Volgens mij is er wat meer aan de hand dan een zieke echtgenote.”

“Dat lijkt me zo langzamerhand ook wel,” zei Arie. “Ik voel een grote woede in mij opkomen, tegen bonte ballen, snorneuzen en verder tegen alles wat rondrijdt in een zeegroene Chevrolet. Deze heren moeten niet denken dat ze ons als zakken aardappels in een auto kunnen deponeren. Vraag één: hoe komen we hieruit en vraag twee: hoe wreken we het ons aangedane onrecht?”

“Laten we vraag twee behandelen, nadat we vraag één opgelost hebben,” vond Jan. “Achter je staan onze fietsen. Als ik me niet vergis, staan ze met de achterkant naar ons toe. Het achterspatbord van de meeste fietsen is wat roestig. Probeer daarmee je touwen door te zagen.”

“Juist jongetje Prins! Ik merk dat je je tijd goed besteed hebt. Boeienkoning Roos gaat aan de slag.”

Arie begon in de nauwe ruimte zijn benen onder zich te wringen. Daarna kon hij op zijn knieën gaan zitten.

Schuifelend bracht hij zijn beide handen bij een achterwiel.

“Dat spatbord zit te hoog. Ik kan er net niet bij.”

“Kun je wel bij de moer waarmee de achteras vastgeschroefd zit?” vroeg Jan. “Meestal hebben die dingen scherpe randjes waarmee je de vezels kunt kapot trekken.”

Arie begon weer te manoeuvreren, nu tussen de fietsen in.

“Ik heb de moer te pakken, meldde Arie. “Er zit een lekkere scherpe braam op. Dat moet mijn fiets zijn, want de laatste keer dat ik een band heb moeten verwisselen, schoot ik lelijk met de bahco uit.”

“Je bent ook een amateur-fietsenmaker,” vond Jan. “Wie doet dat nou met een bahco. Daar neem je toch een steeksleutel voor!”

“Ik neem liever één bahco mee, dan twaalf steeksleutels. Maar hou nou je kop, want ik ga zagen.”

Jan hield zijn kop en hoorde Arie steunen. Maar al snel hoorde hij ook het knappen van de hennep-strengen en na tien minuten had Arie zijn handen los.

“Zo, het begin is er, maar er moet nog heel wat gebeuren voordat we op wraaktocht kunnen gaan.”

“Arie, pak mijn zakmes. Het zit in mijn linkerbroekzak.”

Toen was het nog maar een kleine moeite om de laatste touwen door te snijden. De beide jongens begonnen polsen en enkels te wrijven. Arie had bovendien nog een kaak die bevoeld kon worden, maar er leek geen blijvende schade aangericht.

“Jan, weet jij iets om die deuren open te krijgen? Kan dat van binnen uit?”

“Meestal niet, hoewel? Laat eens zien hoe het hier zit.”

Jan ging met een gezonde vinger langs de vergrendelingsconstructie die uit twee stangen bestond. Eén stang naar boven en één naar beneden. Ongeveer in het midden van de deur kwamen ze bijeen ter hoogte van de kruk. Met een scharnierpunt waren ze elk vastgemaakt op een uiteinde van een kort stukje ijzer dat midden op de as van de kruk was gelast. Aan de boven- en onderzijde van de deur werden de stangen geleid door een kort busje. In de dorpels van de carrosserie waren vergelijkbare bussen bevestigd. Wie aan de kruk draaide, schoof daarmee de beide grendelstangen in en uit de vaste bussen. De deur waar de kruk in was gemonteerd, had aan de buitenkant een extra strip ijzer over de volle lengte van de deur. De andere deur viel daarachter en

daardoor was het geheel van buiten niet te openen, wanneer het slot was omgedraaid.

“Ik heb niet gehoord dat ze deze deur hebben afgesloten. Ze hebben wel de sleuteltjes uit het contactslot getrokken. Volgens mij moeten we die deur zo open hebben. Mijn vingers zijn niet honderd procent, probeer jij het eens, Arie?”

Arie betastte even de constructie en wist toen wat Jan bedoelde.

Hij zette zijn beide machtige handen tegen het ijzer op de as van de deurkruk en begon te duwen. Met een droge klik sprongen de deuren los. Door hoge bomen getemperd zonlicht drong de wagen binnen.

“Een mooi plekje om de tent op te zetten, Arie,” zei Jan Prins. “Zullen we hier maar blijven en de Bonteballen en Snorneuzen het met elkaar laten uitzoeken?”

Arie sprong naar buiten, gevolgd door Jan, die zijn vingers bij daglicht begon te bestuderen.

“Dan ken jij Arie Roos nog niet. Niemand gooit mij ongestraft in een donkere laadruimte, zelfs al is die van een Ford. Gelukkig hebben we gratis vervoer. Laten we eerst maar eens gaan kijken hoe we deze wagen zonder sleuteltjes aan de praat kunnen krijgen.”

Dat bleek een kleine moeite. Jan rommelde wat onder het kleine dashboard en had al gauw de beide contactdraden te pakken. Het stond hem altijd tegen die draden zonder meer los te rukken en tegen elkaar te houden. Dat gaf niet alleen zo'n rommel aan losslingerende draden met alle kans op doorgeslagen zekeringen, maar als je de sleutel weer terug had, kon je eerst naar een garage om de bedrading weer in orde te laten maken. En een bonafide garage kon daarbij bar lastige vragen stellen, wist Jan uit zijn ervaring met het terugbrengen van her en der gehuurde wagens. Met zijn zakmes sneed hij uit beide draden een stuk isolatie weg van ongeveer twee centimeter. Hij bracht de beide blanke delen tegen elkaar en de motor sprong onmiddellijk aan.

“Zo,” zei Jan vergenoegd terwijl hij achter het stuur schoof - Arie pakte de bijrijdersstoel, “alleen een stukje isolatieband en niemand die er nog iets van ziet.”

“Heb jij trouwens enig idee waar we terecht zijn gekomen,” vroeg Arie.

“Dat zat ik net uit te knobbelen. We hebben van de plaats waar we stopten hooguit tien minuten gereden om hier te komen. Als ik het goed heb gevolgd, zitten we nu iets noordelijk van de weg naar Groningen. Maar waar willen we eigenlijk heen?”

Arie snapte waar Jan op doelde.

“Jij wilt eerst een plan en dan gaan rijden. Daar is wat voor te zeggen. Je kunt er donder op zeggen dat die beide knapen al een mooi eind weg zijn. Vertel eerst maar eens wat jij verder nog aan de weet bent gekomen.”

Jan lichtte Arie snel maar afdoende in over de gebeurtenissen tijdens Arie's gedwongen rustpauze.

“Tsja, beter wat dan niets,” besloot hij. “We weten dus dat die chauffeur Bontebal heet en uit Noord-Holland komt. Veel is het niet. Eigenlijk wil ik drie dingen weten:

1. Wat zit er in de vier cilinders?
2. Welke rol speelt Bontebal?
3. Waar zijn de beide boeven met de vier bovengemiddeld zware cilinders?”

“Kijk,” zei Arie, “als we één van de drie vragen kunnen oplossen, hebben we naar alle waarschijnlijkheid het antwoord op de andere twee ook te pakken. Mee eens?”

Jan was het er mee eens.

“Dan is het nu de kunst om te beginnen bij de vraag die het gemakkelijkst is te beantwoorden,” doceerde Arie verder. “Volgens mij is dat vraag één.”

“Hoe kan dat nou, genie. De cilinders zijn onderweg in een snelle Chevrolet.”

“Niet te haastig, jongetje Prins. Je vergeet dat er nog steeds iemand in Roodeschool op die dingen zit te wachten. Misschien kunnen we daar een leuk verhaal loskrijgen.”

“Je bedoelt dat we ook zonder cilinders naar Roodeschool gaan?” vroeg Jan verbaasd.

“Precies, en nou niet zeuren over vermorste benzine, want in Roodeschool ligt het enige aanknopingspunt.”

“Maar denk nou eens na Arie,” begon Jan tegen te werpen, “we kunnen toch moeilijk daar aankomen en vertellen dat ze uit deze auto zijn gejat.”

“En vertel mij nou eens, beste Jan, waarom dat niet zou kunnen? Uiteindelijk is het de zuivere waarheid en volgens mijn moeder duurt die nog altijd het langst. Wat mij betreft, halen ze er in Roodeschool direct Interpol en de Militaire Inlichtingendienst bij, maar allicht dat we daar meer te weten komen dan hier in dit schertsbosje. Niets verhindert ons vervolgens nog wat verder rond te neuzen. Ik gevoel bovendien een sterke behoefte om die chauffeur Bontebal eens stevig aan de tand te voelen. Maar hoe vinden we die jokkebrok? Hé, zou er een dealerplaatje op deze auto zitten?”

Arie liet zich meteen van zijn stoel glijden en liep om de auto heen. Achterop de wagen vlak boven het

rechterachterlicht vond hij wat hij zocht: Eén van die plakplaatjes die dealers op hun verkochte wagens aanbrengen.

Dit was een fraai exemplaar uitgevoerd in donkerrood met gouden krullen. "Garage Het Noorden Alkmaar" was alles wat erop stond.

"Nou daar word je ook niet veel wijzer van," bromde Arie en hij plofte weer naast Jan neer. "Ik maak me trouwens sterk dat zo'n garage niet eens weet wie er allemaal in de auto's rondrijden die ze verkopen. Maar misschien kennen ze de eigenaar."

Jan wees ineens naar rechts naar het dashboardkastje.

"Sufferd die ik ben. Hier Arie, daar zit het kentekenbewijs van de auto in. Ik zag het liggen toen ik na Leeuwarden naar een kaart aan het zoeken was, vlak voordat dat geboefte aan kwam scheuren."

Arie pakte het plastic mapje en zag dat de auto op naam van een bedrijf uit Schoorl stond: Vrachttaxi Vis.

"Die bellen we op en dan moet het raar lopen wil ik van die lui geen adres loskrijgen. Maar dat betekent dat één van ons met de trein helemaal van hier uit naar Alkmaar en dan nog eens met de bus naar Schoorl moet. Dat is een ommelandse reis. Daar ben je pas in de loop van de avond!"

"Bob," riep Jan ineens, "Bob, die komt immers op Schiphol aan en die kan direct door naar Schoorl."

"Prima, prima, Jan Prins," prees Arie, "zo af en toe heb je wel eens bruikbare ideeën. Hoe laat komt Bob eigenlijk aan?"

Jan keek op zijn horloge.

"Het is net drie uur," zei hij, "als er geen vertraging is, kan Bob volgens mij elk moment landen."

Arie wist kennelijk wat hem te doen stond. "Jan Prins, start die kar, stuur 'em richting Roodeschool en zoek onderweg een café op. Ik heb een telefoon en een complete rij telefoonboeken nodig. Een wegrestaurant of zoiets, daar zijn ze op alle mogelijke voorbijgangers met de meest wilde telefoonbehoeften ingesteld."

Jan draaide de Ford de zandweg op en enkele minuten later vonden ze de hoofdweg naar Groningen weer. Jan schakelde op en Arie's kennersoog begon uit te kijken naar een geschikte telefoongelegenheid.

Het duurde echter nog minstens twintig minuten voordat Arie vond wat hij zocht. De jongens zagen in de verte al de stad Groningen opdoemen, toen Arie riep: "Stop hier Jan!"

Aan de rechterkant van de weg lag een tot café verbouwde boerderij. Een Shell-pomp stond aan de weg en opzij en achter het gebouw lag een enorme asfaltvlakte, zoals die altijd bij die typische wegrestaurants worden aangelegd om chauffeurs van grote vrachtwagencombinaties de gelegenheid te geven te manoeuvreren en eventueel wat reparaties uit te voeren. De vlakte was op dit moment nagenoeg leeg. Alleen een Scania-Vabistruck met een oplegger geladen met houten balken stond langs de rand onder een rijtje bomen. De chauffeur had de deur openstaan en lag met zijn voeten naar buiten languit een uiltje te knappen. Jan stuurde de Ford over het fietspad naar rechts en stopte voor de ingang.

“Café-restaurant Slaperstil,” las Arie. “Vandaar dat ze hier zulke klanten hebben,” zei hij met een hoofdbeweging naar de slapende chauffeur.

Ze waren de enige bezoekers; achter de bar zat een man in een wit overhemd hen van achter een half leeggedronken glas bier met een mistroostige blik in de ogen op te nemen.

“Goede middag,” wenste Arie, “we willen hier graag wat gebruiken en wat telefoontjes plegen. Heeft u een cel?”

De man zei niets, maar wees met een duim naar rechts zonder zijn elleboog van de bar af te tillen.

“Met de complete reeks telefoonboeken van Nederland?”

De man knikte.

“Dan gaan we direct bellen, maar misschien kunnen we eerst wat bestellen. Dan hoeven we niet te wachten. Voor mij een dubbele biefstuk met brood en ijs toe. Oh ja, en een groot glas cola erbij. Jij ook zoiets Jan?” vroeg Arie, zich tot Jan Prins wendend.

“Onverbeterlijke veelvraat, het kan weer niet op geloof ik. Geeft u mij maar twee broodjes kaas en een glas koude melk.”

“Doen we,” zei de kelner en hij schreef de bestellingen op. Inmiddels had Arie de cel gevonden. Het was een zeer ruime cel, meer een klein kamertje, waar de jongens gemakkelijk samen in konden. In een hoek stond een klein fauteuiltje van rood imitatieleer met een rij ronde koperen nagels langs de zitting. Langs de achterwand was een brede plank gemonteerd, waarop de complete rij Nederlandse telefoonboeken een plaatsje had gevonden plus het telefoontoestel en een asbak. Het was de volmaakte telefooncel geweest als boven de plank niet een reusachtige spiegel had gehangen die de

telefonerende gebruiker van de cel genadeloos in beeld bracht.

“De meest effectieve manier om lange gesprekken tegen te gaan,” vond Jan.

Arie had inmiddels de gids van Noord-Holland te pakken en bladerde naar de “Sch” van Schoorl. Hij legde een dikke wijsvinger bij “Vrachttaxi Vis.” Lang hoefde hij niet lang te wachten voordat een heldere vrouwenstem zich meldde.

“Met Arie Roos. Als ik het wel heb, werkt bij u een chauffeur met de naam Bontebal?”

“Dat klopt wel,” zei het meisje, “maar die is er op het ogenblik niet. Waarschijnlijk is hij morgen weer op de zaak.”

“Weet ik,” zei Arie, “want ik ben hem vandaag in een wegrestaurantje tegen gekomen. We hebben wat zitten babbelen en hij vroeg mij een sleutel bij zijn vrouw af te geven. Hij had die sleutel per ongeluk ‘s morgens meegenomen en zijn vrouw had hem vanavond nodig. Hij moest toen nog naar Roodeschool en ik moet aan het einde van de dag in Noord-Holland zijn en daarom bood ik aan de sleutel af te geven. Hij schreef het adres op een briefje, maar dat ben ik waarschijnlijk onderweg verloren bij één of andere klant.”

“Wat aardig van u,” riep het meisje en Jan Prins, die mee zat te luisteren, verbaasde zich nog steeds over het gemak waarmee Arie de meest natuurlijk klinkende smoezen wist op te dissen. “Ik heb het hier; schrijft u maar op. Jan van Goyenstraat 117 in Alkmaar.”

“Vriendelijk bedankt,” riep Arie in de hoorn en belde af.

“Dat is dat, Jan Prins. Nu eerst even Bob alarmeren.”

Arie zocht onder Schiphol en draaide het gevonden nummer. Hij vroeg of het Panam-toestel uit New York al geland was.

“Wordt elk ogenblik verwacht,” was het antwoord. Arie deed het verzoek om Bob Evers uit Pittsburgh zo gauw zijn vliegtuig geland zou zijn naar de informatiebalie te roepen.

“Het is nogal dringend!” voegde hij er aan toe en gaf het nummer door dat op het toestel van het café prijkte. “Wilt u de heer Evers vragen zonder uitstel Arie Roos op dit nummer te bellen? Onze plannen zijn gewijzigd en we zijn bang dat we elkaar mislopen.”

Het meisje aan de andere kant verzekerde Arie dat zij de heer Evers het verzoek zou overbrengen. Voorlopig was Arie tevreden en hij legde de telefoonhoorn neer. Jan opende deur van de cel. Tot verrassing van de beide

jongens kwam de kelner net uit de keuken met een dampend bord: Arie's biefstuk met toebehoren. Op tafel stond al de bestelling van Jan.

"'t Is dus toch waar. Ze steken hier in Groningen hun tijd niet in overtollig gepraat," zei hij zachtjes tegen Jan en daarna tegen de kelner: "Zet u maar neer. Er zal zo dadelijk een dringend telefoontje voor ons komen van een Amerikaan op doorreis. Wilt u ons dan direct roepen?"

"Doen we," reageerde de kelner opnieuw.

Jan en Arie keken elkaar even aan.

"Zou die man nog wat anders kunnen zeggen dan "Doen we"?" vroeg Jan, toen de kelner weer achter de bar stond. Arie schudde langzaam zijn hoofd en richtte toen zijn blik op de overmaatse biefstuk die onweerstaanbaar lag te geuren. Hij sneed er een flinke lap af, schoof die op een stuk brood en stak het geheel met enige moeite in zijn mond.

Toen zijn mond weer leeg was, zei hij: "Kijk jongetje Prins, dat bedoel ik nou altijd als jij of Bob zich beklagt over mijn vermeende eigenwijsheid. Terwijl jij je interesseert voor het spraakgebruik van een Groningse kelner gebruik ik mijn denkvermogen voor echt belangrijke dingen."

Jan stopte met het vermalen van een broodje kaas.

"Wat heb je nu weer voor dolle invallen, ingebeelde vriend van mij? Inbreken op de politietelex en een signalement voor Snorneuzen en aankomende filmhelden doorgeven of heb je een smoes bedacht om alle garages in Groningerland te bellen met een verzoek om uit te kijken naar een zeegroene Chevrolet?"

"Misschien, misschien komt dat allemaal nog," zei Arie zijn biefstuk opnieuw met peper bestrooiend. "Maar voorlopig heb ik alleen een verrassend eenvoudig idee, waar alleen een Roos-brein op kan komen."

Jan was veel te nieuwsgierig om zich door die laatste opmerking te laten afleiden. "Voor de draad ermee, Arie. Wat heb je bedacht?"

Arie legde zijn vork neer en tekende met zijn wijsvinger bedachtzaam de figuren op het tafelkleedje na.

"Kijk Jan, het is goed om Bob bij die chauffeur langs te sturen, maar er zit een risico in. Het risico dat we slapende honden wakker maken. Welke rol Bontebal in het geheel heeft, weet ik niet, maar ik sluit niet uit dat hij met de beide boeven uit de Chevrolet onder één hoedje speelt. In elk geval wist dat tweetal van zijn bestaan."

"Sterker nog, ze wisten dat hij in aantocht was!" riep Jan uit.

Arie hief een mollige hand op en gluurde tersluiks opzij naar de kelner. Die zat als voorheen met een sombere blik naar de deur te staren en liet in elk geval niet blijken of hij voor de conversatie van de beide jongens belangstelling had.

“Rustig aan, jongetje Prins. Maar mogelijk heb je wel een beetje gelijk. Er is zeker geen sprake van toeval. Alleen onze aanwezigheid in de Ford én de afwezigheid van Bontebal was kennelijk niet verwacht. Naar mijn gevoel klopt het verhaal over die zieke vrouw van hem van geen kant, maar dat weten we niet zeker. Zeker is dat Willem en zijn kornuit van Bontebal bestaan afwisten en ik zou graag aan Bob kunnen vertellen of het andersom ook zo is. En daarvoor moet ik nog een telefoontje plegen. Kom, ga mee!”

Arie schoof achter zijn half lege bord vandaan, op de hielen gezeten door Jan. Hij riep naar de kelner achter de bar:

“Ik ben nog wat vergeten. Er komt nog één telefoontje bij.”

De kelner knikte instemmend. De telefoongidsen sloeg Arie nu over. Inlichtingen wist te vertellen dat de Bontebal aan de Jan van Goyenstraat in Alkmaar telefoon had.

“De meeste chauffeurs hebben dat tegenwoordig,” wist Arie en hij belde het opgegeven nummer; de bel ging drie keer over voordat er werd opgenomen. Arie hoorde overduidelijk aan de andere zijde een vrouwenstem:

“Met mevrouw Bontebal.”

“Met wie ...?” vroeg Arie, verwondering voorwendend.

“Met mevrouw Bontebal!” zei de stem met meer nadruk.

“Ohh,” deed Arie verrast, “dan heb ik het verkeerde nummer gebeld. Neemt u mij niet kwalijk,” en hij drukte de haak neer.

Arie keek Jan aan:

“Ze zal wel even raar opkijken, maar we weten nu wat we wilden weten. Geen ziekenhuis voor de echtgenote van onze chauffeur in Alkmaar. Ik had haar in eigen persoon aan de lijn!”

“Dus Bontebal wilde van zijn ritje af. Dús hij wist dat die twee Chevroletcoureurs hem zouden opwachten.”

“Zit er dik in, Jan, en nu mag Bob voor ons gaan uitzoeken wat hij nog meer weet. Veel voorzichtigheid hoeft Bob nu niet te hebben.”

“Daar komt nog bij dat hij ons waarschijnlijk willens en wetens het risico van de overval heeft laten lopen ...”

De deur van de telefooncel ging open en de kelner stak zijn hoofd om de hoek.

“Telefoon voor u, de heer Leffers of zoiets.”

“Bob!” riep Jan uit, en zich tot de kelner wendend: “Kunt u het gesprek hierheen doorzetten?”

Dat kon en even later rinkelde de telefoon. De jongeheer Robert Evers uit Pittsburgh, USA, zoon van een staalmagnaat ter plaatse, meldde zijn aankomst op Nederlandse bodem.

DUISTERE PRAKTIJKEN MET STRALEND MATERIAAL

Bob Evers stond een tikje verdwaasd aan de rand van een trottoir op Schiphol. Het was het trottoir bij de bushalte van de KLM-bus, die de verbinding onderhield tussen het vliegveld en het Centraal Station in Amsterdam. Jan had zojuist Bob ingelicht over hun belevenissen in Noord-Nederland en Bob had het verzoek gekregen zonder uitstel af te reizen naar Alkmaar om zich bij huize Bontebal te vervoegen. Bob was natuurlijk wel iets gewend van Arie en Jan, maar dit avontuur kwam wel erg onverwacht uit de lucht vallen. Hij had zich na het telefoontje op

slinkse wijze door de douane gemanoeuvreerd door zich achter een uitgebreide familie met een zwerm koffers, handbags en dozen te posteren. Toen die waren gecontroleerd wuifde de douanier de eerste vijf volgende klanten met een nonchalant armgebaar door. Bob stoof, zijn koffer meesleurend, zonder uitstel naar de uitgang en zette in hoog tempo koers naar een KLM-bus. Toen hij die op vijftien meter was genaderd, sloot de buschauffeur de deuren en trok op.

“Ook dat nog,” verzuchtte Bob. Hij ging op zijn koffer zitten en keek rond. Het was op Schiphol duidelijk zomerseizoen. Groepjes reizigers verlieten de ontvangsthuis begeleid door ophalers. Taxi's en bussen voerden nieuwe reizigers aan die naar zonnige oorden zouden vertrekken. Langzamerhand voegden zich meer mensen bij Bob, ook wachtend op de volgende KLM-bus. Bob stond op en liep naar de haltepaal die drie meter verder was; daar hing een dienstregeling. Hij had tijdens zijn avonturen met zijn beide Hollandse vrienden aardig wat Nederlands geleerd,

zodat het begrijpen van een dienstregeling weinig problemen opleverde. De volgende bus kwam over een kwartier. Bob liep terug naar zijn koffer en zette het wachten in wijze berusting voort.

Terwijl Bob gedwongen moest stilzitten, ontplooiden Jan en Arie koortsachtige activiteit. Bob wist wat hem te doen stond. Afgesproken was dat hij na zijn missie in Alkmaar nog zou proberen naar Groningen te komen. Berichten over en weer konden worden achtergelaten bij de stationsrestaurant in Groningen. Wanneer dat nodig was, kon daar ook worden gewacht. Arie betaalde haastig de rekening, waarbij de royale tip de kelner nauwelijks uit de

plooi kreeg, terwijl Jan een afkeurend gesnuif liet horen. De jongens sprongen in de bestelbus en reden richting Groningen. Bij een kelner van de stationsrestauratie werd bericht achtergelaten voor Bob. Ze verlieten de stad in noordelijke richting via de Grote Markt met zijn beroemde Martinatoren. Het liep al tegen vijven toen ze Roodeschool binnen reden uit westelijke richting. Voorbij het station, het eindpunt van de spoorlijn uit Groningen, was een kruising. Het dorp bestond vooral uit rode bakstenen huizen, die vrijwel allemaal op een flinke lap grond stonden. Alle tuinen lagen er keurig bij; in sommige stonden lange rijen bonenstaken en bedden met sla en bloemkool. Andere waren als bloementuin aangelegd.

In één daarvan was een man met een kaal hoofd en een manchester pak aan het gras aan het rollen. Jan stopte de bus om de man te vragen waar de Noordzeeweg te vinden was, het adres dat ze van de chauffeur op de Afsluitdijk hadden gekregen. Maar vragen bleek niet eens nodig. Arie ontdekte een straatnaambord met "Noordzeeweg" en toen was het nog maar een klein stukje. Honderd meter voorbij de laatste boerderij van het dorp was kennelijk nog niet zo lang geleden een aantal loodsen gebouwd.

Het waren van die halfronde opslagloodsen die werden opgetrokken uit aluminiumkleurig gegolfd plaatijzer.

Doorgaans zijn dit soort loodsen al snel overdekt met bruine plekken en strepen afkomstig van roest, maar deze loodsen leken fonkelnieuw. Verder stond er terzijde van de loodsen een houten gebouwtje met veel ramen erin. Het had een puntdak met een flauwe helling dat was bedekt met asfaltpapier. Midden tussen de loodsen was een groot terrein waar betonplaten waren neergelegd. Daar stond een aantal grote Amerikaanse bulldozers en een uit de kluiten gewassen vorkheftruck. Rond de rand van de betonvlakte lag een verzameling buizen van allerlei diameter en lengte en aan één kant stonden stalen constructies opgesteld, waarschijnlijk reusachtige afsluiters. Het gehele terrein was afgesloten met een hoog stalen hekwerk, van boven voorzien van prikkeldraad. Een korte met klinkers bedekte oprijlaan van ongeveer tien meter liep naar een poort die kon worden gesloten met twee zware stalen rolhekken. Die hekken stonden nu open, maar de toegang werd versperd door een rood-witte afsluitboom die naar boven kon scharnieren in een donkergroene apparatenkast. Vlak daarachter stond een keet op wielen van het soort waarin

straatmakers bij slecht weer hun toevlucht zoeken. Op de zijwand van de keet hing een wit bord:

AMGAS ENGINEERING
Bezoekers hier melden

Jan stopte de auto langs de weg om het geheel op te nemen.

Arie zei:

“Waarschijnlijk landgenoten van Bob, maar wat zoeken die nou in vredesnaam in dit boerenland?”

“Wie weet proberen ze hier in het geheim een pas ontwikkelde turbo-koe uit en dienen die buizen om de melk af te voeren. Maar kijk eens, we trekken wel de aandacht!”

Uit de keet was een man gekomen die de auto had gezien. Hij draaide zich om naar het houten gebouw en riep iets. Daarop kwam een tweede man toelopen en samen bleven ze staan kijken naar de auto waar Arie en Jan inzaten.

“Joh, Arie, het is heel logisch. Ze verwachten deze wagen en we zijn door dat gerollebol in Friesland veel tijd kwijtgeraakt. Die Bontebal zei immers dat ze in Roodeschool om die cilinders zaten te springen.”

“Rijd maar op naar die slagboom, Jan. We willen immers niets liever dan aan de tand te worden gevoeld.”

Jan zwenkte de oprijlaan op en remde af voor de afsluitboom. De ene man, die het eerst hun auto had opgemerkt, kreeg een opdracht van de tweede en ging de keet binnen. Even later zwenkte de afsluitboom omhoog. Jan reed langzaam naar binnen op de tweede persoon af. Terwijl de auto naderbij rolde, merkte Jan op dat die man vrij jong was, hooguit een jaar of dertig. Hij had kort blond krullend haar en stond Arie en Jan aandachtig op te nemen. Toen Jan op twee meter afstand was gekomen, beduidde de man Jan te stoppen. Hij liep op de auto af en ontsloot het portier aan de kant van Jan. De andere man liep naar het portier aan Arie's kant. Hij was het die de afsluitboom omhoog had gezet en Jan had in zijn achteruitkijkspiegel gezien hoe die na het passeren van de bestelbus weer was neergelaten. Kennelijk was hij de bewaker van het terrein. Ondertussen waren een paar arbeiders uit één van de groene loodsen gekomen. Ze stonden op een rijtje voor de open schuifdeur naar de bestelbus te kijken.

“Kom eruit en loop zonder grappen met me mee,” was alles wat de jonge man op afgemeten toon tegen de

jongens zei. Hij hield een deur in het houten gebouw open en Jan en Arie betraden een gang die aan één zijde in de volle lengte van het gebouwtje lag. Aan de andere zijde waren kantoorruimten. De wand tussen de gang en de kantoren was grotendeels van glas. In het eerste vertrek stonden drie tekentafels. Het tweede vertrek bevatte schrijf- en rekenmachines. Niemand was in de vertrekken aanwezig, alsof de werkdag was afgelopen. De blonde man liep op de derde deur aan de kantoorzijde van de gang af en trok hem open. Nadat de beide jongens waren binnengegaan, sloot hij de deur met een sleutel af; de portier bleef buiten. Het bleek een kleiner vertrek dan de eerste twee, maar een groot bureau en tafel met een stuk of wat stoelen er omheen vonden er gemakkelijk een plaats. Aan de wand was een grote plaat zachtboard bevestigd, waarop een aantal constructietekeningen waren vastgeprikt. Schuin achter het bureau, tegen de houten wand, stond een klein model brandkast, zo te zien splinternieuw.

De blonde man trok twee van de stoelen weg van de tafel en plaatste ze voor het bureau. Zelf ging hij achter het bureau zitten. Hij bukte zich naar rechts en trok een lade in zijn bureau open. Toen zijn hand weer boven de tafel kwam, had hij een zakelijk uitziende revolver vast. Trouwens, de man zelf leek ook buitengewoon zakelijk. Tijdens de korte wandeling naar het bureau had niemand iets gezegd. Hij was de eerste die zijn mond open deed: "Gaan jullie daar zitten."

Jan en Arie gehoorzaamden en namen plaats op de twee stoelen die hun metgezel daar had neergezet.

"Vertel maar eens haarfijn wat jullie in die bestelbus doen en wat je hier te zoeken hebt!"

Als vanzelfsprekend nam Arie het woord. Kort en zakelijk gaf hij de gebeurtenissen weer vanaf de ontmoeting met Bontebal op de Afsluitdijk. Toen Arie aangekomen was bij de overval tussen Leeuwarden en Groningen en vertelde hoe de stalen cilinders in de Chevrolet werden geladen, leek de man iets te willen gaan zeggen, maar hij hield zich in. Arie liet een proefballonnetje op:

"Mijn vriend Jan zag dat die cilinders loodzwaar waren. Maar wat erin zit weten we nog steeds niet. Kunt u ons dat vertellen?"

En Arie keek met blauw onschuldige kijkers naar zijn gesprekspartner. Maar die gromde iets van "Snotneus!" en dan duidelijker:

"Wat doe je hier, waarom ben je niet direct naar de politie in Leeuwarden gegaan?"

Arie besloot zijn verhaal te vervolgen. Toen hij vertelde hoe ze zich hadden bevrijd en welk plan ze hadden gesmeed in Slaperstil, veranderde er iets in zijn stuurse houding. Hij begon geïnteresseerd te luisteren en plotseling vroeg hij Arie:

“Wat bezielt jullie als HBS’ers om zulke risico’s te lopen? Weten jullie ouders hiervan?”

“Oh, die zijn al heel wat gewend,” vertelde Arie langs zijn neus weg. “We hebben de afgelopen jaren zo het één en ander aan scheve zaken rechtgezet. Om te beginnen een mouterij in de Stille Zuidzee.”

“Waren jullie dat?” vroeg de man verbaasd. “Ik heb dat verhaal destijds nauwelijks willen geloven toen ik het in de krant las. Dus het is echt waar?”

“Zo echt als de sproeten rond m’n neus,” verzekerde Arie.

“Maar dan is er toch nog één ding dat ik wil weten. Jullie zijn overvallen, vastgebonden en ontvoerd, ook al was het maar een klein stukje. Een normaal mens gaat dan toch naar de politie?”

“Ja maar,” legde Jan uit, “dat is het nou juist. Door al die avonturen zijn we niet zo normaal meer. We hebben geen zin in ellenlange verhoren, stapels proces-verbalen en tenslotte wijze vermaningen om nooit weer met vreemde auto’s mee te gaan. We lossen dat soort dingen het liefste zelf op.”

“Wel, wel, ... het komt me eigenlijk wel goed uit” zei de blonde man peinzend. Hij liet nu zijn laatste terughoudendheid varen.

“Jongens, jullie moeten me de vreemde ontvangst maar niet kwalijk nemen, maar de laatste dagen zijn hier een paar dingen gebeurd die me tot dit soort voorzorgsmaatregelen dwingen.”

Hij hief de revolver omhoog liggend op zijn open hand en legde hem daarna weg, blijkbaar in de nog steeds openstaande lade.

“Jullie verhaal past uitstekend bij mijn eigen ervaringen van de laatste dagen. Maar laat ik me eerst voorstellen. Mijn naam is Hendrik Oosterhuis en ik ben verantwoordelijk voor deze verzameling loodsen en barakken. Misschien hebben jullie het bord gezien bij de inrit naar de poort. Ik werk voor een Amerikaanse firma die gespecialiseerd is in geologisch onderzoek. De afgelopen tijd is hier al het één en ander onderzocht en daarbij is komen vast te staan dat vrij diep in de bodem delfstoffen voorkomen, olie of gas. We weten alleen niet hoeveel er is. De enige manier waarop we daarover zekerheid kunnen krijgen is via een boring. Daarom is dit

emplacement ingericht. Binnenkort wordt er via de haven van Delfzijl een boortoren uit de States aangevoerd. Een aantal onderdelen zijn al binnengekomen, die hebben jullie vast al zien liggen. In de loodsen ligt nog meer materiaal en verder worden daar complete werkplaatsen ingericht om reparaties te kunnen uitvoeren. Ons materiaal is zo groot en zo zwaar uitgevoerd dat de plaatselijke dorps-smid er zich letterlijk en figuurlijk aan zou vertillen. Daarom slepen we altijd onze eigen werkplaatsen en monteurs mee. Die bulldozers gebruiken we om het terrein te egaliseren waar de boortoren komt te staan en verder zijn ze handig bij het leggen van buizen die de omhoog borrelende producten moeten afvoeren. Zo'n proefboring zoals die we hier gaan doen is een uiterst kostbare aangelegenheid. Je bent weken en maanden bezig en als je uiteindelijk op de diepte bent aangekomen, waar je olie verwacht, kan het heel goed blijken dat er alleen zout water zit. Dan kun je de hele handel afbreken en een paar kilometer verder weer opbouwen."

"Ligt het verschil tussen succes en een mislukking dan zo dicht bij elkaar, meneer?" vroeg Arie die, net als Jan, geboeid zat te luisteren, zonder overigens nog maar het geringste vermoeden te hebben hoe dit verhaal kon samenhangen met een leugenachtige chauffeur uit Alkmaar en twee boeven uit een zee-groene Chevrolet.

"Om te beginnen, laat dat "meneer" alsjeblieft achterwege. Ik ben gewend om met Amerikanen om te gaan en die zijn niet zo formeel. Gebruik dus gewoon mijn voornaam. En wat je vraag betreft: dat is inderdaad het geval. Een leek die hoort van oliereserves in de aardbodem heeft meestal een voorstelling van een reusachtige onderaardse tank. Als je met een boortoren een gaatje in die tank hebt geprikt, kun je hem zo leeg pompen. Zo gaat het dus in werkelijkheid niet. In de bodem onder ons bevinden zich allerlei gesteenten die in de loop van miljoenen jaren door reusachtige natuurkrachten geplooid en gedraaid zijn. Aardolie en gas komen meestal voor in poreuze gesteenten en die gesteenten zijn natuurlijk mee geplooid en gedraaid. Op sommige punten in de aardkorst zit dat gesteente dus vrij hoog en op die punten proberen we te prikken. Of het dan de moeite waard is het aangetroffen olieveld te ontginnen, hangt van veel factoren af."

"Bijvoorbeeld van de doorlaatbaarheid van het gesteente," giste Jan.

"Inderdaad," beaamde Hendrik, "maar ook van de vraag welke druk er heerst. Als het je meer geld kost om de olie

omhoog te pompen dan wat er voor krijgt, dan kun je het beter laten zitten. Op dit moment doen we de laatste onderzoeken waar we de toren precies gaan bouwen. We hebben drie locaties op het oog. Met de boeren van wie het land is, hebben we afspraken gemaakt over schadeloosstellingen.”

“Alsjeblieft,” riep Arie uit, “je huurt dus als het ware drie plekken, terwijl je weet dat je er maar één gebruikt? Prijzige boel!”

“Klopt helemaal, maar misschien heb je wel eens het spreekwoord “Tijd is Geld” gehoord?”

“Ik hoor van mijn vader niet anders,” zei Arie, “die is reder en elk uur dat zijn schepen stilliggen, kost hem geld.”

“Precies, zo gaat het in dit bedrijf ook. Kijk, die boeren moeten in het voorjaar inzaaien. Als dat is gebeurd kun je meestal niet op hun grond terecht voordat de oogst binnen is. Daarom huren we een paar plekken zodat we op elk moment dat het ons uitkomt kunnen beginnen. Die boeren hebben daarbij het voordeel dat ze een gegarandeerde opbrengst voor hun land krijgen.”

“Maar,” begon Jan aarzelend, “dit is wel heel interessant en zo, maarre... ik ben zo langzamerhand wel benieuwd waarom wij ten behoeve van AMGAS buiten westen moesten worden gemept.”

“Rustig aan, daar ben ik zo.”

Hendrik Oosterhuis was één van die mensen die zich niet gauw van zijn verhaal lieten afbrengen. “We verwachten binnen enkele weken de boortoren klaar te hebben; dan gaan we boren. Achter de loodsen die je hebt zien staan, is nog een braakliggend stuk grond. Daarom worden nu een aantal tanks gebouwd. Je weet misschien dat bij boringen de uitgeboorde grond door een speciale vloeistof omhoog wordt gebracht; boorspoeling noemen we die vloeistof. De grondmonsters die we daarin vinden, worden chemisch onderzocht en vertellen ons veel over de samenstelling van de aardkorst. Die tanks worden gebruikt voor het opslaan van de boorspoeling, de verse en de afgewerkte, dus die spoeling die materiaal uit de aardkost bevat. Verder komen er tanks die dienen als eerste opslag voor de vrijkomende producten wanneer we raak prikken. Al die tanks worden natuurlijk voorzien van leidingen en afsluiters; dat materiaal ligt hier al opgeslagen. Deze week willen we aan de opbouw van het tankparkje beginnen. Zowel de tanks als de leidingen en afsluiters worden in elkaar gelast. Vanwege de hoge drukken die kunnen optreden, moeten alle lasverbindingen absoluut betrouwbaar zijn. Normaal

gebeurt dat door elke lasnaad met water onder druk te zetten. Wanneer er waterverlies optreedt, is de naad niet goed. Die methode is betrouwbaar, maar omslachtig en tijdrovend. Sinds kort is er een andere methode die minstens zo betrouwbaar is, maar veel en veel sneller. En nu kom ik bij jullie stalen cilinders.”

Hendrik pauzeerde even en keek zijn beide bezoekers onderzoekend aan, maar die gaven er geen blijk van te begrijpen, waar de lange inleiding naar toe zou leiden. Hij haalde een pakje sigaretten uit zijn achterzak en viste er een kromgebogen sigaret uit.

“Eigenlijk geldt op dit terrein een volstrekt verbod om te roken, net als de verplichting een beschermingshelm te dragen. Maar zolang de waarschuwborden nog niet klaar zijn, kan ik dat toch niet handhaven. Op dit moment is trouwens de dieselolie in de tanks van de bulldozers het enige wat een beetje zou willen branden.”

Toen zijn sigaret brandde, kwam hij meteen weer op het onderwerp terug.

“Die nieuwe methode om lasnaden te controleren past radioactieve isotopen toe. Jullie weten wat dat inhoudt?”

“We hebben het bij natuurkunde over radioactiviteit gehad,” zei Jan. Het onderwerp had zijn warme belangstelling. “Iedereen op school denkt daarbij altijd meteen aan atoombommen, spionage en geheimzinnige ongelukken in kerncentrales, maar radioactiviteit kan ook meer alledaags worden toegepast. Isotopen zijn chemische elementen die een beetje anders in elkaar zitten dan normaal. Om weer in die normale toestand te komen, zenden ze energie uit in de vorm van straling.”

“Ja, het is in werkelijkheid een tikje ingewikkelder, maar uiteindelijk komt het daar wel zo’n beetje op neer,” zei hun gesprekspartner. “Je kunt het een beetje vergelijken met een röntgenfoto. Een slechte lasnaad geeft een ander beeld op een detector dan een goede. Alsof je met een sterke lamp eieren doorstraalt om te zien of het stink- of bloedeieren zijn. Voor ons is het voordeel dat we onmiddellijk na het lassen kunnen zien of alles in orde is. We werken nu minstens twee maal zo snel. Nu je dit weet, zul je begrijpen dat naar deze plaats isotopen aangevoerd moeten worden. Die isotopen worden aangemaakt in Petten in Noord-Holland. Daar staat sinds enkele jaren een kleine onderzoeksreactor, die isotopen kan maken voor wetenschappelijke experimenten. Maar ook voor sommige behandelingen in ziekenhuizen en dus ook voor ons werk. Dat spul wordt vervoerd in die stalen cilinders die jullie al gezien hebben. Ze zijn zo zwaar omdat er een

behoorlijke loden mantel om het stralingsmateriaal moet zitten. Je hebt vast wel gehoord dat blootstelling aan radioactieve straling niet gezond is. Het lood schermt de straling af. De straling zelf kun je op geen enkele manier waarnemen. Alleen met zo'n apparaat."

Hendrik Oosterhuis deed opnieuw een greep in een bureaula, maar dit keer kwam er geen revolver boven. Hij legde een leren etui op zijn bureau, klapte het open en zei:

"Dit is een geigerteller. Daarmee kun je radioactieve straling waarnemen."

Jan was opgestaan en bekeek het apparaat eventjes.

"Zo'n apparaat vonden we ook in de bestelwagen."

Hendrik antwoordde:

"Wettelijk voorschrift. Er moet altijd een geigerteller in de buurt van stralingsmateriaal zijn, juist omdat het op geen enkele andere manier is waar te nemen. Stel je eens voor dat één van die cilinders niet goed is afgesloten. Dan lekt er flink wat straling naar buiten, maar niemand die het opmerkt. Daarom heeft die chauffeur een geigerteller, waarmee hij te allen tijde zijn vracht kan controleren. Dat maakt het ook tot zulk een riskant goedje in handen van onbevoegden, die niet over zo'n apparaat beschikken of er niet mee weten om te gaan. En nu begrijp je misschien beter waarom ik me aardig wat zorgen maak om jullie verhaal. Nu die twee figuren met die vier cilinders aan de haal zijn, heb ik eigenlijk geen rustig ogenblik meer.

Arie vroeg:

"Wat kunnen de twee met dat spul, die isotopen beginnen?"

"Dat heb ik me ook al afgevraagd. Het is kostbaar spul, dat wel, want voor het aanmaken ervan heb je dure apparatuur nodig en uitgebreide veiligheidsmaatregelen. Maar je kunt het niet zomaar aan Jan en alleman verkopen, zoals je dat met bijvoorbeeld goud kunt doen. Iemand moet er een toepassing voor hebben en daarvoor is ook weer dure en gespecialiseerde apparatuur nodig. Wat dacht je dat zo'n apparaat voor het controleren van lasnaden wel niet kost? Bovendien, iedereen die apparatuur koopt waarin met radioactieve straling wordt gewerkt, wordt geregistreerd."

"Spionage?" opperde Jan.

"Lijkt me ook onwaarschijnlijk. De Russen hebben de laatste tijd zelf een groot aantal kernreactoren gebouwd en naar het schijnt gebruiken ze bij de aanleg van hun gasleidingen uit Siberië ongeveer dezelfde techniek als we hier hebben. Wanneer je een reactor weet te bouwen,

is het maken van isotopen maar kinderspel. Wie gaat dan zoveel risico lopen om kleine hoeveelheden van dat spul te jatten? Nee, er is nog wel een andere mogelijkheid, maar daar durf ik nauwelijks aan te denken.”

“Je kunt er toch geen atoombommen van maken?” vroeg Arie wat verontrust.

“Nee, dat niet. Maar je kunt er nog wel een heleboel onheil mee aanrichten. Je kunt willens en wetens een radioactieve besmetting veroorzaken of in elk geval met besmetting dreigen. Denk je eens in welke mogelijkheden dat voor een beetje onderwereldfiguur biedt!”

“Chantage!” riepen de beide jongens uit.

“Maar,” vervolgde Jan, nadenkend aan een oorlel trekkend, “als je echt op deze manier geld wil verdienen dan moet dat spul wel echt heel gevaarlijk zijn. Zoiets als een onontploffte vliegtuigbom uit de tweede wereldoorlog.”

“Jongen,” zei Hendrik Oosterhuis, “herinner jij je de paniek niet meer die een paar maanden geleden in Putten uitbrak?”

“Dat dorpje op de Veluwe? Ik herinner me vaag wat, maar waar het over ging, ben ik kwijt.”

“Daar kwam iemand uit het ziekenhuis thuis die was behandeld met radioactieve straling. Op één of andere manier moest dat blijkbaar met een naald gebeuren. Maar er bleef een stukje van die radioactieve naald in de neus van de patiënt steken. Pas na een paar dagen werd dat ontdekt, maar toen was de besmetting al overal in het huis en daarbuiten doorgedrongen. Kleding, huisraad en dat soort dingen werden afgevoerd en verbrand, zelfs een deel van de tuin moest worden afgegraven. Reporters uit heel Europa kwamen kijken. Vragen in de Tweede Kamer en meer van dat soort ongein. Zoiets levert wel tien keer zoveel ophef op als een oude Engelse vliegtuigbom.”

“Lopen die mannen die de cilinders nu in hun kofferbak hebben liggen dan geen risico?” vroeg Jan.

“Zolang ze de cilinders dicht laten, is er niets aan de hand. Maar je loopt altijd de kans dat die gasten aan de verzegeling gaan prutsen en de ontgrendeling gaan losdraaien. Dan wordt het link. En als ze echt van plan zijn waarvoor ik bang ben, dan moeten ze ook bereid zijn het stralingsmateriaal in de open lucht te brengen. Wij gebruiken bij het overbrengen speciaal gereedschap en dragen beschermende kleding die onmiddellijk na gebruik wordt vernietigd. Ik maak me sterk dat die boeven dat niet hebben. Alleen als ze erg vlot te werk gaan, kunnen ze het risico beperken. Hoe langer je blootgesteld bent, hoe meer risico je loopt.”

“Hoe dan ook,” stelde Arie vast, “hoe eerder die cilinders gevonden worden hoe beter het is. Ik stel voor dat we ophouden elkaar interessante wetenswaardigheden te vertellen en tot actie overgaan. Ik begreep,” vervolgde hij zich tot Hendrik wendend, “dat er de afgelopen dagen wat meer vreemde zaken zijn gebeurd. Wat was dat precies?”

“Het begon vorige week dinsdag. Er kwamen een paar telefoontjes binnen, kort nadat onze telefoonaansluiting in orde was gemaakt. Er werd niets gezegd; direct nadat er werd opgenomen, legde de andere kant weer neer. Ik schonk daar eerst geen aandacht aan. Zoiets komt vaker voor, ik dacht: misschien hebben we een nummer gekregen dat onlangs nog van iemand anders was. Donderdag bleek hier ingebroken te zijn. Er was overal gesnuffeld, papieren waren uit laden gehaald en de inbrekers hadden geen moeite gedaan ook maar iets weer terug te leggen. Maar we missen niets! En nu komen jullie met dit verhaal aanzetten...!”

“Is er een verband tussen de inbraak en de diefstal van de cilinders?” vroeg Jan.

“Ik heb geen idee, maar ik heb er eerlijk gezegd ook nog niet zo erg over nagedacht. Ik heb de boel opgeruimd en ben aan het werk gegaan. Binnenkort werken we hier in continudienst en dan is er geen kans meer op inbraken.”

“Die papieren, waar lagen die?” Arie hield om één of andere reden aan.

“Het waren papieren die ik in die kast bewaar.” Hendrik wees naar een grijs-gelakte stalen kantoorkast met dubbele deuren. “Wat er in lag - maar veel is dat niet -, hadden ze verspreid over de tafel.”

Arie liep op de kast toe en pakte het handvat beet.

“Is het toegestaan of zitten er bedrijfsgeheimen in?”

“Welnee, bedrijfsgeheimen worden heel ergens bewaard. Je kijkt maar als je daar iets van verwacht.”

De kast bleek in hoofdzaak leeg, niet zo vreemd als je bedenkt dat op deze plaats de activiteiten nog maar een paar weken geleden waren begonnen. Arie nam een paar stapeltjes mee naar de tafel en begon ze door te kijken. Het meeste bestond uit correspondentie over de aanschaf van allerlei benodigdheden en afspraken met instanties. Na wat bladeren bleef Arie naar een paar papieren kijken. Hij hield ze omhoog.

“Kan het zijn dat deze stukken de speciale belangstelling van onze nog onbekende tegenstanders hebben gewekt?”

Jan en Hendrik kwamen naar de tafel, waar Arie een tweetal papieren apart had gelegd. Het briefhoofd vermeldde “Vrachttaxi Vis, Schoorl.”

“Hé, die kennen we,” zei Jan, “daar komt dat Ford-busje vandaan.”

De brief bevatte een bevestiging voor een speciale vracht, te vervoeren tussen Petten en Roodeschool. De datum en het tijdstip van aankomst waren vermeld en bovendien werd de route beschreven.

“Hé?” riep Jan, “die datum is vandaag!”

“Tja, dat is de bevestiging van de komst van die vier cilinders, maar ondertussen weten we dat dat een tikkeltje anders is gelopen!”

“Nee man!” riep Jan uit, “begrijp dat dan. Die inbraak hier had tot doel om de route van die wagen te weten te komen. Maar wat ik dan niet begrijp: Hier staat Bolsward-Sneek-Heerenveen-Drachten-Groningen en die chauffeur zei ons over Harlingen, Franeker en Leeuwarden naar Groningen te rijden.”

“Dat zou kunnen betekenen dat die chauffeur meer wist dan hij kwijt wilde,” merkte Arie op, “maar dat zullen we wel van Bob horen. Voorlopig weet ik genoeg. Gaan we de cilinders opsporen ja of nee?”

“Maar hoe denken jullie dat te doen?” vroeg Hendrik. “Ik vind het bijvoorbeeld niet zo’n geweldig idee om een advertentie in de krant te zetten:

“Terug te bezorgen tegen beloning: Vier stalen cilinders met loden binnenbekleding, inhoudend radioactief materiaal. Levensgevaarlijk bij inwendig en uitwendig gebruik.

Reacties op Noordzeeweg, Roodeschool.”

Jullie begrijpen inmiddels zeker wel dat ik deze zaak zo weinig mogelijk in de openbaarheid wil hebben. Ons hoofdkantoor in de VS zal dat bepaald niet leuk vinden. Het was mijn voorstel om het stralingsmateriaal op een zo onopvallend mogelijke manier te vervoeren. In Amerika doen ze dat in grote trucks met voor en achter politie. Als je dat hier in zo’n boerenstreek doet, krijg je alleen maar lastige vragen of de melk niet bederft en of de aardappelen wel blijven groeien.”

“Nee,” gaf Arie toe, “zo had ik me het inderdaad niet helemaal voorgesteld. De heren zullen zich niet zo gemakkelijk laten verschalken en bovendien hebben we weinig tijd. Jan heeft opgevangen dat ze vannacht nog met het spul de grens over willen.”

“Dan is het onbegonnen werk!” riep Hendrik uit.

“Niet als je je hersens gebruikt in plaats van als een dolleman rond te gaan rijden om te zien of er ergens langs de weg vier stalen vaten liggen.”

Arie keek glimmend in het rond.

“Aan dat soort krachtpatserij doen wij niet. Luister Hendrik. Die boeven, hoe konden die weten dat jullie hier dit spul zouden gebruiken? Je zei net zelf dat deze techniek nog niet overal wordt gebruikt. Zit er iemand bij je medewerkers die daar vanaf weet?”

“Mogelijk, mogelijk, dat zou wel eens kunnen,” gaf Hendrik toe, “maar hoe komen we daar op korte termijn achter?”

“Door iets te doen waardoor het lek, die man van jou dus, wel in actie móet komen, een soort val, hinderlaag, of hoe je het ook wilt noemen. Heb je nog meer van die stalen vaten hier?”

“Nou nee, dit zou de eerste lading worden en daarna, wanneer we aan het lassen zijn, moet er ongeveer elke anderhalve maand een nieuwe lading komen. Maar wacht eens...! Ik heb al wel een paar andere cilinders. Ze zijn bestemd voor de afvoer van gebruikte beschermende kleding en instrumenten die rechtstreeks met de isotopen in contact zijn gekomen. Die cilinders zijn anders dan die welke nu spoorloos zijn; ze hebben een grotere opening omdat er grotere dingen in moeten kunnen worden vervoerd, maar dat valt alleen een deskundige op. Is dat wat je bedoelt?”

“Precies!” zei Arie, “en jij gaat nu als de bliksem hier over het terrein rondbazuinen dat er vanavond nog een nieuwe lading binnenkomt. Doe daar wat gegevens bij over de route en de tijd van aankomst. Als er hier een lek zit, dan stroomt dat binnen de kortste keren door naar buiten, wat ik je brom!”

“Maar dan eerst even twee dingen regelen,” zei Jan. “Zorg ervoor dat die afvoercilinders ongemerkt aan boord van die bus komen, anders weet straks iedereen dat we een val aan het zetten zijn.”

“Dat is geen probleem,” zei Hendrik. “Rijd die bus zo meteen met zijn zijdeur naast de uitgang hierachter. Daar ligt een klein laboratorium, waar we onderzoek gaan doen naar het gesteente dat in de boorspoeling voorkomt. Omdat het laboratorium nog niet helemaal is ingericht, hebben we die twee cilinders zolang daar geplaatst. En wat is het tweede ding wat nog geregeld moet worden?”

Arie wendde het hoofd discreet af, hij wist wat er nu ging komen.

“De centen, pegels, pecunia,” riep Jan. “Ik zie al aankomen dat er weer onbekommerd taxi’s worden gecharterd, huurauto’s in kanalen worden geduwd en met overvette fooien wordt gesmeten. Hou je er even rekening mee Arie dat we slechts over tweehonderd pop de man aan vakantiegeld beschikken?”

“Ho, ho!” zei Hendrik, “mijn Amerikaanse broodheren zijn nooit kinderachtig als er een veelbelovende serie boringen moet worden verricht. Als er echt wat wordt gevonden, levert dat zulke gigantische hoeveelheden geld op dat elk dubbeltje dat je in de aanloopfase bezuinigt volkomen zonde van de moeite is.”

“Kijk Jan,” vond Arie, “dat zijn nu eens gezonde economische denkbeelden. Neem daaraan een voorbeeld!”

Hendrik legde Jan bij voorbaat het zwijgen op door een hand op te steken.

“Discussie overbodig,” meende hij. “Jullie krijgen een ruim voorschot. In de brandkast ligt genoeg. Eén van jullie houdt de onkosten een beetje in de gaten en als jullie erin slagen die cilinders weer te pakken te krijgen, dan zal ik uiteraard voor een aanmerkelijke verruiming van jullie vakantiebudget zorgen. Wat dacht je van 2000 gulden de man?”

“Aangenomen!” riep Jan met begerige ogen, maar Arie voegde er aan toe: “Dat wordt dan wel drie keer 2000 gulden, want onze Amerikaanse vriend zit die bestelbuschauffeur al achter de vodden!”

“Prima jongens, geen probleem. Jullie laten er trouwens geen gras over groeien, merk ik.”

“Tuurlijk niet!” zei Jan zelfverzekerd. “Als wij niet steeds sneller hadden gedacht dan onze tegenstanders, waren we niet door al die avonturen heen gerold!”

“Dus dat is afgesproken: jullie krijgen met z’n drieën 6000 gulden van mij als je de vaten hier onbeschadigd terugbezorgt en liefst ook de boeven erbij. Ik wil wel eens een hartig woordje met die heren spreken. Hoe jullie het geld onderling verdelen, is jullie zaak. Daar bemoei ik me verder niet mee. O ja, misschien een overbodige waarschuwing!

Denk er om: als één van die vaten beschadigd lijkt of een verbroken verzegeling heeft, dan overal afblijven en direct mij opbellen. Je kunt contact met me opnemen in mijn hotel in Groningen.”

Oosterhuis schreef een telefoonnummer op een papiertje en gaf het aan Jan, die het onmiddellijk in één van zijn vele broekzakken liet verdwijnen.

“Ik ga direct naar dat hotel; jullie weten dus waar je me kunt bereiken, desnoods midden in de nacht. Akkoord?”

Hij stond op, kennelijk in de overtuiging dat zijn financiële aanbod niet verworpen kon worden.

“Akkoord,” zei Jan na enige tweestrijd. Samen met Arie liep hij Hendrik Oosterhuis achterna.

“Toch fideel van je Arie,” fluisterde Jan buiten bereik van de oren van Hendrik, “dat je niet over die vijftienvijftig pop van die chauffeur begon.”

“Dat heeft niets met vriendentrouw te maken, beste geldwolf Jan,” deelde Arie mee.

“O nee, maar waarom deed je dat dan?”

“Omdat ik straks dat nauwgezette financiële geweten van jou graag in bedrijf zie om die vijftienvijftig gulden buiten de verantwoording te kunnen houden. Pas maar op dat je geen hoofdpijn krijgt!”

Terwijl Jan en Arie in Roodeschool met Hendrik Oosterhuis zaten te confereren, was Bob onderweg naar Alkmaar.

Een verse KLM-bus arriveerde binnen een kwartier aan de halte op Schiphol. Nog twintig minuten later en Bob stond op het Centraal Station van Amsterdam. Even overwoog hij zijn bagage in het depot af te geven. Dat had zijn voor- en nadelen. Bob wist uit ervaring hoe lastig achtervolgingen en knokpartijen werden wanneer je je in het gezelschap van een sliert koffers en tassen bevond. Hoe eerder je die kon lozen hoe beter. Maar daar stond tegenover dat het er alle schijn van had dat de belangrijke gebeurtenissen in elk geval de eerste tijd in Groningen en omstreken zouden plaats vinden. Dan was het weer lastig de bagage tweehonderd kilometer terug te moeten ophalen.

Bob werd in zijn overpeinzingen gestoord door een omroepbericht van de onvolprezen Nederlandse Spoorwegen:

“Reizigers voor de richtingen Zaandam, Alkmaar en Den Helder, uw vertraagde trein loopt nu binnen op perron 3. Herhaling! Reizigers...”

Bob was al onderweg. Beter direct een aansluiting met koffers, dan lang wachten zonder bepakking. De trein was niet vol; het was nog geen spitsuur, dus liet Bob zijn bagage eenvoudigweg op de banken rondom hem staan.

De trein vertrek vrijwel direct.

“Alkmaar?” dacht Bob. “Hoe komt het dat me dat zo bekend voorkomt? Kan het zijn dat ik al eens eerder in Alkmaar was? Ik weet dat Nederland niet zo’n groot land

is, maar het zal nu toch wel dom toeval dat ik daar weer terecht kom.”

Na het passeren van het westelijk havengebied met zijn petroleumhavens en olietankers, werd Bob verrast door het plotselinge uitzicht dat de Hembrug op het drukbevaren Noordzee-kanaal bood. Kort daarna reed de trein het station van Zaandam binnen. Bob hernam zijn overpeinzingen.

“Wacht eens!” Hij knipte opeens met zijn vingers. “Dat was tijdens die dolle jacht op het Koperen Kanon, toen we Lois en John aan een erfenis hielpen door over de hele wereld allerlei verstopte briefjes op te sporen. Jan en Arie waren toen zo’n briefje op het spoor in Alkmaar en dat was de eerste en tot nog toe de enige keer dat Jans vader, de kolonel, zich in de strijd mengde. Tegen wil en dank, dat wel, want de beste man heeft nooit van zijn leven zoveel leugentjes moeten verzinnen.”

Bob leunde grinnikend achterover terwijl de trein optrok uit het station van Zaandam. Kolonel Prins beet nog liever het puntje van zijn tong dan iets te vertellen dat op gespannen voet met de waarheid stond!

Klik-klakkend gleed de trein over een stel wissels. Naar rechts boog de lijn naar Purmerend af, het oer-Hollandse weidelandschap in. Terwijl de trein nu snel vaart maakte, werd de coupédeur opengeschoven, een geüniformeerde figuur kwam naar binnen en keek ietwat misprijzend naar de bagage-uitstalling die ongeveer de hele afdeling vulde.

“Uw kaartje, meneer?” vroeg de conducteur toen Bob geen aanstalten maakte zijn kaartje te gaan zoeken. Plots wist Bob weer wat hij in Amsterdam nog had moeten doen: een kaartje kopen! Maar dan had hij deze trein niet gehaald en dat was toch een buitenkansje dat hij niet graag had willen laten lopen. Bob besloot voorlopig maar niet te laten blijken dat hij vrij redelijk Nederlands verstond.

Dan hield hij de mogelijkheid open dat de conducteur zou denken dat deze buitenlander niet wist dat een kaartje in Nederland vóór het begin van een treinreis wordt gekocht en niet halverwege. Terwijl hij in het Engels bezig was dit duidelijk te maken, trok hij zijn portefeuille uit de zak en pakte er een paar dollarbiljetten uit. Hopelijk zou de conducteur daaruit begrijpen dat hij het niet om het geld had gedaan.

Het hielp. De conducteur sprak behoorlijk Engels en wilde deze Amerikaanse klant ook zonder bijbetaling wel aan een kaartje helpen. Toen het kaartje geschreven én betaald was en de conversatie eenmaal op gang was

gekomen, wilde de conducteur nog wel wat meer van deze niet alledaagse reiziger weten. Zoveel Amerikanen kwam je nu ook weer niet tegen op dit lijntje en de trein was toch niet vol. Waar hij vandaan kwam?

“Zo, uit Pittsburgh.”

En waar dat dan precies lag?

“Oh, Pennsylvania, juist ja.”

En waarom kwam hij nu naar Nederland?

Tjsa, Bob kon nu moeilijk gaan beweren dat hij op weg was naar de Friese meren voor een zeilvakantie. Hij had met behulp van een kaart van Nederland en uit de aanwijzingen die Jan hem had gestuurd, opgemaakt dat de trein naar Friesland een heel andere route nam. Bob besloot zich op de vlakke te houden.

“Hollands stedenschoon? Dan was meneer zeker student kunstgeschiedenis?”

Bob begon langzaam maar zeker zowel Virginia- als Kentuckytabak van deze kletskaus van een conducteur te krijgen. Hij zag al aankomen dat hij tegenstrijdige antwoorden begon te geven en dan konden Nederlandse gezagsdragers ineens bar lastig worden; trouwens ook gezagsdragers in sommige buitenlanden. Ineens schoot Bob een vraag in gedachten waarmee hij van dit oeverloos uitwisselen van beleefdheden kon afkomen.

“Was er vlakbij het station in Alkmaar misschien een autoverhuurbedrijf? Niet dat het reizen per trein deze Amerikaan zo tegenstond of zo, integendeel! Maar dan was het gemakkelijker om ook de omgeving eens goed te bekijken en dat met al die bagage, hè.”

Bob wees met een weids gebaar op de slordig gedeponeerde koffers.

“Dat gaf toch zo’n gesleep. Vliegtuig uit, bus in. Bus uit, trein in. En dan zijn die moderne auto’s met die kofferbakken toch reuze handig.”

Ja, dat kon de conducteur zich best voorstellen. Het toeval wilde dat er inderdaad een garage annex verhuurbedrijf in de stationsbuurt in Alkmaar was, sterker nog, pal tegenover het station. “Garage Het Noorden” heette het bedrijf en ze hadden hele nette Ford-huurwagens. Vanaf het stationsvoorplein was het niet te missen. Er hing een groot geel bord voor de gevel, want ze verhuurden er ook taxi’s. En het speet de conducteur erg, hij had graag nog een paar nuttige tips voor Alkmaar en omgeving ten beste gegeven, maar er zaten nog een paar andere reizigers in de trein die ook graag een gaatje in hun kaartje wilden hebben. Dus als meneer de Amerikaan hem zou willen verontschuldigen ...?

Dat wilde de Amerikaanse meneer maar al te graag en Bob ging weer uit het raam liggen kijken. De trein reed nu door een bosgebied, eigenlijk een uitloper van de duinen in de buurt van Heiloo, daverde vervolgens door het stationnetje van Heiloo en begon af te remmen. Alkmaar was bereikt.

Bob keek om zich heen, terwijl een kruier hem zijn bagage achterna bracht op het voorplein. Garage Het Noorden was inderdaad niet te missen: er hing een reusachtig mosterdgeel bord waarop die naam vermeld was in zwarte letters dwars voor de voorpuien van twee herenhuizen uit een rijtje van vijf, die op de begane grond waren verbouwd tot garagebedrijf. In wat eens de ruime achtertuinen van deze huizen moesten zijn geweest, waren

de werkplaatsen uitgebouwd. Vóór de garage was een ruime stoep, bezaaid met kleinere en grote olievlekken die tevens dienst deed als inrit naar de grote schuifdeuren van de werkplaats. Overal, op de stoep en langs de straat stonden verschillende Fords, personenauto's en lichte vrachtwagentjes, die gerepareerd waren of stonden te wachten op een kleine of grote beurt. Naast de schuifdeuren was nog ruimte gebleven voor een deur die vroeger toegang had gegeven tot één van beide huizen. De deur zelf, ooit waarschijnlijk degelijk uitgevoerd in gepolitoerd hout met profielrandjes, was vervangen door een modern strak exemplaar van matglas gevat in aluminium profielen. Een veel kleiner bord in dezelfde mosterdgele kleur als de grote hing boven de deur. "Kantoor" stond er op. Bob betaalde de kruier en zette koers naar die deur.

Het was niet alleen vanwege de koffers dat Bob besloot een huurauto te nemen. Hij wist niet hoeveel tijd hij bij de Bontebal nodig zou hebben, maar hij wilde hoe dan ook diezelfde avond in Groningen zijn. En wetend welke de omweg de trein van Alkmaar naar Groningen rond het IJsselmeer moest maken, besloot hij per auto via de Afsluitdijk te gaan.

"Bovendien," zo redeneerde Bob, "weet je nooit hoe makkelijk een tweede vervoermiddel is als het op het volgen van allerlei geboefte aankomt."

Hij duwde de matglazen deur open. Erachter lag één van die kantoortjes die blijkbaar bij de meeste garages horen. De ruimte was niet eens zo klein; al gauw zes bij zeven meter, schatte Bob. Ooit was over de indeling van die ruimte grondig nagedacht. Tegen de achterwand was een rij houten kasten geplaatst met schuifdeuren ervoor.

Uiterst links in de achterwand was een deur, die half open stond. Bob zag magazijnstellingen met auto-onderdelen. Ongetwijfeld liep van daaruit de toegang naar de werkplaats. Langs de rechterwand stonden twee tafels met op elk ervan een typemachine. Aan de voorzijde stond een balie die de twee meter ruimte voor bezoekers scheidde van de rest van het kantoor. Tegen de linkerwand was een doorgang in de balie opengehouden. Verder stond daar een zitje: een laag tafeltje en drie stoelen met zwart kunstleer bekleed eromheen. Alles was ooit duur uitgevoerd: mahoniehouten tafelbladen, stalen handgrepen in goudkleur en indirecte verlichting vanuit smalle houten bakken langs het plafond. Ondanks de moeite besteed aan

de inrichting was het kantoor het schoolvoorbeeld van een janboel. Op de gewitte muren zaten vuile vegen, voor zover ze niet aan het gezicht waren onttrokken door kalenders van bandenfirma's, verschoten CASTROL-reclames of kleurenfoto's van oude Ford-modellen.

Boven de typemachines hing een prikbord, waar slechts één papiertje op hing. Daarentegen waren overal op de houten lijsten briefjes, nota's en dergelijke met punaises vastgeprikt. De schuifdeuren van de kasten achterin stonden voor het grootste deel open en lieten planken zien waarop slechts hier en daar een stapeltje papieren lag. Maar op het tafeltje van het zitje, tussen de typemachines, op de balie, overal lagen stapels paperassen. Op de balie stonden een paar grijs gespoten stalen doosjes waarin gele systeemkaarten waren geborgen. Verder stonden er een drietal pennen op een zware ijzeren voet waarop papieren zaten geprikt en een tweetal asbakken van glas met een gekleurde reclameplaten in de bodem die door respectabele stapels peuken grotendeels aan het oog waren onttrokken. Alle tafels, stoelen en vooral de balie waren in de loop der jaren vettig geworden.

Achter de balie stonden twee mannen te praten, een jonge vent met golvend donkerblond haar en een man van een jaar of vijftig met een vrijwel kaal hoofd, met een filtersigaret achter zijn rechteroor. Ze hadden een blauwe overall aan met op het borstzakje het Ford-embleem.

"Good afternoon," wenste Bob toen hij het kantoor betrad. Beide mannen hielden op met praten en keken hem aan. De oudste beantwoordde zijn groet in het Engels.

"Kan ik hier een auto huren?" vroeg Bob.

De kale trok één van de stalen doosjes naar zich toe en viste er een kaart uit.

“Dat zal wel gaan. Waar gaat de reis naar toe?”

“Eerst hier een bezoekje in Alkmaar en daarna verder het land in. Waarschijnlijk ben ik de volgende week hier weer terug.”

“U kunt met bijbetaling de auto ook bij een andere Fordgarage terugbrengen,” merkte de jonge man op, die beter Engels bleek te spreken dan zijn collega. Bob knorde goedkeurend; dat systeem was in de Verenigde Staten al vrij bekend, maar hier in Europa had je bijna altijd de lastige verplichting uiteindelijk weer terug te keren naar je vertrekpunt om de gehuurde auto weer af te leveren. Bob kon betalen met een Amerikaanse cheque, nadat de kale chef telefonisch van een plaatselijke bank de verzekering had gekregen dat de cheque te innen was. Terwijl Bob de sleutels en de verzekeringspapieren toegeschoven kreeg van de jonge man, prikte de chef de huurovereenkomst op een prikker die naast de typemachines stond.

“Ik moet naar een adres in de Jan van Goyenstraat,” zei Bob, de sleutel in zijn zak stekend. Hij pakte het briefje waarop hij het adres had geschreven dat Arie van het meisje bij Vrachttaxi Vis uit Schoorl had losgepeuterd.

“Nummer 117 om precies te zijn.”

De chef draaide zich om.

“Jan van Goyenstraat 117, hoor ik dat goed?”

“Ja,” zei Bob, wat verwonderd, “dat adres zoek ik, en omdat ik hier in Alkmaar onbekend ben, vraag ik maar even. Is het hier ver vandaan?”

“Dat niet,” zei de chef, “maarre.. en paar dagen geleden waren hier een paar figuren uit Groningen die ook al naar dat adres vroegen. En nu vraagt u weer naar dat adres!”

Bob voelde zijn hart een slag overslaan. Had Arie niet gesproken over twee onderwereld-figuren die Jan en hemzelf te grazen hadden genomen tussen Leeuwarden en Groningen? Waren dit dezelfde personen? Gelukkig had Arie terloops wat aanwijzingen gegeven. De ene had een snor en de andere leek op James Dean, wist Bob zich nog te herinneren. Het was meer dan niets, en niet geprobeerd is altijd mis.

Bob zei langs zijn neus weg:

“Merkwaardig. Ik ben eigenlijk alleen maar op zoek naar die man in de Jan van Goyenstraat omdat hij twee personen moet kennen die ik zoek. Ze komen uit Groningen of Friesland. Mijn vader heeft namelijk een paar jaar geleden zaken met ze gedaan en er zijn nog wat losse eindjes blijven hangen.”

“Zeker niet betaald, of zo?” veronderstelde de chef. “Het leken me geen lekkere jongens. ‘k Heb net gedaan of ik niks wist.”

“Och,” meende Bob, “dat valt wel mee. Hebben ze hun namen niet genoemd? Die heb ik wel,” blufte Bob opgewekt, “ik heb ze alleen nog nooit ontmoet. Het enige wat ik weet, is dat de ene een snor heeft en dat de andere nog vrij jong is en op een filmster lijkt ..., op, hoe heet die nou ook weer?” Bob hield zijn mond, hij wilde niet al te gretig lijken.

“Hebbes, dat zijn ze, baas,” zei de assistent. De baas zelf aarzelde nog.

“Kijk,” zei hij, de sigaret achter zijn oor wegtrekkend, “hun namen hebbe ze niet genoemd. Het is wel effe geleden, begin vorige week en ik ken me best vergissen.” Hij viste een Zippo uit zijn overall en joeg de brand in zijn sigaret.

“Hebben ze nog een adres of zo bij u achtergelaten?” probeerde Bob.

“Ja, of ik ze wou belle als die chauffeur van Vis hier weer langs kwam. Bontebal was het toch?” vroeg de chef aan zijn collega.

“Ja, ze vroegen naar Piet.”

“Dat nummer mot hier nog ergens legge. Kijk es effe op ‘t kleine tafeltje?”

De jonge vent rommelde wat in de warboel op de tafel bij het zitje en kwam na een minuut of wat terug met een geel papier.

“Ja, op dat nummer most ik ze belle, maar voor mij konden ze boom in. Succes jongeman, maar as ik jou was, zou ik maar uitkijke. Volgens mijn benne ‘t geen fijne jongens.”

“Wij Amerikanen kunnen wel tegen stootje,” verzekerde Bob de beide mannen. “Maar bedankt voor de tip! En waar is nou de Jan van Goyenstraat?”

De assistent legde het hem vlot en duidelijk uit en wees tenslotte de wagen die hij had gehoord. Bob frommelde het gele papier met het telefoonnummer in een zak van zijn windjack, greep zijn tassen en liep naar de donkergroene Ford die hem door de assistent-receptionist was aangewezen. “Eerst een telefooncel. Ik denk dat Jan en Arie dit nummer wel eens heel goed kunnen gebruiken.”

Bob startte de wagen en reed volgens de aanwijzingen verkregen bij de Ford-garage door Alkmaar. Na het viaduct onder de spoorweg was een kruispunt en daar had de PTT het wijs gevonden een telefooncel te plaatsen. Bob zette de wagen langsde stoeprand en belde

de stationsrestauratie in Groningen op. Jan noch Arie hadden zich daar al gemeld, maar het nummer dat Bob opgaf, werd genoteerd en zou worden doorgegeven. Bob sprong weer in de Ford.

“En nu actie! Ik ben zeer benieuwd wat die beroemde Bontebal weet te vertellen.”

De Jan van Goyenstraat was een tikkeltje een saaie straat die overal in Nederland zou kunnen staan. Aan de ene kant stonden het soort rijtjeshuizen voor gezinnen met kinderen waarmee de naoorlogse woningnood met vrij weinig succes werd bestreden. Voor deze huizen lag een precies afgepasst stukje groen, een tegelpaadje naar de voordeur en voor het ene grote raam in de doorzonkamer hing vrijwel overal dezelfde vitrage. Aan de andere kant van de straat stonden flatgebouwen van drie verdiepingen hoog. Ze stonden haaks op de straat en tussen de flats lagen grote stukken plantsoen met wandelpaadjes en zandbakken voor de kinderen uit de buurt. De ingang naar de flats werd gevormd door een trappenhuis dat aan de straatkant tegen de kopse kant van de flats was gebouwd. Op de begane grond hadden de trappenhuizen een glazen uitbouw, waardoor een soort van halletje ontstond. Een brede deur die uitkwam op een tegelpleintje gaf toegang tot de hal. Het tegelpleintje liep uit op de weg. Naast de haldeur hingen bordjes met de huisnummers.

Bob had al snel door hoe de huisnummering liep en zag dat 117 in één van de flatblokken moest zijn. Langzaam liet hij de auto door de straat rollen. Bij het blok met nummer 117 parkeerde hij de wagen langs de stoeprand en liep het halletje binnen. Een donkere gang op de begane grond in lengterichting onder de hele flat, gaf toegang tot schuurtjes die bij de verschillende woningen behoorden. In de linkerhoek van de hal was een betonnen trap naar boven en Bob merkte dat die uit kwam op een lange open gang die buiten langs alle woningen liep. Op de zijmuur bij de trap zaten weer bordjes met nummers zodat bezoekers konden zien op welke gaanderij zij moesten wezen.

Nummer 117 was op de derde verdieping. Terwijl Bob over de gaanderij liep, snoof hij verschillende etensgeuren op.

“Geen wonder,” dacht Bob, “Hollanders eten immers altijd stipt om zes uur! Dat komt mij goed uit want zo heb ik de meeste kans mijn slachtoffer thuis te treffen.”

Bob had na het telefoongesprek met Arie en Jan op Schiphol voldoende tijd gehad de situatie goed te overwegen. Het leek hem, net als zijn vrienden, dat er een

verband was tussen de overval eerder die middag en het merkwaardige aanbod van Bontebal om zijn wagen naar Roodeschool te rijden. Bob nam zich voor een partijtje blufpoker te spelen door duidelijk te maken dat hij op de hoogte was van het verband. Bovendien wist hij dat een Amerikaan in Europa nogal snel indruk maakte.

Nummer 117 was het één na laatste huis op de gaanderij. Bob plantte zijn vinger fors op de deurbel en wachtte af. Een vrouw deed de deur op een kier. Bob pakte de kruk en duwde de deur verder open, zonder daar overigens veel moeite voor behoeven te doen.

“Hellooo!” riep hij luid de gang in over het hoofd van de terugdeinzende vrouw. “Ik geloof dat ik hier bij Bontebal ben?”

Bob was al pratend een eindje het kleine halletje van de woning ingelopen en kon vanaf die plaats de woonkamer inkijken. Daar zat een man een krant te lezen, maar die krant liet hij nu op zijn knieën zakken, terwijl hij ongerust naar de plotselinge bezoeker keek. Hij droeg een geblokt shirt, zag Bob, hetgeen klopte met de beschrijving die hij van Arie had gekregen.

“Well, I’m sorry, but there has been some trouble with my two friends!” galmde Bob de man toe. “Het spijt me, maar twee van mijn vrienden hebben wat moeilijkheden gekregen!” Hij trok een eetkamerstoel bij en ging tegenover hem zitten. De vrouw stond in de deuropening naar het halletje. Hoewel Bob zich goed verstaanbaar kon maken in het Nederlands, bleef hij Engels spreken om het effect groter maken. De meeste mensen voelen zich onzeker wanneer ze iets uit te leggen hebben in een vreemde taal en Bob had gemerkt dat de meeste Nederlanders sinds 1945 wel een klein mondje Engels kenden. Hij vertelde in wat vage termen dat Jan en Arie iets was overkomen tijdens hun reis naar Roodeschool en daarbij merkte hij alras dat de chauffeur niet alleen zijn Engels verstond, maar ook duidelijk geïnteresseerd was in zijn verhaal.

“En,” besloot Bob zijn donderpreek, “in smoesjes van zieke vrouwen geloven we natuurlijk niet,” met een duim over zijn schouder in de richting prikkend waar hij mevrouw Bontebal vermoedde. “Je hebt pech; wij houden er niet van om in de luren gelegd te worden door handigerds zoals jij. Bovendien is het inmiddels onmogelijk om de zaak op een rustige manier te beëindigen, want de lading is verdwenen!”

Bontebal was tijdens Bobs verhaal ongemakkelijk gaan schuiven in zijn stoel; hij begon zogezegd nattigheid te

voelen en dan meer dan een kopje vol! Maar bij Bobs laatste opmerking leek het wel of er een hele emmer werd leeggegoten. Hij gooide zijn krant terzijde en sprong op.

“Hoe kan dat nou, dat is onmogelijk!”

Op dat moment mengde mevrouw Bontebal zich in het gesprek. Ze wisselde een paar korte zinnen met haar man in het Nederlands waarvan Bob de juiste betekenis ontging, maar hij zag wel dat Bontebal een berustende blik in zijn ogen kreeg. Uiteindelijk ging hij weer zitten.

“Jongen,” begon hij tegen Bob, “ik zal je, ook op advies van mijn vrouw, precies vertellen wat ik weet, want ik denk dat ik ongewild in een vreemder zaakje terecht ben gekomen, dan ik ooit heb kunnen vermoeden.”

“Dat is je dan ook geraden,” bromde Bob, zijn rol nog even vasthoudend, “misschien dat we het dan nog met een sisser voor je kunnen laten aflopen.”

Bontebal vertelde dat hij een paar dagen geleden was opgebeld door een paar mannen die een afspraak met hem wilden maken over een zaak waarmee geld te verdienen was. Hij meende dat het geen kwaad kon eens met die personen te spreken, te meer daar hij op dat moment toch wat krap zat. Bob kneep zijn ogen een beetje dicht.

“Kat in het nauw,” stelde hij voor zichzelf vast.

“Enfin, die mannen kwamen langs op een moment dat mijn vrouw weg was. Nu vermoed denk ik dat ze daar op hadden gewacht. Waarschijnlijk hebben ze hier de omgeving vooraf al verkend. Opeens stonden er twee voor de deur...”

“Hoe zagen ze eruit?” wilde Bob weten.

“De ene, volgens mij de aanvoerder, was nogal dik en had een groot kaal hoofd met alleen wat plukken haar opzij. Een morsig en kortaangebonden type. Zijn maat was een jonge vent van begin twintig. Die zag er uit om door een ringetje te halen.”

“Oké, duidelijk zover,” zei Bob, “ga maar door met je verhaal.”

Zoals zoveel mensen die verzeild raken in situaties waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, was ook deze man blij dat hij iemand trof die hem uit de nesten kon halen. Het vervelende gevolg is dan meestal dat de angsthaas in zijn ijver zijn mogelijke weldoener aan zijn kant te krijgen, steeds meer niet ter zake doende details gaat vertellen. Daar was deze Bontebal geen uitzondering op. Hij begon met een poging om van het gesprek met de twee boeven - want het was Bob allang duidelijk dat dit dezelfde figuren van de knokpartij tussen weilanden bij

Leeuwarden - een ongeveer woordelijke weergave te geven.

“De dikke, die baas, zei eerst... Maar toen zei ik..., maar die jonge vent ..., nee, zo ging het niet ...”

“Hou op man,” riep Bob, “vertel me liever wat ze wilden.”

Al snel kwam er duidelijkheid in de zaak. De boeven wilden dat Bontebal hen behulpzaam zou zijn bij het verdonkeremanen van de lading. Ze dachten dat hij daar wel oren naar had, want hij had het zelf goed gevonden om daarover een babbeltje te maken, maar de aap die nu uit de mouw kwam, werd Bontebal een tikje te grimmig. Hij begon tegenwerpingen te maken.

“Alles goed en wel, maar met welk verhaal moet ik bij mijn baas ophangen?”

“Da’s mijn probleem niet,” meende de dikke, maar de jonge knaap bleek iets verder te kunnen kijken dan zijn neus lang was.

“Hoor es, Willem, die vent heb gelijk. As’tie geen goeie smoes heeft, valt’tie zo door de mand, zeker as’ter politie bijkomt. Laane we’m een buil op zijn hoofd slaan en langs de weg in zijn auto vastbinden, dan ken die altijd zegge dattet zijn eigen schuld niet was.”

Maar die oplossing leek Bontebal al helemaal niet aantrekkelijk. Een dreun op zijn hoofd en dan vastgebonden worden! De gemakkelijke manier om wat geld extra te verdienen bleek bij nader inzien toch wat ingewikkelder. Bontebal was natuurlijk helemaal geen onderwereldfiguur, maar een burgermannetje dat financieel wat krap zat. De beide bezoekers waren echter niet van plan de vis die eenmaal gebeten had zonder meer te laten zwemmen. Ze begonnen te dreigen en de dikke tilde hem daarbij uit zijn stoel alsof hij een pond peren was. Uiteindelijk vertrokken de bezoekers omdat ze bang waren dat zijn vrouw terug zou komen. Ze bonden hem nog wel op het hart met niemand te kletsen en vooral niet te proberen onder de gemaakte afspraak uit te komen.

“Dus,” besloot Bontebal zijn relaas, “zo ging ik dus vanmorgen met een hoop pijn in mijn lijf op stap. Toen ik op de Afsluitdijk jouw twee vrienden zag zitten, wist ik ineens hoe ik zonder veel moeite het gevaar kon ontlopen. En het lukte me boven verwachting. Vooral vanwege dat dikke vriendje van je. Als ik alleen met de andere te doen had gehad, had ik het nog niet zeker geweten!”

“Ja, en de rest weten we nu ook,” voegde Bob er grimmig aan toe.

“Maar jongen, hoe kon ik nou weten dat ze die bus zo snel in de peiling zouden krijgen? Ik had ze expres via een andere route gestuurd.”

“Hoor eens hier,” zei Bob nadenkend, “ik wil voorlopig aannemen, dat het zo gegaan is.”

“M’n erewoord, het is de waarheid die ik heb verteld.”

“Jaja, laat die plechtigheid maar even zitten. Ik wil nog twee dingen weten voor ik vertrek. Ten eerste: Waarom liep je na dat bezoek van het edele tweetal niet onmiddellijk naar de politie? Dan was die hele komedie op de Afsluitdijk niet nodig geweest!”

“Tsjaj,”

Bontebal keek wat hulpeloos naar zijn vrouw die gedurende het gehele gesprek niet van de drempel was geweken. Ze deed nu voor het eerst haar mond open. “Vertel hem dat nu ook maar.”

“Vooruit dan maar. Kijk, mijn baas voert speciale transporten uit, vaak met een vertrouwelijk karakter. Waardevolle spullen voor musea en zo, soms wat voor de marine in Den Helder, en dat soort klusjes. Dan moet je dus betrouwbaar personeel hebben dat niet voor het eerste het beste lapje van vijftwintig door de knieën gaat. Ik rij daar al een aantal jaren zonder problemen, maar begin van dit jaar ben ik eens met een kennis van me naar een renbaan geweest. Nu moet je weten dat ik al van jongs af van paarden houd. Vroeger toen ik nog op school zat, woonde naast ons een fokker en ik heb heel wat ervaring opgedaan met paarden. Mijn droomwens is nog altijd ergens een stal met mijn eigen paard, maar dat zit nu er voorlopig niet in,” voegde hij er spijtig aan toe. “Je begrijpt dat de sfeer op de renbaan me nogal aansprak. Mijn kennis was gewend soms een gokje te wagen. Hij verloor wel eens wat, maar doorgaans hield hij er wat aan over, vertelde hij mij. Ik heb - al zeg ik het zelf - nog steeds een vrij goede kijk op paarden en dat merkte die kennis van me ook. Hij drong bij me aan ook eens een gokje te wagen. Als het mij niet lukte, wie dan wel? Dus ik ging ook inzetten. De eerste koersen liepen uitstekend en ik zag mijn wensdroom sneller vervuld dan ik ooit het kunnen denken. Dan word je overmoedig en het slot was dat ik die middag met een klein verlies naar huis ging. De volgende week was ik weer paraat. Nu zou ik het verlies wel goed maken, maar het leek wel of alle logica die middag verdwenen was. Alleen paarden die ik als outsider zag, bleken te kunnen winnen. Het verlies was nu veel verder opgelopen, en het uiteindelijk resultaat is dat ik momenteel een schuld heb van tegen de vijfduizend

gulden. De beide boeven boden me telefonisch zeven en half duizend voor mijn medewerking, dus ik ging direct voor de bijl. Maar nu zit ik wel volkomen klem, want als de politie erbij komt, loop ik een goede kans mijn baan te verliezen. Vandaar dat ik er alle belang bij heb dat dit niet aan de grote klok komt.”

“Oké, we zullen zien wat we kunnen doen,” zei Bob. “Nu nog een laatste vraag: wat vervoer je? Volgens mijn vrienden weet je dat niet, maar dat lijkt me wat al te sterk.”

“Het is immers een vertrouwelijke opdracht, daarom zei ik dat ik het niet wist. Het is nu beter dat jullie het wel weten, want het schijnt een vrij gevaarlijk goedje te zijn. Je moet van mij alleen niet het naadje van kous verwachten, maar mijn vracht bestaat uit vier cilinders met radioactieve isotopen.”

Bob floot tussen zijn tanden. Hij wist dat in de staalfabrieken van zijn vader op verschillende plaatsen gebruikt werd gemaakt van radioactieve straling. Hij kende de risico's vrij goed, evenals de uitgebreide veiligheidsmaatregelen.

“Vervoer je dat zomaar in een bestelwagen?” vroeg hij ongelovig.

“Niet zomaar. Alle wettelijke eisen worden nagekomen. 't Kan zijn dat er op dat punt wat verschillen zijn met de VS, dat weet ik niet zo goed. Maar we hebben een korte maar grondige instructie gehad en we weten hoe een geigerteller gebruikt moet worden.”

Bob vond dat hij alle belangrijke dingen wel gehoord had. Alles wat nu volgde, kon alleen maar herhaling zijn.

Hij maakte zich zo snel mogelijk uit de voeten, met de waarschuwing verder geen domme fratsen meer uit te halen en de raadgeving een paar weken vakantie te nemen op een adres dat de beide boeven niet wisten te vinden.

Hij sprong in de Ford en draaide dwars over de weg. Op de kruising bij de telefooncel had hij een ANWB-bord zien hangen met Leeuwarden erop. “En waar een weg naar Leeuwarden is, is ook een weg naar Groningen,” wist Bob inmiddels.

WAT IS ER MET DE LUTKENIEUWSTRAAT?

Rond half zes, ongeveer op het moment dat Bob Evers het gaspedaal van de huur-Ford diep intrapte op weg via de Afsluitdijk naar Groningen, hadden Jan en Arie samen met Hendrik Oosterhuis een aanvalsplan in elkaar geschroefd.

Arie zou met de twee lege vaten én vakantierommel inclusief de beide fietsen naar Groningen rijden. Hij zou de fietsen bij de rijwielstalling van het station stallen en de vakantiespullen in het bagagedepot in bewaring geven. Intussen had Hendrik Oosterhuis aan een paar medewerkers verteld dat er nog diezelfde avond een nieuwe lading isotopen te verwachten was.

Omdat het werk geen vertraging mocht oplopen, zou de bus zo snel mogelijk vertrekken en rond één uur 's nachts weer binnenkomen. Een paar medewerkers die in de buurt woonden, werden gebeld om rond die tijd aanwezig te zijn. Hendrik vertelde er bij dat de bus via Sneek en Drachten zou rijden. Zo rond elf uur 's avonds zou de bus dus Drachten passeren.

De geladen bestelbus reed met Arie aan het stuur en Jan achterin tussen de tent en de fietsen onder de afsluitboom door en draaide de Noordzeeweg weer op. Jan had tot taak de AMGAS-vestiging in de gaten te houden. Hij had daarom in tegenstelling tot Arie zijn gezicht verder niet laten zien op het buitenterrein. Pas toen de vaten en de fietsen een plaatsje hadden gekregen was hij vlug achterin gekropen. Even voorbij de kruising waar de jongens op de heenweg hadden gestopt, bleek een plantsoentje te

zijn, of liever een perkje. Meer dan tien meter in het vierkant was het niet, maar de rododendronstruiken leken Arie een prima schuilplaats. Hij stopte dicht langs de struiken en liep naar achteren om de deuren open te doen.

“Geheim agent Prins,” fluisterde Arie op samenzweerderstoon, “neem uw schuilplaats in en val niet in slaap.”

“Zoals de waard is...,” bromde Jan, “dikke luiwammes!”

“Gebruik mijn machtig lichaam als dekking, agent Prins en verdwijnt tussen de struiken.”

Het leek agent Prins echter al te opvallend om middenin Roodeschool tussen anderhalve rododendron schuilevinkje te gaan zitten spelen. Hij stapte dus normaal uit en riep tegen Arie, alsof de jongens zeker wilden weten dat hun lading goed vast stond: “Die fietsen staan

echt goed zo. Je hoeft niet bang te zijn dat ze gaan schuiven!”

“Prima,” riep Arie, zijn rol zonder problemen overnemend, “wacht jij hier. Ik ben zo terug!”

Hij liep weer naar voren, schoof zijn buik achter het stuur en reed weg, richting Groningen. Jan ging in het gras naast de rododendrons zitten wachten. Vanaf de plaats waar hij zat, kon hij de Noordzeeweg af kijken. De AMGAS-vestiging zag hij niet; die lag achter een kleine boerderij, maar Jan wist waar de uitgang was en daar hield hij zijn blik op gericht.

De eerste tien minuten gebeurde er niets. Hoewel de zon al aardig lager begon te staan, het was tenslotte al augustus, voelde Jan de aangename warmte op zijn huid. Hij vond zijn baantje bepaald prettig, alleen verried een licht knagend gevoel iets boven zijn middenrif dat de broodjes uit Slaperstil inmiddels verteerd waren. Maar Jan dacht er niet aan een eetgelegenheid op te gaan zoeken. Stel je voor dat er dan juist iets gebeurde. Hij zou het maandenlang van Arie moeten horen en ook Bob zou zich niet onbetuigd laten. Jan deed zijn riem in gedachten dus een

gaatje strakker en hield het verkeer in Roodeschool scherp in de gaten. Dat was overigens geen zware opgave. Er reed een blauwe tractor via de Noordzeeweg Roodeschool binnen, een zwarte Austin met twee personen erin kwam vanuit het zuiden het kruispunt op en sloeg linksaf richting station. Even later hoorde Jan het brommen van een zware dieselmotor.

Het treintje vertrok van station Roodeschool en kort daarna keerde de zwarte Austin weer terug, nu met alleen de chauffeur achter het stuur. Verder kwamen er drie fietsers over het kruispunt. Slecht één van hen keek naar de jongen die met opgetrokken knieën en een grasspriet in de mond langs de weg zat. Groningers waren kennelijk niet erg nieuwsgierig.

Daarna reed er een brommer bij AMGAS weg richting kruispunt. Jan veerde een beetje op. Toen de brommer hem passeerde, zag hij een man van rond de vijftig die een overall en een brooddoosje achterop de bagagedrager had gebonden. Jan keek hem na, de man verdween in zuidelijke richting. Het leek Jan onwaarschijnlijk dat deze persoon iets in zijn schild voerde. Dit was eerder een werknemer wiens werkdag erop zat en naar zijn huis in een dorp verderop ging. Niettemin besloot Jan zijn signalement goed in zijn geheugen te prenten.

Het volgende uur gebeurde er totaal niets. De zon gleed in het westen langzaam roder wordend naar beneden en verdween achter een groepje hoge populieren zodat Jan in de schaduw raakte. Het begon langzamerhand wat kouder te worden en het wachten werd wat minder aangenaam. Toch wist Jan maar al te goed hoe belangrijk dit soort geestdodende werkzaamheden konden wezen. Het was meermalen van doorslaggevende betekenis gebleken dat er iemand geduldig zat te wachten op dingen die kónden komen, maar waarvan je nooit wist óf ze kwamen en wanneer. En als er dan iets gebeurde, bleken de geleden ongemakken als honger, kou en verveling ruimschoots de moeite waard.

Jan begon zich voor te bereiden op een lange zit. Het enige waar hij over in zat, was de mogelijkheid dat een Roodescholer - "of zouden de inwoners van dit dorp Roodescholieren worden genoemd?" bedacht Jan - zich zou gaan afvragen wat die onbekende jongen in het gemeenteparkje deed of wat nog erger zou zijn, dat die persoon een praatje met hem zou komen maken.

Net toen hij dit soort sombere gedachten begon te krijgen, verscheen in de verte een figuur op de AMGAS-inrit.

Het was een persoon te voet en hij had haast; hij liep in elk geval alsof hij een trein moest halen en Jan wist inmiddels dat die een ruim een half uur geleden was vertrokken. De persoon kwam naderbij en Jan vond het plotseling geraden even wat minder in de openbaarheid te zitten, hoewel hij zeker niet had kunnen zeggen waarom hij plotseling wat spanning voelde, toen de man naderbij kwam. Terwijl Jan even een hoekje tussen twee struikjes opzocht, kwam de man voorbij. Jan zag dat het eigenlijk nog een jongen was, nauwelijks ouder dan hij zelf. Begin twintig, hoogstens vijfentwintig. Hij keek op noch om en nam op het kruispunt de weg in oostelijke richting. Toen hij om de hoek verdwenen was, kwam Jan onopvallend uit zijn schuilhoekje en liep in dezelfde richting. Om de hoek zag Jan de jongen al een heel eind verder lopen. Hij had kennelijk een stukje gedraafd.

De straat waar Jan nu liep, bestond uit andere huizen dan die welke rond het kruispunt stonden. Daar waren het toch meer burgerbehuizingen met grotere tuinen, waar Jan renteniers en rustende boeren in vermoedde. De huizen aan deze straat stonden met vier of meer op een rijtje, waren veel kleiner en stonden veel dichter aan de straat. Slechts een paar meter tuin scheidde ze van het smalle trottoir. Een arbeiderswijkje, veronderstelde Jan. De straat had maar over een paar honderd meter

bebouwing, daarna ging de weg al over in een landweg tussen het open veld. Bij dat punt aangekomen stak de jongen plotseling over en verdween in één van de laatste huizen.

Jan wachtte even voordat hij zich dichterbij waagde. Toen pas zag hij dat het laatste huis geen huis was, maar een café, of beter een wat verlopen kroeg. Voor de ramen hingen grijzige gordijnen en vergeelde reclameplaten. Rondom het café was eens een breed grindpad geweest, maar door gebrek aan onderhoud had het gras ruimschoots kans gehad het verloren terrein te heroveren. De plaatselijke schilder was aan dit bouwsel de laatste vijftien jaar niet rijk geworden. In deze beginnende ruïne was dus de verdachte persoon verdwenen.

“Verdachte persoon,” Jan moest glimlachen. Het leek wel een kampeerspelletje wat ze eens op een schoolkamp van de HBS hadden gedaan. Uiteindelijk had de jongen niets anders gedaan dan zich vrij snel van AMGAS naar deze schenkerij te begeven. Het leek Jan echter geraden om voorlopig even dekking te zoeken, want hij kon niet uitsluiten dat de jongen hem in het voorbijgaan toch even had opgemerkt en Jan wilde nu alles behalve dat slapende honden wakker zouden worden.

Een kleine vijftig meter verderop zag hij een hokje langs de weg dat bij een bushalte behoorde. Hij liep gewoon door op weg naar het hokje, zich onderweg afvragend waarom bushaltes zo vaak net buiten de bebouwing werden neergezet. Alsof alle busmaatschappijen er een hekel aan hadden bij hun klanten voor het huis te stoppen. Het hokje bleek een klein smal bankje te bevatten, vanwaar uit hij een goed zicht had op het café. Op de zijwand van het hokje hing een dienstregeling, waarop Jan kon aflezen dat de laatste bus naar Delfzijl die dag al was vertrokken.

“Dat betekent,” concludeerde Jan, “dat ik hier niet te lang kan blijven zitten zonder een verschrikkelijk onnozel figuur te slaan.”

Gelukkig hoefde dat niet, want de door Jan achtervolgde persoon kwam uit de deur en liep weg in de richting van waaruit hij gekomen was.

“Wat nu te doen?” dacht Jan. “Daar is weer zo’n probleem dat alleen in de praktijk voorkomt. In detectiveboeken lees je nooit eens iets over dit soort stomme situaties. Is het nu verstandig om weer achter die gast aan te lopen? Het lijkt er dik in te zitten dat die weer naar AMGAS gaat. Maar als het waar is wat we denken, dan zou er in dat café wel eens wat te beleven zijn! Wacht eens. Ik kan natuurlijk

gaan vertellen dat ik naar Delfzijl wou, maar dat de laatste bus weg is en dan vraag ik wat ik kan doen.”

Jan stond op van zijn bankje, innig tevreden met de bedachte smoes, en slenterde de weg over en het grindpad op, naar de ingang toe. Boven de deur prijkte een wit emailen bordje met in zwarte letters de tekst “Volledige Vergunning.” Op verschillende plaatsen was het email van het metaal afgesprongen. Op die plaatsen was er roest ontstaan en het regenwater had er voor gezorgd dat er vieze bruine strepen over de verf liepen. Met enige aarzeling duwde Jan tenslotte de deur open. Je kon immers nooit weten of je hier in een vergadering van de internationale isotopenrovers-vereniging terecht kwam. Maar dat viel mee. In de gelagkamer was buiten de waard geen klant te bekennen.

“Cafébezoek is zeker niet populair in Groningen,” dacht Jan bij zichzelf. “In Slaperstil was het ook al zo’n dooie boel.”

“Goeienavond,” wenste hij opgewekt. Het was nog wel geen zes uur, maar Jan had een gloeiende hekel aan dit soort nutteloze precisie.

“Moi,” zei de man, “en dou die deur maor dicht.”

Jan stond nog met de klink in zijn hand, voor het geval hij plotseling de aftocht zou moeten blazen. Voorzichtig duwde hij de deur over een afgetrapte kokosmat heen totdat hij in het slot viel.

“Een rasechte Groninger,” dacht Jan bij zichzelf, “ik hoop dat mijn randstedelijk accent door de beugel kan.”

“Ikke .. wou eigenlijk nog naar Delfzijl,” begon Jan, “maar ik zag dat de laatste bus al weg was.”

“Kist goud lez’n, mienjong, meurg’n om zeuven uur goat de volgende. Woar koms’t doe den heul’moal weg?” vroeg de kroegbaas. “Je kan goed lezen, beste jongen, morgen om zeven uur gaat de volgende. Maar waar kom je helemaal vandaan?”

“Uit Amsterdam,” vertelde Jan naar waarheid, “maar ik logeer bij een oom in Groningen,” beduidend minder naar waarheid. “Vanmiddag ging ik met de trein naar Roodeschool om wat van het Groninger platteland te zien. Het was mijn bedoeling om een bus naar Delfzijl te pakken en dan weer met de trein naar Groningen terug te gaan.”

“Dat kun je dan wel vergeten,” meende de man. “Het enige wat je kunt doen, is met dezelfde trein terug als waarmee je gekomen bent.”

“Tsja, als er niets anders opzit. Maar wanneer gaat die trein?”

“Die gaat, laat es kijken ..” De man haalde een ouderwets vestzakhorloge onder de bar vandaan. “De volgende trein gaat over 35 minuten.”

Jan aarzelde. Hij had inmiddels de moed opgegeven hier in Roodeschool en in dit café in het bijzonder een aanknopingspunt te vinden. De haastige figuur had hier vast een glas bier achterovergeslagen en was daarna weer aan het werk gegaan.

“Kan ik in die tussentijd hier wat eten?” vroeg Jan.

“Ik heb alleen een uitsmijter voor je. Als dat voldoende is?”

Jan vond het voldoende en bestelde er zelfs een glas tonic bij. Hij had nu een groot deel van het voorschot van Hendrik Oosterhuis op zak, want hij had erop gestaan dat Arie alleen wat geld voor benzine kreeg. “Het enige wat jij hoeft te doen is met die vaten naar Drachten heen en weer rijden om te proberen die boeven opnieuw op sleeptouw te nemen.”

Jan pakte een krant van de bar en ging aan een tafeltje voor het raam zitten wachten totdat de uitsmijter klaar zou zijn. De cafébaas was naar achteren verdwenen. Uit de keuken kwam het gebruikelijke geluid van potten en pannen, na enige tijd gevolgd door het gespetter van een bakkend spiegelei. Jan vouwde de krant open en zag dat het een exemplaar van de afgelopen zaterdag was. Oud nieuws dus. Op de voorpagina beschuldigden de Russen de Amerikanen van oorlogsvoorbereidingen en de regering in Den Haag had na langdurige vergaderingen besloten de melkprijs met 2 cent te verhogen. Op pagina vijf maakte Doris Day zich zorgen over rimpeltjes bij d'r beroemde ogen en op het zevende blad was het aandeel Shell opnieuw gestegen.

“Stel je voor dat AMGAS hier een reusachtige olie- of gasbel ontdekt, dan ben ik nog niet zo zeker over het aandeel Shell met een half jaar,” zat Jan te mijmeren.

En toen kwam de cafébaas met een uitsmijter en een glas tonic. Jan betaalde direct, een gewoonte waar de jongens al dikwijls plezier van hadden gehad, bij plotseling verdwijnende lieden die in het oog gehouden moesten worden.

De prijs viel hem mee en dat wilde toch wel iets zeggen bij zuinige Jantje Prins. De cafébaas nam het geld mee naar de bar en bracht wisselgeld. Daarna trok hij zich achter de bar terug met een Panorama.

Terwijl Jan uitgehongerd aanviel op de uitsmijter, zat hij, nog geïnspireerd door de economische pagina in de krant, na te denken over de kostprijs van een uitsmijter.

Sla, twee eieren, een plak ham, boter, brood, een lik mayonaise en een paar plakjes tomaat. Tel daarbij op de kolen voor het fornuis en een geringe afschrijving voor de keukeninventaris. Ook het café moest natuurlijk worden afgeschreven, hoewel Jan zich afvroeg of die post reëel was, gezien de onderhoudstoestand. En wat te doen wanneer een deel van het gebouw werd gebruikt om in te wonen? Ai, dat werd nog een gecompliceerde zaak.

Jan had tijdens zijn economische beschouwingen al tweederde van zijn uitsmijter naar binnen zitten werken, toen hij plotseling opschrok van een auto die hard remmend op het grindpad tot stilstand kwam, drie meter vanaf de stoep voor de ingang. Een witte Mercedes van een duur uitziend type, constateerde Jan. Een grote, vierkante man sprong uit de wagen en rukte de deur van het café open. Jan zag dat hij in een bepaald chique uitziend zomerpak gekleed was.

“Maatwerk waarschijnlijk,” stelde Jan vast. Hij had nu eenmaal een oog voor dure kleren.

De cafébaas keek omhoog van zijn Panorama en groette kort. De vierkante man schoof direct op een barkruk en begon met de cafébaas te smoezen, die hem onder de bedrijven door een glas bier tapte. Jan ging er vanuit dat beiden met elkaar in dialect zaten te praten; de cafébaas had hem immers ook zo aangesproken en dit gesprek leek ook in het Gronings gevoerd te worden. Maar plotseling spitste Jan zijn oren. Hoorde hij zonet “AMGAS” zeggen? Ja, nu hoorde hij het weer en veel duidelijker. Jan probeerde nu het gesprek te volgen. Er werd aan de bar op toenemend verontruste toon gefluisterd en de gesprekspartners verloren snel alle voorzichtigheid.

Jan hoorde nu ook dat het Duits was wat werd gesproken. Geen wonder dat Jan dacht dat het Gronings was; in het gehoor van een westerling lijken de uitspraak van Oost-Nederlandse dialecten en van het Duits nogal op elkaar. Jan hoorde de kroegbaas zeggen:

“Fritz, je moet nooit te veel willen, dan zal het uiteindelijk fout lopen.”

De Duitser antwoordde: “Deze kans krijg ik nooit weer en als het mis loopt, ben ik op tijd vertrokken. Hoe jij je redt, is jouw zorg.”

De kroegbaas werd nu boos en schreeuwde in half Gronings en half Duits:

“Ik weet dat je die vier eerste vaten in dat huis aan de Lutkenieuwstraat hebt staan, dus als je rottigheid wilt, bel ik zo naar de politie en je hangt!”

De Duitser probeerde te sussen:

“Rustig maar, rustig maar! Zo bedoelde ik het niet. Beloofd is beloofd. Je hebt voor ons de zaak bij AMGAS heel goed in de gaten gehouden. We zullen je een goede aftocht bieden als je nu nog even doet wat ik zeg. En hou je koest want die jongen daar bij het raam hoort alles!”

Maar Jan had inmiddels zijn uitsmijter op en trok een onschuldig gezicht. Hij pakte een papieren servet, veegde zijn mond af, legde mes en vork keurig op het bord zoals kolonel Prins hem dat van jongs af aan had bijgebracht en vouwde tenslotte uitgebreid de krant op, er op lettend dat alle pagina's weer op de juiste volgorde achter elkaar kwamen. Daarna stond hij op, schoof zijn stoel onder de tafel, groette beleefd en verdween naar buiten.

“Zo, langer blijven zitten zou alleen maar dom zijn,” dacht Jan. “Alleen, waar in vredesnaam is een Lutkenieuwstraat? Ik zou daar dolgraag eens rond pionieren. Maar een straat met zo'n naam moet toch niet zo moeilijk te vinden zijn?”

Hij moest langs de Mercedes en het was een klein kunstje om het nummerbord op te nemen. Het was een Duitse nummerplaat en Jan prentte de rij tekens terdege in zijn geheugen. Vervolgens marcheerde hij in flinke pas richting station, want zijn horloge wees al over zevenen.

Toen hij op de ingang van het station toeliep, hoorde hij schuin achter zich het geluid van een dieselmotor. Hij keek over zijn schouder en zag de witte Mercedes met de Duitse Fritz vanaf de kruising de weg langs het station inslaan en luid ronkend in westelijke richting het dorp uit stuiven.

“Naar die Lutkenieuwstraat?” veronderstelde Jan, de zware deur van het station openduwend. “Ik zou er een lief ding voor over hebben als ik wist waar die straat te vinden was.”

In de kleine stationshal was slechts één loket. Op de aangeplakte dienstregeling las Jan dat de trein naar Groningen over tien minuten zou vertrekken. Hij kocht een kaartje en vroeg de beambte of Roodeschool een Lutkenieuwstraat kende.

“Nee, meneer,” zei de NS'er, “niet dat ik weet en zoveel straten zijn hier niet.”

“Jammer, maar niet alles zit in één keer rond,” dacht Jan, “dat is dan een mooi klusje voor Arie. Niemand is zo slim in het uitvogelen van schijnbaar onoplosbare problemen, zoals het zoeken van een plaatsnaam bij een straatnaam. Eerst maar eens naar Groningen.”

En terwijl Jan het perron opstapte, kwam zachtjes brommend het blauwe dieseltje uit Groningen aan. Vijf

mensen stapten uit de trein. Jan vertrok tien minuten later samen met een boerenvrouw met een rieten mand aan de arm als enige passagiers richting Groningen.

Arie was inmiddels zonder kleerscheuren met bestelbus en inhoud in Groningen aangekomen. Hij begon een enorme activiteit te ontplooiën. De fietsen werden bij de stationsrijwielstalling gebracht, een hardrood stenen gebouw pal voor de ingang van het station. Vervolgens sleepte Arie de kampeerspullen de grote trap voor de ingang van het station op, sleurde ze met enige moeite door de zware deuren en gaf ze af bij het bagageloket. Het ontvangstbewijs ging in zijn achterzak, bij het restantje geld dat hij van Jan had mogen houden. Tenslotte zette Arie koers naar de restauratie, benieuwd of er berichten van Bob waren. Van de kelner aan wie ze eerder die middag gevraagd boodschappen aan te nemen, hoorde Arie dat er zelfs twee boodschappen klaarlagen. De eerste luidde:

“Probeer uit vinden wie of wat er op dit nummer te vinden is,” en daarna een nummer met als kengetal Groningen. Arie stopte dat briefje in zijn linker broekzak. Het andere briefje bevatte alleen een mededeling: “Sneek, zeven uur. Ben onderweg naar Groningen; verwacht aankomst acht uur - half negen op het station.”

“Bliksems,” dacht Arie, “dat kan nooit met de trein; die jongen heeft een auto versierd! En nu rijdt hij als een dolleman hier heen. Ik hoop voor hem dat hij geen radiowagen van de rijkspolitie tegenkomt, maar het is gelukkig vrij rustig onderweg.”

Hij stopte het tweede briefje in zijn rechterbroekzak en riep de kelner. Eerst bestelde hij zijn avondmaaltijd. Voor de deur had hij een bord zien hangen wat direct zijn diepe aandacht had getrokken:

SCHNITZELS ALS DEURMATTEN

Hij wees de kelner op de deurmat die vier meter verder op de grond lag en zei:

“Graag een schnitzel van die afmetingen!”

“Meneer maakt een grapje, neem ik aan. Onze schnitzels zijn heel groot, maar zo groot levert zelfs onze slager ze niet. Maar als het een maatje kleiner mag zijn, dan zal ik persoonlijk garanderen dat u de grootste uit de voorraad krijgt. U bent trouwens de eerste die ons deze vraag stelt. Dat bord hangt er al minstens driekwart jaar!”

“Geen wonder,” zei Arie achteloos.

“Hoe zo meneer, als ik vragen mag?” vroeg de kelner.

“Ik ben Arie Roos, schnitzel-expert,” verklaarde Arie Roos eenvoudig, “en wilt u mijn schnitzel vergezeld doen gaan van een bak sla en een dubbele portie gebakken aardappels? Als toe de grootste portie ijs uit uw kaart. En verder had ik graag een vel papier en een enveloppe. En brengt u me eerst maar een chocomel, m’n tong kleeft aan mijn huid.”

De kelner ging verbluft weg om de bestellingen door te geven, zich afvragend welke beroemdheid schuil ging onder de naam Arie Roos.

De chocomel was er in twee minuten. Arie greep al drinkend in zijn linkerbroekzak en las het eerste briefje van Bob over. Een nummer hier in Groningen, kennelijk losgepeuterd in Alkmaar.

Bob zou niet zonder reden vragen uit te vissen wat er op dit nummer te vinden was. Maar hoe krijg je in een grote stad als Groningen een adres bij een nummer? Bij inlichtingen? Mis, die geven alleen nummers en geen adressen, omdat iedereen dan dit gratis adressenboek zou gaan bellen. Arie liet het laatste restje chocomel in zijn glas lopen. Er begon een idee in zijn brein te rijpen.

“Even laten doorrijpen,” dacht Arie. Aandachtig proefde hij de chocomel en op het moment dat hij zijn lege glas neerzette, wist hij wat hij ging doen. Hij keek om zich heen in de grote ruime zaal waar de restauratie gevestigd was. De ruimte was nog geheel in de stijl van rond de eeuwwisseling gehouden, met uitzondering van de hypermoderne koffiepercolators achterin. In een hoek hingen twee telefoonapparaten voor munten, maar dat was niet wat Arie zocht. Een telefoon zonder het geroezemoes van een restauratie op de achtergrond had hij nodig. Hij liep naar de bar en vroeg aan een collega van de kelner die als boodschapper fungeerde of er telefooncellen waren op het station, waar rustig gebeld kon worden.

“Bij het stationspostkantoor, meneer,” was het antwoord. Arie kreeg uitgelegd waar hij het postkantoor kon vinden.

Dat bleek aan de andere kant van het perron te zijn. Arie haastte zich er heen en trof een lege cel. Toen hij de deur dichttrok, was het geluid van het station nog slechts heel gedempt in de cel te horen. Arie knorde goedkeurend en begon het door Bob opgegeven nummer te draaien.

“Ja, hallo! Wie daar?” Een harde stem klonk aan de andere kant.

De telefoon werd opgenomen door iemand die Arie wel kende, namelijk Freddie, de namaak-filmheld. Maar Arie

was in het begin van de middag al buiten westen gemept voordat Freddie één woord had gezegd. Daarom ontging hem deze bijzonderheid.

“Goedenavond,” begon Arie, zijn stem wat verdraaiend, “u spreekt met de technische dienst van het telefoondistrict Groningen. Het spijt me zeer, maar we zijn genoodzaakt een aantal aansluitingen tijdelijk over een andere centrale te leiden. Dat heeft voor u geen gevolgen, maar we moeten om geen fouten te maken even uw adres weten. U bent slechts enkele seconden zonder aansluiting.”

Het was even stil aan de andere kant van de lijn. De boodschap moest blijkbaar even doordringen.

“Dus u gaat ons afsluiten?” riep de stem toen nog harder dan eerst. “Maar luister eens, dat kan helemaal niet. We verwachten vanavond een belangrijk gesprek en we moeten zelf ook nog een paar keer bellen.”

“Meneer, dat kan allemaal rustig doorgaan. Het enige wat ik nodig heb, is uw adres, dan kan ik u een tijdelijke aansluiting geven. Uw nummer blijft gewoon hetzelfde!”

Er klonk op de achtergrond een tweede stem. Arie verstond nauwelijks wat de man die hij aan de lijn had, tegen zijn metgezel zei. Hij had zijn hand blijkbaar over de hoorn gelegd. Maar even later meldde hij zich weer.

“Adres is Lutkenieuwstraat 13a. Maar zorg er voor dat we geen telefoonstoring krijgen, want dan is dat district van jullie nog niet jarig!”

De man hing direct op en Arie verliet tevreden de cel. Het leven is mooi, vond Arie. Hij begreep niet waarom zijn vriendje Jan overal met iedereen mot kreeg. Als je de juiste toon aanslaat, krijg je alles van iedereen gedaan. En dat alles in afwachting van een boven gemiddeld grote schnitzel!

Arie wandelde bedaard met zijn handen op zijn rug van de ene zijde van het eerste perron waar de telefoonsel stond naar de andere zijde, waar de restauratie met keuken en Arie's schnitzels zich bevonden. Onderwijl keek hij links en rechts naar binnenkomende treinen en de reizigers die vertrokken en aankwamen. Voor de deur van de restauratie bleef hij een poosje staan om te zien hoe twee treinstellen losgekoppeld werden. Helemaal gladjes verliep dat niet, want de rangeerder haalde er een collega bij. Samen stonden ze een poosje tussen de sporen te rukken en te trekken aan een hefboom, maar het hielp weinig. Er sprong nog een derde persoon van het perron in de ruimte tussen de beide treinstellen. Die begon ook mee te doen aan de gezamenlijke krachtpatserij, maar nog steeds bleef resultaat uit.

Arie keek het gezwoeg nog een paar ogenblikken aan en stapte toen min of meer plechtig naar de rand van het perron, waar hij zijn machtig lichaam tot op hurkhoogte liet zakken. Daarmee verduisterde hij de ruimte tussen de beide treinen zodanig dat de drie rangeerders onmiddellijk opkeken wie het licht had uitgedaan. Een uitzinnig dikke rossige jongen hurkte op de rand van het perron en benam het verdere uitzicht. Eén van de rangeerders hield later tijdens het schaftuur vol dat de hardstenen perronrand op dat moment twee barsten kreeg.

De jongen glimlachte vriendelijk naar de drie NS-ers beneden hem. Hij stak langzaam een mollige vinger uit naar het mechaniek van de automatische koppeling en vroeg zoetsappig: "Kunt u mij misschien vertellen waarom er altijd van die ijzeren pennetjes met van die rooie uiteinden in deze koppelingen zitten?"

De rangeerder aan de perronkant keek langzaam in de richting die door Arie's rechterwijsvinger werd aangegeven.

"Hé, de borgpen zit er nog in!" riep hij uit en hij trok de ijzeren pen met zijn gehandschoende hand naar buiten tot hij hem los in de hand had. Zijn twee collega's aan de andere kant van de koppeling en de persluchtleidingen stonden schaapachtig toe te kijken. Een ogenblik later was de koppeling ontkoppeld.

"Hé, jongen!" riep één van de rangeerders opkijkend in de richting waar Arie zat. Maar die zat al niet meer. Zijn machtig achterwerk verwijderde zich langzaam richting restauratie.

En daarmee begon de situatie te ontstaan dat alle drie de jongens zonder dat precies van elkaar te weten op één of andere manier koers zouden zetten naar een plek in de Lutkenieuwstraat.

MET ARIE ROOS OP EEN HISTORISCHE SOOS

Het was uiteindelijk Arie Roos die het eerste in de Lutkenieuwstraat zou aankomen. Arie had zijn schnitzel, aardappelen, sla en ijs in een vlot tempo naar binnen gewerkt.

Bij het betalen vroeg hij de kelner direct naar de Lutkenieuwstraat. Het bleek een straatje in het midden van de stad te zijn, een flink kwartiertje lopen van het station. Hij liet zich de route uitleggen en vond dat er geen betere manier bestond om de spijsvertering te bevorderen dan een klein wandelingetje. Hij liet een boodschap voor Jan en Bob achter.

Twintig minuten later bereikte de Amsterdamse heer Roos de ingang van de Groningse Lutkenieuwstraat.

Ondertussen deden Bob en Jan hun best zo snel mogelijk in Groningen te komen. Voor Jan was dat het lastigst, want die zat in de trein en zoals bekend rijden de treinen van de onvolprezen Nederlandse Spoorwegen altijd stipt op tijd, dus ook nimmer sneller dan is toegestaan. Toen Jan na twee haltes de voor hem volkomen onbekende stationsnaam "Usquert" voorbij zijn raam zag schuiven, begon hij zich ongerust af te vragen of dit één van die treintjes was die bij elke dorpskroeg stoppen. Jan was er van uit gegaan dat de trein ongeveer net zoveel tijd nodig zou hebben als hij met Arie op de heenweg in de bestelbus. Dat bleek al snel flink tegen te vallen. Toen het treintje na nog een aantal keren stoppen in Winsum stilhield, kon Jan feilloos nagaan dat de reis bijna een heel uur zou duren. De ligging van Winsum kende Jan nog van de heenweg. Hij zonk in stille berusting achteruit in de harde kussens en vond dat Arie toch maar weer het beste karweitje mocht opknappen.

Bob had vergelijkbare moeilijkheden. Uiteraard kon hij anders dan Jan zelf de snelheid van zijn vervoermiddel regelen, maar na zijn vlotte reis tot aan Sneek ontdekte Bob dat ook dat zijn grenzen heeft. De weg door Sneek richting Heerenveen wordt doorsneden door talloze waterlopen en daarop zijn in de zomer veel watertoeristen actief. Tegen de avond zoeken die allemaal een ligplaats in een dorp of een stad en bezorgen daarmee de vele Friese brugwachters handenvol werk. Bob trof het niet. Van Sneek tot aan Heerenveen stond hij driemaal voor een brug stil.

Terwijl hij naar de voorbij glijdende boten zat te kijken, bedacht hij grimmig, dat het de vurige wens van hun gezamenlijke ouders was hun drie avontuurlijke zoons een onvergetelijke zeilvakantie te bezorgen.

“En hier zit ik dan ongeduldig op zeilboten te wachten aan het begin van een nieuwe boevenjacht, als de voortekenen me tenminste niet bedriegen. Eigenlijk prima geregeld van de Hollandse vriendjes van me!”

Toen hij eindelijk na de rotonde bij Heerenveen de betonweg naar Groningen opdraaide, lag hij tien minuten achter op zijn schema. Gelukkig bleek het oponthoud zich te beperken tot Friesland. Even na kwart over acht, het begon al aardig schemerig te worden, draaide Bob zijn donkergroene Ford het stationsplein in Groningen op, stopte met piepende remmen aan de trottoirband en sprong uit de auto. Hij gooide het portier achter zich dicht en liep naar de linker van de twee lange zijvleugels van het stationsgebouw, waar zich de restauratie bevond. Achter de koffiepercolatoren ontwaarde Bob een kelner en hij schoot hem direct aan, in het Engels, wetend dat de meeste kelners in Nederland uitstekend Engels spreken. Hij had direct de goede te pakken en vernam van hem dat Arie een minuut of twintig geleden te voet was vertrokken. De kelner reikte naar een rij met flessen. Tegen een kruik Bols stond een witte enveloppe, de boodschap van Arie bevattend:

“Jan, Bob,
Ben op weg naar de Lutkenieuwstraat numero 13a om poolshoogte te nemen. Vraag kelner naar de weg en kom hierheen! Einde boodschap. Arie”

Bob liet zich net als Arie eerder, de route door de kelner uitleggen, gaf een fooi en verdween haastig terug naar het voorplein. Vlak naast de ingang van het station stond, zoals dat in de meeste grotere steden het geval is, een grote stadsplattegrond om de onbekende reiziger een eindje op weg te helpen. Voor deze plattegrond zat een jongen van ongeveer Bobs leeftijd op zijn hurken om in het schaarser wordende avondlicht het stratenregister te kunnen ontcijferen dat in de rechteronderhoek van de plattegrond was afgedrukt. Bob had haast en verknoeide geen tijd door om zich heen te kijken, maar toen hij de jongen op vijf meter passeerde, viel van het licht van een lantaarnpaal even over zijn gezicht. Bob bleef plotseling stokstijf staan: was dat Jan?

De jongen richtte zich nu op en liet zijn vinger over de rechthoeken waarin de kaart verdeeld was, naar beneden glijden. Geen twijfel mogelijk, dat was Jantje Prins, die een zakboekje uit zijn zak trok om vervolgens een aantekening na te kijken. Even later waren beide jongens luidruchtig bezig elkaars handen te schudden en schouders te bekloppen, totdat Bob uitriep

“Wat staan we hier onze tijd te verlummelen, ik ben op weg naar de Lutkenieuwstraat!”

De eerlijkheid gebied te zeggen dat Bob als geboren Amerikaan enige moeite had deze straatnaam correct uit te spreken. Jan begreep hem niet direct en liet hem zijn zakboekje zien dat hij nog steeds in de hand had. Hij had in de trein aan de conducteur gevraagd of hij wist welk dorp of stad in de buurt misschien een Lutkenieuwstraat had. De conducteur, een geboren Groninger die in de vrijwel lege trein toch niet veel had te doen, legde hem, tussen de stopplaatsen door, haarfijn uit hoe hij moest lopen van het station naar de Lutkenieuwstraat. Jan had dat keurig opgeschreven, met een eenvoudig schetsje erbij.

Dat liet hij nu aan Bob zien en wees op de plattegrond naar de precieze ligging van straat.

“Maar man, daar ben ik ook naar op weg. Arie moet er waarschijnlijk al zijn.”

“Hoe weet jij dat nou, verwaande Amerikaan. Jij bent alleen maar in Alkmaar geweest. Ik ben de hele dag met Arie opgetrokken, maar ik heb geen idee waar hij uithangt.”

“De kelner had een bericht voor ons van Arie.”

“O ja, stom van me. Dat had ik ook kunnen bedenken, maar ik had zo'n haast om bij die Lutkenieuwstraat in de buurt te komen.”

“Laten we ophouden met teuten,” zei Bob. “Daar staat een Ford die ik alvast maar heb gehuurd. Loods jij me door Groningen naar de straat met die rare naam.”

“Prima,” prees Jan, “een huurwagen. We hebben die bestelbus wel, maar die kar kennen de boeven maar al te goed. Aan een zo onopvallende wagen zullen ze voorlopig niets merken.”

Al pratend waren ze in de Ford gaan zitten en Bob startte de wagen. Het bleek dat Jan zich grondig had voorbereid, want zonder een enkele aarzeling stuurde hij Bob door de binnenstad richting Lutkenieuwstraat. Dat bleek een zeer smal straatje te zijn, meer een steegje, waar een auto met enige moeite net een fietser zou kunnen passeren. Er was

weinig verlichting en ze konden vanuit de auto moeilijk de situatie overzien.

“Wat doen we?” vroeg Bob, met het gaspedaal spelend, “rijden we naar binnen?”

“Lijkt me link,” antwoordde Jan.

“Je ziet niets van hieruit. Misschien loopt het wel dood en anders zul je altijd zien dat er verderop iets is opgebroken, of dat er een troep studenten van de andere kant komt. Voor je het weet, zit met een auto vast. Kijk!” Jan wees op een parkeerplaats onder hoge bomen, die een groot kerkgebouw omzoomden.

“Zet daar die auto neer. Dan gaan we verder lopen.”

Bob parkeerde de Ford aan de voet van de A-toren, die samen met de veel bekendere Martinitoren hoog boven Groningen uitsteekt. Langzaam slenterden de jongens langs etalages in de richting van de Lutkenieuwstraat. Jan lichtte ondertussen Bob in over hun belevenissen in Roodeschool. Vlak voor de hoek met de Lutkenieuwstraat hield Bob in.

“Zeg Jan,” begon hij nadenkend langs zijn kin strijkend, “dus die Duitse Mercedes reed in westelijke richting en jij zei dat Roodeschool noordoostelijk van deze stad ligt?”

“Klopt!” zei Jan, “ik zie wat je bedoelt. Dikke kans dat die Mercedes hierheen is gegaan.”

“Juist en dus moeten we een beetje uitkijken als we hier gaan rondlopen. Je moet er rekening mee houden dat die Duitser je kan herkennen. Ik vind het daarom niet zo erg dat dit steegje wat duister is. Kom op, voorzichtig, maar vastberaden. We gaan de Lutkenieuwstraat verkennen.”

Voor diegenen die niet geheel op de hoogte zijn van het stratenplan van de stad Groningen, de Lutkenieuwstraat is een zijstraat in noordelijke richting van het A-kerkhof. Aan het einde van de Vismarkt staat de A-kerk, waar Bob zojuist de Ford had geparkeerd. De Lutkenieuwstraat is een kort, middeleeuws aandoend straatje, dat uitkomt in een wirwar van andere bijna net zo nauwe straatjes. De beide jongens begonnen dus noordwaarts te lopen, ondertussen de huizen opnemend.

“Hé Bob,” zei Jan zachtjes, “gaf Arie ook een nummer op?”

“Verroest,” zei Bob, “ik geloof het wel, maar ik heb er niet goed op gelet. Nou ja, laten we eerst maar eens kijken hoe lang deze straat is. Jan en Bob slenterden door de volkomen uitgestorven straat. Na ruim vijftig meter week de gevelrij aan de linkerzijde ineens naar achteren uit. Daar bevond zich een flinke verbreding in de steeg; eigenlijk was het een heel korte en vrij brede

doodlopende zijstraat, die een soort pleintje vormde. Aan beide zijden stonden huizen, van die typische stadshuizen die je in elke Hollandse stad kunt vinden, met beneden garages, werkplaatsen en dergelijke en boven woningen met een zolderverdieping. De achterkant van het pleintje werd afgesloten door een houten schutting, met een scheef hangende deur erin. Op het pleintje stond de gebruikelijke rommel: een bakfiets met een lekke band, een grote houten kist met ijzerbeslag die aan één kant volkomen uit elkaar lag. Verder tegen de schutting een stapeltje groentekistjes.

Het pronkstuk was echter een glimmend witte ijscowagen, beschilderd met zonnige taferelen in pasteltinten. Over de wagen heen was een luifel gebouwd rustend op vier steunen versierd met spiraalvormige ribbels in allerlei kleuren. Het vrijwel splinternieuwe geheel stond op het onderstel van een gemotoriseerde bakfiets met JLO-motor. Een grotere tegenstelling met de rest van het pleintje was niet mogelijk.

Maar wat Jan het meest opviel en waar zijn aandacht dan ook onmiddellijk naar uitging, dat was een zeegroene Chevrolet, die aan de rechterzijde van het pleintje half op de smalle stoep stond. Jan kneep Bob in zijn arm.

“Beet, Bob!” fluisterde hij zijn vriend opgewonden in het oor. “Dat is de wagen van de beide kerels die ons in Friesland hebben overvallen!”

“Leuke wagen, al is het een wat verlopen model,” vond Bob. “Maar dat betekent dat die kennissen van je hier in de buurt zijn?”

“Kan niet missen volgens mij. Die Duitser is vast en zeker naar ons tweetal op weg.”

De jongens besloten door te lopen naar de volgende kruising. Het steegje bleef uitgestorven en donker. Alleen ter hoogte van het pleintje was aan de rechterkant licht in een soort zalencomplex. Jan zag in het voorbijgaan de naam: “Het Tehuis.”

“Typisch zo’n brave naam voor een vergaderplaats van de overkoepelende organisatie van padvindersverenigingen in de provincie Groningen,” vond Jan. Zowel Jan als Bob konden al heel weinig vermoeden dat hun vriendje Arie juist op dat moment in Het Tehuis een zeer brave en nog veel merkwaardiger rol zat te spelen, die echter door hun beider toedoen wreed verstoord zou worden. Voorlopig liepen de beide jongens ongestoord het straatje uit tot de kruising met de Turftorenstraat.

“Dit is de hele Lutkenieuwstraat,” constateerde Jan met een blik op de straatnaamborden. “Dat kunnen we

gemakkelijk in de gaten houden. Ik vind het alleen raar dat die Mercedes er nog niet is. Die had hier al zeker twintig minuten geleden kunnen zijn.”

“Misschien is hij er al lang en heeft die Duitser net als wij zijn auto ergens anders gezet; deze straat is te smal om te parkeren.”

“Dan zet je hem toch in de buurt. Hij staat niet in de buurt van onze auto en hij staat niet hier,” zei Jan, de Turftorenstraat afkijkend. “Laten we terug lopen en op een bankje gaan zitten. Er staat er één precies tegenover de ingang van deze straat. Daar zit je prima.”

De jongens begonnen terug te slenteren, maar ze zouden het bankje dat Jan bedoelde nooit bereiken. De oorzaak was simpel. Jan had zich verbijtdend in een trage boemel naar Groningen laten vervoeren, Bob had vertraging opgelopen door spelevarende zeilers, de Duitser op zijn beurt was even ten noorden van Winsum tegen een politiecontrole opgelopen.

Zoals Jan al had opgemerkt, had de Duitser vliegende haast gehad. Voortdurend had hij als een dolleman gereden, totdat er een Rijkspolitieman midden op de weg was verschenen, die een stopteken omhoog hield.

“Donnerwetter,” vloekte de Duitser, “Politiecontrole!”

Even overwoog hij nog meer gas te geven en langs de agent heen te scheuren. Maar hij besloot de gok niet te wagen, want als hij een paar kilometer verder met een cilinderrevolver in het dashboard klem werd gereden, kon hij de plannen voor de rest van de avond en nog vele avonden daarna wel vergeten. Hij remde dus braaf af.

Misschien ging het alleen om te hard rijden. Marken genoeg en zelfs guldens, dus die bekeuring moest dan maar. Als het werkelijk nodig zou zijn, zou onze oosterbuur zijn hand niet omdraaien voor een wilde achtervolging, maar het leek hem daarvoor nu niet het juiste ogenblik; er stond nog te veel op het spel.

Het bleek inderdaad een snelheidscontrole te zijn en de bekeuring viel de Duitser bar tegen. Maar hij betaalde zonder mopperen, liet allerlei papieren zien, gaf beleefd antwoord, zo mogelijk met twee woorden in de hoop dat hij snel verder zou mogen rijden. Maar de agent behoorde tot het soort Nederlanders dat meent dat de Tweede Wereldoorlog eigenlijk nog niet helemaal is afgelopen. Hij begon de Duitser na afronding van alle officiële handelingen uitgebreid te vragen waar hij tussen 1940 en 1945 had gezeten (in Rusland). Of hij ook niet vond dat de Koude Oorlog de schuld van Hitler was (tsjaaa..). Of de herstelbetalingen niet wat aan de magere kant waren

(zou kunnen..). Of hij zich kon voorstellen dat de Hollanders zich ergerden aan kuilen gravende Duitsers in Scheveningen (Sjeveniengen? Schönes Ort!) ...

“Aber bitte, kan ik nu gaan? Er zitten mensen op me te wachten in Groningen en ik zal me verder aan alle snelheidsbeperkingen houden, als ik nu zou mogen gaan. Belt u uw collega’s verderop, ze kunnen controleren of ik me aan mijn woord hou.”

De collega van de agent-verbalisant had zich al vijf minuten groen en geel geërgerd. Hij gaf met een kort handgebaar aan dat de Mercedes kon vertrekken. De Duitser liet een diepe zucht ontsnappen, schakelde in en liet de koppeling opkomen. Hij trok braaf, heel braaf op. De verdere reis naar Groningen zat hij zijn snor van boosheid op te vreten, maar hij beheerste zich; nergens durfde hij sneller dan vijftig te rijden.

Deze, tot het uiterste getergde Duitser nu, kwam met zijn Mercedes de hoek van de Vismarkt met de Lutkenieuwstraat om, juist op het moment dat Jan en Bob op weg naar het bankje het midden van de steeg hadden bereikt.

Toen de beide jongens een auto om de hoek zagen komen, stapten ze opzij het pleintje op om de wagen te laten passeren. Maar de wagen passeerde niet, hij draaide in hun richting het verbrede gedeelte op.

Bob en Jan stonden verblind in het licht van de koplampen. Uiteraard was het Jan die het eerst nattigheid voelde; hij herinnerde zich het geluid van de Mercedes in Roodeschool.

Het portier aan de bestuurderskant vloog open en een man schoot naar voren, onderwijl roepend:

“Halt, stehen bleiben!”

Maar Jan was al in beweging gekomen. Het was hem eerder dan Bob zonneklaar wat er gebeurde: de Duitser had hem in zijn koplampen staand, onmiddellijk herkend en zijn conclusies getrokken. Jan spurtte in de richting van de andere hoek van het pleintje om langs de Mercedes terug te rennen naar de Lutkenieuwstraat. De Duitser zou dan in elk geval om de grote motorkap heen moeten lopen voordat hij de achtervolging kon inzetten. Verder kon Jan erop vertrouwen dat zijn sprint wel heel wat beter dan die van de gezette Duitser zou zijn. Maar zoals de jongens wel vaker hadden gemerkt, kleinigheden kunnen heel veel roet in het eten gooien. Jan lag net op volle snelheid toen hij de houten kist passeerde. Het beslag van de kist bestond uit dunne ijzeren banden. Dat ijzerwerk was gedeeltelijk losgeraakt en lag nu als een

verraderlijke voetangel te wachten tot Jan er met zijn voet in verstrikt raakte.

De klap die Jan maakte, was reusachtig. Een misselijkmakende pijn vlamde op in zijn knieën en versuft bleef hij liggen. De Duitser greep hem deskundig in zijn nekvel en hees hem omhoog.

“Bob, get away!” riep Jan nog met moeite.

“Maul halten!” gromde de Duitser en begon Jan mee te trekken langs de Chevrolet naar de laatste deur van de rechter huizenrij. Bob had met stijgende verbazing de gebeurtenissen zien plaatsvinden, maar was al voordat Jan zijn waarschuwing riep, om de auto heen gelopen richting Vismarkt. Langzaam liep hij nu terug; hij had vastgesteld dat de Duitser de enige was die in de Mercedes had gezeten.

Jan kon nu wel roepen dat hij er vandoor moest gaan, maar dat ging toch wel erg tegen zijn gevoel van vriendentrouw in. Hij gluurde voorzichtig om de hoek van het pleintje en zag hoe de Duitser aanbelde, terwijl hij met één hand Jans nek omklemde. De deur ging open en de Duitser smeed Jan weinig zachtzinnig naar binnen.

De deur klapte dicht achter de Duitser. Alleen de Mercedes stond nog op het pleintje met een open portier en een stationair grommende motor; de koplampen beschenen de stapel groetenkistjes die aantrekkelijk slordig tegen de houten schutting stonden. Het hele tafereel was een lust voor een artistiek oog, gelijk een stilleven waarvoor een lid van de beroemde Groninger Kunstkring “De Ploeg” onmiddellijk ezel, linnen en palet gepakt zou hebben. Maar Bob had minder kunstzinnige interesses. Hij stond te overwegen of hij een kijkje in de wagen zou nemen, of zelfs het ding onklaar zou maken. Bob bedacht dat hij van dat soort waaghalzerij op dit moment niet veel wijzer zou worden. Wel liep hij een dikke kans dat de Duitser terug komen zodra hij er zeker van was dat Jan er niet meer vandoor zou kunnen gaan.

“Als die me in zijn wagen aantreft, zijn er twee uitgeschakeld, zonder dat Arie van iets weet. Nee Bobbie, dat zou een te groot risico zijn, blijf jij hier maar even op de uitkijk.”

Bob trok zich derhalve bescheiden terug in het duister van een overdekte ingangspartij recht tegenover het pleintje. Maar goed ook, want Bob had zich nog maar nauwelijks in zijn schuilplaats teruggetrokken, of de Duitser kwam weer de deur uit, liep op zijn auto af en schoof achter het stuur.

“Wat is die nu van plan?” vroeg Bob zich af. “Ik hoop niet dat hij ervandoor gaat, want Jan zich nog binnen! Die kan

ik toch niet zomaar laten zitten? En mijn auto staat nu te ver weg om die Mercedes achterna te gaan.”

Maar de Duitser was nog niet van plan te vertrekken. Hij draaide de motor uit, sloot de wagen af en verdween weer naar binnen, de deur met een klap dichttrekkend. Een diepe rust daalde over het kleine pleintje.

“Gelukkig,” verzuchtte Bob, “zo blijft het tenminste overzichtelijk. Voor de rest loopt het weer geweldig, maar dan wel tegen.”

Terwijl de heren Prins en Evers zich naar Groningen spoedden om elkaar bij de stadsplattegrond tegen het lijf te lopen en vervolgens hun voorlopig weinig succesvolle avonturen te beginnen, was Arie op eigen houtje een onderzoek gestart. Hij kuierde in opperbeste stemming richting binnenstad en vond weldra de Lutkenieuwstraat. Ook hij liep voorzichtig de steeg om de situatie te verkennen. Hij wist inmiddels uit zijn telefoontje als storingmonteur dat op 13a in elk geval twee personen aanwezig waren. Veel moeite hoefde Arie zich niet te getroosten

om 13a te vinden. De Chevrolet wees hem de weg.

“Prima, prima,” mompelde de weldoorvoede jongeheer Roos tevreden. “Minstens één van de onverlaten zit hier dingen te doen, die naar ik aanneem het daglicht net zo min kunnen verdragen als een pas gekocht filmrolletje.”

Arie keek om zich heen en liet, net als Bob ruim een half uur later zou doen, het oog vallen op de overdekte ingangspartij van een zalencentrum, “Het Tehuis” geheten. Ter hoogte van de ingang was de gevel van de benedenverdieping iets naar achteren gebouwd, waarschijnlijk om de gasten in de smalle straat wat meer ruimte bieden. De bovenverdieping rustte op twee betonnen palen. In de inham stonden een stuk of tien fietsen; ook verderop tegen de gevel van het gebouw stonden fietsen. Arie ging in de schaduw van de bovengelegen etage staan, achter de paal die het dichtste bij de ingang stond. Het werd snel donker en Arie rekende erop dat hij niet zo gauw zou worden opgemerkt door lieden die in de Chevrolet wilden stappen.

“Als nooddeur is er altijd nog de ingang van dit Tehuis.”

Via een openstaand bovenraam hoorde Arie het geluid van een stem, regelmatig afgewisseld door het geluid van een klap van hout op hout, steevast gevolgd door gekuch en het schuiven van stoelen. Het kostte Arie weinig verbeeldingskracht vast te stellen dat er binnen een vergadering aan de gang was.

Plotseling schrok Arie op. Achterin het pleintje, bij de Chevrolet ging een deur open en een jonge vent met een wit T-shirt kwam naar buiten. Arie herkende moeiteloos Freddie, de handlanger van Hangsnor die hem voorbij Leeuwarden met een kaakslag buiten westen had gemept. Freddie zette rechtstreeks koers naar de plek waar Arie stond.

“Oei, oei,” dacht Arie, “het wordt de hoogste tijd het noodplan in werking te stellen,” en hij schuifelde in de dekking van de schaduw richting ingangdeuren. Het waren klapdeuren, die naar beide kanten konden scharnieren. Arie duwde één deur open, glipte naar binnen en zag hoe Freddie de hoek van het pleintje rondde en de Lutkenieuwstraat inliep, richting Vismarkt; zeker ergens sigaretten kopen of zo.

Arie haalde opgelucht adem; dat was op het nippertje! Hij draaide zich om en ontwaarde een sombere garderobe met rechts deuren die toegang gaven tot de zaal en links een rij tafels, waar een bediende in een wit overhemd bezig was koffiekopjes klaar te zetten. Achter hem pruttelde een koffiemachine. De man keek op en ging voorover op de tafel staan leunen, de vingers van beide handen losjes op het tafelblad uitgespreid. Hij zei niets en keek alleen maar. Arie begon de situatie ongemakkelijk te vinden en zocht naar een opening.

“Eh, dit is toch Het Tehuis?” vroeg hij tenslotte.

“Zeker meneer, dit is Congrescentrum Het Tehuis,” zei de man met nadruk op het woord “congrescentrum,” alsof hij persoonlijk verantwoordelijk was voor het hoog houden van de naam van het zalenverhuurbedrijf.

“En u zoekt?” vroeg de man verder op die typische manier waarop alleen kelners dat kunnen vragen, zoals het bekende: “Meneer wenst?”

Dat was het begin van een doldwaze komedie. Toen Arie het verhaal later nog eens opnieuw vertelde, opdat ik, Willy van der Heide, ook dit avontuur van de drie heren te boek zou kunnen stellen, lagen Jan en Bob nog steeds schuddebuikend in hun stoel. Of het nu kwam door de uitgebreide maaltijd die nogal wat van Arie's bloedsomloop vergde waardoor zijn hersenactiviteit ver onder het normale niveau bleef, het zal altijd wel een raadsel blijven. In elk geval had de jongeheer Roos deze keer geen gevat antwoord klaar en dat kwam hem duur te staan! Arie liet op zoek naar een sluitende smoes zijn ogen door de hal ronddwalen en ontwaarde een schoolbord op een ezel, waarop met krijt een boodschap was geschreven.

“20.00 uur ledenvergadering Historische Kring “De Ommelanden”

Na de pauze: lezing dr. Geuchies over tuinhekken in Hunsingo (met dia’s)”

Voor Arie was het in één klap duidelijk wat hier gaande was. De geluiden die hij door het raam had gehoord, waren van de ledenvergadering; de kelner zette vast de koffiekopjes klaar voor de pauze en daarna zou meneer Geuchies zijn verhaal over tuinhekken gaan afsteken.

Maar hij, handige Arie Roos, had zich al vast gekletst met zijn gevraagd of dit Het Tehuis was en het zou niet zo gemakkelijk zijn hier direct weer te vertrekken om pal voor de ingang te gaan posten zonder een vreemd figuur te slaan. De man had zich opgericht en kwam langzaam in de richting van Arie.

“Nu moet ik snel wat verzinnen,” bedacht Arie, “voordat ik me in het soort wespennesten verstrik waar mijn vriendje Jan doorgaans patent op heeft.”

Arie slikte even en keek de kelner die nu tegenover hem stond met zijn blauwe ogen stralend aan.

“Gelukkig,” kraaide Arie zoetsappig de kelner toe, “weet u, ik ben niet bekend in Groningen. We kamperen hier in de buurt en ik had een afspraak met mijn oom, de heer Huizinga om vanavond bij hem te komen.” Arie gebruikte de eerste de beste Gronings klinkende naam die bij hem opkwam. “Toen ik hier aankwam vanavond, belde ik naar zijn huis om me te laten afhalen, maar hij was al weg. Ze zeiden daar tegen me dat hij naar Het Tehuis was voor een lezing of zoiets.”

De kelner ontdooide.

“Dat kan heel goed,” zei hij, “professor Huizinga is hier meestal van de partij, maar vanavond heb ik hem nog niet gezien. Maar ik heb een idee,” vervolgde de kelner die er inmiddels van overtuigd was dat deze rossig-verbrande jongen met zijn onschuldige blauwe ogen een vakantie houdende HBS-er was op zoek naar een dierbaar familielid. “Het is met een paar minuten pauze en dan komt iedereen hier koffiedrinken. Ik zal de voorzitter even vragen of hij weet of de professor nog komt.”

“Graag,” zei Arie lievig, maar langzamerhand voelde hij zich als in een stuurloze kano op weg naar een waterval.

“Hoe klets ik me hier uit?” peinsde Arie en toen wás het pauze. De deuren gingen open en mannen en een enkele vrouw, de meesten van middelbare leeftijd of ver daarboven kwamen op de koffietafel af. De kelner pakte Arie bij een arm.

“Kom mee!” zei hij, “ik moet nu koffie inschenken, maar ik zal zo gauw ik kan de voorzitter naar je oom vragen.”

Hij zette Arie achter zijn rug tussen twee rijen kapstokken en begon koffiekopjes te vullen. Tegenover Arie achter de rij tafels dromden meer en meer mensen om koffie te bestellen. Hij begon zich al ras te voelen als een etalagepop bij de Bijenkorf. Behalve de mensen die in hun portemonnee stonden te rommelen of die een vol koffiekopje in veiligheid brachten, keek iedereen nieuwsgierig naar de volvette verschijning vol sproeten die in de garderobe gestald was. Twee dames op leeftijd stootten elkaar aan, wisselden, Arie voortdurend aankijkend, een aar opmerkingen, waarop de ene hem moederlijk toelachte.

“Meneer Fennema, meneer Fennema!” - de kelner had het tappen even gestaakt en wenkte een manspersoon die al pratend met een dame de nu lege zaal uitkwam. “Meneer Fennema, ik heb hier een jongeman die naar professor Huizinga vraagt.”

Fennema keek op en zag de kelner op Arie Roos wijzen, die onmiddellijk opviel door een vuurrood hoofd. Hoewel Arie als alle roodharigen aanleg had voor blozen, was hij onder normale omstandigheden vlot genoeg van de tongriem gesneden om zijn tegenspelers voor te zijn. Maar dit waren absoluut geen normale omstandigheden of normale tegenspelers! Eerst die kelner, toen al de starende blikken vanuit het koffiedrinkende publiek en nu nog de volkomen algemene belangstelling voor zijn aanwezigheid tussen twee rijen regenjassen dank zij die stomme kelner.

Het zweet brak Arie aan alle kanten uit. Fennema moest om de hele meute koffiebestellers heenlopen voordat hij bij de volkomen ontredderde Arie aankwam.

“Zo jongen, vertel eens,” vroeg Fennema op medelijdende toon aan de mistroostig kijkende Arie, “jij was op zoek naar professor Huizinga? Studeer je soms bij hem?”

Nog voor Arie iets had kunnen uitbrengen, kwam de kelner tussenbeide. “Nee, meneer Fennema, de professor is zijn oom en hij zou hem vanavond hier treffen.”

“Zo, zo,” zei Fennema, “dus jij bent een neefje van ons gewaarde lid?”

“Ja, meneer,” wist Arie met moeite uit te brengen. Hij was nu helemaal murw geslagen. Later beweerde Arie dat hij liever tien flinke knokpartijen meemaakte dan ooit nog eens opnieuw op een dergelijke verschrikkelijke manier ten toon te staan. Het vervelende voor Arie was bovendien dat hij in zijn hulpeloosheid precies

beantwoordde aan het beeld van het verdwaalde neefje in de grote stad op zoek naar oom.

Fennema had werkelijk met hem te doen.

“En je had een afspraak met hem en dat is misgelopen?”

“Ja, meneer,” zei Arie gedwee.

“Maar jongen, maak je maar geen zorgen. Professor Huizinga komt wel vaker wat later en anders breng ik je zelf na afloop wel even met de fiets.”

Het begon Arie te schemeren voor de ogen. De pauze was intussen afgelopen en de aanwezigen begaven zich weer naar de zaal. Fennema pakte Arie bij een arm, voerde hem tussen de menigte mee de zaal in en Arie liet zich, bekeken door alle aanwezigen, via het middenpad willoos op de voorste rij deponeren. Fennema besteeg het podium, waar een groot wit laken was gespannen en leidde de spreker in, daarbij Arie veelvuldig geruststellend toeknikkend. Arie voelde aan elke hoofdhaar een zweetdruppel hangen. Fennema besloot na enige tijd:

“... En nu vraag ik uw aandacht voor ons erelid, dr. Geuchies, voor zijn ongetwijfeld boeiende lezing over tuinhekkensarchitectuur speciaal in dat schitterende deel van onze provincie dat we Hunsingo noemen!”

Applaus ruiste door de zaal en Fennema leidde een krom oud mannetje met een wandelstok het trapje naar het toneel op. Zelf ging hij naast Arie op de eerste rij zitten.

Het licht ging uit en een diaplaasje verscheen op het witte doek, een scheefgezakt verroest-ijzeren hek afbeeldend omringd door brandnetels. De geleerde inleider wees de aanwezigen met slepende stem op allerhande interessante details en stampte toen twee keer met zijn stok op de grond. Het volgende tuinhek verscheen. Na het derde tuinhek begon Arie wat tot rust te komen, vooral nu hij in de duisternis niet meer in het brandpunt van de belangstelling stond.

“Ik moet als de weerlicht hieruit zien te komen,” dacht hij, “maar hoe doe ik dat zonder de hele zaal achter me aan te krijgen?”

Het vijfde tuinhek was inmiddels in volle glorie op het doek verschenen en Arie zat juist zijn hersens te pijnigen over een tactische terugtocht, toen hij door het open bovenraam rumoer hoorde. Een auto kwam met luid draaiende motor, het geluid door de steeg weerkaatsend, naderbij en remde vlak voor Het Tehuis. Snelle voetstappen weerklonken, daarna een boze schreeuw gevolgd door een kreet van pijn. Even bleef het stil, maar Arie had definitief geen oog meer voor tuinhekkens. Wat gebeurde daarbuiten?

Toen, net toen de spreker pauzeerde voor het wisselen van de diabeelden, klonk het heel duidelijk:

“Bob, get away!”

Arie zat onmiddellijk rechtop in zijn stoel. Bob? En was dat niet de stem van Jan? Arie twijfelde niet meer. Ineens viel hem de gezochte tactische terugtocht in. Hij boog zich naar de met grote aandacht luisterende Fennema en fluisterde hem in het oor: “Toilet!”

Fennema keek niet eens opzij, hij knikte slechts afwezig met het hoofd en Arie gleed opzij weg van zijn stoel. Hij duwde de dichtstbijzijnde deur naar de hal open en zag tot zijn grote opluchting dat de kelner in geen velden of wegen te bekennen was. Hij liep op een holletje naar de buitendeur, duwde die voorzichtig open en schuifelde voorzichtig naar buiten in de donkere hoek tussen voordeur en gevel. Tegelijkertijd zag hij hoe een donkere gedaante zich losmaakte uit de schaduw aan de overkant van het smalle straatje en zich in zijn richting begon te bewegen. Arie stond al gereed om een nieuw record over de honderd meter te vestigen toen hij plotseling de stekelige haardos van de figuur zag die nu op de pilaar vlak voor Arie afkwam.

Bob! Wie anders was hier uitgedost met zo'n typisch Amerikaans bebop-kapsel? Arie grinnikte om de nietsvermoedende Bob, die zich achter de pilaar verschulde, nauwelijks drie meter van hem af. Zachtjes, tussen zijn tanden floot Arie het deuntje “Yankee Doodle,” het herkenningsteken dat Jan en hij altijd met Bob gebruikten.

Het effect was meesterlijk. Bobs knieën knikten, hij pakte met beide handen de pilaar vast en draaide zich langzaam om.

“Hello, jij domme Amerikaan,” begroette Arie vriendelijk, “ben je weer bezig alles in het honderd te laten lopen?”

Bob hapte even naar adem.

“Arie, misselijk makend sproetenwonder, duik jij hier uit de grond op?” bracht hij tenslotte uit.

“Nee, ik ben net over een tuinhek gesprongen!” grapte Arie met een grijns.

Bob keek een tikje onzeker, nog niet helemaal gewend aan de plotselinge verschijning van Arie.

“Wat bazel je nou over tuinhekken?”

“Vertel ik later nog wel eens,” ontweek Arie, “maar wat gebeurt hier allemaal?”

“Kom mee, er loopt inderdaad van alles verkeerd, maar laten we hier niet blijven staan. Ik verwacht elk ogenblik

een zoekactie naar mijn persoontje. Verderop staat mijn Ford, laten we daar even gaan zitten.”

Even later zaten beide vrienden in de donkergroene huurwagen van Bob hun belevenissen uit te wisselen.

“En dus,” besloot Arie, “is ons vriendje Jan voor de tweede keer op één dag gekidnapt. Nu is de maat vol Bob, de heren moeten vooral niet gaan denken dat we met ons laten sollen!”

En daar was Bob het helemaal mee eens!

BOB EVERS ALS ONBEDOELD LOKAAS

Arie en Bob hadden weinig tijd nodig om een plan in elkaar te draaien. Eén van de jongens zou in de buurt van de Lutkenieuwstraat blijven om poolshoogte nemen, de ander zou de Ford aan de andere kant van de A-kerk parkeren en daar wachten. Wie bleef bij de Ford en wie ging op onderzoek, dat was nog het enige probleem. Bob meende dat hij de meest geschikte man was; de Duitser had hem slechts korte tijd gezien en de beide andere boeven kenden Arie maar al te goed.

“Daar staat tegenover, beste Bob,” antwoordde Arie, “dat jij nog geen enkele boef goed hebt kunnen opnemen en dat ik de tronies van twee van hen voorlopig niet zal vergeten! Dat ze mij beter kennen dan jij maakt weinig uit, want de heren zullen elke jongen in de HBS-leeftijd zo langzamerhand met een overdosis argwaan benaderen. Bovendien wil ik dat gajes graag vandaag nog een loer draaien waar ze niet van terug hebben.”

“Oké,” zei Bob berustend, “oké, ik ben verstandig en offer me geheel vrijwillig op. Verdwijnt uit mijn auto, maar denk er om: over een half uur thuis komen of er zwaait wat.”

“Vaarwel, oh Bob, ik spoed mij derwaarts,” galmde Arie plechtig en dook de auto uit. Bob startte de wagen en stalde hem aan de andere kant van de kerk

Terwijl Arie het kleine stukje naar de Lutkenieuwstraat aflegde, bedacht hij dat het misschien toch wel slimmer was geweest om Bob de wacht te laten houden. Arie had Bob wijselijk niets van zijn avonturen in Het Tehuis verteld. Hij kon maar al te goed raden tot welke reusachtige uitbarstingen van vrolijkheid dat bij zijn Amerikaanse vriend zou leiden, om nog maar te zwijgen van het verhaal dat Bob naderhand aan Jan zou opdissen. Nee, dat kon best nog even worden uitgesteld. Maar waar slimme Arie zojuist bij Bob in de auto niet aan had gedacht, was het feit dat er in Het Tehuis een zaal vol mensen zat die zijn gevulde rossige verschijning zelfs in de slecht verlichte Lutkenieuwstraat in één oogopslag zouden herkennen. Dat realiseerde hij zich pas toen hij op de hoek van de Lutkenieuwstraat was.

“Nou ja, een kwestie van goed dekking zoeken. Wie niet waagt, die niet wint,” mompelde Arie volgens oud-vaderlands gebruik en liep vlug de steeg in. Hij loerde om het hoekje van het pleintje, waarbij zijn oog op de ijscokar viel. Hij dook direct achter de witte bak op zijn hurken en keek omhoog naar de ramen van de huizen achter hem.

“Alles donker; nu begin ik te begrijpen waarom onze vrienden hier een optrekje hebben. Deze huizen worden niet bewoond, of het zijn studenten die ‘s avonds laat aan de rol gaan. Maar vanuit Het Tehuis ben ik veel te prachtig zichtbaar.”

Arie keek verder rond en zijn oog viel op de vaalgroene deur in de schutting. Zou die loszitten? Het was het proberen waard, want Arie zou erachter staan voor iedereen volmaakt onzichtbaar zijn. Arie had uit de plaats van de klink al opgemaakt dat deur in de richting van nummer 13a open ging. Zien, maar niet gezien worden, dat was de kunst! Voorzichtig over de losse rommel heenstappend, verliet hij zijn schuilplaats en kwam veilig bij de deur aan. Hij drukte de klink naar beneden; die gaf mee!

“Eindelijk een gelukje!” dacht Arie en glipte tussen de kier door. Achter de schutting lag een rommelig terrein met hier en daar een paar verpieterde bomen. Een bijdrage aan het stedenschoon leverden ze niet, maar ze beschutten Arie wel voor nieuwsgierige blikken vanuit de ramen van de huizen in het blok verderop. Arie schoof de deur op vijf centimeter na dicht en begon geduld te oefenen. Na zeven minuten schrok hij zich een leuke hartklep van een kat die geruisloos over de schutting zijn gezichtsveld kwam binnengeslopen. Hij onderdrukte een kreet, maar de kat schrok nog harder van Arie’s sproeten dan Arie van het beest. Het dier gaf een krijs en sprong de tuin in.

“Lamme kat,” schold Arie zachtjes, “kan je niet zien dat Arie Roos op het speurderspad is?”

Van achter de deur had Arie een schitterend uitzicht op de verlichte ramen van 13a. Af en toe schoof er een schaduw voorbij de ramen. Arie kon horen dat er gesproken werd en zelfs dat het gesprek steeds luider werd gevoerd. Maar wat er besproken werd, bleef onduidelijk.

“Wacht maar af,” nam Arie zich voor, “ik heb zo’n gevoel dat er heel binnenkort wel iets te gebeuren staat.”

Arie’s voorgevoel bedroog hem niet. Kort daarna werd het geruzie beëindigd. Nu klonken er alleen stommelgeluiden uit het huis. Drie minuten later ging de deur open en een grote, vierkant gebouwde man kwam naar buiten.

“Dat moet die Duitser zijn, waar Bob het over had,” stelde Arie vast. De man liep naar de Mercedes en deed eerst de kofferbak en daarna de rechterachterdeur open. Toen wenkte hij naar de deur. Hangsnor-Willem en Freddie kwamen beiden naar buiten, samen een cilinder tillend.

Het zware ding werd in de openstaande kofferbak van de Mercedes gegooid. Dat tafereel herhaalde zich nog driemaal; de laatste cilinder werd tussen de voor- en achterbank gelegd. Om het gewicht te verdelen, ried Arie. Tot nog toe was alles zwiĳgend gegaan, op een grauw hier en een snauw daar na. Na de laatste cilinder richtte Willem zich op en vroeg aan de Duitser: "Laten we die jongen hier maar liggen voorlopig?"

"Geen sprake van, die gaat met mij mee in mijn wagen en wanneer het mij uitkomt laat ik hem hoogstpersoonlijk lopen. En dat kon nog wel eens eventjes gaan duren!"

En dan op een toon die geen enkele tegenspraak duldde:

"Schiet op, haal die knul naar beneden, en verdwijnen jullie naar Drachten om die bestelbus op te vangen! Zelf ga ik naar het afgesproken punt; jullie komen daar direct heen wanneer je die beide andere cilinders hebt. En haal niet opnieuw van die stomiteiten uit!"

"Oei, oei," dacht Arie, "die Duitser is een beetje boos. Zo te horen is hij de baas en vast niet van het gemakkelijke soort. Het zit hem zeker niet lekker dat hij Bob en Jan hier zoëven tegen het lijf liep. Vandaar dat geschreeuw boven; en die Willem herken ik gewoon niet meer; hij is zo mak als een lammetje. Maar als ik het wel heb, kan ik zo mijn vriendje Jan voorbij zien komen."

Arie had het heel wel. Freddie en Willem waren door de deur naar boven verdwenen, twee minuten later terugkerend met een spartelende figuur tussen hen in. Uit de spartelende figuur stegen gesmoorde bromgeluiden op. Arie zag vanuit zijn schuilplaats de optocht beter dan de koningin op 30 april het defilé. Maar het spartelen en brommen hielpen de arme Jan weinig, want hij werd met weinig eerbied op de achterbank van de Mercedes geschoven. Freddie trok de huisdeur met een klap dicht; op de bovenverdieping bleven alle lichten brandden. Willem had intussen de motor van de Chevrolet gestart. Maar weĳijden kon hij nog niet, want de Mercedes versperde de uitgang naar de Lutkenieuwstraat. De Duitser had de kofferdeksel en het achterportier dichtgedaan en schoof nu achter het stuur.

De Mercedes had een dieselmotor en dat soort motoren mogen niet onmiddellijk gestart worden. Eerst moet het motorblok een bepaalde temperatuur bereiken, waarvoor elke dieselmotor een ingebouwde gloeispiraal heeft die voor het "voorgloeien" zorgt. De Duitser draaide de contactsleutel dus op de voorgloeistand en toen gebeurde waar Arie al min of meer op had gerekend: het tuinhekkensfestival was afgelopen. Uit Het Tehuis kwamen

langzaam de bezoekers naar buiten, bleven nog even in groepjes staan praten of haalden hun fietsen van het slot. De Mercedesman kon daar natuurlijk niet op wachten. Zodra zijn motor de juiste temperatuur had, drukte hij op de starter en gooide de versnelling in zijn achteruit. Bij de hoek gaf hij een dreun op de claxon; de napraters schoven beleefd aan de kant, de Mercedes zwenkte achteruit het straatje in en schoot vooruit naar de Vismarkt. De Chevrolet voerde dezelfde manoeuvre uit en verdween met piepende banden uit Arie gezicht, de mensen vóór Het Tehuis hoofdschuddend achterlaten. Langzaam verdwenen ook die, lopend of per fiets, op een drietal personen na. Arie, die met stijgend ongeduld achter de tuindeur stond te wachten, ontdekte dat zijn grote vriend en beschermer Fennema één van hen was. De tweede persoon kende Arie ook maar al te goed: de koffieschenkende kelner. De derde, ook een man, kon hij niet direct thuisbrengen. Nu de rust weerkeerde, kon Arie horen waar het gesprek over ging: natuurlijk over hem! Hij was immers alleen maar even naar het toilet gegaan! Arie hoorde de kelner zeggen:

“Ik vond het al een wat vreemde jongen. Hij deed zo schutterig toen hij binnenkwam...”

De derde persoon viel hem driftig in de rede:

“Ik ken helemaal geen Arie Roos, laat staan dat het een neef van mij is. Ik heb maar één neef en die is voor zo ver ik weet op vakantie met zijn ouders naar Engeland.”

Die derde man was dus professor Huizinga, die toch nog was gekomen. Arie kreeg weer koortsvisioenen van tuinhekken; hij wist maar één ding: “Wat er verder ook met Jan of met de cilinders gebeurt, ik moet uit handen van dat groepje blijven!”

Arie trok de deur langzaam en geluidloos zover dicht dat hij het groepje niet meer kon zien - en zij hem zeker niet! - maar hij kon in de stille avond nog wel het gesprek horen. Fennema zag tenslotte ook wel in dat het met dat neefje van Huizinga niet helemaal snor zat. Hij nam afscheid van de beide andere mannen, keek nog wat rond alsof Arie elk moment kon komen aanwandelen om het pijnlijke misverstand op te helderen en pakte tenslotte zijn fiets. Arie hoorde het slot openspringen en daarna klonk het zoemende geluid van een fietsdynamo dat langzaam wegstierf. Hij wachtte drie volle minuten en duwde toen de tuindeur weer open.

Het pleintje lag volkomen verlaten; de lichten in Het Tehuis waren nu ook uit. Eindelijk kon Arie gaan doen wat hij achter de schutting had staan uitknobbelen. Eerst liep

hij naar de hoek van het pleintje en keek de Lutkenieuwstraat op en af. Niemand te zien. Nu aan het werk!

Arie wist dat Freddie de deur slechts in het slot had gegoooid en in die deur zat op vrijwel dezelfde hoogte als het deurslot een brievenbus. Hij ging een oudbakken inbrekerstruc toepassen: door de brievenbus hengelen met een kromgebogen ijzerdraadje totdat het draadje achter de haak op de grendel pakte en dan een flinke ruk. Arie vond bij de kapotte kist wat hij zocht: de ijzeren banden waar Jan kort tevoren zo roemloos in verstrikt was geraakt.

Arie boog een stuk van ongeveer een halve meter een paar maal heen en weer totdat het met een droge knap afbrak en boog de laatste tien centimeter tot een haak. De rest was kinderspel; binnen twintig seconden had Arie de deur open.

Hij glipte naar binnen en duwde de deur geluidloos in het slot; hoewel Arie het niet verwachtte, moest hij er toch rekening mee houden dat er nog meer personen in het huis zouden zitten. De deur open laten staan leek Arie evenmin verstandig, want als de boeven voortijdig zouden terugkomen, zou een open voordeur alleen maar onnodig alarmeren.

Langs de kant van de trap - daar waar trappen het minst kraken - sloop de dikke Arie soepel omhoog naar een overloop waar vier deuren op uitkwamen. Arie bleef staan luisteren naar geluiden die er op zouden kunnen wijzen dat er nog iemand aanwezig was. Het bleef doodstil.

Het enige geluid dat Arie overduidelijk hoorde, was het bonken van zijn eigen hart.

De deur direct naast de trap had onder de kruk een rond emailen draaiplaatje, waarop nu het woord "VRIJ" te lezen was. Arie kon gevoeglijk aannemen dat daar weinig te vinden zou zijn. De deur achterin de overloop hield Arie voor de keukendeur. Blevens over twee deuren in de tegenoverliggende muur. Arie opende voorzichtig de deur die het verst naar achteren lag in het huis. Hij keek in een achterkamer, die slechts beschenen werd door een kaal peertje aan het plafond. Twee losse matrassen lagen op de vloer, met hier en daar een stapeltje vuile kleren. In een hoek bevond zich een wastafeltje dat in weken niet leek te zijn schoongemaakt. Een scheerkwast met aangekoekte zeepresten stond op het glazen plankiertje erboven. "Bah," zei Arie, "ik snap niet waarom boeven ook altijd van die viespeuken moeten zijn."

Hij scharrelde nog wat in de achterkamer rond, maar vond niets van zijn gading. Tussen deze kamer en de voorkamer was een houten wand waarin kasten waren gebouwd. Alleen in het midden was er ruim twee meter waarin geen kasten zaten. Vroeger hadden daar schuifdeuren gezeten, maar die waren verwijderd. Aan een doorbuigend koord hing nu een zwaar donkerrood gordijn met kale plekken. Tussen de spleten in het gordijn door zag Arie een bijzonder karig gemeubileerde kamer. Arie schoof het gordijn wat verder opzij en keek de kamer in. Een tweetal aftandse crapauds, een zitbank met een loshangende leuning waarnaast een staande schemerlamp zonder kap en een tafel die naast de deur naar de gang tegen de muur was geschoven, dat waren de enige meubelstukken. Op de grond hier en daar wat losse rommel, zoals een stapeltje afleveringen van "De Lach." De tafel was bezaaid met borden, bestek, halfvolle koffiekoppen en broodkruimels. Maar Arie's aandacht ging vooral uit naar een stuk papier dat naast dit restant van een haastige maaltijd uitgespreid lag, een kaart of zoiets. Hij liep voorzichtig naar voren, er voor zorgend dat hij vanaf de straat niet voor het raam zichtbaar was. De kaart was een toeristenkaart van Nederland, maar toen Arie nog wat beter keek, zag hij dat er ten zuiden van de stad Groningen een groot kruis op de kaart was getekend. "Beet," mompelde Arie verheugd, "hoorde ik de Duitser zo-even niet over een afgesproken plaats praten? Ik laat me kaal scheren als dit kruis niet naar die plaats wijst!" Hij begon haastig de kaart op te vouwen en stopte hem onder zijn shirt. Arie onderwierp de tafel nog aan een vluchtige inspectie en ontdekte onder het tafelblad een tweetal laden. De eerste la klemde, maar Arie zette een mollige knie tegen het tafelblad en na een flinke ruk aan de handgreep keek Arie in een lege la. Maar de andere la schoof soepel open en onthulde een zwaar Luger-pistool, een pakje patronen en een dikke stapel bankbiljetten.

"Duitse merken," zag Arie.

Arie schoof het pistool in zijn ene broekzak en de patronen en het geld in de andere.

"Zo, dit bezoekje was niet tevergeefs!" zei Arie met een tevreden grijns op zijn gezicht. "Deze oogst lijkt me voldoende. Een mens moet nooit het onderste uit de kan willen hebben, want het spreekwoord wil dat er dan een lid op mijn neus valt. We zullen Bob onverwijd van deze vondst op de hoogte stellen."

Arie daalde de trap af, nu gewoon in het midden lopend, want het was hem allang duidelijk dat er buiten de drie de

bekende personen niemand in huis was. Hij deed voorzichtig de deur open, gluurde even om de hoek en stapte naar buiten, de deur zachtjes achter dicht trekkend. Bij de hoek met de Lutkenieuwstraat keek Arie even of er nog lastige lieden zoals Fennema's rondzwierven, maar slechts een haastige fietser zonder licht kwam vanaf de Vismarkt de straat in. Arie had het idee dat zijn ene broekzaak wat vreemd opbolde, maar met een hand losjes in die zak begon hij richting Vismarkt te lopen. Hij stak achter de A-kerk door naar de andere kant van de Vismarkt

waar hij Bob in de auto vond.

"Eindelijk," mopperde Bob, toen Arie naast hem op de voorbank schoof. "Wat deed je daar zo lang? Het is al minstens een kwartier geleden dat ik de Mercedes en de Chevrolet achter elkaar dat smalle straatje uit zag scheuren! Die kerels zijn al ik weet niet waarheen onderweg en jij scharrelt maar rond bij ijscokarren."

Arie antwoordde met een innig voldaan vollemaansgezicht: "Beste Bob, wees gerust, ik weet waar onze vrienden naar toe gaan."

Bob keek zijn vriend ongelovig aan.

"Ben je helderziende of zijn ze voor ze wegreden bij je langs geweest om je dat te vertellen?"

"Zoiets," zei Arie en hij begon Bob te in te lichten over hetgeen hij had opgevangen en over zijn speurtocht door het verlaten huis. Arie sloeg op zijn linker broekzak: "We hebben nu een wapen, Bobby en nog reservemunitie ook. Dat kan ons nog goed van pas komen. Volgens mij is de Duitser de leider van het hele zaakje. Die Hollanders doen precies wat hij ze opdraagt. Dat zijn de handlangers voor het vuile werk. En ik kan je ook precies vertellen waar de heren naar op weg zijn. Ze moeten de bestelbus tegemoet rijden over de weg naar Drachten, waarschijnlijk om nog eens het kunstje uit te halen dat ze ons bij Leeuwarden hebben geflikt. Die Duitser had het over een afgesproken punt waar hij heen ging en daar moeten die Hollanders de bestelbus heenrijden."

"Prachtig, prachtig, kunnen ze lang zoeken naar die bestelbus. Maar, beste Arie, wat ik nou het liefste zou willen weten: waar is dat afgesproken punt?"

Arie grijsde breed, een dubbele rij witte tanden blonk in het duister op, en hij deed een greep onder zijn shirt.

"Deze kaart vond ik ook in dat huis."

Arie vouwde de kaart open en daarna dubbel, zodat het gedeelte waar de stad Groningen met omgeving op was afgebeeld, naar boven lag. In de beperkte ruimte van een

auto is het lastig met lappen kaart te werken. Arie legde de kaart voor Bobs neus op het stuurwiel en prikte met een mollige vinger naar een plek op de kaart.

“Kijk, ongelovige Amerikaan, naar dit kruis. Waarom tekent iemand een kruis op een kaart? Juist, je wilt aan anderen uitleggen waar precies je elkaar wilt ontmoeten.”

Bob aarzelde nog.

“Het is een gok. Misschien stond dat kruis al lang op die kaart.”

“Deze kaart is splinternieuw, beste Bob, hij ruikt nog naar drukinkt. Mijn voorgevoel schreeuwt me toe dat we nu zo snel mogelijk naar die plek moeten gaan.”

Bob wist dat Arie er zelden naast zat wanneer hij een voorgevoel had. Uiteindelijk had Arie de mannen horen praten en hij was het beste in staat te bepalen wat er moest gebeuren.

“Maar dan is het beter dat jij met de Ford daar als eerste heengaat. Die wagen rijdt sneller en die snuiters kennen de bestelbus maar al te goed. Bovendien heb jij ze alle drie gezien. Ik zou ze niet kunnen herkennen. We laten die beide Chevroletrijders rustig naar Drachten toeren. Daar hebben we voorlopig geen last van. Ik kom wel als verrassing op het strijdtoneel als jij door die Duitser in je kraag bent gegrepen.”

“Pah, hoor hem!” hoonde Arie. “Amerikanen denken nog steeds dat ze Nederlanders uit de klauwen van Duitsers moeten redden. Pas maar op dat ik jou niet te hulp moet komen!”

“Ondankbare hond,” barstte Bob los, voor wie de nationale trots altijd een teer punt was. “Als de Amerikanen jullie niet twee keer in deze eeuw uit de nesten hadden geholpen, dan had jij er nu niet zo volvet uitgezien. Jullie Europeanen maken er zonder ons steeds weer een potje van!”

“Zoet maar Bobby, het was maar en grapje. Maar laten we ophouden met geintjes verkopen als we vannacht nog wat willen beleven.”

Arie bukte zich en pakte de kaart, die op de grond was gegleden. “Bob, prent deze aangekruiste plek goed in je geheugen. Kijk, vlakbij ligt een dorpje Onnen. Ik rijd de Ford via Haren naar Onnen, jij komt ongeveer vijf minuten na mij naar dezelfde plaats, maar je zorgt ervoor dat je de bestelbus van de weg af parkeert voordat die kerels hem in de gaten kunnen krijgen. En start nou die wagen, want vergeet niet dat ons vriendje Jan nog steeds achterin die Mercedes ligt. Die zal zo langzamerhand wel

schuimbekken van woede nu hij voor de tweede keer te grazen is genomen.”

Bob drukte op de starter en draaide achteruit de parkeerplaats uit. Bij het station wisselden de jongens de autosleutels en bekeken nog één keer de route naar Onnen.

Bob verdween naar de bestelbus en Arie draaide Bobs Ford over het stationsplein richting Haren. Maar dat kon Bob niet zien, want de bestelbus stond een eind opzij van het station. Als hij had kunnen zien welke richting Arie insloeg dan had hij zich heel wat moeilijkheden kunnen besparen.

Arie had er niet ver naast gezeten, toen hij Bob voorhield, dat hij, Arie Roos, zijn Amerikaanse vriend misschien nog te hulp zou moeten komen. De oorzaak van dat alles was, zoals zo vaak in dit leven, puur toeval. Je kunt wel alles van te voren proberen uit te denken, maar in de praktijk heb je daar meestal niet zoveel aan. Arie en Bob hielden dat regelmatig hun vriend Jan voor, die nu eenmaal een tamelijk systematisch ingesteld mens was. Jan verweerde zich dan door te zeggen, dat Arie en Bob als gekken in het rond zouden rennen, als hij niet af en toe de grote lijnen in de gaten hield. De beide anderen moesten toegeven dat het wel nodig was een paar afspraken te maken, maar dat je daar weinig aan hebt, als iet scheef loopt. Nu was Jan een jongen die voordat hij in actie kwam graag alles in kaart bracht, maar eenmaal in een gevecht verzeild wist Jan beslist zijn mannetje te staan.

Ook dat zou deze avond nog blijken!

Arie en Bob hadden zich derhalve beperkt tot de hoogst noodzakelijke afspraken: de plaats en de route waarlangs ze, onafhankelijk van elkaar naar Onnen zouden gaan. Wat er verder moest gebeuren, lieten ze afhangen van loop der dingen. Maar al direct nadat de afgesproken vijf minuten voorbij waren en Bob de bestelbus in beweging bracht, ging er iets mis. Dat kwam omdat Bob zich voor het eerst in dit stuk Nederland bevond, waardoor hij meer moeite had zich te oriënteren dan Arie. Die was al op de lagere school lastig gevallen met aardrijkskundelessen over Nederland, maar hij had daar niettemin een aardig kaartbeeld aan overgehouden.

Toen hij de kaart met de aangekruiste plek bekeek, had hij onmiddellijk in grote lijnen in zijn hoofd hoe hij moest rijden. Hij kende de plaatsen en hun onderlinge ligging. Bob wist alleen dat hij zuidwaarts de stad moest verlaten

en hij had zich voorgenomen eerst op borden met “Haren” en vervolgens op “Onnen” te rijden. Arie was met de Ford vanaf het stationsplein in oostelijke richting gereden en had na een paar honderd meter de grote weg naar Haren, de Hereweg, genomen. Bob kwam met de bestelbus langzaam het stationsplein afgerold, moest voorrang verlenen aan een paar late trolleybussen die naar de remise gingen en sloeg linksaf! Hij volgde het water dat voor het station langs loopt en keek uit naar een brede weg die hem zuidwaarts zou voeren. Die vond hij spoedig, maar dat was de Paterswoldseweg die, zoals de naam al aangeeft, naar het villadorp Paterswolde leidt. Bob wist niets van dit alles en liet zijn richtingaanwijzer vrolijk linksaf klikken en schakelde op in de veronderstelling dat hij spoedig in Haren zou zijn.

Toeval nummer twee lag besloten in de Chevrolet, of beter in de bestuurder van deze opzichtige wagen, de met snor uitgedoste Willem. Willem en Freddie waren op weg naar Drachten en de kortste weg naar de betonweg die naar Drachten voert, is de Paterswoldse weg! Via een zijweg rechts bereikt men na tien minuten de Rijksweg die westwaarts de provincie Groningen verlaat en langs Drachten loopt.

Nu wilde het geval dat de Chevrolet enkele weken geleden door Willem was gekocht, bij een handelaar in Assen, Bolhuis geheten, maar op een klein handgeld na was de wagen nog niet betaald. Dat was onze snordrager ook helemaal niet van plan, want nadat het klusje voor de Duitser geklaard zou zijn, beschikte Willem over een bom duiten, waarmee hij heel gerieflijk een aantal maanden in België kon bivakkeren. Hij had daar een aantal kennissen en via die contacten was hij van plan voor een leuk bedragje zijn mooie Chevrolet te verkopen. Dan kon hij altijd nog zien of hij daar een andere leuke wagen tegenkwam die hij na een paar weken weer in Nederland kon verkopen. Op deze wijze hield onze vriend Willem zijn kostwinning gaande. Via schemerige contacten handelde hij in auto's, het liefst internationaal om de onduidelijke herkomst van zijn koopwaar te camoufleren. Af en toe deed hij bij die handel contacten op die hem tot andere winstgevende bezigheden aanzetten. Via een transactie van twee gestolen Mercedesen uit Duitsland was hij via-via in contact gekomen met de Duitser die hem had overgehaald om een klein klusje met een paar containers op te knappen, tegen een vergoeding waar zelfs Willem even de adem bij ingehouden had. Willem had vervolgens Freddie als handlanger ingehuurd. Dat deed hij wel vaker,

want Freddie was een nette verschijning die bij de verkoop van auto's altijd een goed figuur sloeg. Bovendien sloeg Freddie ook op een andere manier goed - hij deed aan Oosterse vechtsporten - en dat was weer welkom wanneer er af en toe ontevreden klanten of leveranciers waren. Op dit moment was er dus een ontevreden leverancier en toevallig was die vanavond in Groningen naar de film geweest en nog toevalliger, hij was bezig via de Paterswoldseweg weer huiswaarts te keren.

Willem en Freddie stonden voor de stoplichten aan het begin van de Paterswoldseweg te wachten toen er een auto op de opstelstrook rechts van de Chevrolet stopte. Willem zat naar het rode licht te kijken, ongeduldig met zijn rechtervoet pompend op het gaspedaal. Plotseling werd het portier aan de kant waar Freddie zat, opengerukt. Een man met een alpinopet schuin op een golvende bos haar bukte zich en keek met een grijns naar binnen.

“Zo, dat is een onverwachte ontmoeting, mag ik wel zeggen,” zei de drager van de alpinopet lijsig. “Ik herinner me dat ik nog wat van je tegoed heb, Willem! Kunnen we even afrekenen?”

Er viel een diepe stilte en Willem, die zich aan het stuur naar voren had getrokken om het stoplicht op groen te kunnen zien springen, zakte langzaam achteruit tegen de rugleuning van de voorbank. Freddie zat Willem vragend aan te kijken. Plotseling begon achter de Chevrolet een zware claxon oorverdovend te loeien, direct daarna bijgevallen door twee andere autohoorns die een ongeduldig staccato aanhieven, met zijn drieën een claxonconcert ten beste gevend waar Tobi Rix met zijn Toeterix jaloers op zou zijn geweest. Willem keek om zich heen en zag dat het stoplicht op groen stond. Van de overkant kwam een aantal wagens aanrijden. Ze sloegen voor de Chevrolet langs rechtsaf. Naast de auto van de alpinoman stonden een bromfietser en twee fietsers, die geen aanstalten maakten het kruispunt op te rijden, nu er zo vlak onder hun neus iets spannends dreigde te gebeuren.

De eerste gedachte van Willem was geweest om de koppeling op te laten komen en met gierende banden weg te rijden, maar hij zag zich de weg afgesneden door het afslaan van het verkeer. Het claxonconcert breidde zich ondertussen uit. De beide stilstaande auto's blokkeerden alle verkeer naar het zuiden. Aan de kant waar Willem zat, verscheen een corpulente heer voor het portierraam

die heftig op de ruit begon te tikken. Op de trottoirs begonnen een paar voetgangers stil te staan en tot overmaat van ramp klonk in de verte het overbekende tweetonige geluid van een politiesirene.

“De hoogste tijd om een dreigende oploop te voorkomen,” bedacht Willem, “eerst zien dat we van dit kruispunt komen,” en hij richtte zich tot de alpinopet.

“Luister Bolhuis, we kunnen hier moeilijk een paar duizend gulden gaan uittellen. Rij achter me aan. Ik stop zo dadelijk aan de overkant en dan handelen we dit zaakje even af.”

Bolhuis scheen daar geen genoeg mee te nemen, want hij veronderstelde niet ten onrechte dat Willem van de gelegenheid gebruik zou maken om er tussen uit te knijpen. Maar de gezette heer was inmiddels om de Chevrolet heen gelopen en begon aan de arme Bolhuis trekken, aangemoedigd door een paar andere chauffeurs die - niet onlogisch - van mening waren dat Bolhuis de opstopping stond te veroorzaken. Nu was Bolhuis anders dan Willem geen harde jongen. Hij keek op en zag een dreigend groepje mannen die om hem heen kwamen staan en begon het onhoudbare van zijn situatie in te zien.

“Oké,” riep hij naar het openstaande portier dat hij inmiddels had losgelaten, “maar heb het hart eens om weg te rijden!”

Bolhuis gleed zijn eigen auto in. Naast hem was de Chevrolet al in beweging gekomen en laverend tussen twee tegemoetkomende auto's door, scheurde Bolhuis achter de snel optrekkende Chevrolet aan. Op het kruispunt achter hem keerde de rust weer. De Chevrolet zette er flink de sokken in, met achter zich de vertwijfelde Bolhuis die zijn hoop op een niet verwachte, maar hoogst welkome betaling in rook zag opgaan. Maar na een paar minuten vlamden de grote achterlichten van de Chevrolet op en de wagen dook naar rechts een bomenlaan in die een park doorkruiste. Vijftig meter verder stopte de Chevrolet en Bolhuis zette zijn wagen opgelucht achter de glanzend-chromen bumper. Die Willem was toch betrouwbaarder dan hij dacht ...

Het is jammer voor de brave Bolhuis, maar Willem was natuurlijk geen moment van plan onder de hoge bomen van het park met Bolhuis over betalingsachterstanden te gaan confereren. Dat Willem in de donkere bomenlaan stopte, had een heel wat minder keurige reden. Terwijl hij met Bolhuis achter zich over de Paterswoldseweg

scheurde, had Willem een kort maar duidelijk onderhoud met Freddie.

“Die idioot denkt zeker dat ik van plan ben te betalen. Kan die mooi vergeten. Alleen moeten we hem kwijt voor we richting Drachten gaan, want hij blijft gegarandeerd achter ons aan rijden. Als we nou niet opschieten, is die bestelbus al in Groningen voor we iets hebben kunnen doen. Die vent begint me te vervelen. Ik duik zo meteen het Stadspark in en daar grijpen we hem.”

“Dat is allemaal best leuk Willem, maar waar wil je hem laten?” vroeg Freddie.

“Gewoon hier op de achterbank, daar heeft behalve Bolhuis zelf, niemand last van. We binden hem solide vast en als we die containers hebben, zetten we hem gebonden en al uit de auto. Als het licht wordt vindt iemand hem wel, maar dan zijn wij al met Fritz de Duitse grens over en op weg naar België.”

Freddie zag de bruikbaarheid van dit plan in en tastte onder zijn stoel waar hij een rol pinkdik touw aantrof. “Dat lijkt me voor Bolhuis voldoende.”

Willem gaf een knor en draaide de bomenlaan in met de gretige Bolhuis op zijn hielen. Zodra de Chevrolet stil stond, stapten beide mannen uit. Bolhuis kwam uit zijn auto en liep in hoopvolle verwachting op de Chevrolet toe.

“Kom even zitten, Bolhuis,” zei Willem uitnodigend, “het is niet nodig dat iedereen kan zien dat hier een leuk bedragje van eigenaar verwisselt.”

De bomenlaan lag volkomen verlaten; alleen van de Paterswoldseweg kwam het geluid van passerende auto's.

Bolhuis zag het niet, begerig als hij was naar het geld van Willem. Voor Freddie en Willem was het een opgelegde kans. Zodra Bolhuis op de voorbank zat, haalde Willem een pistool te voorschijn. Freddie was buiten gebleven met de rol paktouw in een hand achter zijn rug.

“Geen geluid, Bolhuis en steek je handjes naar buiten,” snauwde Willem.

Bolhuis sperde zijn ogen wijd open en bewoog zijn kaken op en neer, maar Willem wapperde even met de loop van het pistool voor de neus van Bolhuis.

“Geen praatjes zei ik!”

Freddie schoof een lus over de handen van Bolhuis en wikkelde het paktouw om zijn polsen. Daarna moest Bolhuis zijn benen naar buiten steken die vervolgens door Freddie vakkundig samengebonden werden. Tenslotte kreeg hij een prop in zijn mond waar het laatste restje paktouw omheen werd geslagen. Freddie en Willem

duwden hem vervolgens simpel over de voorbank naar achteren en daarmee was het probleem Bolhuis voorlopig opgelost.

Willem startte de Chevrolet en draaide in de richting van de Paterswoldse weg, de zware wagen een paar keer op de smalle bomenlaan heen en weer stekend. Voor het kruispunt remde Willem af, om een paar auto's die uit de richting van de binnenstad kwamen voorrang te verlenen. De laatste auto was een grijze Ford-bestelbus ...

Bob was zich van geen kwaad bewust. Hij was met een matig vaartje de Paterswoldse weg opgereden en moest eerst wachten voor de spoorwegovergang in de lijn naar Leeuwarden. Vlak voor de tabaksfabriek van Niemeijer zette Bob de bus stil en keek om zich heen, zich afvragend waar toch die scherpe tabakslucht vandaan kwam.

Hij ontdekte snel een felblauwe lichtreclame voor het sigarettenmerk "Roxy" hoog boven op de Niemeijerfabriek.

"Aha," dacht Bob, "daar rookt half Nederland dus van."

Maar op dat moment schoof het treintje uit Leeuwarden langzaam voorbij naar het station en de spoorbomen begonnen open te gaan. Bob schakelde in en reed verder zuidwaarts. Een paar honderd meter verder wachtte rechts in een zijweg een zeegroene Chevrolet onder donkere bomen, maar Bob lette er niet op. Hij had het te druk met het kijken naar borden waar "Haren" op stond...

Freddie zag de bestelbus het eerst.

"Hé, Willem, kijk...!"

Maar Willem was al wakker geworden. "Dat lijkt die kar wel die we zoeken, Freddie... Maar dat ken helemaal niet, want die is nou nog ver weg in Friesland. D'r benne een hoop van die wagens bij de weg tegenwoordig. En la' we nou asjeblief opschiete, want d'r is al genoeg geteut met die Bolhuis."

Willem wees met een ruk van zijn hoofd naar achteren, waar Bolhuis in treurige gedachten verzonken was. "As ik achter alle grijze Fords mot aanrijden, komme we nooit meer op tijd in Onnen."

Maar Freddie was van het vasthoudende soort.

"Je kan nooit weten Willem. We hebben z'n nummer immers, rij er even achteraan, dan weten we het zeker!"

Willem gromde wat, maar trok toch de Chevrolet rechtsaf de Paterswoldseweg op. Bob - want die was het wel degelijk! - was al om een flauwe bocht verdwenen, maar

Willem had de bestelbus gauw ingehaald. “t Is ‘m wel degelijk, Willem!” riep Freddie. “Dat is het nummer! Maar dat klopt niet, dat klopt niet ...” vervolgde hij peinzend. “Waar komt die wagen nou vandaan? Die is al een paar uur terug uit Roodeschool vertrokken, maar hij kan nooit op en neer naar Noord-Holland zijn geweest. Ga maar na...”

“Wat kan mij dat nou schelen,” snauwde Willem, “hij rijdt nou hier en van de chef motte we die bus pakken en die containers overladen. Weet jij veel, misschien heeft die zich wel een uurtje vergist. Vergeet niet dat wij al met al zeker een half uur verloren hebben met die snaak van een Bolhuis!”

Freddie was het er niet mee eens. Volgens hem was er iets vreemds aan de hand. Maar Willem was meer een man van doen dan van denken. Hij hanteerde het eenvoudige principe: doe wat je opgedragen wordt, zolang er een redelijke vergoeding tegenover staat. Over het begrip “redelijk” had Willem overigens vrij uitgesproken ideeën!

“Luister Freddie, wij hebben een duidelijke afspraak. Jij doet wat ik zeg, je krijgt je cente en verder klaar! Ik regel m’n zaakies wel met die Duitser! Begin je soms bang te worden?”

“Oké, oké, Willem, op mij ken je rekenen. Maar geef toe dat het raar is.”

Willem snoof minachtend:

“Raar, raar, me tante is raar! Wat wou jij dan doen? Hier rijdt de wagen die we zoeken en jij wilt nu naar Drachten rijden?”

Dat was een rake opmerking van Willem, wat Freddie ook wel inzag. Maar zonder het te beseffen had Willem een gevoelige snaar bij Freddie geraakt, toen hij hem vroeg of hij bang begon te worden. Freddie was sinds Jan Prins in de Lutkenieuwstraat door de Duitser boven gebracht was, zogezegd wat nattigheid gaan voelen, zeker toen Heinemann vertelde dat hij Jan kort daarvoor in Roodeschool had ontmoet. Hij was niet te beroerd om af en toe een flinke klap uit te delen, een kraakje te zetten, of een doorgeroeste auto te verkopen. Maar dat waren risico’s die Freddie kon overzien. Dit klusje met de containers was anders. Er was hem door Heinemann opgedragen zich samen met Willem een paar weken in België schuil te houden als de slag geslagen was en dat duidde volgens Freddie op grote zaken en dus op grote risico’s. Toen hij geprobeerd had te weten te komen wat er in de containers zat, had Willem kortaf gezegd dat hij

dat niet wist, en dat het hem bovendien geen snars kon schelen, zolang die Duitser met zijn geld doorkwam. Hij had één keer gevist bij de Duitser, maar die had hem kortweg zijn pistool laten zien en daarbij met een veelbetekenende grijns iets gezegd, dat er op neer kwam dat alles weten niet gelukkig maakt. Dus had Freddie verder zijn kaken keurig op elkaar gehouden, in de hoop dat Willem hem zou behoeden voor al te groot onheil. Maar de gebeurtenissen op de afgelopen avond hadden bij Freddie langzamerhand wat twijfel gezaaid over de almachtigheid van zijn maat Willem. Freddie zat dus in een lastig parket; hij begreep donders goed dat het nu te laat was om voor het vervolg te bedanken, maar enige voorzichtigheid kon, zeker nu, geen kwaad, meende hij. “Hoor es, Willem,” begon hij, diens vraag negerend, “je kan hier in de stad toch niks beginnen. Laten we eerst es kijken waar die bestelwagen heen rijdt. Straks komt er vast wel een rustig stukje straat waar we hem kunnen klem rijden. Ga nou niet als een dolleman te keer!” “Jij je zin,” bromde Willem, “maar denk erom, as ik vind dat het nodig is, dan grijpen we die vent in die wagen.”

Bob bleef uiteraard geheel onkundig van de gesprekken die Willem en Freddie op de voorbank van de zeegroene Chevrolet aan het voeren waren. Hij was inmiddels bij de eerste huizen van Paterswolde aangekomen, maar pas toen hij het blauwe ANWB-bord had opgemerkt, dat in het felle licht van zijn koplampen met grote witte letters de plaatsnaam “Paterswolde” terug straalde, begon hij te beseffen dat hij wel eens een verkeerde route genomen kon hebben. Volgens zijn berekening had hij nu ongeveer in Haren moeten zijn, maar de naam Paterswolde had hij niet op Arie’s kaart zien staan. Bob minderde wat vaart en keek in de duisternis uit naar borden. Voor achter hem rijdende auto’s had hij geen enkele aandacht. Een kilometer voorbij het plaatsnaambord vond hij een wegwijzer bij een afslag naar links en tot Bobs grote voldoening vermeldde het linksafwijzende bord “Haren 2 km.” Bob remde nog wat verder af, schakelde terug in twee, draaide naar links en gaf met frisse moed een dot gas. Een smalle, rechte weg lag voor hem, de Meerweg, die ten zuiden van het bekende Paterswoldse Meer loopt en de verbinding vormt tussen de beide dorpen Haren en Paterswolde. Van Haren naar Onnen was het nog maar een klein stukje, wist Bob.

Bobs manoeuvre was in de Chevrolet bepaald niet onopgemerkt gebleven. Freddie stelde vrij onnozel vast dat er nu zeker iets aan hand moest zijn, want dit was in elk geval niet de weg naar Drachten. Willem vroeg honend of hij echt nog steeds dacht dat de bestelwagen naar Drachten onderweg was.

“Zou die vent naar Onnen rijk? Hoe die dat weet, is me een raadsel, maar één ding is zeker. Voordat we in Haren zijn, hebben we die wagen te pakken. As tie eenmaal in Haren is, krijgen we ‘m nooit meer. Let nou op, Freddie! Dadelijk tegen Haren aan maakt de weg een bocht naar links. Daar hebben ze een paar jaar geleden een scherpe bocht afgesneden. Je kent dat punt wel, er staan langs de ouwe weg nog een paar boerderijtjes. Vlak voor de bocht ga ik naast die bus rijden en ik dwing hem rechtdoor die weg op te gaan. Daar snij ik hem af en verder is het bekend. We gooien de chauffeur achterin bij die sufferd van een Bolhuis en dan naar Onnen!”

“Maar die containers dan, Willem?” vroeg Freddie.

“Jij rijdt in die bestelbus achter me aan, alles duidelijk?”

Alles was heel duidelijk vond Freddie, die zijn twijfels manmoedig achter zich had gelaten, nu er weer actie in het vooruitzicht was.

Bob was intussen met vrij grote snelheid over de hobbelige weg rijdend aardig in de buurt van Haren aangeland.

Hij begon juist gas terug te nemen voor een linkerbocht, toen hij in zijn achteruitkijkspiegel een wagen ontdekte die hem wilde passeren. Bob week wat uit naar rechts en minderde verder vaart, maar tot zijn verbazing bleef de inhalende auto vlak naast hem rijden.

“Verdikkeme,” mopperde Bob, “wat is dat voor een idioot! Eerst inhalen en als hij een bocht ziet plotseling afremmen. Nog een geluk dat er geen verkeer van de andere kant komt. Bob trapte op de rem om de wagen sneller te laten passeren, maar ook de andere wagen begon af te remmen.

“Wat zullen we nou beleven, straks sta ik tegen een boom of duik ik in een sloot!”

Bob remde inmiddels uit alle macht en keek uit naar een veilige plek in de smalle berm, toen hij bij het begin van de bocht de smalle weg ontdekte die door de bocht werd afgesneden. Met beide handen om het stuur geklemd slingerde hij de Ford naar rechts, schoof nog een meter of tien door en stond toen stil. Meteen stopte een zeegroene

Chevrolet naast het portier aan Bobs kant. Bob herkende de wagen onmiddellijk. “Hoe in vredesnaam komen die snuiters hier?” vroeg Bob zich af, onbewust van het feit dat hij dit samentreffen zelf had georganiseerd door verkeerd af te slaan bij het station. Willem en Freddie stonden elk aan een kant bij een portier en Willem had overduidelijk een pistool in de hand, waarmee hij Bob wenkte uit de auto te stappen.

“Tsja,” dacht Bob, “het is nu blijkbaar mijn beurt. Ik had anders ook wat graag zo’n schietijzer gehad, maar dikke Arie wilde zo graag.” Hij liet zich uit de bestelwagen zakken en stak langzaam zijn handen omhoog.

“Draai je om en je handen op de wagen,” snauwde Willem.

Bob verstond genoeg Nederlands om te begrijpen wat de man bedoelde. Het leek Bob niet zo verstandig met de loop van een ongetwijfeld geladen pistool op zich gericht een discussie te beginnen en hij begon zich langzaam naar de grijs-glanzende zijwand van de Ford te draaien. Dat was voorlopig de laatste beweging die Bob uit vrije wil maakte, want Willem liet de kolf van zijn pistool hard achter Bobs rechteroor neerkomen. Bob zag sterretjes en paarse ballen en verzonk vervolgens in een diepe slaap.

“Welke snotneus is dit nou weer?” vroeg Willem ontstemd, het pistool wegstekend. “Eerst die twee zogenaamde vakantiegangers die Bontebal geronseld had, en nou deze! Kijk es effe, Freddie, hep’ tie ook papieren bij zich?”

Freddie bukte zich en beklapte de op de grond liggende Bob. Uit een borstzakje viste hij een stapeltje papieren, waaronder een Amerikaans paspoort.

“Een Amerikaan?” vroeg Freddie ongelovig.

“Geef hier” snauwde Willem. Hij greep de papieren uit de hand van zijn maat en bladerde erin. “Evers..., woont in Pittsburgh... Wacht even, die aardoliefirma daar in Roodeschool, dat zijn Amerikanen! Logisch, deze vent reed natuurlijk zelf die bus terug naar Noord-Holland voor die extra lading.”

“Wacht effe, Willem! Kijk, daar die stempels. Die daar is van vandaag: binnenkomst in Nederland! Dus deze jongen reist uit de States via Schiphol naar Roodeschool om daarna direct met een bestelbus terug te rijden naar Noord-Holland om nog twee containers te halen? Lijkt me sterk!”

“Hm,” gromde Willem, met zijn grote handen langs zijn suède vest vegend, “‘t kén toch, spoedzending of zo?”

“Ik vin’ t machtig raar, Willem. We hebben nou wel één van die twee knapen uit de bestelbus vastzitten, maar die dikke met al die sproeten loopt nog ergens rond.”

“Lekker late lope! Over een paar uurtjes benne we de grens over en wie maakt me dan wat?”

“Je weet best hoe kwaad Heinemann vanavond was, toen die in de Lutkenieuwstraat met een knaap bovenkwam waarvan we dachten dat we die we in Friesland hadden opgeborgen in de bestelbus. Hij zei dattie twee jongens had gezien, maar dattie er maar één kon pakken. Die andere leek beslist niet op een dikke rooie, zei hij nog. En dat hij niet opnieuw problemen wilde vanavond, want daar betaalde die ons niet voor! Weet je wat jij doet? Je belt ‘em maar effe op met de boodschap dat je misschien die tweede jongen te pakken hebt. Allicht maak je een goeie beurt!”

“Hm,” zei Willem nog eens, het voorstel van Freddie overwegend, “kijk straks in Haren maar uit naar een telefooncel. Maar nou weg hier, want anders trekke we hier nog belangstelling. Gooi die Amerikaan achterin die bus en kruip achter het stuur. Rij maar achter mij aan!”

RAUSPARTIJEN ROND EEN RANGEERTERRAIN

Op dat moment was Arie, in een opperbest humeur en geheel onkundig van het feit dat hij de enige was die niet als een rollade achterin een auto lag, de wonderschone omgeving van Onnen aan het verkennen. Het gebied ten zuiden van de stad Groningen ligt in een vrij bosrijke omgeving en de Hereweg die Groningen met Haren verbindt en van daar naar het noorden van de provincie Drente leidt, is omzoomd met bomen en grote villa's in bijpassende grote tuinen. Op Arie maakte dit alles echter weinig indruk, in de eerste plaats om de doodeenvoudige reden dat het nachtelijk duister een groot deel van het stedenschoon verhulde en verder omdat Arie zat uit te kijken naar een bordje dat hem de richting naar Onnen kon wijzen. Hij rolde met een kalm gangetje Haren binnen en ongeveer in het centrum van het dorp ontwaarde hij een ANWB-wijzer die de richtingen "Onnen" en "Noordlaren" aangaf.

Arie sloeg linksaf en volgde een kronkelende route door het villadorp, totdat hij in de verte de waarschuwingslichten van een spoorwegovergang rood zag opvlammen waarna de spoorbomen zachtjes rammelend met hun scharnierend hekwerk over de weg daalden. Berustend liet Arie de Ford zijn vaart uitlopen tot vlak voor de afsluiting waar hij de handrem aantrok. In de verte kwam

langzaam een grommende rangeerlocomotief aan, een sleep gesloten goederenwagons trekkend. Toen Arie een tiental wagons voorbij had zien sukkelen, klonk een afschuwelijk gekrijs van remmen door de avondstilte en de trein kwam midden op de overweg tot stilstand.

"Wat zullen we nou hebben," dacht Arie, "mogen treinen wel zo slordig worden geparkeerd?"

Arie's Ford was de enige auto die voor de bomen stond en de dikkerd besloot na een minuut of wat te kijken of er aan de andere kant ook verkeer stond. Hangend over de rood-wit gelakte afsluitboom gluurde hij tussen twee wagons door en zag tot zijn verbazing dat daar geen enkele auto stond, ook geen fietser of voetganger. Omdat de trein nog geen aanstalten maakte om weg te rijden liep Arie een paar passen naar rechts en stapte het paadje naast het spoorwegtalud op. Langs de stilstaande trein kijkend ontwaarde Arie in de verte een groot aantal hoge natriumlampen. In hun fel-oranje schijnsel glommen rails waarop een paar diesellocomotieven en grote aantallen goederenwagons stonden.

“Stom,” zei Arie bij zichzelf, “ik sta hier aan de rand van een rangeerterrein. Daarom staat dat stuk trein hier! Het kan dus nog wel een aardig poosje duren.”

Op dat moment gaf de machinist van de stilstaande trein een schrill fluitsignaal. Even later begon de locomotief luid ronkend de lange sliert wagons weer terug te duwen naar het rangeerterrein. Met een steeds toenemende vaart daverden de wagens aan Arie voorbij, de locomotief als laatste. Ergens verderop begon een seinhuiswachter aan een handel te draaien, de trekdraden langs het spoor rinkelden zachtjes en langzaam rezen de spoorbomen omhoog. Arie startte de Ford en reed de sporen over.

“Verrek,” dacht Arie, “al zijn leven dat de Harenaren deze NS-geintjes kennen. Die gaan niet voor eindeloos gesloten overwegen wachten, maar nemen gewoon een overweg een eind terug. Alleen iemand die de weg niet kent, gaat hier zijn tijd staan te verdoen.”

De weg naar Onnen liep na de spoorwegovergang tussen twee rijen bomen de eerste kilometer schuin weg van de spoorlijn. Links lagen landerijen, waarin hier en daar in de duisternis een koe was te ontwaren. Aan de rechterkant lag het rangeerterrein, duidelijk herkenbaar door het felle oranje lichtschijnsel. Tussen de sporenbundels en de weg die Arie volgde lag een langzaam breder wordende strook weideland, waarvan het groene gras een onwerkelijke kleur had door de verlichting vanaf het rangeerterrein.

Al snel bereikte de Ford de eerste huizen van het dorp Onnen. Zeker de helft van het dorp bleek uit kleine boerderijtjes te bestaan en verder was het duidelijk dat Onnenaren geen avondmensen waren, want slechts in twee huizen brandde licht. Toen de bebouwing weer schaarser werd en de oranje gloed van het rangeerterrein nog maar vaag schuin van achteren door de hoge bomen rond de boerderijen schemerde, draaide Arie achteruit een zandweg in, parkeerde de Ford in de beschutting van een dichte haag vlierstruiken en doofde de lichten. Vervolgens knipte hij de binnenverlichting aan, liet het dashboardkastje openvallen en greep de kaart met het kruisje.

Het was wel degelijk Onnen waar het kruisje stond! Nu Arie de omgeving met eigen ogen had gezien kon hij de aangegeven plaats ook beter vaststellen. Op de kaart stonden enkele weggetjes getekend, die vanuit het dorp tussen de landerijen door in de richting van het rangeerterrein liepen en kennelijk tegen de spoorloot doodliepen, van die weggetjes die alleen door boeren worden gebruikt om het vee van en naar de stal te

brengen. Aan het einde van één van die weggetjes was het kruisje gezet. Arie viste het pistool uit het dashboardkastje en stopte het tussen zijn broekband. De patronen liet hij in zijn zak glijden. De kaart bleef in de auto, want Arie wist nu waar hij moest zijn. Hij sloot zonder lawaai het portier en liep terug richting dorp, ondertussen goed uitkijkend naar boerenpaadjes aan zijn linkerhand en naar Snorneuzen of Duitse Mercedesen.

Arie wandelde zo ruim vijf minuten in de berm van de klinkerweg achter de bomen, voortdurend op zijn hoede om niet plotseling één van de bendeleden tegen het lijf te lopen. Al die tijd passeerde hem geen auto, geen fiets en geen wandelaar. Het enige geluid in de stille zomeravond was het blaffen van een hofhond bij één van de boerderijen toen Arie daar voorbijliep en uit de verte klonk het geronk van diesellocomotieven en de harde klappen van goederenwagons die tegen elkaar werden gerangeerd.

Midden in het dorp - Arie was inmiddels al een kleine kruidenierswinkel voorbijgelopen - ontdekte hij rechts van de weg een wat groter gebouw. Het lag een meter of vijftientig van de weg af aan een met klinkers bestraat voorterrein en daarom had Arie had niet opgemerkt toen hij er met de Ford langs was gereden. In het schaarse licht van een straatlantaarn aan de overkant van de weg ontwaarde Arie een vrij haveloze gevel met aan de linkerkant een brede dubbele deur, groot genoeg om er een flinke vrachtwagen door naar binnen te rijden.

Aan de rechterzijde was een rij smalle, hoge raampjes geplaatst. Van enkele was het glas gebroken. Tussen de deur en de ramen hingen een paar van die ouderwetse geëmailleerde reclameborden. Wat er op stond, was slecht lezen, want het email was op een aantal plaatsen aangetast door roest. Arie ontwaarde een stralende zon en een tekst "...roomijs..." Voor de duidelijkheid hing verder boven aan de gevel over bijna de volle breedte een ooit wit geschilderd, maar nu hevig afbladderend bord. De grote zwarte letters waren echter nog prima te lezen en tot Arie's onuitsprekelijke vreugde luidde de tekst:

IJSFABRIEK DE VERWACHTING

Voor een culinair genie als Arie Roos was het duidelijk: dit boerendorp had ooit beschikt over een heus fabriekje voor consumptie-ijs, maar zo te zien was het bedrijf al enkele jaren geleden stil gelegd. Arie zou net verder

lopen toen hem rechts naast de fabriek een rode weerkaatsing van het lantaarnlicht opviel: de achterlichten van een auto die in de duisternis stond tussen de fabriek en de lage muur die het terrein scheidde van een klein soort ouderwetse villa.

“De woning van de ijsjesdirecteur,” fantaseerde Arie.

Arie keek nog eens goed en zag dat de auto én het nummerbord van de wagen duidelijk wit waren. Op een Nederlandse auto zou een duidelijk afstekende donkerblauwe nummerplaat hebben gezeten. Arie kende deze auto maar al te goed: het was de witte Mercedes van de Duitser! Maar dat betekende dat Arie's vriendje Jan waarschijnlijk ook in de buurt was!

Arie keek links, keek rechts en keek achter zich, zag nergens enig teken van onraad en stapte brutaalweg de weg op naar de overkant. Alle drie de jongens hadden langzamerhand wel geleerd zich zo normaal mogelijk te gedragen wanneer het de bedoeling was om geen argwaan te wekken. Aan de overkant van de weg zag dikke Arie dat de inrit waarop de Mercedes stond geparkeerd verder doorliep naar achteren, naar enkele kleine houten loodsen die achter het bakstenen fabrieksgebouw stonden. Maar wat vooral Arie's aandacht trok, was het flauwe lichtschijnsel dat even voorbij de Mercedes vanuit de fabriek op het plaveisel van de oprit scheen. Zoals de nachtvlinder die rondjes draaide rond de lantaarnpaal voor de fabriek, zo werd Arie naar het raam gezogen dat het licht naar buiten doorliet.

Naarmate Arie dichterbij kwam, kon hij de situatie duidelijker zien. Het fabrieksgebouw was blijkbaar onderkelderd, want vlak boven het plaveisel was een rij kleine, getraliede raampjes ingemetseld. Op ruim een meter boven de grond liep een betonnen rand, het plafond van de kelder vormend of de vloer van het bedrijfsgedeelte op de begane grond, het is maar hoe je het bekijkt. In het midden van de zijgevel zat een brede deur en daar was de betonnen vloer over ongeveer vijf meter lengte anderhalve meter buiten de gevel uitgebouwd. Aan weerszijden was een betonnen trapje van een paar treetjes. Het bordesachtige geheel werd gesierd door een roestig hekwerk om haastige, doldrieste of eenvoudigweg verstrooide lieden een pijnlijke tuimeling te besparen. Naast de deur zat een raam en - niet verwonderlijk op een warme zomeravond - dat raam stond open.

Door dat open raam rinkelde plotseling, helder en duidelijk, de bel van een telefoontoestel. Arie hoorde wat

gestommel en gemopper en na drie keer bellen werd de hoorn opgenomen.

“Ja, wer ist da?” klonk het kortaf, maar van wat er verder gezegd werd, kon Arie geen snars verstaan. Hij durfde het trapje onder het open raam niet op te sluipen. Stel je voor dat die vent die binnen zat plotseling naar buiten kwam rennen.

Toen viel Arie's oog op de ruimte onder het bordes. Arie schoof direct achter de Mercedes vandaan, langs de donkere stenen muur een paar meter voorbij het bordes, stapte toen buiten het lichtschijnsel de oprit over en langs de fabrieksmuur weer naar het bordes. Daar schoof Arie behendig in de langwerpige ruimte, goed uitkijkend of er losse rommel lag zoals blikjes of planken en hij sloop tot vlak onder het raam. De man aan de telefoon stond kennelijk te luisteren naar een verslag, af en toe “jah, jah” grommend. Plotseling begon de Duitser achter het open raam zich op te winden.

“Warte, sag' das nogmal! Zeg dat nog eens!”

Even stilte, toen barstte hij weer los:

“Dat kan toch niet. Hij komt van de Afsluitdijk en neemt de route via Drachten. Weet je zeker dat je de goede te pakken hebt? Die ene heb ik hier zitten...”

“Ha, ha,” grinnikte Arie, “dat had ik dus goed geraden.”

“.. en die had nog één bij zich.”

De andere kant antwoordde, maar de Duitser viel in de rede:

“Het kan me allemaal geen donder schelen, je komt met die bus en de lading en met die derde knul hierheen. Je weet waar je zijn moet en vanaf nu binnen vijf minuten hier!”

Rangg! Met een klap daalde de hoorn op het toestel. In het kantoortje ontstond geschuifel, geritsel van papier en even later kwam de Duitser naar buiten, liep het trapje af en opende het voorportier van de Mercedes. Hij gooide een pak papier op de stoel naast de bestuurdersplaats en ging, geleund op de kofferdeksel zitten wachten.

Dit alles had zich vlak voor de spiedende ogen van Arie afgespeeld, die zich in het donkerste hoekje onder het bordes zo klein mogelijk probeerde te maken, toch een loffelijk streven voor iemand van zijn omvang.

Waar Arie zelf zich nog het meest over verbaasde, waren twee onmiskenbaar droge, maar allesbehalve dorre feiten:

- a. Freddie en Snorneus waren niet naar Drachten gegaan, zoals het opzetje van de jongens was geweest. Als die Duitser ze kon opdragen binnen

vijf minuten ter plekke te zijn, betekende dat dat ze dus vlak in de buurt zaten. Wat was er gebeurd?

- b. Wie, in vredesnaam, was die derde knul, die ook hierheen moest komen?

Terwijl de Duitser achter op de kofferbak gezeten rustig een sigaret rookte, begon Arie zich steeds onbehaaglijker te voelen. Langzamerhand bekwam hem het bange vermoeden dat niet alleen Jan solide gebonden buiten gevecht was gesteld, maar dat nu ook Bob aan de sterkte ontvallen was.

“Ai,” dacht Arie, “dan moet ik dus weer eens alles uit de knoop trekken voor die twee ondankbare vriendjes van me die hun tijd verdoen met het belachelijk maken van hun hondstrouwe kameraad, enkel en alleen om het feit dat die iets zwaarder is en iets meer sproeten heeft dan een gemiddeld mens. Maar ik ben dan ook beslist geen gemiddeld mens, terwijl Jan en Bob...”

Hier werd Arie's gedachtestroom abrupt onderbroken door snel aanzwellend motorgeronk. De Duitser had het ook gehoord, gooide zijn peuk in de tuin van de ijsjesdirecteur, veerde op en liep naar de straat. Arie kroop op zijn ronde vette knieën naar voren en gluurde voorzichtig om de hoek van het trapje. Hij aanschouwde met stijgende verbazing de aaneenschakeling van gebeurtenissen die zich voor zijn glurende linkeroog ontvouwde.

Als eerste stootte de Chevrolet het voorplein op, direct gevolgd door de glanzende bestelbus. Snorneus Willem steeg uit de Chevrolet en Freddie kwam uit de bestelbus.

Dat had Arie al min of meer verwacht op grond van het telefoongesprek dat hij even tevoren had afgeluisterd.

Vreemder was het dat de Duitser Freddie kennelijk de opdracht gaf om de bestelbus te draaien en met de laaddeuren vlak achter de kofferbak van de Mercedes te zetten. De Chevrolet stond nu tussen de muur en de bestelbus in. Freddie opende de deur en samen met Willem sjorden ze iets logs en zwaars uit de laadruimte naar voren. Willem ging door de knieën en nam de lading op zijn rug. Toen hij voorzichtig lopend buiten de donkere ruimte tussen de beide deuren kwam, zag Arie tot zijn innige vreugde dat het Bob was die als een slappe ledenpop door Willem naar de Chevrolet werd gedragen en op de achterbank werd gedeponneerd. Ondertussen stond de Duitser een paar aanwijzingen aan Freddie te geven. Die opende de kofferdeksel van de Mercedes en samen met Willem tilde hij één van de langzamerhand voor Arie overbekende containers uit de bak in de vrachtruimte van de Ford-bestelbus. De Duitser zag het

even aan, draaide zich om en begon in de richting van het bordes te lopen. Arie trok schielijk zijn hoofd binnen de veilige duisternis van de ruimte achter het trapje. De Duitser opende deur boven Arie's hoofd. Hij stommelde door het kantoortje waar de telefoon stond, sloot het openstaande raam met zo'n klap dat Arie's hart een slag oversloeg en knipte het licht uit. Even later hoorde Arie geschuifel op het bordes.

De man rinkelde met iets wat overduidelijk een sleutelbos was en Arie hoorde het knerpen van een slecht geolied slot dat wordt dichtgedraaid. De Duitser sprong van het bordes, keek waar de twee anderen mee bezig waren en gebaarde dat de deuren dicht konden. Willem liep naar voren en klom achter het stuur van de bestelbus, Freddie schoot de laadruimte in en de Duitser deed de deuren achter hem dicht. De motor van de bestelbus sloeg aan en

Willem reed de wagen tot voor aan de straat. Ondertussen had Arie de voetstappen van de Duitser naderbij horen komen en hij had zich weer achterin zijn donkere schuilhoek teruggetrokken, want hij wist wat er ging gebeuren. Eerst liet de Duitser zijn dieselmotor voorgloeien en vervolgens sprong de motor ronkend aan. Op dat moment draaide de Duitser ook zijn koplampen aan, daarbij vrijwel de gehele ruimte onder het bordes hel verlichtend.

"Sodepieper," dacht Arie, "als hij een maar beetje draait bij het wegrijden dan lig ik hier als een vette hap op een presenteerblaadje."

Gelukkig voor Arie reed hij recht achteruit en zwenkte om de bestelbus heen de weg op. Meteen schoot de zware witte wagen het dorp in, op de voet gevolgd door de bestelbus, de vredige avondstilte in Onnen ruw verstorend.

De Chevrolet stond kalm en zacht glanzend naast de muur. Arie kroop onder het bordes vandaan en klopte zijn knieën af.

"Ik denk dat ik wel weet waar de heren zo haastig naar toe zijn," mompelde Arie, "maar ik zou nu zo langzamerhand wel eens weten wat ze daar op dat aangekruiste plekje aan het uitspoken zijn. Laat ik het onze handige Amerikaan in de Chevrolet maar eens gaan vragen. Wie weet, kan hij me weer vertellen."

Maar Bob kon helemaal niets vertellen, die leed nog aan de gevolgen van een dreun op zijn hoofd die hij ruim een half uur tevoren had opgelopen toen hij door de Chevrolet was klem gereden. Arie had daarvan al half en half een

idee gekregen door de manier waarop Bob over de schouder van Willem bungelde. Hij trok daarom haastig de achterdeur van de Chevrolet open en zag een autoplaid slordig gedrapeerd over een hobbelige lading op de bank, maar ook in de voetenruimte. De lading op de bank lag kalm en rustig onder de plaid, maar merkwaardig genoeg bespeurde Arie in de voetenruimte hevig gewriemel en boze bromgeluiden.

“Foei toch,” mopperde Arie tegen het gewriemel, “als je in zo’n mooie auto mag rijden hoor je niet te zeuren over je plaatsje” en hij trok de plaid weg. Arie staarde in het gezicht van een volslagen onbekende man, die Arie zo mogelijk nog vreemder aanstaarde. Hij had een prop in de mond, hetgeen Arie niet verraste, de bromgeluiden in aanmerking nemend. Wat Arie wel verraste, was het uiterlijk van de man, keurig in het pak, een fris gekapt hoofd met haar, waarvan de coupe echter in ernstige mate geweld was aangedaan en Arie meende vrijwel zeker een vleugje after-shave te ruiken.

“Als dit een boef is, is mijn moeder een onverbeterlijke smokkelaar!” vond Arie en sloeg de rest van de plaid opzij, daarmee het vredig sluimerende hoofd van de heer Evers onthullend, voorzien van een knappe buil aan de rechterzijde van datzelfde hoofd. Arie kwam nu snel in actie en trok zijn zakmes. Met een paar halen was Bob van zijn boeien verlost, maar dat bleek niet de goedkeuring van de figuur naast hem te kunnen dragen. Er werd opnieuw en nu nog veel hartstochtelijker gewriemeld, begeleid door heftig gebrom.

Arie wendde zich boos tot het gebrom en gebod: “En nu blijf je stil liggen tot mijn bewusteloze vriendje weer bij kennis is. Jij bent geen vriendje van mij en je kan tenminste nog brommen. Als je verder zoet bent, zullen we straks kijken of we je ook losmaken en anders leggen we je wel langs een boerenweggetje. De eerste knecht die uit melken gaat zal je dan wel losknopen!”

Arie’s woorden hadden een bijzonder kalmerende werking, de onbekende ging onmiddellijk geduldig stilliggen, zonder nog enig geluid te maken, onderwijl aandachtig de verrichtingen van dikke Arie volgend. Die sjoerde Bob uit de auto en zette hem rechtop zittend tegen de muur.

“Bob, best Bobje, opstaan, wakker worden,” tetterde Arie in het rechteroor, onderwijl met beide handen op de Bobs wangen roffelend. Bobs oogleden trilden even maar verder resultaat bleef uit.

“Verdorie,” bromde Arie, “we moeten achter die boeven aan en ik zit hier ziekenverpleger te spelen. De tijd begint langzamerhand te dringen!”

Arie had natuurlijk overwogen wat hij moest doen toen het drietal zo haastig met de Mercedes en de bestelbus verdween. Hij had kon er alleen achteraan kunnen gaan, maar uit ervaring wisten de jongens dat je drie tegenstanders heel moeilijk in je eentje te lijf kunt, zeker in zo een vlak terrein als hier. Met z'n tweeën daarentegen is dat heel goed mogelijk, mits je maar vindingrijk gebruik maakt van de mogelijkheden tot afleidingsmanoeuvres en verrassingseffecten en de tegenstander steeds een slag voor blijft. Met zijn drieën gaat het natuurlijk nog beter, maar Arie zag geen kans om ook nog eens een opgesloten Jan te gaan zoeken. Bob was doorgaans snel weer bij kennis en Arie ging er vanuit dat hij nu ook wel weer snel op de been zou zijn. Dat bleek echter tegen te vallen.

“Was er hier maar ergens water,” dacht Arie om zich heen kijkend, maar het droge weer van de laatste dagen had elke waterplas in de verre omtrek verdampt en ook het bekende waterkraantje tegen de zijmuur om stoffige auto's af te spoelen, was hier niet te vinden. Plotseling schoot Arie een gedachte door het hoofd.

“Bob, luister goed!” riep Arie, “je vader heeft gebeld. Je moet direct thuiskomen!”

Bob begon direct met de ogen te knipperen, slikte een paar maal moeilijk en kwam tenslotte bij zijn positieven.

“Wanneer moet ik thuiskomen?” stamelde hij, verward een hand over zijn hoofd strijkend.

“Ach, laat maar zitten, maar luister nou goed! Je bent grondig buiten westen gemept. Wat is er met je gebeurd?” Bob probeerde zichtbaar zijn best te doen zich iets te herinneren, maar dat ging hem niet erg vlot af. Arie hielp een handje:

“Hoe kom je in de auto van de twee kerels?”

“O jaaah...,” Bob begon tot leven te komen, “ik ben klem gereden door die Chevrolet en toen door die dikke vent op me kop geslagen.” Dat was ook werkelijk alles wat Bob te melden had. “Niet glorieus, maar het was gepiept voor ik het wist.”

“Ging bij Jan en mij vanmorgen net zo.”

Arie lichtte Bob kort maar volledig in over alles wat hij schuilevinkje spelend onder het bordes had gehoord en gezien.

“En Jan,” wilde Bob weten, “waar is Jan nu?”

“Waarschijnlijk hier in deze fabriek, maar die zit op slot. We kunnen nu geen speurtocht naar Jan beginnen, dat moet straks maar. Eerst moeten we met zijn tweeën achter die mannen aan en zo vlug mogelijk. Die zijn inmiddels al bijna tien minuten onderweg. Lukt dat Bob?”

“Moet maar,” bromde Bob, “je denkt toch niet dat ik me zo maar op m’n kop laat slaan? Kom op, jij weet toch waar we heen moeten? Kruip in de groene wagen en er achteraan.”

“Ai, kleinigheidje Bob. Die wagen is niet helemaal leeg. Heb jij een idee wie die vent is die daar tussen voor en achterbank ligt te rollebollen?”

Bob zette grote ogen op.

“Ligt daar iemand?”

“Ja, dat zei ik toch, uilskuiken. Je bent nog niet wakker, man. Er ligt daar een vent in een keurig pak aan handen en voeten gebonden en een echte prop in zijn mond naar after-shave te geuren. Wat doet die hier?”

“Hoe kan ik dat nou weten? Ik rij nietsvermoedend naar de plek die ik met je had afgesproken. Plotseling word ik gesneden door die Chevrolet, die we naar Drachten hadden gestuurd. Ik krijg een knal voor m’n kop naast die bestelbus en als ik wakker word, zit ik tegen een muur en zie ik alleen maar sproeten.”

Arie werd ongeduldig.

“We zitten hier maar te kletsen en ondertussen zijn de heren een ik-weet-niet-wat-voor voorstelling aan het opvoeren. Als we daarbij nog een handje willen helpen, moeten we hard opschieten. Laat die wagen hier maar staan. Als we terug zijn, horen we wel wat die knaap ons te vertellen heeft. Dan kunnen we altijd nog zien wat we doen. Kijk ‘es in die wagen of er per ongeluk niet ergens een pistool rondslingert.”

Bob dook op de auto af en neusde wat rond.

“Niets, maar ik pak de slinger van de krik wel, dat zijn aardig massieve dingen bij dit soort wagens.”

Bob viste de slinger uit de kofferruimte en drukte de deksel voorzichtig dicht. Arie was inmiddels naar de overzijde van de weg gelopen.

Arie legde uit: “Ik had die kaart met dat kruisje, hè? Toen ik hier in het dorp aankwam, heb ik wat rondgelopen en ik ben er vrij zeker van waar die plek te vinden is. Aan een zandweg, dicht tegen een groot rangeerterrein. Kom mee, hier, dit weggetje.”

Arie trok Bob, die nog steeds wat suffig meeliep, aan zijn arm een zandweggetje tussen twee boerderijen in. Na een paar flauwe bochten waren ze tussen de struiken uit die in

de boerentuinen groeiden. Voor hen lag een vrije rechte zandweg, tussen akkers en weilanden door. Ongeveer een kilometer verder was nu het oranje licht van het rangeerterrein duidelijk te zien. Je kon hier prachtig de rangerende locomotieven heen en weer zien schuiven. In de verte, dicht onder het talud van de spoorweg, glansde een autodak, onder een paar bomen.

“Zie je dat Bob!”

Arie kneep zijn vriend in zijn arm.

“Daar staat op zijn minst één auto en over dit pad is nog maar pas geleden een auto gereden, geen tractor!” Arie wees Bob op de sporen die in het rulle zand duidelijk herkenbaar waren.

“t Zijn twee wagens Arie, kijk maar.” Bob had twee verschillende profielen ontdekt, de één de ander zo nu en dan bedekkend.

“Het profiel dat er steeds overheen ligt, moet van de auto zijn die er achteraan heeft gereden” begreep Arie.

“Dat zal wel de bestelbus zijn. Kijk maar, die andere banden zijn breder, typisch voor een zware Mercedes.”

“Kom op, dikke, er op af!”

De jongens waren natuurlijk niet zo dom om langs de vrij rechte zandweg op te marcheren. Vooral de laatste vijftig meters, daar waar de auto stond te glimmen, werden belicht door de natriumlampen. Langs de zandweg lag aan één kant een houtwal zoals die in heel Drente te vinden zijn. Lage eikenbomen, vlierstuiken, stekelige braambossen en ander natuurschoon vormden een prima dekking en Arie en Bob verdwenen via een opening in het struikgewas naar de achterzijde van de houtwal. Daar bleek een vrij diepe, maar kurkdroge sloot te liggen.

“Prachtig,” fluisterde Arie, “zo kunnen we tot vlakbij die wagen komen. Buk je en kijk uit dat je geen herrie maakt!”

Voorzichtig, vrijwel onhoorbaar slopen de beide jongens een paar honderd meter door de sloot naar voren, totdat ze zover waren dat aan de andere kant van de houtwal de bestelbus konden zien staan. Twintig meter verder liep de sloot dood op het rangeerterrein, of eigenlijk hield de sloot een meter of vijf, zes vóór het spoortalud op. Langs het emplacement groeide over de gehele lengte een rommelige rij struiken, met hier en daar grote gaten ertussen die uitzicht op de rijen goederenwagens boden. Daar waar de sloot eindigde, stond een dicht bos met vlierstruiken en meidoorns. Tussen deze struiken en die langs de spoorzijde voerde een dammetje linksaf naar een akker waarop suikerbieten in lange rijen naast elkaar stonden.

Arie drukte zachtjes op Bobs arm en wees naar voren. Tussen de vlierstruiken schemerde duidelijk de witte lak van de Mercedes. De kofferbak stond open.

“Snap jij nou wat die grapjassen hier te zoeken hebben?” fluisterde hij. “Die wagens staan hier vast niet voor niks, maar er is geen mens te zien.”

“Die kofferdeksel staat omhoog,” antwoordde Bob, “reken maar dat ze hier nog terugkomen. Dan zien we wel verder. We zouden iets met zand en benzinetanks kunnen doen.”

“Zat ik ook al aan te denken, maar misschien snijden we ons zelf in de vingers. Herinner je je die vliegtuigsmokkel op de Veluwe nog? Toen dachten we ook slim te zijn door zand in de tank van onze eigen Packard te gooien. Maar uiteindelijk waren we uren bezig, eerst om die wagen terug te vinden en daarna om hem bij een garage te krijgen waar ze de tank en de leidingen schoon wilden maken. Ik hou het vanavond op de rake mep. Ze hebben, potdorie, ons vandaag alle drie al een keer te grazen genomen; het wordt de hoogste tijd om te gaan uitdelen!”

“Shut up,” siste Bob, “hou je snater en kijk daar, links bij dat bosje!”

Arie dook weg, schoof naar de linkerhoek van de greppel en gluurde voorzichtig over de rand. Welk bosje bedoelde Bob eigenlijk? Langs het hele emplacement hier stonden bosjes!

Maar plotseling zag Arie het ook. Tussen twee slierten goederenwagens was een opening en daar bewoog iets wits, een kleine honderd meter schuin links van hen. Arie wist direct wat dat witte was: het blinkend schone shirtje van Freddie! Het was nauwelijks te zien dat daar iemand stond, in die diepe schemering tussen de treinstellen en deels verborgen achter het struikgewas.

“Witte wieven op oorlogspad,” dacht Arie, “wel echt Drents trouwens. En zachtjes tegen Bob: “M'n kop eraf als dat die jonge vlerk met filmambitie niet is!”

Plotseling was Freddie verdwenen, tenminste de witte vlek bewoog niet langer tegen de achtergrond van de donkere wagons.

“He, ik ben ‘em kwijt!” gromde Bob.

Arie tuurde even en antwoordde toen:

“Nee, nee, kijk..., hij loopt nu achter die bosjes langs. Kijk daar, nou zie je ‘em, bij die open plek!”

“D'r loopt er nog één achteraan, volgens mij,” zei Bob, “hoor maar, ze praten.”

Bob had gelijk, Arie hoorde de stemmen ook. “Bob, ze komen hierheen! Ik hoop alleen niet dat ze zo meteen het

bietenveld oversteken. Dan liggen we letterlijk aan hun voeten!”

Bob keek het veld over en daarna in de richting waarheen de beide mannen liepen.

“Waarom zouden ze? Als ze tussen die bosjes en de treinen door blijven lopen, zijn ze goed gedekt en ze komen vanzelf bij hun auto’s.”

Bob bleek het goed gezien te hebben. Ter hoogte van het dammetje braken ze met het nodige gekraak door de bosjes, eerst Freddie en daarna volgde een andere goede bekende: Snorneus, zoals de jongens al verwachtten. Nog een paar stappen en de beide vechtersbazen stonden bij de openstaande kofferbak van de Mercedes op nauwelijks vijf meter afstand van Bob en Arie.

De jongens hadden inmiddels positie gekozen, elk achter de dikke stam van een struik. Van daar uit konden ze kijken zonder gezien te worden. Freddie en Willem bogen zich over de diepe bagageruimte en tilden met veel moeite één van de langzamerhand bekende containers over de rand. Voorzichtig legden ze het zware geval in het zand achter de auto. Freddie sloeg het kofferdeksel met een klap dicht en Willem trok de container achter zich omhoog. Freddie pakte de andere zijde en zo liep het tweetal met de container tussen zich in naar de struiken. Opnieuw gekraak en geritsel en langs hetzelfde paadje als waarlangs ze waren gekomen verdwenen ze weer, zuchtend en onder het gewicht van de container. Toen ze na een paar minuten het spoorwegtalud opklommen en tussen de wagons verdwenen waren, riep Arie:

“Kom op, luie Amerikaan, ga mee kijken waar ze met die rotzooi heengaan!”

De jongens kropen het dammetje op en renden naar de rij struiken langs de sporen. Steeds dekking zoeken achter het struikgewas renden met ze korte sprongetjes naar de plaats waar de beide sjouwers verdwenen waren.

“Blijf hier zitten!” fluisterde Arie, “ik ga eerst poolshoogte nemen. Als je mijn fluitje hoort, kun je komen.”

Bob knikte kort en Arie gleed geruisloos tussen een stekelige meidoorn en een jonge berk door en verdween onder een goederenwagon. Hij kroop achter een wielschijf, die tot Arie’s eigen verbazing zo groot en massief was dat hij zich er vrijwel volledig achter kon verschuilen.

Vanuit die wonderlijke schuilplaats met zijn buik op een ruwe dwarsligger en zijn rug tegen de stalen as lag hij buiten bereik van het felle natriumlicht. Voorzichtig gluurde hij onder een treeplank door. Vijf wagons

verderop strompelden Freddie en Willem met de container door het grove ballastgrind, hijgend en vloekend. De sporenbundels bogen hier flauw naar rechts weg, zodat Arie een prima zicht op de wonderlijke avonturen van het

tweetal had. Toen die waren aangekomen bij één van de laatste wagons van de rij die op het aangrenzende rangeerspoor stonden, boog zich een gedaante uit een openstaande roldeur.

“De Duitser uit de Mercedes!” zag Arie en telde de wagons.

De Duitser hing buiten de op één na laatste wagon van de rij. Hij wenkte Freddie en Willem ongeduldig.

“Is dat de laatste?” riep hij.

Willem knikte.

“Omhoog met dat ding!”

De beide Hollanders tilden uit alle macht het zware geval tot anderhalve meter hoogte en schoven het de deuropening in. Arie begon naar achteren te kruipen, hij had genoeg gezien om een plannetje te krijgen.

“Het zal ook tijd worden!” bedacht Arie grimmig. “Zo dadelijk zijn ze klaar en je kan er vergif op in nemen dat ze hier niet wachten om hun lading morgenochtend uit te kunnen zwaaien!”

Hij sprong de spoordijk af en rende naar de droge sloot waar Bob lag te wachten, vertelde kort wat hij had gezien en besloot: “Dat was de laatste container, zeiden ze. Als we nog wat willen moet dat nu gebeuren!”

Bob krabde zich achter een oor.

“Snap jij nou waarom ze die containers in een trein laden? Waarom rijden ze die dingen niet met een auto weg? Dit is toch veel riskanter?”

“Waarschijnlijk juist omdat ze dit minder riskant vinden. Stel nou eens dat ze die containers naar Duitsland willen brengen. Vraag me niet waarom, maar wat doet die Duitser er anders bij? Zelfs als je met één van de zware dingen in een gewone Mercedes of Chevrolet bij een grenspost komt aanrijden, ziet zelfs een leerling-douane aan de doorgezakte veren dat er iets in de wagen ligt, laat staan met een stuk of wat. Als je weet waar een bepaalde wagon heen gaat, is het een koud kunstje om daar wat containers bij te stoppen.”

“Maar,” wierp Bob tegen, “treinen worden toch ook aan de grens gecontroleerd?”

“Niet allemaal,” wist Arie. “De schepen van mijn vader voeren vaak spullen aan die per trein doorreizen naar Duitsland of Frankrijk. Die wagons worden doorgaans al

op het haventerrein door de douane gecontroleerd en daarna verzegeld. Bij de grens kijkt de douane zo'n trein niet voor de tweede keer na."

"Ja maar..." Bob begreep nog altijd niet hoe de grenscontrole in Europa was georganiseerd. "In het land waar de goederen worden gelost, moet de douane toch inklaar en dan zien ze de verbroken verzegeling."

"Tja, dat is zo. Maar als er inzit wat de vrachtbrieven aangeven, zullen ze daar, denk ik niet moeilijk over doen. Zeker niet als er niets gestolen blijkt te zijn. Hé, let op man, daar komt ons edele tweetal terug!"

Willem en de achter hem lopende Freddie baanden zich een weg door de struiken en sloften uitgeput langs het bietenveld in de richting van de beide jongens.

"Wat doen we?" siste Arie, "elk één?"

"Jij neemt Willem, want jij hebt die revolver uit dat huis. Freddie is volgens mij ongewapend. Die ga ik wel met de slinger te lijf. We kruipen achter de motorkap van de bestelbus en als ze in willen stappen, schieten we te voorschijn. Denk er om, het moet snel en afdoende!"

Arie schoot al, zich achter de struiken dekkend, de sloot uit en gleeed de zandweg op. Bob volgde hem op de hielen. De jongens hoefden niet te overleggen. Arie nam de bestuurderskant, want het was steeds Willem die reed als hij samen met Freddie in een auto zat. Bob knielde naast hem. Langzaam kwam het geluid van sloffende schoenen op rul zand nader. Bob en Arie gluurden onder de bumper door en toen aan elke kant van de bestelbus een paar schoenen zichtbaar waren, siste Arie: "Nu!"

Arie trok de revolver uit zijn broekzak en sprong opzij, zacht maar duidelijk sissend:

"Handen omhoog en geen grappen!"

Willem deed nog een halve stap, bleef staan, deed zijn mond open alsof hij wat wilde zeggen, maar klapte toen z'n kaken weer op elkaar. Langzaam hief hij zijn handen omhoog, grote zweetplekken onder zijn oksel zichtbaar makend. Arie zag dat zijn armen trilden en besefte dat zelfs deze krachtpatser door het dragen van zes loodzware containers vermoeid kon raken.

"Wat wil jullie eigenlijk van ons, jongen?" bracht Willem hijgend uit. "Overal waar we zijn, duiken jullie op."

"Wij houden er gewoon niet van om ongevraagd op ons kop gemept te worden. Dat wist je misschien niet, maar dat weet je dan nu!"

Plotseling begon Willems rechterarm te schokken en hij liet zijn beide armen langs zijn lichaam vallen.

“Hoog die handjes, had ik toch gezegd! zei Arie, “ik neem geen risico met jullie soort!”

“Maar dikke jongen, luister even. Denk je echt dat ik niet weet dat die revolver geladen is. Ik heb die patronen er zelf in gedaan. Denk je eens in. Als je zojuist zes ongelooflijk zware vrachies over een paar honderd meter hebt moeten dragen door grof grind en tegen een helling op, dan zijn je armen van karnemelkse pap!”

Mooi, dacht Arie bij zichzelf, Willem is het einde nabij en geen betere Willem dan een makke Willem.

“Dat had je eerder moeten bedenken. Wie stoute dingen doet, moet straf verwachten. Draai je naar de bestelbus en leg je armen omhoog tegen de zijwand.”

Arie stapte op hem toe en begon hem te bekloppen om te zien of er nog wapens aan boord waren. Dat is natuurlijk altijd een link klusje, je moet je hoe dan ook binnen de reikwijdte van je tegenstander begeven. Amerikaanse politieagenten laten daarom altijd bij arrestaties verdachten hun benen ver uit elkaar zetten. In die houding kun je moeilijk een verrassende aanval plaatsen. Een andere, meer definitieve mogelijkheid was natuurlijk een doffe klap met de kolf van de revolver tegen het criminele schedeldak van Willem. Arie had daar wel eventjes wraakzuchtig aan gedacht - tenslotte was hij de eerste geweest die vol door Willems harde vuisten was geraakt - , maar alle drie de jongens hadden er moeite mee om iemand die ze in feite al in hun macht hadden ook nog eens neer te slaan. Arie had daar wel eens met Bob en Jan over zitten praten na een klop- en rauspartij.

“Misschien is het wel vreemd,” had Jan Prins bij zo’n gelegenheid eens gezegd, “maar als je iemand goed onder schot hebt en je bent met z’n tweeën, dan hoef je alleen maar scherp op die persoon te letten en in het uiterste geval eens vlak onder een oorlel langs te schieten. Als je dan nog wordt verrast, is het gewoon je eigen schuld!”

Het is spijtig om te zeggen, maar sproetenkoning Roos bleek zich deze wijze raad van vriend Jan onvoldoende eigen gemaakt te hebben. Juist toen Arie zich wat bukte en draaide om de broekzakken van Willem leeg te halen, schoot het rechterbeen van Willem naar achteren en de hak van een zware schoen trof Arie hard op zijn rechter scheenbeen.

Arie gaf een kripsi en liet de arm met de revolver even zakken. Intussen draaide Willem zich bliksemsnel om en in dezelfde beweging schopte hij de revolver uit Arie’s hand. Het wapen vloog met een boog de duisternis in en

plofte even verder in het hoge gras van de wegberm. Willem zette direct koers naar de plek waar hij het wapen vermoedde, maar Arie was inmiddels van de verrassing bekomen. Terwijl Willem zich uit de voeten probeerde te maken, haalde Arie woedend uit naar de benen van Willem. Hij trof het been waar Willem de sprint mee had ingezet

juist toen dat net vrij van de grond was. Dat been kreeg een geweldige zwieper opzij en haakte vervolgens geheel volgens de verwachting van Arie achter het andere been, waar Willem juist met zijn volle gewicht op steunde. Iedereen die wel eens op zo'n manier is pootje gelicht - op het voetbalveld is deze balletfiguur regelmatig waar te nemen -, weet dat je met een dof dreunende klap tegen de grond gaat. Willem op zijn beurt brulde iets heel onwelvoeglijks en ging plat gestrekt tegen de harde zandbodem. Maar hij wist zich in de nabijheid van de revolver en dat gaf hem haast bovennatuurlijke krachten. Nauwelijks bekomen van de klap trok hij zijn knieën onder zich omhoog en probeerde omhoog te komen, zijn rechterhand uitstrekkend naar de revolver.

Arie bedacht zich geen moment. In een reflex zette hij zich af voor een reusachtige sprong. Wanneer er kampioenschappen verspringen uit stand bestonden, dan had de dikke Roos ongetwijfeld een wereldrecord gevestigd. Terwijl hij door de lucht schoot, trok Arie zijn benen op en manoeuvreerde zijn geweldige zitvlak schuin naar beneden. Het was een staaltje van perfecte timing en coördinatie. Willem, op zijn knieën gezeten voor de definitieve greep naar de revolver, werd midscheeps van boven getroffen door de geweldige massa Roos. Hij klapte niet alleen voor de tweede maal tegen de grond, maar de onverbidelijke werking van de wet van traagheid van Roosmassa's perste zijn borstkas volkomen luchtledig. Arie zette zijn hakken bij de landing in het zand om er zeker van te zijn dat hij Willem onmiddellijk klemvast tegen de grond zou drukken, wanneer die tenminste nog zin zou hebben in avonturen. Dat bleek voorlopig niet het geval. Willem lag heel vredig zachtjes te rochelen en te kreunen en maakte niet de indruk nog actief aan de strijd deel te willen nemen.

Arie verhief zich langzaam omhoog, bedacht op een eventuele valstrik die Willem voor hem in petto kon hebben. Maar het gerochel en gesteun ging onverminderd voort, zonder dat Willem één enkele beweging maakte.

"Voorlopig afdoende uitgeteld!" constateerde Arie tevreden en stapte op de revolver af. Met een tevreden

knor stak hij die achter zijn broeksband, wierp nog een blik op de zandhappende Willem en richtte zijn aandacht op een gesmoord gebrul en geschreeuw dat ergens achter de bestelbus uit de bosjes leek te komen.

“Het lijkt er op dat Bob ook niet geheel zonder moeilijkheden is!” dacht Arie en sloop voorzichtig in de richting van de plek van waar de woeste geluiden opstegen.

Inderdaad had Bob niet de overrompelende actie kunnen plaatsen die hij in gedachten had toen hij gehurkt vóór het busje zat te wachten. Om te beginnen was Arie even eerder dan Bob gestart, omdat Willem wat sneller dan Freddie langs het busje naar voren liep. Nu had Arie met opzet weinig gedruis gemaakt om slapende honden niet onnodig wakker te maken. Maar ten eerste sliep Freddie niet en bovendien was hij niet het type dat aandoenlijk kwispelstaartend dichterbij komt om handen te likken.

Hij had geen vuurwapen bij zich, waardoor Bob zich in principe in een betere positie bevond. Alleen, dat gegeven was bij Bob weer niet bekend... Die hield er terdege rekening mee dat Freddie een pistool bij zich kon hebben en daarom was verrassing Bobs grote troef. Hij was van plan om met een grote sprong achter de bus vandaan te schieten om uit de baan te zijn van een eventueel wapen en dan met de zware ijzeren stang een pistool weg te kunnen slaan. Geen slecht plan, maar er kwam zoals wel vaker weer heel iets anders uit...

Nog voordat Bob, achter de bus verscholen, zijn crickstang geheel had kunnen heffen, was Freddie al gealarmeerd. Hij hield de pas in zodra hij aan de andere zijde van de bus voetstappen hoorde en hij stond nu af te wachten, scherp lettend op wat er voor en naast de bestelbus voorviel. Bob sprong volgens plan te voorschijn, zijn crickstang met kracht omhoog maaierend om hem verwoestend te laten neerkomen. Die zou echter bij gebrek aan een slachtoffer in de nabijheid een volledige cirkel hebben beschreven, als Bob niet had bedacht dat hij daar weinig mee opschoot. Hij deed dus het enige wat je in zo'n situatie nog kunt doen: hij liet de ijzeren stang tussen z'n vingers doorglippen, in de hoop daarmee Freddie vol op zijn ribbenkast te kunnen treffen. Maar Freddie had zich bliksemsnel gebukt waardoor de stang vlak over zijn rug schuin naar beneden in de struiken schoot, slechts een licht gedruis van brekende takjes veroorzakend. Meteen kwam Freddie op Bob toe.

“Het nou maar ‘es afgelopen zijn. Jullie lopen ons voortdurend voor de voeten!”

Bob gaf niet direct antwoord. Hij wist dat hij de mindere van Freddie was als het op vechten aankwam. Terwijl hij zich met zijn rug tegen de bestelbus aan drukte, loerde hij met één oog naar de naderbij sluipende Freddie en met het andere oog naar een reusachtig bramenbos dat in de houtwal groeide.

“Jullie zijn begonnen,” zei Bob op licht verwijtende toon, ondertussen zijn kans afwachtend. Freddie begon nu licht gebogen in een cirkeltje rond Bob te lopen, zijn armen half gestrekt naar voren, klaar om toe te stormen. Bob, met zijn bips gedrukt tegen de rechterzijwand van de bestelbus, schuifelde met Freddie mee naar de voorkant van de wagen, totdat hij het rechterportier langs zijn achterwerk voelde schuiven. Hij stond stil, drukte zijn linkervoet tegen het voorwiel en bukte zich nog wat verder.

Bob vervolgde op lijzige toon:

“Had ons rustig in deze kar laten rijden ...!” en plotseling dook Bob als een kat op Freddie af, die, afgeleid door het praten van zijn tegenstander, nog opzij probeerde te springen. Maar daar had Bob op gerekend. Tijdens zijn uitval richting Freddie breidde hij zijn armen uit en ving Freddie gelijk een vette karper tussen het kroos wordt verschalkt. Freddie kon weinig anders dan achteruit met Bob mee strompelen de berm in en op de bramenwildernis toe. Uiteraard verlies je daarbij al gauw je evenwicht en tot innige vreugde van de jonge vechtersbaas Evers belandde Freddie ruggelings in de braamstruik.

Dat was de bedoeling! Iedereen die wel eens bramen heeft geplukt, weet dat deze struiken ruimschoots zijn voorzien van doorns die bovendien zeer effectief kunnen zijn bij het vasthouden van uiteenlopende soorten textiel. Terwijl Freddie luid scheldend in de stekels neerkwam, zette Bob zich af op Freddie’s borstkas, die daardoor nog vaster kwam te zitten. Bob wilde over de struik heen springen en ergens op de tegenoverliggende kant van de droge sloot landen. Het eerste deel van Bobs reuzenzwaai slaagde bijzonder, hij zwaaide zijn benen schuin weg naar voren, ongeveer zoals hij vroeger op school bij gymnastiekles over een bok moest springen, en hij zou door zijn eigen vaart feilloos op de berekende plaats zijn geland als Freddie niet bliksemsnel zijn linkerhand uit de doornen had losgewrikt om daarmee

Bobs rechterpols te grijpen juist op het moment dat die loskwam van Freddie's T-shirt.

Freddie lag zo vast in de doornen dat hij alleen maar de pols hoefde vast te houden om Bob geheel uit zijn baan brengen. Bob beschreef aldus een veel kortere zwaai dan beoogd. Dat deed hem met een beste klap op de dichtstbijzijnde slootkant terechtkomen, waar tot overmaat van ramp de bramen ook al weelderig hun uitlopers lieten groeien.

Terwijl Bob wat versuft lag bij te komen, begon Freddie zich uit de stekelige nesten te werken. De greep naar Bobs pols was daarbij een goed begin geweest, want de ongelukkig landende Bob trok daarmee ongewild Freddie los van een paar stevige takken. Freddie greep een zakmes uit zijn broek en begin als een wilde de struiken om hem heen te wieden. Met een seconde of vijf, zes had hij zich uit de bramen losgescheurd en met T-shirt dat volledig aan flarden was, ook hij door een opening in de houtwal. In één beweging door sprong Freddie in de sloot, een paar passen verwijderd van Bob. Bob zag hem komen en probeerde overeind te komen, maar Freddie was veel sneller. Met in zijn rechterhand nog het zakmes sprong hij op de half liggende Bob af, greep met zijn linkerhand een arm van Bob en begon daar op een heel vervelende manier aan te draaien. Bob had het zakmes wel gezien, maar daar was hij niet zo bang van geweest. Maar de greep die Freddie nu toepaste, was bijzonder onprettig. Bob brulde het uit, kwam omhoog en schopte in de richting van Freddie die om Bobs schoen te ontwijken zijn linkerbeen naar achteren trok. Van dat moment maakte Bob gebruik door met zijn vastgehouden arm een flinke duw te geven. Freddie struikelde en viel tegen de andere slootwal, Bobs arm loslatend. Bob haalde direct fors uit met zijn rechterhand richting linkeroor van Freddie. Die klap kwam echter maar gedeeltelijk aan, want Freddie trok juist zijn hoofd tussen zijn schouders. Ook al was het meer een schampschot, Bob had al zijn boosheid in de vuistslag gelegd. Met zijn knokkels raakt hij de bovenkant van Freddie's oorschelp, waardoor op zijn beurt de bandiet een schreeuw losliet.

Arie Roos, net in bezit van de revolver van Willem, werd gealarmeerd door het gesteun en geschreeuw aan de andere zijde van de bestelbus. Hij zette de sokken erin, dook ook de houtwal door, spiedde links en rechts en zag al snel de twee verwoed slaande figuren tegenover elkaar in een droge sloot. Dat gaf het gevecht een wat komisch karakter, niet voor de uitvoerenden natuurlijk, maar voor

de toeschouwers. Normaal op een plein of in een weiland kun je een tegenstander naar alle kanten ontwijken, maar in een smalle diepe droge sloot kan de verliezende partij maar één kant op: naar achteren. En hoewel Bob zich kranig verweerde, speelde hij onvrijwillig de rol van verliezende partij. Bob had een heilig ontzag voor de grepen die Freddie toepaste en het eerste wat hij zich had voor genomen was uit de buurt van Freddie's grijparmen te blijven. Af en toe een schop of een vuistslag uitdelend trok Bob zich langzaam terug door de sloot, daarmee achterwaarts oprukkend naar de toekijkende Arie die van achter een hazelaar het tafereel stond gade te slaan. Bob schoof als eerste voorbij onderwijl Freddie's aanvallen ontwijkend. Freddie kwam er in een overwinningssroes achteraan. Meteen toen het tweetal voorbij was, sprong Arie de sloot in daarmee een kleine aardbeving veroorzakend.

De revolver die hij intussen te voorschijn had getrokken, liet hij simpel op de kruin van Freddie neerkomen. Die bevroor in een aanvalspas, zakte door zijn knieën en viel heel rustig tegen de slootkant aan.

"Goed zo, dikke.." hijgde Bob, "dat had niet veel langer meer moeten duren, of dat stuk ongeluk had me behoorlijk te grazen gehad! Waar is die andere figuur, heb jij die buiten gevecht gesteld?"

"Om u te dienen, heer Evers, ik heb hem buiten gevecht gesprongen" en Arie vertelde heel beknopt wat hij vijf meter verderop had aangericht.

"Goeie genade!" riep Bob, "dat overleeft toch niemand?"

"Kom, kom, een beetje boef kan toch wel tegen een stootje, maar voorlopig heeft die nog geen lucht om over nieuwe acties na te denken. Maar wat zullen we nu met dit manvolk gaan doen?"

"Laten we alsjeblieft met deze figuur hier beginnen, want die kan ik ongebonden niet meer luchten of zien. Zou er touw in de auto's daar liggen? Blijf jij bij deze knaap, dan ga ik wel zoeken. En als hij tekenen van leven gaat vertonen, geef je hem maar uit mijn naam een nieuwe dreun op zijn mooie hoofd!"

Arie nam plaats op de slootwal naast de vredig rustende Freddie, terwijl Bob naar boven klom op zoek naar eindjes touw. Eerst dook hij in de bestelbus waarvan één achterdeur open stond. Hij scharrelde wat rond in het schamel verlichte achterdeel over de geribbeld stalen vloer, maar vond niets. Juist toen hij op de tast het duistere voorste gedeelte in zou kruipen, viel plots alle

licht weg en de achterdeur werd met een korte knars van de scharnieren op slot gedraaid.

“Wel verdraaid, Arie! Arie! Doe niet zo grappig en maak de deur los, idioot! Arie..!”

Bob begon met zijn beide vuisten een roffel op de wand van de bestelbus te slaan, ondertussen zijn dikke vriend uitmakend voor alles wat lelijk is. Maar die dikke vriend zat nog steeds braaf met een pistool naast de bewusteloze Freddie in een vredig stille zomernacht, waarbij alleen het geronk van diesellocomotieven de rust verstoorde.

Plotseling hief Arie het hoofd op. Wat was dat voor een gebonk van achter de struiken? Arie liep een eindje door de sloot, niet te ver, want hij wilde vóór alles voorkomen dat Freddie weer los raakte. Kwam Bob nou maar eerst terug met dat touw. In die Mercedes moest toch nog voldoende liggen! Verdorie, daar begon dat gebonk opnieuw.

Er was nu ook gedempt geschreeuw te horen en het leek ook nogal dichtbij... Kwam het soms uit de bestelbus? Arie liep op een holletje terug naar Freddie, gaf hier en daar een schop en een tik, stelde vast dat er voorlopig van Freddie weinig gevaar te duchten viel en klom uit de sloot. Voorzichtig loerde hij om de bosjes naar de bestelbus, waar nu opnieuw een rauw gebrul losbarstte, begeleid door een luid gebons van vuisten op de stalen wand. Een brede grijns krulde zich om Arie's kaken, dat was zonder enige twijfel het geluid van een heetgebakerde Amerikaan uit Pittsburgh. Maar hoe in vredesnaam komt die sukkel daar opgesloten? Arie had het zich nog niet afgevraagd of hij wist het antwoord... Hij bukte zich en keek onder auto door naar de plek waar hij Willem voor het laatst rochelend en steunend had gezien: geen Willem meer te bekennen!

“Wat zullen we nou hebben. Menselijkerwijs gesproken hoort iemand na zo'n behandeling nog volledig voor Pampus te liggen!”

Arie was werkelijk wat ontdaan nu Willem er al zo snel tussenuit geknepen was. Maar alla, beter zou het geweest zijn wanneer Willem ook deugdelijk geboeid en gekneveld was. Alleen, dan moet je wel over een voorraadje touw beschikken. Dat bracht Arie bij de achterkant van de bestelbus. Hij gooide de achterdeur open en werd bijna door een ongeduldige Bob besprongen.

“Tamme walvis! Wat zijn dit voor grappen, we hebben vanavond nogal wat meer te doen!”

“Rustig maar Amerikaans opgewonden standje. Ik heb je echt niet opgesloten, hoewel ik het in andere omstandigheden beslist nog een keer zal doen. Willem is opgestaan en heeft ongetwijfeld de deur dicht gegooid.”

“Dus je bedoeld dat Willem na de reuzendreun die hij van jou heeft gekregen weer op pad is gegaan? Maar dat is rampzalig, dan mogen we wel opschieten. Straks zit die bij die Duitser en knijpen ze er nog met z'n tweetjes tussenuit. Trouwens waar is die grapjas, waar ik zoëven nog mee stond te bakkeleien?”

“Die zal nog in de sloot liggen dromen, maar als jij nu niet als de bliksem voor wat touw zorgt, dan kan ik je verzekeren dat hij er niet lang meer ligt!”

Bob smeerde hem naar de Mercedes en Arie sprong terug de sloot in, waar hij de bewaking van Freddie weer op zich nam. Bob stond ondertussen te rommelen in de kofferbak van de Mercedes en was binnen een paar tellen terug met touw.

“Hier, bind jij hem vast, maar hou je revolver voor 't grijpen. Ik ga ondertussen achter Willem aan, want ik wil met zes containers en drie boeven naar Roodeschool!”

Bob sprintte terug, de Mercedes voorbij, de spoordijk op en kroop tussen de eerste rij wagens door om Willem even verder door het grind te zien strompelen. Het was toch niet meer de oude Willem, vond Bob, hij steunde tegen de zijwanden van de wagons om zich staande te houden en gekuch en gespuw verried, dat de dreun die Arie had uitgedeeld nog lang niet was uitgewerkt.

“Hé, domme Snorreman!” riep Bob, “denk je nou echt nog dat je je mooie spulletjes in Duitsland zult krijgen. Je maatje wordt op het ogenblik zorgvuldig vastgeknoopt en als jij verstandig bent dan hou je nou op met je grappen.”

Willem keek even om, maar zei niets en strompelde alleen wat harder. Bob liep snel op hem in en was ook niet bang meer om bij hem in de buurt te komen. Deze Willem kon gemakkelijk ontwijken, daar ging weinig gevaar van uit. Toen Bob nog maar een tiental meters van Willem verwijderd was, riep die plotseling:

“Fritz, versteck' dich. Eén van die rotjongens komt eraan.”

Bob bleef even staan om te kijken waar de Duitser zich ophield. Juist op dat moment rommelde het achter Bobs rug. Een locomotief had weer een sleep wagons opgeduwd en die kwamen juist het spoor oprollen waarop ook de wagon stond waarin de containers zaten. De aanrollende wagens klapten op een vijftal stilstaande, die daarop direct op hol sloegen in de richting van de laatste drie op datzelfde spoor. Nu kunnen een paar op hol

slaande wagens gemakkelijk een trosje soortgenoten aan de rol brengen, zeker wanneer ze in dit geval op een iets naar beneden afhellend spoor staan. De volgende klap was zo mogelijk nog harder - mogelijk had de bestuurder van de rangeerloc iets te veel snelheid bij het afstoten gemaakt -, de vijf aankomende wagens stonden nagenoeg stil, maar de drie laatsten spoten weg alsof ze gelanceerd werden. Net voor de tweede klap viel, was uit de openstaande roldeur van de één na laatste wagon een groot hoofd komen gluren. Bob herkende het hoofd direct: het hoofd van de Duitser uit de witte Mercedes.

Op hetzelfde moment kreeg de wagon de opdoffer, de Duitser wankelde en dreigde overboord te vallen. Nu ligt de bodem van een spoorwagon al gauw zo'n anderhalve meter boven de grond die uitsluitend uit harde steenslag en eikenhouten dwarsliggers bestaat. De Duitser deed nog een vertwijfelde greep naar de zijkant van de deur, vond daar een ijzeren stang, maar was al te ver buiten boord om zich te kunnen redden. Hij wist alleen zijn val te vertragen, zodat hij redelijk netjes in spoorbedding neerkwam. Bob gaf een brul, stoof de totaal uitgebluste Willem zonder enig probleem voorbij en zette koers naar de Duitser, die het inmiddels ook op een lopen zette. Terwijl de wagons nog voortrolden met een vaartje van 6 of 7 kilometer, probeerde hij weg te komen naar achteren, het donkere deel van het rangeerterrein tegemoet. Maar toen hij achterom keek, zag hij Bob snel terrein op hem winnen, het had dus weinig zin om op deze manier te proberen te ontkomen. De Duitse bandiet was inmiddels ter hoogte van de laatste wagon. Aan het verste uiteinde was die wagon voorzien van een houten platformpje, dat bij normaal gebruik van spoorwegmaterieel dient om de meerrijdende rangeerder de handrem te laten bedienen. In dit buitengewone geval echter diende dit bordes de Duitser als laatste strohalm. Hij greep één van de zwart gelakte ijzeren stangen van het hek waarmee het bordes aan de buitenzijde was afgesloten, trok zich aan zijn handen op en wrong een knie op de onderste treeplank. Van daaruit zette hij zich met zijn andere been af en klom op het platte gedeelte van het bordes, juist toen Bob aan kwam stormen en zich ook aan het hek naar boven probeerde te trekken. De Duitser, op een halve meter van Bob, stond inmiddels en greep zich aan het hek vast. Vanuit die positie gaf hij Bob met zijn linkerschoen een enorme oplawaai tegen een schouder. Bob schoot met één hand los en slingerde aan de andere hand naar voren in de richting van één van beide buffers. Met één been

wist hij wat steun te krijgen op een opstapje en met beide handen trok zich aan de buitenkant van het bordes omhoog, half uitglijdend over de van vet en smeerglimmende buffer. De Duitser maakte zich intussen klaar voor de volgende aanvalsactie. Bob keek angstig naar beneden. Hij bevond zich in een netelige positie: binnen het bereik van de Duitser die een ruim bordes ter beschikking had, terwijl hij, Bob, aan de voorkant van de nog steeds doorrollende wagen eigenlijk geen kant uit kon. Hij begon niet ten onrechte te vrezen dat de Duitser zou proberen hem van het bordeshek los te schoppen om hem vervolgens van de wagon af te duwen. In een flits overdacht Bob welk effect die wentelende massief ijzeren wielen konden hebben...

“Achterwaarts van het bordes te springen?” Veel te link! De kans dat hij zou struikelen en onder het aanrollende wielstel zou raken, leek hem veel te groot. De Duitser haalde met zijn rechterbeen uit naar Bobs linkerhand, precies zoals Bob verwacht had. Hij deed een greep naar het voorbijkomende been, greep de pijp van de pantalon in een poging de Duitser omver te trekken. Maar Bob boog zich veel te ver voorover, waardoor de Duitser een rechtse directe op Bobs kaak kon plaatsnemen.

Auw..! Dat kwam aan! Bobs hoofd was eerder op de dag al ernstig beschadigd en nog geen uur terug had Arie hem hardhandig uit een diepe bewusteloosheid gewekt.

Tranen sprongen hem in zijn ogen en overal zag hij sterretjes. “Wegduiken nu, da’s het enige wat ik doen!”

Bob liet zich op de hurken zakken, met zijn beide handen glijdend langs de spijlen van het hek. Terwijl de dreun nog in Bobs hoofd nagonstde, schoot de Duitser opnieuw naar voren en schopte Bobs linkervoet van het houten plankier waarmee het bordes was afgedekt. Dat had Bob niet verwacht! Hij had er op gerekend dat de Duitser zijn handen als doelwit zou kiezen om hem zo van de wagon te werken. Bobs linkerhand schoot langs de stijl weg naar beneden en zijn gewicht kwam nu ineens op zijn rechterschoen, vettig van het geklauter over de buffer.

Het effect laat zich raden: de rechterschoen schoot ook weg en Bob klapte naar beneden met zijn hakken slierend door het ballastgrind en zijn handen vastgeklemd om de stijlen waar die vastgelast zaten op het ijzeren frame dat het bordes omringde.

Bob wist dat hij het niet erg lang meer zou kunnen volhouden in deze positie... Plotseling klonk er van vlakbij een daverende knal en Bob zag uit de voorwand van de wagon dikke houtsplinters springen. De Duitser, die juist

van plan was Bob definitief van het bordes af te schoppen, wankelde, greep zich aan het hek vast en keek geschrokken op. Bob keek achterom en zag dat de wagon op een ijzeren viaduct toerolde. Vanaf dat viaduct stond iemand op hen te schieten ...!

Wie was dat? Was Freddie dan toch losgekomen, had dat rond van een Roos...?

“Verdikkeme, zo ben ik de mooiste schietschijf die een beetje schutter zich kan wensen!”

Panggg... weer een schot! Bob zag het pistool van de schutter vlammen en opnieuw vlogen de houtsplinters in het rond.

“Als die vent al de bedoeling heeft me neer te schieten, dan mikt ‘ie wel erg slecht!”

Pangg... Een derde schot, alweer in de houten achterwand. Direct daarna hoorde Bob tot zijn onuitsprekelijke vreugde een bekende stem vanaf het viaduct schreeuwen:

“Hou direct op mijn vriendje van de trein te schoppen, lelijk stuk smokkelaar!”

En direct daarna rolde de wagon onder het viaduct door. Op het dak weerklonk een harde bons en nog geen twee seconden later verschenen er een paar benen in de hoek, terwijl Bob nog steeds wanhopig probeerde zich vast te houden, uit angst dat hij voor één van die grote spoorwielen terecht zou komen. De benen zakten langs een hoekstijl naar beneden en bleken te behoren aan de plotseling opduikende Jan Prins, die de Duister onder schot hield, terwijl hij aan het schroefrad draaide waarmee de handrem wordt bediend. Knersend kwam de wagon tot stilstand. Bob liet zich in het grind zakken, klopte zich wat af, liep op het bordes toe en bracht, totaal verbouwereerd uit:

“Jan, allemachtig...! Je lijkt wel een reddende engel die zomaar uit de lucht komt vallen!”

JANTJE PRINS HOUDT NIET VAN STILZITTEN

Jan Prins, die zo onverwacht zijn opwachting maakte, had een groot aantal uren gedwongen rust achter de rug. En dat niet alleen, hij had daardoor ruimschoots de gelegenheid gekregen zich kwaad te maken. Kwaad op Freddie en Willem, die 's middags Jan zijn vingers hadden beschadigd, en hem vervolgens samen met Arie in de bestelbus hadden achtergelaten. Op de Duitser die hem aan het begin van de avond weer in gevangenschap had gevoerd toen hij met Bob in de Lutkenieuwstraat rond kuierde.

Maar boven alles was Jan Prins boos op zichzelf.

Want wie laat zich nu ook zo onnozel in de kraag grijpen, waarom moest die Duitser nu uitgerekend aan komen scheuren toen Bob en hij wat slenterden in de Lutkenieuwstraat en waarom ruimen die stomme Groningers hun troep niet beter op, waardoor hij, Jan Prins, uitgerekend over die éne losse ijzerdraad moest struikelen? Die boosheid begon al op te komen toen Jan, eenmaal gegrepen door de Duitser de trap op werd gesleurd en op de bank in de achterkamer werd gedeponereerd. Dat gaf uiteraard het nodige lawaai en daardoor gealarmeerd kwamen Willem en Freddie uit de voorkamer aanstuiven.

“Verrek, dat is die vlegel uit de bestelbus! Hoe ben je die tegengekomen?” brulde Willem tegen de Duitser.

“Wass? Ken jij hem ook al?”

Willem en Freddie hadden Fritz de Duitser vlot uitgelegd dat Jan zich sinds die middag tot hun kennissenkring mocht rekenen. Dat bracht de Duitser zo tot razernij dat hij nu eens dreigde direct de hele operatie af te blazen en de politie op te zullen bellen en dan weer te beloven dat hij persoonlijk Willem en Freddie met genoeg in het smerige karpert zou rollen om ze mee te nemen naar Duitsland voor bijscholing. Na tien minuten was hij eindelijk

wat bedaad. Hij nam de leiding en verdeelde taken. Jan werd zorgvuldig aan armen en benen gebonden en van een prop voorzien in de achterkamer gedeponereerd. Daarna begon het slepen met de containers en als sluitstuk werd Jan weinig zachtzinnig de trap af gesjord en in de Mercedes gelegd, daarbij gadeslagen door Arie achter het houten hek.

De Duitser reed de Mercedes alleen naar Onnen, terwijl Willem en Freddie naar de bestelbus gingen uitkijken. Na een klein halfuurtje hield de auto stil bij de ijsfabriek en de

Duitser trok Jan de auto uit. Met moeite kreeg hij Jan de betonnen trap van de ijsfabriek op en sleurde hem door de korte gang. Aan het eind daarvan was een deur die uitkwam op een langere geheel betegelde gang. Direct links om de hoek stond een houten bankje en daar werd Jan neergepoot, onder een vuil raam, dat bestond uit een houten ruitwerk met kleine stukjes vensterglas erin.

De Duitser verdween in de gang en van daar uit in het kantoortje waar hij een lamp aandraaide. Voor Jan was dat een meevaller. Tot nog toe, vanaf het vertrek uit het huis aan de Lutkenieuwstraat, in de Mercedes en op weg naar het houten bankje, had zich alles in nagenoeg volslagen duisternis afgespeeld, omdat Jan voortdurend geblinddoekt was of in donkere ruimten had gezeten. Hij had dan ook geen flauw idee gehad waar hij terecht was gekomen. Nu scheen ineens een brede straal licht door de ruiten boven hem de gang in en Jan kon zich voor het eerst wat oriënteren. Het was een lange hoge gang, die rechts de duisternis inliep en aan de linkerzijde - na een meter of vijftien, schatte Jan - werd afgesloten door een hoge dubbele deur. In de tegenoverliggende muur die tot halve hoogte was betegeld, zaten twee kleinere dubbele schuifdeuren, met een tussenruimte van ongeveer vijf, zes meter.

De Duitser was ondertussen niet stil blijven zitten. Hij vroeg een internationaal gesprek aan. Terwijl hij op verbinding zat te wachten, hoorden Jan hem met zijn vingers roffelen, zó duidelijk dat het leek alsof hij dat deed op de vensterbank van de ruit die vlak boven Jans hoofd hing. Jan draaide zich om in de richting van het geluid en ontdekte dat één van de kleine ruitjes, in de onderste rij was gebroken.

“Verhip,” dacht Jan, “of die vent is zo zeker van z'n zaak dat hij mij rustig naar zijn telefoongesprekken laat luisteren, of hij is zo zenuwachtig dat hij er gewoon niet aan denkt.”

Jan schoof wat naar voren op de gladde bank en draaide zich nog wat verder om. Toen zag hij dat er achter het gebroken ruitje een houten lijst zat. Een beetje naar boven kijkend kon hij zien dat die lijst ophield halverwege de tweede rij ruitjes.

“En ouderwets bureau met een hoge opstaande rand,” concludeerde Jan. “Leuk! Tien tegen één dat Fritz helemaal niet weet dat ik hier vlak onder alles op de voet kan volgen!”

En dat bleek Jan goed gezien te hebben. Het eerste gesprek kwam door, kennelijk met Duitsland, want Jan

kon zonder veel moeite vaststellen dat Fritz geen moeite had zijn gesprekspartner iets uit te leggen. Er volgden nog twee van dergelijke gesprekken.

Vaak wordt gedacht dat het afluisteren van een telefoongesprek een schat aan informatie oplevert, maar Jan had de ervaring dat dat best kon tegenvallen. Je hoort immers maar één van twee personen en je moet zelf het ontbrekende aanvullen. Maar tijdens het tweede gesprek kreeg Jan een draad te pakken. Hij begreep dat het over de verzending van de containers ging. Daar speelde een spoorweg een belangrijke rol in, maar het leek ook te gaan over douane en wat was nu in vredesnaam een "Verschiebe-bahnhof"?

Dat woord kwam ook in het derde gesprek voor, heel vaak zelfs en Jan begreep dat er nummers werden doorgegeven en tijden. Aankomsttijden, vertrektijden? Maar verdorie, het leek wel of die Duitser een reisbureautje had!

"Code!" flitste het ineens door Jan heen. "Die man heeft natuurlijk iets afgesproken met zijn maten, waardoor allerlei onschuldig lijkende informatie wordt uitgewisseld. Alleen wie van de afspraak op de hoogte is, weet de juiste betekenis!"

Na het derde telefoongesprek bleef het een tijdlang stil, op af en toe een roffel op het bureaublad na. Plotseling scheurde de telefoonbel de stilte uiteen. Nu verliep het gesprek anders, veel minder kalm en zakelijk. Jan begreep uit het ongeduldig en nadrukkelijk herhalen van de Duitser dat hij Duits moest spreken tegen iemand die dat slecht begreep. Plotseling veerde Jan op; had die Duitser het over "Afsluitdijk" en "Drachten"? Jazeker, en of de opbeller maar zo snel mogelijk hierheen wilde komen!? "Pats," daar vloog de hoorn weer op haak.

"Wedden dat dat Willem of Freddie is? Dan zullen de activiteiten binnenkort wel weer losbarsten," veronderstelde Jan. "Maar lieve tante Kee, moet ik nu al die tijd hier braaf op een bankje blijven zitten?"

In elk geval was Fritz dat niet van plan. Hij schoof zijn stoel met een ruk achteruit en Jan hoorde hem ritselen met papieren. Een la werd opgeschoven, de Duitser mompelde wat, leek even na te denken en bromde "Besser nicht."

Een zwaar voorwerp bonsde op hout en de la schoof met een klap dicht. Wat snelle voetstappen, de deur van het kantoortje werd geopend - Jan voelde door het kapotte ruitje een koude luchtvlaag in zijn nek - en het licht ging uit. De buitendeur sloeg dicht, het slot knerpte en volledig

duisternis en stilte daalden over de arme Jan, die zo op hete kolen zat.

Na vijf minuten hoorde hij dat er twee auto's aan kwamen gereden. Ingehouden geschreeuw, geschuifel over straatstenen buiten, het openen en dichtslaan van portieren en weer opnieuw motorgeronk, nu zich snel verwijderend.

“Barst!” mompelde Jan gedwongen binnensmonds want de prop katoen zat nog altijd tussen zijn kaken. “Is iedereen nu weg, ik wil nu ook wel eens wat!”

Maar zo eenvoudig is dat niet, in een stikdonkere ruimte, met een prop katoen tussen je kaken, vastgebonden enkels en je handen achter op je rug!

Terwijl Jan voorzichtig probeerde te gaan staan, hoorde hij weer geluid, Geschuifel was het meer en daarna geklop, alsof iemand zijn kleren stond af te schudden. In de rust van de avond klonken vervolgens haastige voetstappen van iemand die zich verwijderde: slimme Arie die - op nauwelijks vijf meter afstand - ook had liggen afluisteren en juist had besloten niet naar Jan te gaan zoeken!

Nadat Jan zich vijf minuten muisstil had gehouden, was hij er vrij zeker van dat er niemand meer in de buurt was.

“En als ze dan al terug zouden komen, wat dan nog? Ze kunnen toch moeilijk verwachten dat ik hier braaf blijf wachten tot de melkboer langskomt met de flessen.”

Heel vaag drong er wat licht door in de gang, maar veel te weinig om ook maar iets te kunnen onderscheiden. Jan probeerde zich te herinneren hoe de gang er had uit gezien toen het licht in het kantoortje nog scheen. Schuin links van de bank was één van de dubbele deuren. Het had een schuifdeur geleden die volledig was dichtgeschoven. Jan hopte op zijn samengebonden voeten de

gang in. Bij de dubbele deur bleef hij staan, hij draaide zich half om en begon met zijn vastgebonden handen de deur af te tasten. Al gauw vond hij de plaats waar de twee deuren tegen elkaar sloten. Hij ontdekte al tastend in de beide deurposten een handgreep die alleen bij schuifdeuren wordt toegepast: een metalen plaat waarvan het middendeel door een zware pers hol naar buiten is geduwd. Dat uitgezette deel, dat dus in de deurstijl steekt, dient als handgreep. Je zet je vingers in de holte en schuift de deur weg. Jan wriemelde met enige moeite een paar vingers in de handgreep en begon de deur weg te duwen. Veel moeite kostte dat niet; de deur was

kennelijk met gegleufde ijzeren wielen aan een rail opgehangen en rolde haast uit zich zelf opzij.

Toen Jan voorzichtig omdraaide, keek in een volslagen duisternis, die zowel twee als tweehonderd meter breed kon zijn.

“Frisse morgen!” dacht hij. “Als ik hier naar binnen schuifel, kan ik zonder probleem tegen een stapel kisten aanklappen, of nog erger: in een onzichtbaar gat duiken! Dit lijkt me meer een geval voor behoedzame verkenning dan voor een stormaanval.”

Jan liet zich vlak voor de opengeschoven deur op zijn knieën zakken en steunend op zijn handen achter zijn rug, draaide hij zijn benen naar voren, zodat hij op zijn bips zittend, zijn benen in de onbekende duistere ruimte kon steken. Zich afzettend met zijn handen schoof hij een rukje naar voren en kwam op de drempel terecht. Hij verlegde zijn benen wat naar links en schoof van de drempel af, de duisternis tegemoet. Na elke ruk voorwaarts tastte hij even met zijn benen naar links en naar rechts om te kunnen vaststellen of zich daar dreigende obstakels, dan wel verraderlijke diepten bevonden, maar er bleek alleen een stevige vlakke vloer te liggen.

“Tegels,” zo kon Jan al gauw voelen aan het gladde glazuur, dat werd afgewisseld met smalle strookjes ruw voegwerk. Na zo’n twintig rukjes voorwaarts langs de zijmuur links van de deur, kreeg Jan wat meer vertrouwen en rukte hij met grotere sprongen op. Plotseling hield hij stil... In de verte ontwaarde hij een heel klein groen oplichtend stipje. Jan boog zich wat naar rechts, maar het stipje bleef zichtbaar.

“Een kat?” was het eerste wat Jan dacht. “Dat is dan een typisch voorbeeld van een kat in een vreemd pakhuis!”

“Ksst! Ksst! Poes!” probeerde hij, maar het groene stipje bleef onveranderlijk op de dezelfde plaats. Jan schoof voorzichtig wat dichterbij. Dat kat scheen niet genegen zelfs maar een klein stapje te zetten. Het beest leek zelfs in zijn houding verward en bleef Jan van uit de verte aanstaren. Jan begon zich langzaam wat ongemakkelijk te voelen. Nu moet dat niet verkeerd begrepen worden. Jan en zijn beide vrienden hadden tegenover muiters, piraten, diamantensmokkelaars en ander gespuis hun mannetje gestaan, dus bangheid kon Jan Prins zeker niet verweten worden! Maar Jan voelde zich toch al niet zo op zijn gemak in de volslagen duistere ruimte, waar elk geluid bovendien vrijwel volledig gedempt werd. Hij had na een minuutje schuiven al gemerkt dat

alle geluid dat hij veroorzaakte in het geheel niet weerkaatst werd en dat voor een ruimte die betegeld was! Het bekende holle echo-effect dat elke grote stenen ruimte kent, was hier vrijwel afwezig, alsof overal in de hoeken stapels kapok of watten lagen opgetast!

Volslagen duister, geen enkele oriëntatiemogelijkheid, geen enkel besef van wat er om je heen is - de meeste mensen zouden na een verblijf van een paar minuten in zo'n onwezenlijke omgeving onmiddellijk weggevlucht zijn! Het was dan ook volkomen logisch dat Jan een lichte vorm van paniek voelde opkomen en gebiologeerd naar het zachte groene lichtschijnsel bleef staren.

Maar Jan was een jongen die ook in dit soort omstandigheden rustig bleef denken. Langzaam realiseerde hij zich dat geen enkel levend wezen zo star en bewegingloos blijft zitten als er iemand een deur openschuift en bonkend met schoenen naderbij komt. Dit was geen kat, geen grijze, geen zwarte en geen verwaten angora-exemplaar! Dit was gewoon iets wat verderop aan de muur vastzat, iets wat gewoon een klein beetje licht uitzond! Plotseling ontwaakte hij uit zijn droom. Hij wist wat daar zo groen oplichtte! Een schakelaar! Eén van die schakelaars waarvan de knoppen door toevoeging van wat radiumzout licht fluorescerend zijn gemaakt, om in het donker snel licht te kunnen maken voordat er ongelukken gebeuren. Nu bedacht Jan ook dat er in de gang verder naar voren nog een dubbele schuifdeur had gezeten.

"Krijg het rambam!" mopperde Jan hardop, voor zover dat door de prop katoen mogelijk was. "Zit ik hier een beetje bang te worden voor een bloeddorstige zwerfkat en daar hangt aan de muur wat ik het meeste nodig heb!"

Jan zette direct de sokken er in, hoewel er in dit geval beter gesproken kan worden van de bips er inzetten. Hij vergat in zijn haast niet met zijn voeten te blijven voelen naar verrassingen, maar de gehele route in de richting van de schakelaar - dat het een schakelaar moest zijn, betwijfelde Jan niet meer - was volkomen vrij.

Toen hij vlak bij het groene lichtje was, wurmde hij zijn voeten weer onder zijn achterwerk en via enkele gymnastische toeren wist hij, steunend tegen de muur weer overeind te komen. De laatste meter schuifelde hij op zijn voeten. Jan draaide zijn handen naar de muur, voelde even in het rond, rukte zijn voeten nog enkele decimeters verder en had de ronde bakelieten doos van schakelaar te pakken. Even schoot een vreselijke gedachte door Jan heen: "Laat de hoofdschakelaar asjeblijft niet uit staan!"

Toen had zijn linkerduim de knop gevonden; of liever de knoppen, het waren twee schakelaars in één huis. Met één gretige, verwachtingsvolle zwaai van zijn linkerduim drukte hij de schakelaar om en onmiddellijk begonnen er lampen op te gloeien!

Jan, die in gedachten nog bij een uitgezette hoofdschakelaar verbleef, schrok bijna van het licht, te meer omdat zijn pupillen in het donker van de afgelopen uren wijd open waren gaan staan. Hij draaide zich om en begon de ruimte, die kort tevoren ondoordringbaar duister was geweest en nu met een zacht omfloerst licht werd bestraald, in zich op te nemen. Boven, aan het hoge plafond hingen een stuk of tien, twaalf vies-stoffige melkglazen bollen aan lange ijzeren buizen, aan de bovenzijde grondig bedekt met een dikke laag stof en behangen met spinnenwebben en stofrag. Van alle lampen die in de grote ruimte hingen, bleken er maar vijf te branden, vooral in het voorste gedeelte. Die liepen over een andere schakelaar of waren eenvoudig defect. Jan zag nu ook waarom het leek dat de lampen met een wat rode weerschijn opgloeiden. Het stof filterde het licht sterk en kleurde het met een donkere tint. Snel liet Jan zijn ogen door de ruimte dwalen op zoek naar vensters.

Voorzichtig als hij was, wilde hij zich eerst goed oriënteren en vooral moest vermeden worden dat nieuwsgierige lieden uit de buurt een kijkje kwamen nemen. Jan wist heel goed dat hij zich er nooit uit zou kletsen als hij hier aan armen en benen gebonden aangetroffen werd! En wat wekt beter nieuwsgierigheid op dan een verlicht raampje in een gebouw dat kennelijk lange tijd niet is gebruikt en dan ook nog op een heel ongebruikelijke tijd!

“Straks ontketen ik hier een lichtspektakel, maar sta ik zelf voor iedereen te kijk in een etalage!”

Maar hoe Jan ook keek, de hele ruimte scheen zonder één enkel venster te zijn! Voor zover het licht reikte, was de vloer betegeld met vierkanten crème tegels, wat hem deed denken aan een ziekenhuis of een andere ruimte die kost wat kost goed schoon gehouden moet worden. Ook de wanden waren rondom tot een meter of twee betegeld, maar daarboven verdikte de muur zich en was een betimmering met platen geschilderd hardboard zichtbaar. Op twee plaatsen waren die platen losgeraakt en daar puilden grote dotten steenwol naar buiten.

“Warmte-isolatie, zo’n beetje de hele hal is geïsoleerd tegen warmteverlies! Of... misschien tegen het binnendringen van warmte?”

Nu begon Jan te begrijpen waarom de holle weerklank van een grote stenen ruimte hier nagenoeg afwezig was. Met zijn hoofd in zijn nek stond hij naar boven te kijken. Overal betimmering en ook boven in het plafond waren uitpuilende dotten steenwol te zien. Driekwart van de muren was bekleed met isolatiemateriaal. Jan kreeg zin om een scherp geluid te maken om de akoestiek te testen, zoals een paar keren met je tong klakken. Maar met een prop in zijn mond kon hij niet meer dan geschuifel voortbrengen.

De ruimte scheen verder - voorzover het schaarse licht het toeliet - leeg, op een groot onregelmatig gevormd voorwerp na dat in het achterste, meest duistere deel van de ruimte stond. Dat wekte de belangstelling van onze technische Jan. Hij had natuurlijk niet, zoals Arie een half uur eerder de gelegenheid gehad het gebouw van buiten op te nemen. Sterker, hij had eenvoudigweg geen flauw idee waar hij verzeild was geraakt. Met wrikkende zigzag-bewegingen van zijn voeten schuifelde Jan in de richting van het apparaat. Pas toen hij op minder dan twee meter afstand zag hij dat het ding veel groter was dan hij aanvankelijk had gedacht; het grootste deel viel buiten de lichtschijs. Het deel dat Jan het eerste was opgevallen, leek het meeste op een kleine, horizontaal verlopende transportband. Die band dook aan het einde van de machine over een metalen rol naar beneden en werd aan de onderzijde weer teruggevoerd. De hele transportband strekte zich ongeveer zes, zeven meter lang uit. Aan de voorkant, waar nu Jan nu al hakken-tenen wrikkend was aangekomen, stonden aan weerszijden van de band twee lange houten tafels.

“Daar werd iets ingepakt wat op de band kwam aanrollen,” begreep Jan. Hij schuifelde om de voorste tafel heen en langs de transportband naar achteren, dieper het donkere gedeelte van de hal in - zich vasthoudend aan de metalen constructie die de band droeg. Naarmate Jan beter aan het licht gewend raakte, kon hij ook in het donkere achterstuk meer onderscheiden. Hij zag nu de achterwand van de grote ruimte, met daarin vlak naast elkaar drie even grote deuren, waarvan de grote scharnieren dof in het schaarse licht opblonken. Dat leken wel koelcellen! Jan schoof nog een paar meter naar achteren: Typisch het soort deuren, waar koelcellen mee afgesloten worden, zwaar, maar licht draaiend in gelagerde scharnieren en voorzien van een grote chromen handel waarmee deur tegen het afsluitende rubber geperst wordt. In deze hal

werden dus producten verwerkt die koud moesten blijven. Vlees misschien?

Daarom waren er natuurlijk geen ramen en dat verklaarde al dat steenwol. Maar waarvoor diende dan dit grote apparaat? Een gehaktmolen misschien?

Tegenover de drie koelcellen stond een grote metalen trechter. Onder uit de trechter liep ook een transportband, maar in dit geval was dat een band van kleine geschakelde metalen bakjes. De bakjesketting liep het brede middengedeelte binnen dat haaks op de beide transportbanden stond. Tegenover de rubberen transportband die naar de houten tafels voerde, was op het middengedeelte een grote rol gemonteerd en op die rol zat nog een restje papier. Vast en zeker inpakpapier. Uit de koelcellen kwamen de in te pakken producten en via de rubberen band rolden de ingepakte producten naar de houten tafels waar ze in dozen werden gedaan. Jan schuifelde nieuwsgierig naar de rol toe om te zien wat er op stond.

“Consumptie-ijs met advocaatsmaak” las Jan, en “De Verwachting, Onnen.”

Nu was Jan ineens alles duidelijk. Het ijs lag opgeslagen in de koelcellen en werd via de trechter over de metalen vormpjes verdeeld. De porties ijs werden in het middengedeelte van een papiertje voorzien en kwamen de rubberen band afrollen, waarna ze in dozen werden gepakt.

“Stom, stom! Wedden dat dikke Arie deze machine in één oogopslag had doorgrond?”

Inmiddels stond Jan aandachtig naar het verpakkingsgedeelte van de machine te kijken. De verpakkingen waren op één lange rol papier gedrukt. Dat papier werd via een gleuf de machine binnen gevoerd, dat was duidelijk te zien. De strook papier leek verder onder een rubberen rol door te lopen om over een roestvrijstalen plateau getrokken te worden. Hier werd het ijsje ingepakt begreep Jan. Er waren om het plateautje heen aan vier kanten vreemd gevormde kleppen bevestigd, die aan stangenstelsels verbonden waren. Die stangen liepen naar beneden, - Jan bukte zich - en waren daar scharnierend verbonden met een aantal excentrieken op korte assen die met haakse tandwielen aan elkaar waren gekoppeld. Die kleppen zorgden er dus voor dat het papier rond het ijs werd gevouwen. Eén as was verlengd en op het uiteinde zat een grote en zware poelie. Over die poelie liep een leren riem die aangedreven werd door een veel kleinere poelie op de as van een elektromotor. Zo

werd het hoge toerental van de motor gereduceerd en de grote poelie werkte met zijn gewicht als vliegwiel. Onder het apparaat door kijkend zag Jan dat dezelfde elektromotor via kortere riemen ook de transportbanden aandreef. Verder was er een nog een grote excentriek waaraan een stang was gekoppeld die schuin naar boven liep en verdween onder een metalen beschermkap. Jan duwde zijn hoofd onder de kap en zag: een zwaar en wat vuil, maar nog steeds scherp stalen mes. Daarmee werd dus de doorlopende papieren strook in stukken van steeds dezelfde grootte gesneden!

Jan kon zich wel voor zijn hoofd slaan! Hij liep nu al zeker tien minuten met gebonden handen en voeten rond te hopen, rondkijkend naar mogelijkheden om los te komen en daar blijkt al die tijd, zorgvuldig onder een metalen kap verborgen een mes te hangen! Alleen, hoe nu dat mes gebruiken om die touwen door te snijden? Jan keek nog eens goed onder de kap. Het mes lag tussen twee stevig uitziende stalen u-balkjes, samen een raam vormend waarin het mes was opgehangen. Tussen de u-balken en het roestvrij stalen plateau was een afstand van 10, hooguit 15 cm. Jan draaide zich om en probeerde zijn polsen bij het mes te brengen. Met zijn rug naar de machine met het en zo ver mogelijk naar achteren leunend reikte Jan met zijn polsen omhoog.

Eerst voelde hij met zijn vingers de u-balkjes en voorzichtig tastte hij naar het mes dat horizontaal onder de u-balkjes uit hing. Toen hij wist waar het snijvlak was, duwde hij het touw tegen de scherpe rand en begon, steeds naar boven duwend, het touw langs het mes heen en weer te halen. Al snel merkte Jan dat hij tegen de u-balkjes aan kwam.

Hij hield op en keek weer naar het mes. Dat was nu verder teruggeschoven tussen de u-balken.

“Verhip, ik sta alleen het mes tussen de balkjes te duwen!”

Jan bukte zich en bekeek de hele constructie opnieuw. Hij zag hoe de stang die met het mes verbonden was van onderen vastzat aan de excentriek en begreep hoe de elektromotor uiteindelijk via het complete stangenstelsel niet alleen het mes heen en weer duwde waar ook alle andere onderdelen bewoog. De grote poelie zat vlak boven de grond, zag Jan. Hij schuifelde naderbij en hief zijn rechterschoen zo hoog mogelijk op. Daarna duwde hij schuin naar beneden tegen een spaak van de poelie en voelde hoe de poelie langzaam meegaf. Even langzaam zag Jan de excentrieken draaien, de stangen bewegen en

de verschillende delen van de machine in beweging komen. Langzaam klapt de vier plaatjes rond het plateau naar beneden. Jan liet de poelie een volledige toer maken en kreeg daarbij in de gaten dat het mes volledig naar beneden was als de plaatjes helemaal waren weg geklapt.

“Logisch,” dacht Jan, “dan is dat papier vrij om doorgesneden te worden en daarna gaat het mes omhoog en komen de plaatjes met het papier één voor één over het ijsje heen. Als ik nu mijn polsen op het plateau leg als de plaatjes naar beneden zijn geklapt, snijdt het mes zonder probleem door de touwen.”

Dat had Jan goed gezien, maar er was nog een moeilijkheid op te lossen. Hij moest omgekeerd voor het mes staan en hoe kon hij dan de poelie naar beneden drukken? Jan besloot eerst met de neus van zijn schoen het mes zover naar beneden te brengen dat zijn polsen er nog net onder zouden passen. Toen draaide hij zich om, legde zijn polsen klaar op het plateau, voelde of het mes op de juiste plaats naar beneden kwam en taste met zijn rechtervoet naar de poelie. Het koste even tijd voor hij een positie had gevonden waarin hij zijn polsen goed op het plateau kon houden terwijl hij met zijn hak de poelie bewoog.

Dat was minder makkelijk dan met de neus van de schoen. Maar met veel zelfbeheersing lukt het hem de poelie in beweging te krijgen. Na een paar minuten voelde Jan het mes op de touwen dalen. Zijn rechterpols werd nu op het plateau gedrukt en hij moest meer kracht op de poelie uitoefenen om die rond te draaien. Maar doordat het mes nu op het touw drukte, hoefde hij niet meer krampachtig zijn handen op het plateau te drukken.

Met korte rukjes langs de rand van de poelie schoof hij zijn hak van spaak tot spaak en na een keer of vijf hoorde hij de strengen touw één voor één knappen! Nog een paar rukjes en met een grote ‘knap!’ sprong het laatste stuk touw. Jan had zijn handen vrij!

Het eerste wat hij deed was het touw rond de prop verwijderen en de prop uit zijn mond trekken. Pijnscheuten trokken door zijn kaken toen hij zijn mond probeerde dicht te doen. Na een paar minuten waren zijn polsen en zijn kaken weer soepel als altijd, maar vervolgens diende het probleem van de touwen om zijn voeten zich aan.

“Uitgesloten dat ik met m’n voeten op dat plateautje kan staan,” constateerde Jan. “Maar verdorie, wat ik met mijn handen deed, moet ik toch met mij voeten kunnen!

Tenslotte heb ik nu aardig wat meer armslag.” Jan keek nog eens naar het apparaat, dat, zo stelde Jan vast, nog heel aardig in het smeervet zat. Anders had hij nooit het hele mechaniek met één voet in beweging kunnen brengen.

Opeens zag Jan de oplossing. Hij ging op zijn rug op de grond liggen, schoof zo dicht mogelijk naar het plateau en tilde zijn benen op. Het plateau was net laag genoeg om er zijn voeten op te leggen, maar echt plat op het metaal bleek niet mogelijk. Jan haalde zijn voeten weer weg en schoof wat opzij in de richting van de grote poelie. Hij stak zijn linkerhand uit, pakte een spaak van de poelie vast en drukte langzaam maar gestaag naar beneden. De poelie gaf mee en het hele mechaniek kwam weer in beweging. Jan schoof zijn benen tussen het mes en het plateau en begon weer aan de poelie te draaien. Hij zag hoe het mes langzaam naar beneden kwam. Heel voorzichtig met zijn voeten heen en weer schuivend, slaagde Jan er in het mes precies midden tussen zijn voeten op de touwen te laten dalen. Toen het mes eenmaal op het touw stond, moest hij wel harder aan de spaken van de poelie te trekken, maar met kleine, felle rukjes wist Jan het mes het touw in te duwen. Daarbij werd tegelijk de achillespees van Jans linkervoet tegen de rand van het plateau gedrukt, wat behoorlijk pijn begon te doen. Maar veel keus had hij niet, nog even de tanden op elkaar en het leed was geleden. Jan moest nu heel hard aan de poelie trekken en tegelijk begon zijn linkervoet haast ondraaglijk pijn te doen. Maar net toen Jan overwoog om de poelie maar terug te draaien en nog eens te bekijken hoe de snijoperatie minder pijnlijk uitgevoerd kon worden, begon het touw te knappen. De druk op Jans linkerhiel nam nu ook af; nog één, twee, drie rukken en plotseling kon Jan zijn benen bewegen. Hij sprong op, wreef de pijn uit zijn linkerhiel weg en rende de inpakruimte uit, het gangetje in naar de buitendeur. Plotseling stopte hij en dook het kantoortje in.

“Even rondsnuffelen,” dacht Jan en keek de kleine ruimte rond.

Veel was er niet te zien, een oud bureau, een even oude en versleten stoel er voor, wat losse rommel in de verste hoek en overal stof. Op het bureau wat papieren. Jan wierp er een snelle blik op: oud spul, niet iets wat de Duitser had laten liggen. Het bureau had een lage opbouw aan de achterkant; Jan had dat al gezien toen hij op de bank in de lange gang het kapotte ruitje ontdekte. In die opbouw zaten twee laatjes. Met beide handen rukte

Jan tegelijk de laatjes open. In het linker zat niets, maar in het rechter kwam een nikkelkleurige cilinderrevolver naar voren schuiven!

Jan greep het wapen uit de la en draaide de cilinder rond. Mooi, zes patronen aanwezig! Jan keek nog even onder het bureau, maar daar was niets te vinden. In de rest van het kantoor trouwens ook niet; geen kastjes, geen planken, niets! Langer blijven had geen zin, vond Jan en hij schoot de gang weer op en probeerde de buitendeur open te trekken. Mis! Op slot! Jan gaf een nijldige ruk aan de handgreep, maar de deur bleef dicht.

Bijna had Jan zich omgedraaid om elders in het gebouw een deur te gaan zoeken die nog wel open was. Toen voel zijn oog op een schuifje onder de handgreep. Deze deur had een slot dat van buiten af met een sleutel dicht gedraaid kon worden maar van binnen altijd met een schuifje is te openen. De wat verroeste schuif gleed soepel opzij, Jan trok de deur open en stommelde het betonnen trapje af. Daar stond tien meter verder de Chevrolet!

Jan deinsde terug, zich vasthoudend aan de ijzeren reling, elk ogenblik Freddie of Willem verwachtend. Maar de Chevrolet stond stil te glanzen en vertoonde geen spoor van menselijke aanwezigheid - geen geschommel van de veren, geen oplichtende sigaretten, gewoon niets! Jan keek nog eens goed, liep op zijn hoede op de auto toe en zag tot zijn onuitsprekelijke vreugde dat die leeg was. Daar had hij niet helemaal gelijk in, want tussen de voor- en achterbank lag nog steeds de arme Bolhuis te wachten op Arie's terugkomst. Maar dat kon onze Jan moeilijk weten. Die voelde zich nu veilig en verspilde verder geen tijd meer aan het onderzoeken van luxe wagens. Hij had nu een degelijk wapen op zak en wilde na een dag waarvan hij zich vooral veel touw en gedwongen nietsdoen herinnerde, nu wel eens laten zien dat hij ook zijn mannetje kon staan!

Jan sprintte naar de dorpsstraat, keek rechts, keek links en krabde zich achter een oor. Het stond voor hem vast dat er hier in de buurt iets gaande was; dat had hij wel uit de telefoontjes van Duitse Fritz op kunnen maken. Maar waar nu heen? Jan keek nog eens om zich heen en zag niet anders dan donkere huizen rondom. Het dorp lag in volkomen rust onder de heldere sterrenhemel. Maar terwijl Jan zijn blikken langs de boomtoppen liet dwalen, bespeurde hij in westelijke richting een lichtschijnsel, een licht oranje gloed boven de zware kruinen.

“Dit is niet het licht van een brand,” dacht Jan onmiddellijk. “Brandgloed, hoever af ook, flakkert altijd en dit is een constant schijnsel. Daar moeten een stel sterke lampen staan.”

Jan wandelde de hoofdweg door het dorp op, naar links, omdat de oranje weerschijn daar het sterkst was. Terwijl hij op een sukkeldrafje door de grasberm liep, lette hij scherp op de omgeving. Het dorp zelf leverde weinig nieuws op. Boerderijtjes, burgerwoningen er tussen door, soms een winkeltje en alles potdicht, nergens een brandende lamp achter een dichtgeschoven gordijn, geen levende ziel te bekennen; allemaal op één oor! Veertig meter verder kwam Jan voorbij een brede, open tuin en in één oogopslag zag Jan plotseling waar dat licht vandaan kwam!

Natriumlampen! De lampen lieten hun schijnsel vallen op lange rijen rechthoekige donkere schaduwen, met af en toe een gat ertussen: onmiskenbaar een rangeerterrein van de NS! En direct ging er in het hoofd van Jan een schakelaar om: “Verschiebebahn! Het Duitse woord voor rangeerterrein is Verschiebebahn! Dus daar is onze Duitse vriend heen en dus gaan we daar poolshoogte nemen!”

Jan drukte de revolver in zijn broekzak weg en ging op een drafje achter de bomenrij in het gras lopen, ondertussen uitkijkend naar een weggetje dat rechtsaf sloeg. Na een meter of drie-, vierhonderd - Jan begon het centrum van het dorp al te verlaten - kreeg hij een houten richtingwijzer in het oog. Een brede zandweg sloeg rechtsaf en het bord dat in de richting van de zandweg wees vermeldde:

Glimmen (viaduct) 2,5 km

Een viaduct! Dat was een meevaller, want alle kans dat dit viaduct over de spoorlijn verderop gebouwd was. Geen betere gelegenheid om het terrein te verkennen!

Jan zette opnieuw de sokken erin, zijn voeten neer ploffend in het rulle zand. De weg voerde langs de achterkanten van enkele boerderijen, voorbij een wei met schapen, waarvan een paar mekkerend op sprongen toen Jan kwam voorbij kwam draven. Een flauwe bocht rechts doemde op en aan het eind van die bocht ging het zandpad over in een keienweg. Nog honderd meter verder en de weg begon langzaam op te lopen. Jan draafde vastberaden tegen de met bomen omzoomde helling op. Een scherpe bocht naar links, Jan schoot achter een dicht eikenbosje vandaan en daar lag een

lange smalle ijzeren brug bestaande uit twee overspanningen op enkele tientallen meters voor hem, badend in het gele licht. Na twintig meter de brug opgelopen te zijn stopte Jan; hij was bekaf van het draven. Aan de linkerkant van de brug zag Jan drie of vier sporen in de verte langzaam naar elkaar toe lopen. Het terrein daar was vrij donker; er stonden ver verspreid maar een paar natriumlantaarns. Aan de rechterkant daarentegen waaierden de sporenbundels breed uit, verlicht door tientallen gele lampen. Op de meeste sporen stonden lange rijen wagens en in de verte zag Jan een kleine diesellocomotief over een heuvel drukken. Eén voor één raakten de wagens over de top van de heuvel en rolden met toenemende vaart weer de verhoging af. Een fascinerend schouwspel! Door een onzichtbare hand gestuurd namen ze steeds weer een ander spoor, meestal losse wagens maar soms twee of drie tegelijk - donkere gesloten wagens of lage open, beladen met blokken hout of voorzien van dekzeilen, een heel enkele keer een witte koelwagen. Jan vergat haast waarvoor hij hierheen was gedraafd!

Er rolden nu drie grote gesloten wagens van de helling af, donkerbruine, maar door het felle gele licht veranderde de kleur in iets onbestemds. Het onbemande treintje schoot het spoor aan de buitenkant van het terrein op en kwam met flinke vaart op een daar stilstaande rij van hetzelfde soort af. Met een daverende klap raakten de wagens hun soortgenoten en net als bij botsende biljartballen schoten de getroffen exemplaren weg, terwijl de aankomende wagens vrijwel tot stilstand kwamen. Nu was de rij getroffen wagens bijna dubbel zo lang, zodat hun snelheid flink wat lager lag dan die van de op hol geslagen wagens. Jan herinnerde zich de natuurkundelessen. Dit was een klassiek voorbeeld van een vrijwel elastische botsing, waarbij de massa van het getroffen lichaam veel groter was dan van het botsende lichaam.

Hoe was die formule ook weer? Natuurlijk: de massa maal het kwadraat van de snelheid gedeeld door twee! Hoe hoog was dan nu de snelheid van de tweede groep wagens geworden?

Plotseling had Jan geen belangstelling meer voor natuurkundige opgaven. Hij zag de rij wagens in zijn richting komen, maar een meter of vijftig, zestig voor hem stond nog een derde rijtje. En bij dat rijtje was iets aan de hand! Op de rand van de spoordijk naast de rails liep een

jongen, die opvallend veel leek op de Bob, die Jan in de Lutkenieuwstraat voor het laatst had gezien.

“Hebbes, beet, raak! Bob in actie! Ik val met mijn neus in de boter!”

Jan zag dat Bob hollend op weg was naar het derde rijtje, vlak voor hem. Bob had geen oog voor wat er achter hem aan spoorwegongevallen dreigde. Hij verdween uit Jans gezicht achter de laatste wagon van het rijtje van drie. Jan sprintte naar het begin van de brug, vanwaar hij langs het buitenste spoor kon kijken. En daar zag hij in een paar seconden een serie gebeurtenissen die hem met stomheid sloegen.

Als eerste merkte hij een strompelende Willem die de voorbij stuivende Bob geen strobreed in de weg legde. Direct daarna zag Jan uit de openstaande schuifdeur in de middelste wagon van het rijtje van drie het hoofd van de Duitser te voorschijn komen.

Op dat moment klapten de aanstormende wagens op het rijtje van drie, de Duitser wankelde in de deuropening en viel naar buiten. Hij kwam naast de wagon terecht, krabbelde op en begon met de wagon mee te draven. Ter hoogte van het bordes greep hij een stang en hees zich naar boven. Bob was daar inmiddels ook aangekomen en probeerde hetzelfde kunstje uit te voeren, maar de Duitser verkocht hem een reuzeschop en Bob slingerde naar voren, gevaarlijk dicht boven de spoorrails hangend. De Duitser probeerde Bob nu definitief van het bordes te schoppen, waarbij de Amerikaanse jongen zonder twijfel op de rails terecht zou komen en onder de voortrollende wagon zou raken! Zonder na te denken trok Jan de revolver uit zijn zak, mikte boven de Duitser op het snel naderbij komende achterschot van de wagon en haalde twee keer snel na elkaar de trekker over. De wagon was nu vlakbij het viaduct gekomen, Jan brulde een waarschuwing naar de Duitser, schoot naar de overkant van de brug, sprong op de reling, zich vasthoudend aan een ijzeren staaf van de brugconstructie en wachtte tot hij de wagon onder zich door zag komen.

Zonder zich te bedenken sprong hij op het donkergrijze dak. Hij wankelde door de vaart van de wagen achteruit en kwam onzacht op zijn bips terecht. Maar onmiddellijk sprong hij op en gebruikte makend van de verwarring die de twee onverwachte schoten bij de Duitser hadden veroorzaakt, liet hij zich langs een ijzeren staaf naar beneden op het bordes zakken. Daar aangekomen trok hij opnieuw zijn revolver en richtte die op de Duitser, ondertussen met zijn linkerhand naar de handel van de

handrem tastend. Een paar flinke slingers en de remschoenen begonnen op de ijzeren wielen te pakken. Na twintig meter stond de wagon stil.
“Hoe kom jij nou zo ineens uit de lucht vallen?” riep Bob in opperste verbazing.

DRIE JONGENS, DRIE BOEVEN, ZES CONTAINERS EN ÉÉN GROTE ONBEKENDE

Jan Prins was, zoals gezegd, gedurende de afgelopen uren min of meer uit zijn vel gebarsten van ongeduld. En als Jantje Prins eenmaal goed kwaad is gemaakt, dan is er niemand zo koelbloedig en doortastend als hij. Hij hoorde de verbaasde uitroep van Bob waarschijnlijk niet eens, hij had alleen maar oog voor de Duitser die hem in Groningen in zijn nekvel had gegrepen en die hem voortdurend die hele avond had meegesleept en in het oog had gehouden.

“Handen omhoog!” snauwde hij tegen de logge man, die wezenloos naar Jan stond te kijken. “Vooruit, naar beneden, en vlug!”

De Duitser begon voorzichtig het trapje af te dalen, maar Jan vond dat het veel te langzaam ging. Hij verkocht hem een goed gemikte en forse schop onder zijn achterwerk, zodat de Duitser met een doffe klap op de spoordijk terecht kwam. Bob was inmiddels van zijn verbazing bekomen.

“Jan! Die vent met die snor strompelt hier ook ergens rond!”

“Ik zag hem zonet al lopen, die mag ons niet ontsnappen. Kijk vlug waar die kan zijn!”

Bob liep terug in de richting waar hij Willem het laatst had gezien. Honderd meter verder stopte hij en riep Jan.

“Hierheen, ik heb hem al gevonden!”

Jan porde de Duitser met de revolver in rug en beval:

“Handjes in je nek en braaf lopen!”

Bob wees naar beneden, de helling van de spoordijk af. Een meter naar beneden zat Willem achter een struikje, zacht rochelend en hoestend.

“Wat doet die gek daar?” vroeg Jan aan Bob.

“Vermoedelijk is hij volkomen geradbraakt. Arie is hem met z'n volle gewicht op zijn nek gesprongen!”

“Wat, en dat heeft hij overleefd?”

Bob vertelde Jan in het kort hoe Arie tijdens het gevecht bij de auto's op Willem was neergeploft, maar dat Willem niettemin een paar minuten later weer was opgekrabbeld.

“Ik denk,” zei Bob, “dat onze snordragende vriend niet beseft hoe wonderbaarlijk het is dat hij nog kan rochelen. Dit soort kerels denken altijd dat ze iedereen de baas zijn, maar als je getroffen wordt door een speklawine als Arie dan is het wel baas boven baas.”

“Wie moet hier zo nodig weer de spot drijven met mijn uiterlijke verschijning? Die verwaande Amerikaan soms?”

Bob en Jan keken op. Arie kwam gemoedelijk naderbij geslenterd, als of hij een ommetje voor het slapen aan het maken was. In zijn ene hand hield hij losjes bungelend een pistool en in de andere hand een eindje touw dat verbonden was met een vakkundig in touw verpakte Freddie.

Arie had zijn benen een beetje ruimte gelaten, waardoor hij met jongedamespasjes voor Arie uit kon lopen.

“Hè gezellig,” ging Arie door, “wat gaan we nu eens doen? De nacht is nog lang en zwoel, zoals dat in de zomer hoort. Misschien een mooie gelegenheid om een kampvuurtje te stoken en elkaar eens beter te leren kennen. Ik heb trouwens honger, kunnen we boven dat vuur meteen een goed stuk vlees roosteren. Zou Willem niet wat zijn?”

“Verrek,” riep Jan, “die zit hier nog onder op de dijk. Hé, kom als de gesmeerde hazen achter die struik vandaan of ik laat m’n dikke vriendje los!”

Willem bromde wat, rochelde eens stevig, verhief zich kreunend van zijn plaats en begon op handen en voeten de helling te beklimmen. Toen hij boven was, probeerde hij te gaan staan, maar hij kon zich niet helemaal strekken. Steunend met zijn handen op zijn knieën, hief hij zijn hoofd schuin omhoog en keek Bob vuil aan:

“Wat zijn jullie een stelletje vasthoudende kuitbijters. Ik zou je het liefst stuk voor stuk op je grijnzende kaken slaan, dat dikke volvette gevaar als eerste.”

“Tsjaa...” zei het volvette gevaar peinzend, “zoiets hebben we wel vaker gehoord. We zien er misschien heel onschuldig uit, maar dat is maar schijn. En nu zit je met de gebakken peren. Schalen vol gebakken peren. Niets aan te doen, volgende keer misschien beter.”

En Arie vervolgde tegen Jan en Bob: “Zeg, wat doen we nu? Blijven we hier staan of maken we dit klusje nog even af? Ik heb zo’n flauw idee dat het niet meer zo lang duurt voor het licht is. Vergeet niet dat hier ergens nog zes vaatjes in een spoorwagen staan, waar iemand razend ongeduldig op zit te wachten.”

“Verhip,” riep Jan, “dat is zo jongens! We hebben nog wel wat te doen, voor we hier weg kunnen. Bovendien voel ik me niet helemaal op m’n gemak. Het mag dan een uitgestorven buurt lijken, maar hier achter ons op het rangeerterrein lopen vast wel een paar NS’ers rond. Denk er aan dat ik net nog een paar keer heb geschoten, dat trekt gauw nieuwsgierigen aan.”

“Luister,” begon Bob. “Laten we het praktisch aanpakken. Om te beginnen moeten we dit drietal kwijt als we die

containers ophalen. Freddie is nu ongevaarlijk met al dat touw, maar ik ben pas gerust als die andere twee ook stevig vastgesnoerd zijn. Er moet nog wat touw bij die twee auto's zijn. Dus laten we beginnen daar heen te gaan."

Dat was inderdaad weinig tegen in te brengen. Het drietal container-smokkelaars werd gesommeerd rechtsomkeert te maken richting bestelbus en Mercedes. Daar werden Frits en Willem met het resterende touw uit de Mercedes vakkundig vastgebonden en vervolgens in de laadruimte van de Ford gezet, alle drie tegen een zijwand op gepaste afstand van elkaar. Om hun polsen kregen ze nog een laatste eindje touw, dat tenslotte achter een plank tegen de zijwand werd doorgehaald en degelijk werd vastgeknoopt.

"Zo, dat ziet er beter uit," vond Jan, "voor het eerst heb ik het gevoel dat we niet de kans lopen onverwacht op ons hoofd te worden gemept."

Arie sloot zorgvuldig de dubbele deuren van de laadruimte en schoof naast Bob die achter het stuur van de bestelbus had plaats genomen. Jan reed met de Mercedes achter de bus aan - de jongens vonden de Duitse wagen toch te opvallend wanneer ze straks de containers gingen halen. Ze zouden de Mercedes daarom bij de ijsfabriek neerzetten - uiteindelijk had de wagen daar al eerder gestaan!

Jan parkeerde de Mercedes bij de fabriek en wurmde zich vervolgens op de voorbank zich naast Arie, die rustig met Bob in de bus was blijven zitten. Jan klapte het portier aan zijn kant dicht en ongemakkelijk heen en weer schuivend op het te kleine bankje probeerde hij tussen de deur en de machtige dijen van zijn massieve vriend een plaatsje te vinden. Deze vriend onderging dit alles ongewoon onverstoord. Jan keek wat bevreemd opzij, één van de onnavolgbare opmerkingen van Arie verwachtend.

Pas toen zag hij dat Arie met een innig tevreden grijns op zijn kaken langzaam, maar onmiskenbaar zat te kauwen.

"Arie! Volvete walrus, heb jij eten?" riep Jan uit.

Arie wendde zijn hoofd langzaam naar rechts en knikte Jan vriendelijk grijnzend toe.

"Lelijke stille eter! Wat dacht jij? Dat je hier de enige bent met honger? 't Kan me niet schelen wat het is, maar geef mij ook wat! Ik blaf van de honger!"

Arie kauwde even door, slikte toen een paar keer en bracht met moeite uit:

“Het moet wel heel erg met je gesteld zijn, zuinig Jantje, dat je alles wilt eten wat je voorgehouden wordt. Wat ik hier eet, is het enige wat ik zo gauw uit m'n fietstas kon vissen: Droste repen. Maar denk eraan: ik heb er hier nog twee en als je die op eet, hebben we de hele week niets meer! Dat heb je me zelf nog verteld op de Afsluitdijk!”

Grommend zat Jan zich af te vragen of hij boos zou worden, besloot dat hij dan toch aan het kortste eind zou trekken en stak slechts een hand uit.

“Asjeblijft, hongerige vriend...” - Arie legde een reep in Jans hand. “Ik hoop dat dit een les voor je mag zijn, als je ooit nog weer eens iets lelijks over mijn eetgewoontes wilt zeggen. En Bob, waarom rijden we niet?”

“Chocola!” eiste Bob. “Die laatste reep eerst hierheen, anders rij ik geen meter!”

Zuchtend legde Arie zijn tweede reep in Bobs hand, die hem snel van het papier ontdeed en opschrokte.

“Wat heb je aan nou zulke klaplopers die zich ook nog je vrienden noemen? Mijn laatste rantsoen eten ze op en de hele dag hebben niets anders gedaan dan zich op hun kop te laten meppen en mij de kastanjes uit het vuur te laten halen.”

Bob knipoogde naar Jan, startte de bus en draaide de weg op.

Jan wees hem hoe hij naar het viaduct moest rijden, hoewel hij er nog geen flauw idee van had of de bus in de buurt van de wagon met containers kon worden gereden. Dat bleek mee te vallen. Vlak voordat de helling naar het viaduct begon, liep een smal zandweggetje schuin links in de richting van het rangeerterrein.

Bob stuurde de wagen op aanwijzen van Jan de weg op. Het bleek een hobbelige, kennelijk weinig gebruikte weg te zijn. Bij de derde diepe kuil die Bob tevergeefs probeerde te omzeilen, klonk duidelijk door de ijzeren achterwand geschreeuw, de rit was weinig comfortabel voor de heren smokkelaars. Het weggetje liep uit op een kale en vrij vlakke zandvlakte van zo'n twintig meter breed. Aan de rechterkant liep het talud naar het viaduct omhoog en aan de linkerzijde stonden op regelmatige afstanden jonge boompjes van ongeveer dezelfde grootte.

“Een boomkwekerij,” merkte Jan op. Hij zei tegen Bob, die stopte en de koplampen uitknipte: “Rij maar naar voren, zover je kan. Dan zijn we vlakbij de containers!”

“Dat is allemaal goed en wel, maar zouden we liever niet even kijken of de kust veilig is. Zo gewoon is het nou ook weer niet om in het holst van de nacht langs een boomkwekerij heen en weer te rijden.”

Daar zat wat in en Jan en Bob lieten zich uit de bestelbus glijden. Honderd meter verder hield de bomerij op en was de spoordijk te zien die hier maar een halve meter hoog was. Maar wat belangrijker was: net achter de bomerij stond een rijtje van drie gesloten goederenwagons!

Jan en Bob speurden de omgeving af naar woonhuizen, boerderijen en slaapwandelende buurtbewoners, maar nergens was een teken van leven te bekennen. Net alsof het was om de verlatenheid van deze boomkwekerij te benadrukken, doofden op dat moment de natriumlampen op het rangeerterrein.

“Hé Bob, de NS gaat slapen! Dat komt goed uit!”

“Van de andere kant, het is nu ongeveer stikdonker hier. Als ik mijn koplampen weer aan doe, kun je het licht honderden meters ver zien.”

“Dan doe je toch alleen de parkeerlichten aan!”

De beide jongens liepen terug naar de auto. Bob reed voorzichtig naar de spoordijk en zette de wagen met de achterkant naar de het spoor. Arie controleerde de lading en informeerde vriendelijk bij de drie passagiers of de reis tot dusver naar wens was geweest.

“Jullie krijgen direct een vrachtje om op te letten: zes containers. Kijk maar eens of ze je bekend voorkomen,” en hij sloot de laadruimte om zich bij Jan en Bob te voegen.

Achteraf bekeken vonden de drie jongens de klus die ze nu voor de boeg hadden de zwaarste van de hele dag.

Een mep hier of daar en een halve dag gebonden heen en weer gezeuld te worden, het was een peuleschilletje in vergelijking met het gesleep met zes loodzware vaten. Na drie kwartier lagen de vaten keurig naast elkaar geklemd tussen de zijwanden in de laadruimte, gadeslagen door een nijdig zwijgend smokkelaarstrio. Uitgeput bleven de jongens even tegen de auto zitten. Ze hadden vooraf nog even overwogen om de smokkelaars het sjouwwerk te laten doen - eigen schuld, dikke bult -, maar daarvoor zouden ze hun tegenstanders moeten losmaken en dat vond niemand een aantrekkelijk idee.

“Dat haat ik aan avonturen,” vertelde Arie, “als je aan zoiets begint, heb je geen flauw benul wat je allemaal te wachten staat.”

“Maar goed ook!” vond Bob. “Als je het wel wist, begon je er misschien niet eens aan. Waren we alle drie brave jongetjes geworden!”

Bob sprong als eerste op en startte de motor.

“Kom op, er moet nog heel wat gebeuren voordat die containers zijn afgeleverd.”

Jan volgde en Arie schoof ernaast, met moeite de deur dicht trekkend. Bob draaide de bestelbus en hobbelde de weg terug. Niemand zei iets, iedereen voelde tot in het diepst van zijn vezels hoe vermoeid ze waren. Eenmaal op het keienpad verhoogde Bob de snelheid.

“Stoppen Bob. Hier rechtsaf.”

Arie wees Bob bijtijds de ijsfabriek waar de Chevrolet en de Mercedes nog achter elkaar naast het muurtje stonden geparkeerd.

“O ja, jongens. Nog een kleine verrassing,” begon Arie.

“In die Chevrolet ligt een vastgebonden vent. Toen ik Bob wilde wakker schudden, merkte ik dat er nog iemand achter in die auto lag. Ik had geen zin en geen tijd om naar kletsverhalen te luisteren, dus toen Bob weer bij z'n positieven was, zijn we hem snel gesmeerd. Maar ik heb zo'n idee dat we nu toch wel even moeten kijken hoe dit heerschap hier terecht is gekomen.”

“Een handlanger?” veronderstelde Jan.

“Laat naar je kijken!” adviseerde Arie. “Je handlangers vervoer je toch niet gebonden op de vloer van je luxe Amerikaan? Bovendien leek het me geen type dat graag in het gezelschap van jongens als Freddie en Willem verkeert.”

Bob kwam tussenbeide:

“Zal ik deze auto maar naar achteren rijden, dan staan we wat uit het zicht.”

“Wacht effe,” zei Jan, “als er echt een vent in die Chevrolet ligt, kunnen we die beter eerst naar achteren duwen. Help eens een handje Arie?”

Jan en Arie liepen naar de zeegroene auto, waarbij Jan nieuwsgierige blikken op de achterbank wierp. De auto werd de doorgang naast de fabriek in geduwd, totdat Arie de handrem aantrok. Vlak voor een houten hek dat het fabrieksterrein aan de achterkant afsloot, kwam de wagen tot stilstand. Bob liet de bestelbus vlak achter de Chevrolet stoppen. De jongens overlegden even en besloten dat de Mercedes aan het begin van de doorgang geparkeerd moest worden om daarmee het zicht op de andere twee wagens te bemoeilijken.

“Ga jij nu eerst Hendrik Oosterhuis bellen, Jan,” zei Arie toen het gerangeer met de auto's klaar was. “Je hebt het nummer?”

“Joehoe,” riep Jan op weg naar het kantoortje vanaf het trapje.

“En nu de grote onbekende!” kondigde Arie aan en hij trok het portier van de Chevrolet open. Onder de deken vonden de drie jongens de meelijwekkende figuur van autohandelaar Bolhuis: een vuurrood aangelopen hoofd, waarin twee angstige ogen van Jan naar Bob en van Bob naar Arie blikten, om te blijven hangen bij de sproeten van de dikkerd. Een heftig gebrom steeg op vanonder de prop.

“Laat me er eens bij!” zei Arie en hij schoof de Chevrolet in, haalde het touw van achter het hoofd van Bolhuis weg en trok tenslotte de prop uit z’n mond. Daarna trokken de jongens de man de wagen uit en deponeerden hem op de klinkers, zittend tegen het voorportier van de Chevrolet.

Bolhuis zat met vreemde grimassen zijn kaken los te maken, opnieuw angstig kijkend naar de drie jongens.

“W.. wat zijn jullie met me van plan?” vroeg de man tenslotte angstig.

Arie keek Bob aan en Bob keek naar Arie. Als eerste ging Bob een licht op.

“Heb jij wel in de gaten hoe je er uit ziet?” vroeg hij Arie.

“Je zit onder de schrammen en vegen, met hier en daar een blauwe plek en zelf zit ik van tot teen onder het zand.

Die man denkt dat wij hem hebben gekidnapt!”

Die opmerking bracht Bolhuis tot bezinning.

“Nee, nee,” begon hij haastig, “nee, dat is niet zo! Willem Moes en Freddie hebben het gedaan. Maar wie zijn jullie dan?”

“Misschien vertellen we je dat straks, als je ons eerst vertelt wat je met Willem en z’n maat hebt uit te stukken,” zei Arie.

Bolhuis vertelde de jongens hoe hij Willem - die de zeegroene Chevrolet had gekocht, maar niet had afbetaald - die avond na een bioscoopje tegen het lijf was gelopen bij de Paterswoldseweg.

“Ik kreeg nog vrijwel het hele bedrag van hem, dus ik dacht: nu of nooit en klampte hem aan!”

“Laat me raden hoe het verder ging,” zei Arie. “Hij gaf je een knal voor je hoofd en mikte je achterin de auto.”

“Hoe weet jij dat nou?” vroeg Bolhuis verbaasd en dan toch weer wat angstig: “Of zat je ook bij hem in de auto?”

“Ha, ha, ik bij Willem in de auto? Daar ben ik veel en veel te slim voor; dat overkomt alleen die vriendjes van mij. En vervolgens mag ik ze weer uit de nesten halen. Die Amerikaan hier” - Arie wees met een vette duim naar Bob - “lag gezellig naast je uit te rusten in jouw eigen Chevrolet en ons vriendje Jan heeft de halve dag gebonden en gekneveld rondgereden in een Duitse

Mercedes. En dan maken ze ook nog aan de lopende band grappen ten koste van mij.”

“Maar wie zijn jullie dan?” vroeg Bolhuis weer. “Wat hebben jullie dan met Willem Moes te maken?”

Bob trok Arie achteruit, weg bij Bolhuis en begon te fluisteren.

“Arie, we moeten die man zo snel mogelijk kwijt! Hij hoeft niet te weten wat wij met Willem en Freddie te maken hebben. Hendrik Oosterhuis wilde immers niet dat dat hele gedoe met die vaten aan de grote klok kwam te hangen.”

“Je hebt gelijk Bob, we moeten hier snel een eindje aan draaien. Volgens mij is ie aardig over de schrik heen en begint ie razend nieuwsgierig te worden.”

Arie draaide zich om en liep terug naar Bolhuis die nog steeds aan handen en voeten gebonden tegen de Chevrolet lag te luistervinken.

“Luister beste man, die auto is dus niet afbetaald?”

“Precies!” riep Bolhuis, “en nog een beste klap ook.”

“Hoeveel?” wilde Arie weten.

“Aanbetaald is 200 gulden, dan krijg ik dus nog 4800 gulden van hem!”

“Pah!” zij Bob minachtend, “Vijfduizend? Da’s veel te veel voor zo’n ouwe brik!”

Arie gaf Bob een por: “Dit zijn Hollandse guldens, man! Geen dure Amerikaanse dollars.”

En dan tegen Bolhuis:

“Dat geld hebben wij niet voor je. Maarre..., waarom neem je die auto niet gewoon weer mee terug?”

“Tsja, dat is ook wat. Ik heb hem aan Willem verkocht en koop is koop.”

Arie werd nu ongeduldig: “Hoor es, je bent hier niet bij rechtbank. Man, wees blij dat je ons tegenkomt. Zo’n kans krijg je nooit weer! Als je op je strepen gaat staan, doen wij ook niets meer voor jou. Ben je de auto kwijt én je duiten! Nou, wat wordt het?”

“Oké jongens, maar dan wil ik eerst zien hoe die auto er uit ziet.”

Bob begon te sputteren. “Dit duurt allemaal veel te lang zo. Arie maak die zemel los en laat hem vertrekken.”

Maar Arie zei alleen maar: “Rustig aan Bob, er zit wat in. Ik zal hem eerst eens losmaken.”

Hij begon aan de touwen van Bolhuis te sjoeren en drie minuten later stond Bolhuis weer op zijn benen. Hij begon meteen rond de auto te lopen. Bob wandelde kalm achter Bolhuis aan; hij wist dat Arie zijn eigen opvattingen had over het behandelen van lastige klanten.

Bolhuis kwam opgewonden rapporteren: “Het is wat moois! Een beste deuk in het linker spatbord en een flinke kras aan de linkerkant. Dit soort mensen is zo’n wagen niet waard.”

“H’m,” zei Bob. “Die kras stelt niets voor en die deuk haalt mijn vader er op een rustige zaterdagmiddag zelf uit.”

“Ja maar jouw vader hoeft die auto niet weer te verkopen!” riep Bolhuis.

“Ach, het is maar hoe je het bekijkt,” meende Arie, “Bobs vader verkoopt auto’s nu eenmaal per treinladingen! Maar laten we nu eindelijk eens tot zaken komen. Je neemt dus de Chevrolet weer mee en herstelt de schade. Hoeveel kost dat?”

Bolhuis streek langs zijn neus, trok aan een oorlel en liep nog eens naar de zwaar beschadigde linkerkant.

“Tweehonderdvijftig altijd,” meende hij.

“Akkoord!” zei Arie en trok bedaard de rol Duitse merken uit zijn achterzak die hij die avond in de Lutkenieuwstraat had gevonden. Hij pelde drie lapjes van honderd mark van de stapel, terwijl Bolhuis verbaasd stond toe te kijken.

“We hebben op het ogenblik alleen maar Duits geld. Ik stel één mark op 90 Nederlands centen. Dan ben je met 300 mark aardig uit de brand. Beschouw de rest maar als smartegeld.”

Arie reikte de autohandelaar de merken aan en zei: “Jouw probleem is nu uit de wereld en je zou ons geen groter plezier doen door nu als de weerlicht te verdwijnen.”

Bolhuis keek nog eens naar de merken in zijn hand, wilde nog wat zeggen, maar bedacht zich toen en schoof achter het stuur van de Chevrolet. Hij startte de motor, schakelde de wagen in zijn achteruit, schoof voorzichtig de rij auto’s uit, voorbij het bordesje. Op het voorplein draaide hij en trok met knarsende tandwielen weg.

“Die kiest eieren voor zijn geld,” zei Arie tevreden, terwijl hij de stapel merken tussen zijn vingers uitwaaierte alsof het een spel kaarten was.

“Geld dat stom is, maakt recht wat krom is!” declameerde de dikkerd.

“Wat hoor ik daar?” klonk het van achteren, Jan was op het bordesje verschenen. “Sta jij weer eens met geld te smijten?”

“Oei, oei,” zei Arie, haastig het geld wegmoffelend, “daar is dat vrekkige vriendje van ons weer, net nou ik met een beetje geld verdiend heb.”

Jan was intussen dichterbij gekomen.

“Zie ik dat goed? Zijn dat Duitse merken?”

“Je ogen zijn nog uitstekend, jongetje Prins. Dit zijn inderdaad Duitse merken.”

“Maar hoe heb jij in vredesnaam dat geld kunnen verdienen? Het groeit hier toch niet aan de bomen?”

“Dat zou je wel graag willen, hè? Nou, klim er eens in, je kunt nooit weten. Maar omdat je zo aandringt: dit geld, beste Jan Prins, heb ik eerlijk gevonden in een la van een bureau aan de Lutkenieuwstraat. Ik had het natuurlijk ook kunnen laten liggen, maar ik dacht dat het misschien nog wel eens van pas kon komen. Bijvoorbeeld als er nog wat onkosten te bestrijden zijn. Kijk Jan, het overschot heb ik voor jou bewaard.”

Jan telde met een begerige blik de rol geld.

“Zesenvertighonderd mark... Dat is geen katterpis! Zou dat van die Duitser zijn geweest?”

“Zijn geweest?” vroeg Arie verbaasd. “Weet jij eigenlijk nog wel het verschil tussen mijn en dijn? Dat geld is gewoon van hem. Ik heb het alleen maar even geleend om in geval van nood wat contanten op zak te hebben. Ik voel me nu eenmaal een stuk rustiger met een gevulde achterzak.”

Bob stond het tafereel met een brede grijns aan te kijken.

“Wou jij dan dat geld gewoon teruggeven aan die boef?” vroeg Jan ongelovig. “Ik heb nog wel wat te verhapstukken met dat drietal in de bestelbus. Op z'n minst heb ik recht op smartegeld en denk eens aan de kosten die Bob voor die Ford heeft moeten maken.”

“En dan vergeet je nog mijn biefstuk en jouw peperdure broodjes kaas.”

“Ja, en in Roodeschool heb ik nog een uitsmijter moeten eten,” riep Jan verontwaardigd.

“Nou joh, dan ga nu toch lekker afrekenen met onze boeven,” zei Arie met een vette grijns.

“Dat zal ik zeker!” zei Jan en draaide zich vastbesloten om.

Op datzelfde ogenblik kwam er door de dorpsstraat een auto naderbij. Jan hield de pas in en zag een auto als een vliegende schotel - laag en met afgeronde vormen - het fabrieksterrein opdraaien en stilhouden bij Arie en Bob. Het rechtervoorportier ging open en Hendrik Oosterhuis hees zich uit de lichtgrijze wagen. Jan was inmiddels naar Bob en Arie teruggelopen en zei vol ontzag:

“Da's een echte Panhard jongens! Een technisch wonder uit Frankrijk. Heeft een piepklein tweecilinder motortje, maar evengoed haalt ie gemakkelijk 140 km per uur!”

“Ja, en daarbij is hij ook nog eens reuze zuinig,” lachte Hendrik. “Wist je dat niet, Jan?” En dan tot alle drie de jongens:

“Goede morgen! Alles in orde hoorde ik van Jan. De containers terug én de drie onverlaten in de kraag gevat. Knap werk jongens. Eerlijk gezegd had er niet veel vertrouwen in, dat het jullie zou lukken.”

Daarna wendde hij zich tot Bob:

“Dit is jullie Amerikaanse vriend, neem ik aan?”

Er werd wat met handen geschud, maar Hendrik Oosterhuis was veel te nieuwsgierig om daar lang tijd aan te besteden.

“Waar hebben jullie het gespuis opgeborgen? In dit oude klooster soms?”

Arie deed een stap naar voren en wenkte met een mollige hand.

“Mag ik zo vrij zijn?”

Hendrik volgde met Jan en Bob aan beide zijden. Met een plechtig gebaar opende Arie Roos de achterdeuren van de bestelbus en wees op het drietal in de laadruimte.

“Zie hier ons edele drietal. Niet te beroerd om een paar HBS'ers op hun hoofd te meppen, maar nog te stom om een pond koffie naar Duitsland te smokkelen in een binnenzak van een colbertje!”

Hendrik liep naar de auto toe, ging schuin op de vloer van de laadruimte zitten, met zijn benen buitenboord en nam de mannen in de wagen één voor één op. Toen hij de Duitser zag zitten, zei hij vol verbazing:

“Wel, wel, kijk nu eens wie we daar hebben? Einen wunderschönen guten Morgen, Fritz Heinemann! Wie had dat nu gedacht! Wat verschaft mij de eer jou hier te mogen ontmoeten?”

Fritz scheen het maar een matig genoeg te vinden plotseling oog in oog met Hendrik Oosterhuis te staan. Hij schoof wat ongemakkelijk over de gladde vloer heen en weer en wist zo gauw niet hoe hij op de vraag van Hendrik moest antwoorden.

Die keek de drie jongens aan, die buiten de auto staand, probeerden te begrijpen wat er aan de hand was.

“Ik denk dat jullie hier niets van snappen. Ik zal het je uitleggen. Je weet nog dat ik jullie gisteren heb verteld wat we in Roodeschool aan het doen zijn, nietwaar?”

Jan en Arie knikten, Bob was er in Roodeschool niet bij geweest, hoewel Jan hem op weg naar de Lutkenieuwstraat heel kort had verteld wat er met de containers aan de hand was. Maar omdat ook Hendrik niet wist waar het de boeven precies om te doen was,

bleef het een raadsel waarom nu juist die containers zo in trek waren.

“Nu,” vervolgde Hendrik, “Fritz hier doet ongeveer hetzelfde wat ik in Roodeschool doe, alleen dan ergens in het Noorden van Duitsland. Ik geloof op het platteland ten westen van Wilhelmshaven. We kennen mekaar een beetje, we zijn elkaar wel een tegen gekomen, één keer op een congres en onlangs nog eens bij de verkoop van wat spullen die we bij het boren gebruiken. Soms heeft de één wat over en dan weer de ander. Ook al werk voor verschillende maatschappijen en ben je dus elkaars concurrent, als je elkaar kent, kun je nog heel goed zaken doen. De één heeft een afsluiter staan die de ander hard nodig heeft en een volgende keer gaat het weer om een opslagtank of een partijtje buizen. Maar Fritz,” - Hendrik wendde zich tot de nog steeds nors zwijgende Duitser - “zou je me dan nu eens willen vertellen wat jij met die containerzwendel te maken hebt?”

Fritz schraapte zijn keel en begon te praten.

“Ik heb niet veel keus wel? Nou, oké dan, maar op één voorwaarde! Kunnen we dit onderling regelen? Ik bedoel, zonder dat gedoe met politie en vooral zonder rapportages naar hoofdkantoren en zo?”

“Ik beloof nog niets, dat hangt een beetje van je verhaal af, maar je weet evengoed als ik dat een geruisloze oplossing voor ons beiden het beste is. Vertel op!”

De drie vrienden waren dichterbij gekomen; Jan ging naast Hendrik in de laadruimte zitten en Bob en Arie stonden voor de open deuren, met hun handen op de dakrand van de bestelbus.

Fritz Heinemann stak van wal:

“Alles begon er mee, dat onze eerste vijf boringen niets opleverden. We begonnen veel eerder dan jullie en we dachten dat we ook de eersten zouden zijn die een olieveld of gas zouden aanboren. De maatschappij ging daar ook van uit en had de aandeelhouders al gouden bergen beloofd. Maar succes bleef uit en de aandelen zakten. De directie begon onrustig te worden, een hele hoop gedoe.

Toen kwam de zesde boring en die leverde eindelijk gas op. Iedereen blij natuurlijk, de aandelen stegen als een thermometer op een warme zomerdag, maar na vier weken viel de druk weg om nooit meer terug te komen. Er was ondertussen al een aanzienlijk vermogen verloren aan al dat geprik in de aardbodem. Ik hoef je niet uit te leggen wat dat allemaal betekende. Overigens ben ik er zeker van dat er daar in de bodem het nodige moet

liggen, maar we hadden gewoon het geluk tegen. Ik heb dat mijn directie gezegd en ook dat ze gewoon geduld moesten hebben en dat die aandeelhouders er geen ene moer verstand van hebben, want in onze business is geduld een eerste voorwaarde. Toen bekend werd dat jullie in Nederland gingen boren, brak er volkomen paniek uit. Stel je eens voor dat jullie wel de eerste of tweede keer raak zouden prikken! Dan gingen al die vette contracten die wij al ongeveer in onze zak hadden, rechtstreeks naar jullie en ik stond op straat als een onbekwame nietsnut.

Ik nam mijn bedrijfsleider in vertrouwen en die kwam met het plan om jullie te gaan dwarsbomen, saboteren zozegd. Zo zou er voor ons tijd ontstaan om de achterstand in te lopen. We hebben verschillende mogelijkheden overwogen. Met springstof jullie installaties vernielen, maar dat leek ons toch wat al te link; er zouden best doden kunnen vallen! Inbreken en de tekeningen stelen; nutteloos, want er zouden per kerende post nieuwe exemplaren van jullie hoofdkantoor gestuurd worden.

Toen kwam de bedrijfsleider met het ei van Columbus te voorschijn. Hij had er lucht van gekregen dat jullie de lascontrole op de moderne manier deden: met isotopen. 'Kijk,' zei hij, 'als het ons lukt de aanvoer van hun isotopen te verstoren, dan raakt hun hele planning in de war. Ik weet dat hun beveiliging maar licht is; ze vertrouwen er op dat niemand op de hoogte is. Zelf zullen ze het wel uit hun hoofd halen om naar de politie te lopen, want dat geeft een enorme herrie in kranten en voor de radio. Je heb zelfs een goede kans dat er de eerste tijd helemaal niet meer geboord mag worden.' Zo zij we dus begonnen om jullie isotopen te verdonkeremanen. Ondertussen hadden we zelf ook de controleapparatuur aangeschaft die met isotopen werkt, zodat we tijdwinst konden boeken. Als we jullie isotopen nu eens voor ons zelf konden gebruiken! Dan kwamen we wel heel goedkoop aan dat spul en dat zou met onze financiële problemen ook niet slecht zijn. Zo konden we twee vliegen in één klap slaan!" Hendrik wuifde met een hand.

"Maar hoe dacht je die isotopen over de grens te krijgen? Je weet net zo goed als ik, hoe streng de grenscontrole hier is. En zo'n container verstop je niet in een dichtgelaste U-balk."

"Precies, dat was ons probleem ook. Maar weer was mijn bedrijfsleider de reddende engel. Hij gaat vaak zeevissen met een kameraad en die werkt bij de Duitse spoorwegen.

Van hem wist de bedrijfsleider hoe goederen per spoor van het ene naar het andere land gaan. Kortweg komt het er op neer dat er bij grensovergangen geen douanecontrole plaats vindt, in elk geval niet bij wagens die al eerder door de douane zijn gecontroleerd en verzegeld. Mijn bedrijfsleider zoekt de geschikte wagens uit en belt me de nummers, vertrektijden, en dat soort dingen door en wij zorgen er voor dat de containers in die wagon komen. Hij haalt ze er in Duitsland weer uit voordat de wagen gelost wordt. We kiezen dan ook altijd wagens die onderweg 's nachts stil staan.”

“En dit was dus de eerste keer dat jullie containers op transport stuurden?”

“Juist, en als die jongens er niet waren geweest was het ons zeker gelukt!” antwoordde de Duitser mistroostig.

Bob gaf Arie een duw met zijn elleboog. “Waar hebben ze het in die auto toch steeds over, ik versta er niets van!”

“Ach joh,” zei Arie, “Ze praten Duits. Dat heb jij in Pittsburgh niet op school gehad, hè?”

“Jij moet niet denken, rood gevaar, dat jullie scholen beter zijn dan de onze!” begon Bob.

Voordat Bob nog meer kon zeggen kwam Jan aangeslenterd.

“Ik ben hondsmoe en ik wou dat die onderhandelingen in die bestelbus nu eens afgelopen waren.”

“Nou dan gaan we toch weg, we hebben nog wel een afspraak met Hendrik, maar dat kan tot morgen wachten. De Ford van Bob staat hier verderop,” stelde Arie voor.

“Je denkt toch niet dat ik die drie boeven zomaar laat lopen!” stootte Jan op. “Daar ga ik eerst nog eens een vette onkostenrekening mee opstellen!”

Hendrik was kennelijk uitgepraat; hij liet zich uit de bestelbus zakken en liep op de jongens toe.

“Ik weet nu wat ik wilde weten en ik heb een afspraak met die drie knapen gemaakt. Alles wordt onderling geregeld en Fritz verdwijnt geruisloos naar Duitsland. Kan ik morgen met jullie afrekenen?”

Vanzelfsprekend was het Jan die daarop het antwoord gaf.

“Moeten we dan daarvoor naar Roodeschool? We zijn eigenlijk op weg naar Grouw. Dat kost ons nog een dag vakantie en bovendien de reiskosten.”

Hendrik had een beter voorstel:

“In mijn hotel in Groningen zijn nog een paar kamers vrij; neem die auto's van jullie mee en die kamers betaal ik voor jullie. Morgen kunnen we dan in Groningen verder afrekenen.”

“Prima!” riep Bob, “Kom jongens, we gaan. Arie, waar staat die Ford van mij?”

“Ho ho,” kwam Jan tussenbeide.

“Dat was niet de afspraak. Ik zou nog met onze drie kameraden de gemaakte onkosten bespreken, jullie moeten nog even wachten.”

Hendrik pakte Jan bij zijn schouder.

“Joh, laat dat nou. Ik heb de afspraken nu rond; ik neem de drie heren met me mee en zorg ervoor dat we geen last meer van ze hebben. Als jij morgen je geld van mij hebt gekregen, dan val je niet meer over die paar centen, die je nu nog kunt opstrijken.”

“Paar centen??” krijste Jan. “Weet je wel wat die hele dag rauzen ons gekost heeft? En dat praat ik nog niet over al die builen en schrammen die we hebben. Dat geld waar we in Roodeschool afspraken over gemaakt hebben, is alleen het vindingsloon voor containers en boeven. Dit staat er helemaal buiten!”

Bob en Arie stonden breed naar elkaar te grijnzen. Arie klopte Hendrik op de rug.

“Laat hem nu maar even. Het duurt niet lang en als hij geen onkostennota kan opstellen, dan is hij voor minstens een week volkomen ongenietbaar. En denk er om, we moeten nog wel met hem op vakantie.”

Jan schonk Arie een vuile blik, viste een potloodje en een vodje papier uit zijn broekzak en liep op de bestelbus af.

Bob en Arie slenterden zacht proestend achter hem aan. Jan nam plaats in de laadruimte tegenover het vastgebonden drietal.

“Zo!” begon hij tegen Fritz, “Voor we afscheid van elkaar nemen, moeten we nog enkele financiële zaken regelen.”

“Hoezo, financiële zaken?” vroeg de Duitser, “Naar mijn idee heb ik geen financiële zaken met jullie.”

“Dat had je gedacht!” riep Jan strijdvaardig. “Voordat wij jullie tegenkwamen, waren we onbeschadigd en konden onze kleren nog jaren mee. Eén dag later en we zijn allemaal een keer bewusteloos geslagen, we zitten onder de builen en schrammen en onze kleren kunnen in de voddenmand. Verder hebben we een auto moeten huren om jullie in de kraag te grijpen en dat geraus met die bestelbus kost ook een hoop benzine. En dan heb ik het nog niet over onze verloren vakantiedag...”

Jan haalde diep adem en Bob fluisterde:

“Jan, het eten nog.”

“O, ja,” zei Jan, “dat was ik nog vergeten; we hebben natuurlijk ook nog af en toe wat moeten eten.”

“Ja, ben je nou helemaal!” kwam Freddie er ineens tussen. “Je eet toch anders ook?”

“Goed,” besloot Jan genadig, “dan laten we het eten buiten beschouwing. Het geval wil dat hij hier” - Jan wees met de duim van zijn linkerhand naar Arie die met Bob in de deuropening zat - “wat geld heeft gevonden dat in feite van jullie is. We zullen dat eerlijk teruggeven, maar na aftrek van kosten natuurlijk. Daar is om te beginnen de huur van de Ford. Dat worden minstens twee dagen. Bob wat is de huurprijs?”

“Met dat aantal kilometers dat ik de afgelopen uren heb gemaakt, komt het gemakkelijk op veertig gulden per dag.”

Jan had intussen de rol merken te voorschijn getrokken en liet die aan de boeven zien.

“Dat vonden wij aan de Lutkenieuwstraat en ik neem aan dat jullie dit geld daar neer gelegd hebben.”

De Duitser bekeek het geld in de duistere laadruimte aandachtig en begon toen breed te grijnzen.

“Ja hoor, dat geld is allemaal van mij!” zei hij opgeruimd.

“Dus dat wordt tachtig gulden autohuur? Ik vind het ruim, maar geen probleem hoor. Wat ik komt er verder nog?”

Jan vond het wat vreemd dat de Duitser plotseling zo vrolijk leek te zijn.

“Eh, dan is er de benzine, van Bob en van de bestelbus.

Die bestelbus loopt misschien 1 op 8 en de personenwagen is wat zuiniger. We hebben gereden...”

Jan zat halfluid uit zijn hoofd te rekenen.

“Ach jongen, geen probleem hoor. Wat dacht je van driehonderd mark; weet je, maak er maar direct vijfhonderd

van!” en hij barstte in een schaterlach uit.

Jan keek verstoord op. Zoiets gaf toch geen pas! Daar zat een onverantwoordelijke zot!

“Ja hoor eens,” zei Jan geïrriteerd, “ik probeer de kosten in alle redelijkheid vast te stellen. We hoeven er niet aan te verdienen.”

“Ha, hahaha!” schaterde de Duitser nu.

Freddie en Willem, die het gesprek zwijgend hadden gevolgd, keken hun maat verwonderd aan. “Haha, die is goed! Hij wil er niet aan verdienen! Beste jongen, zal ik jou eens wat vertellen? Je zult er met je zuinige gezicht van opkijken. Dat geld dat jullie zo slim in mijn bureau hebben gevonden, die hele stapel is zo vals als een schilderij van Van Meegeren. Ik heb dat ooit eens van een kennis gekregen en sommige gevallen is zo’n stapeltje

geld heel handig als je indruk wilt maken. Maar als ik je er een plezier mee kan doen?”

Het is zeker niet juist om te zeggen dat Jan Prins verrast was.

Nee, Jan was compleet overdonderd, weggespeeld, platgeslagen. Z'n mond hing open en hij gaapte volkomen verbouwereerd zijn beide vrienden aan. Arie keek Bob aan en Bob keek naar Arie. Die begon rood aan te lopen, perste zijn lippen op elkaar, maar kon zich niet inhouden. Hij draaide zich om en proestte het uit. Schuddend van de lach rolde hij de bus uit, met beide handen zijn buik vasthoudend.

“Haha Bob, dat noem ik nog eens goeie grap!”

“Ja, ha, ha!” riep Bob hikkend, “Wat je noemt: afgetroefd!”

“En op zijn eigen terrein ook nog” snikte Arie.

Bob zeeg neer tegen het betonnen trapje, terwijl de tranen over zijn wangen liepen. “En dat terwijl Jan met de FBI op valse dollars heeft gejaagd!”

Arie begon nu paars aan te lopen: “En Jan heeft nooit in de gaten gehad dat Masters hem na afloop in valse dollars uitbetaalde!”

Arie en Bob lagen nog na te hikken en Jan was de schok nog steeds niet te boven, toen een tractor met een wagen vol rammelende melkbussen voor de fabriek langs reed.

Onnen ontwaakte.

Het onverwachte avontuur met de bestelbus was afgelopen.